

શ્રી મદનમોહનો વિજયતે ।

અર્પણ-પત્રિકા

અખિલભૂમંડલાચાર્યવર્ય, વૈશ્વાનરસ્વરૂપ, ભક્તિમાર્ગકીર્તી
કમળના સૂર્ય, વાકપતિ, શ્રી યજ્ઞપતિના રતિરસમાર્ગના પ્રવર્તક,
પ્રોડશત્રેય, તત્ત્વદીપનિર્ગમ્ય, અણુભાષ્ય અને શ્રીસુમોધિનીજી વગેરે
સર્વોત્તમ ગ્રંથરત્નોના સર્જનહાર, નિઃસાધન દૈવી જીવોને ભગવાનના
અનુગ્રહનો માર્ગ દર્શાવનાર શ્રીમદ્, વલ્લભાચાર્યજીને
(શ્રી મહાપ્રભુજીને)-એઓશ્રીના અને શ્રીગોપીજનવલ્લભના અનન્ય
ભક્તવર્ય ભગવદ્રસમાં સદા રસમસ્ત રહેનાર, મહાણુગરાતના અંતિમ
મહાકવિવર્ય શ્રીદયારામભાઈનાં આ કાવ્યકુસુમોની રસમાળા
વિનમ્રભાવે અર્પણ કરી કૃતકૃત થાઉં છું.

શ્રીમદ્ વદલભદ્રસાનુદાસ,
નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ, ડભોઈવાળા.

પુસ્તકો મળવાનાં ઠેકાણાં

૧. નાગવલ્લભાસ પરમાનંદદાસ શાહ-ડબોઈવાલા,
ઠે. ઘર નં. ૫૧, છીપીયાવ, પ્રાગજી હલ્દીદાસનો માળો,
(બીજો માળો) મુંબઈ નં. ૨.
 ૨. ગિરધરલાલ જગજીવનદાસ શાહ-શુકમેલગ,
ઠે. શ્રી મોટી હવેલી પામે, બૂલેશ્વર, મુંબઈ નં. ૨
 ૩. ભારત માનંડ પં. શ્રી ગદુલાલજીની મંરથા,
ઠે. કેથેડ્રલ રોડીટ, બૂલેશ્વર, મુંબઈ નં. ૨.
 ૪. મેસર્સ એન. એમ. ત્રિપાઠીની કું.-શુકમેલર
ઠે. ત્રિ-એમ ગ્રાટ, મુંબઈ નં. ૨
 ૫. શ્રી. બાળકૃષ્ણ શુદ્ધાદિત મદાસમા, મંત્રી નટવરલાલ દાસી
ઠે. મોટા મંદીર-સુરત.
 ૬. શાહ લક્ષ્મીભાઈ જગનલાલ દેસાઈ,
ઠે. શ્રી ગિરિરાજ જીવન, પુનિત આશ્રમની બાજુમાં,
મંજિનગર, અમદાવાદ નં. ૮
 ૭. મદાદેવ રામચંદ્ર જાગુપ્ટે-શુકમેલગ, ઠે. ત્રણ દરવાજા, અમદાવાદ
 ૮. શ્રી શુદ્ધાદિત સંસદ, કાર્યાલય,
ઠે. શ્રી ગોકુલ નાથજીના મંદિરમાં, કપડવાંજ (જિ. ખેડા)
 ૯. શ્રી પુષ્ટિમાર્ગીય પુસ્તકાલય, ઠે. શ્રી મોટા મંદિર પામે, સુ. નડિયાદ
 ૧૦. મોની અધર્સ શુકમેલર, ઠે. માંડવી રોડ, પડી પોળમાં, સુ. વડોદરા
 ૧૧. દલમુખભાઈ પરમાનંદદાસ શાહ ઠે. કવિ શ્રી દયારામ દગીઆ,
શણુગાર વાડી, સુ. ડબોઈ, (જિ. વડોદરા)
- તે સિવાય મુંબઈ અને બહાર ગામના જાણીના શુકમેલરો
પામેથી પણ મળશે.

આ મુળ

બકતકવિ શ્રીદયારામનો કાવ્યભંડાર વિપુલ છે. એમનું પૌરાણિક અને ઐતિહાસિક જ્ઞાન એમના કાવ્યોમાં દષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી, મરાઠી, હિંદી, વ્રજવાસી, પંજબી ઇ. ભાષાઓમાં તેમણે અનેક કાવ્યો લખ્યાં છે. ત્રણ વાર આખું ભારત ધૂમ્પા હતા. એમનો અનુભવ અને જ્ઞાન વિશાળ હતાં. નર્મદાના તીર પર તેમનો વાસ હતો. નર્મદાના શૃંગારી તરંગ, નર્મદાની પવિત્રતાના તરંગ, નર્મદાની રમ્યતા અને ભવ્યતાના તરંગ કવિએ કાવ્યોમાં વણી લીધા છે. દયારામે ગૂજરાતને સમૃદ્ધ કયું છે. ભકિતરસ વડે ગૂજરાતી ભાષાને સમૃદ્ધ કરી છે. સુંદર કવિતા ભંડાર વડે ગૂજરાતજીને, તેના માનસને, તેના સ્વભાવને, તેના અંતરની જિમ્મિઓને સમૃદ્ધ કર્યાં છે. અસંખ્ય ગરબીઓ વડે જ્યાં સુધી ગૂજરાતજી અસ્તિત્વમાં છે, ત્યાં સુધી ગરબી જીવશે અને જ્યાં સુધી ગરબીનું અસ્તિત્વ છે ત્યાં સુધી શ્રી દયારામના નામની વિમ્મૃતિ થવાનો ભય નથી. ગરબીમાં ભવ્યતા કરતાં રમ્યતા વિશેષ હોય છે. ત્યાં તો નર્મદાના વહેતા જળનો યનગનાટ છે. ત્યાં નૃપુરનો ઝલુઝણાટ છે. ત્યાં સુંદર, સ્વાભાવિક અને સાદા ભાવની ગેયતા છે. દયારામની ગરબી એટલે ગૂજરાતની ગુણવંતી, ગુણિયલ, ગોરાંદે. દયારામની ગરબી એટલે આનંદ, મહોત્સવ, ગીત અને નૃત્ય.

શ્રીદયારામકવિ ભક્ત હતા. ગૂજરાતના ભક્તકવિ શ્રીદયારામને
શીકૃષ્ણભક્તિમાં અનન્ય વિશ્વાસ હતો. શુદ્ધકૃત તત્ત્વગાને

તેમનું માનસ મધુ દધુ. વીંધવાના કવિએ નૃંગાગનાં કાચ્યો લખ્યા છે. પરંતુ તે કાચ્યો કુદ નૃંગા નથી. નૃંગા તે માત્ર દંડાંતરૂપે છે. શૃંગાર મિદિ નથી. મિદિ તે શ્રીકૃષ્ણ સાથેની તન્મયતા છે. શૃંગારનું અર્થ તન્મયતા, એકતા, આમકિંત અને પ્રભુષ દેખાડવાનું માધન માત્ર છે. બકત કવિઓ મંમાદ્ય ત્યજી દેતા નથી. બકત કવિઓ બગવાન થતા નથી માગતા. તે પોતાના દોષો સ્વીકારે છે. મિથુમાં મિદ્ધ જેમ તેમને પોતાનું અગ્નિત્વ જુદી જવાની ધ્વજા નથી. આત્માને પન્માત્મામાં લીન કરી દેવાની તેમને આકાંક્ષા નથી. એ બકત કવિઓ મુક્તિ નથી માગતા. તેમને યજ્ઞ સાથેનો એકાકાર ખપતો નથી. દૈત્યાવમાં તે રાગે છે. અદ્વૈતની નમેરી અવરજા તેમને ખપતી નથી. એ બકત કવિઓ ગોપીભાવે શ્રીકૃષ્ણને બજે છે. તેમને નિરાકાર પ્રભુની આકાંક્ષા નથી. તેમનું ગોપી માનસ છે. ઉદવને ગોપીઓએ જે જવાળા આપ્યો તે જ જવાળા બકત કવિઓ વિશ્વને આપે છે. નિરાકાર પ્રભુની તેમને ધ્વજા નથી.

શ્રીધયાગમ “નર સારગ”ના (પદ ૧૧૮-પાનું ૨૩૮) પદમાં કહે છે.

“શુ” કડ” શ્રીજી હું સાયુજ્ય પામી,
એકતામાં તમે ના રહેો રવામી,
મારે દામપણમાં શી રહે ખામી.”

પદ ૬૨ પાનું ૨૧૨ના “પ્રભુ પ્રાકટયાનંદ”ના પદમાં કવિ કહે છે.
“સ્વરૂપાનંદમુખ્ય ગોક્ષમાં ના મજે.”

પદ ૮૦ પાનું ૧૬૬ના “ઉર-અભિલાષા”ના પદમાં કવિ કહે છે.
“દામ દયાની રે વિનંતી,

(મૃતે) દાગી કરી રાખો નિજ પામ”

તેજ પદમાં કવિ વધુમાં કહે છે.

“જપું નહિ અજપા રે જપ ને,
 ન ગમે મુણુવો અનહદ નાદ.
 યજ સમાધિ રે ના ગમે,
 ન ગમે સ્વર્ગ મુક્તિના સાદ.”

પદ ૩૦મું પાનું ૧૪૬માં કવિ લખે છે.

“ત્યાર લગી દયાના પ્રીતમ નથી ઝોળખ્યા,
 જ્યાર લગી સત્ય નથી સાકાર;
 ઉપરસ પ્રેમની પીડા તે ત્યારે પ્રીછશે,
 અનુભવ યારો ઝોધન જે વાર.”

પદ ૭૪ પાનું ૧૬૭ના “દિવ્યચીત્તા સ્થળ”ના પદમાં કવિ કહે છે,
 “જ્ઞાનીની ગતિ નવ પહોંચે રે, પ્રેમરસ પ્રેમીને જરે,
 જ્યમ દૂધ સિંહણી કેરું રે, સિંહણુમુત હોય તો જ જરે.”

પદ ૬મું પાનું ૧૦૫માં ‘પ્રેમરસયાચના’ના કવિ ગાય છે,
 “પાએ પ્રેમરસ પ્રાણુજનન રે, દીન યદ્દને જાચું રે;
 મુક્તિમારગીને આપળે જ્ઞાન રે, હું તો નવ રાચું રે;
 રીએ રાખડી થકી ગરીમ લોક રે, બોગીને ના ભાવે રે;
 અમે રાજના ખનાસ રે, મુક્તિ મન નાવે રે;
 દુષ્ટ જીવને તો કહે છે જાલ રે, જાલ જીવ લેખે રે;
 છતે સ્વામીએ સૌભાગ્યનું સુખરે, રાખે ન દેખે રે.”

ભક્તિમાં સેના અને દાસત્વ હોવાને કારણે ભક્તકવિઓ શાંતપ્રકૃતિ,
 વિનય, મીઠાશ, દીનતા અને નમ્રતા કેળવી શકે છે જ્ઞાનીને આ ગુણો
 શક્ય નથી હોતા.

કવિશ્રી દયારામ બક્ષા દત્તા અને એ બક્ષિમાં રસ અને માધુર્ય
 દત્તા. પ્રેમરસ એના ગીતે-ગીતમાં નીતરે છે. એને જડવાદ નથી
 ખપતો. સુંદર ગૌર દેહ, તેજસ્વી આંખો, શિરપર લાલ કમુંબલ પાંખડી,
 કપાળમાં વૈષ્ણવ નિલક, સદૈવ બગવાની પાંખ જેવી બાંડી, અને લાલ
 મોટી દોરનું ધાતિયુ, હાથમાં તંબુરો, ઓપકપર રસનીતરતું દારય,
 નેનમાં અમીઝરતો પ્રેમ, કંઠમાં માધુર્ય નીતરતું સંગીત એવા આપણા
 શ્રીદયારામ કવિ. પ્રજાને રસસ્વરૂપે તે નિદાગ્રે છે. શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ
 નિદાગ્રી તેની કવિતા ઉછળે છે. પરંતુ રૂપાળી રાધાની બક્ષિની મૂર્તિ-
 પ્રતિમા દેખીને તો તેની કવિતા શબ્દે શબ્દે નાચી જાય છે. કાનુડો રસભર્યો
 અને રૂપાળો છે, અને આંખડીનો ચાળો દેતો કામણુગારો છે. પણ
 રાધાની તો વિના અંજન 'આંખલડી આંછ' દીસે છે. પરંતુ કવિ ત્યારે
 શ્રીરાધાકૃષ્ણનું યુગ્મ દેખે છે અને તેમની રસકીડાની કંપનાની આંખે
 આંખી કરે છે ત્યારે તો કવિની કલમ ચનગન ચનગન નાચે છે.
 સ્વામી મલતિ શૃંગાર : સ્વામ શૃંગાર બંની જાય છે. આનંદની દશા તે
 રમાવશ્ય છે. આત્મા ગોપી બની જાય છે. પરમાત્મા શ્રીકૃષ્ણ બને
 છે, તે ખેતો એકાકાર તે કીડા, રતિ.

-કવિ ગોપી ખાસે ગવડાવે છે;

"હું પણ દાસી રાવરી, બાલ પ્રભાની લાજ;

જેખન હોરે જાય છે, મારોને મારા રાજ.

શ્રીદયારામનું શ્રીકૃષ્ણરાધાભક્તિ વિશેનું સસ રસાત્મક
 પરમતત્ત્વ છે.

શ્રી દયારામ હૃદય કોટિના સાહિત્યકાર છે. તેમનાં કેટલાક ગીતો
 તો વર્ણીતી ગવાય છે અને વર્ણો સુધી ગવાશે.

રાધે તું પ્યારીને ખીજું અવર ન કોઈ;
 જેને જગત મોહ્યું, તે તો તુંને રહ્યો જોઈ."

ને
 “અજ્ઞા સરખા જોગને શું પાથરીએ કે ઝોઢીએ;
 પ્રત્યક્ષ પાનક પરહરી, શિદ પાથરમાં શિર ફેડીએ.”
 રાધે તું ખ્યારીને ખીચું અવર ન ઠાઈ
 જોને જગત મોહું, તે તો તુંને રહ્યો જોઈ
 અજ્ઞા સરખા જોગને શું પાથરીએ કે ઝોઢીએ
 પ્રત્યક્ષ પાનક પરહરી, શિદ પાથરમાં શિર ફેડીએ
 ને

હું શું જાણું જે બહાને મુજમાં શું દીકું
 વારેવારે સામું બાળે મુખ લાગે મીકું.

આ ગીતો વાંચતા અને ગરમામાં ગવાતા આનંદ પ્રવર્તે છે.
 પરંતુ શ્રીદયારામે માત્ર પ્રેમભક્તિ માટે જ લખ્યું નથી. જ્ઞાન
 વિશે પણ તેમને કવિતા બંડાર એટલો જ સમૃદ્ધ છે

||માયા મેવો મીઠો, જ્યમ જવર માહે ઘીજ,
 હરિ રસાયણ ગુણ ધડો, ઔપધ જાણીને પીજ.
 (પદ ૧૧૦ પાતું ૨૭૬)

આ પુસ્તકના સપાદક શ્રીનારાયણદાસ પરમાનન્દાસ શાહ પોતે
 વૈષ્ણવ છે. કવિતા સાહિત્યમાં અનન્ય રસ ધરાવે છે. અને શ્રીદયારામ
 કવિના ભક્ત છે. શ્રીદયારામ કવિનું હજુ ઘણું સાહિત્ય અપ્રસિદ્ધ છે.
 શ્રીદયારામ કવિના પ્રશંસકો અને શોધકો કવિના ખીન્ન અપ્રમિદ્ધ કાવ્યો
 અને લેખોને છપાવશે એવી આશા છે આ પુસ્તક વાચકોને પ્રિય થઈ
 પડશે એ નિશ્ચય છે.

૧૬૧, નારણ નિવાસ,
 ગીરગામ, મુંબઈ-૪.

તા. ૨૮-૬-૫૮

મંગળદાસ જ. ગોરધનદાસ
 બી. એ. એલએચ. બી.

(માછ પ્રેમીડમી મેથુટ્રેટ)

ઉપોદ્ધાત

ચુર્ચર કવિરત્ન, ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈનાં કાવ્યોમાંથી ચૂંટીને સંગ્રહરૂપે અગાઉ પ્રસિદ્ધ થયેલા દયારામકૃત કાવ્યમણિમાળા ભાગ ૪ના પુસ્તકનો ઉપોદ્ધાત મારે લખવો, એવું મંથના સંગ્રાહક તથા પ્રકાશક શ્રી. નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહની સૂચનાથી આ ઉપોદ્ધાન લખ્યો છે.

દયારામભાઈના ગ્રેમી ભક્તો તથા શિષ્યો જેમકે પ. બ. નેપી નાથાભાઈજીકે છોટાલાલ ગિરિન્દ્રશંકર, પ. બ. શ્રી. ગોવિંદલાલ છોટાલાલ પરીખ (વકીલ), શ્રી. નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ, શ્રી. છવલુલાલ છોટાલાલ નેપી એડવોકેટ, શ્રી. ઓચ્છવલાલ મડીયા વગેરેના શુભ પ્રયત્નોથી દયારામભાઈનું કાવ્ય સાહિત્ય ઠીક ઠીક પ્રમાણમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે. આ પ્રસિદ્ધિમાં દયારામ રમારક સમિતિના ફાળાની પણ નોંધ લેવી જોઈએ અને આ બધાનો મુખ્ય યશ તે દયારામભાઈએ જેને પોતાનું નિવાસસ્થાન બનાવ્યું હતું, તે ડોમોઈના સંસ્કારી નાગરિકોને ફાળે જાય છે. નાગરિકોના સહકાર અને શુભપ્રયાસોને પરિણામે ડોમોઈએ દયારામ રોડ, મહિલા પુસ્તકાલય, દયારામની ધાતુની પ્રતિમા, પ્રતિ વર્ષ દયારામ જયન્તીની ઉજવણી, દયારામ હાઈસ્કૂલ, દયારામ પુસ્તકાલય અને દયારામ જીવન, દયારામ કેળવણી મંડળ, દયારામ શારદા મંદિર-રમારક મંદિર વગેરે દ્વારા દયારામભાઈની સ્મૃતિને કાયમનું સ્વરૂપ આપીને દયારામભાઈને અમર બનાવેલ છે. પણ કોઈ પણ કવિની સ્મૃતિ. ઈટમાટીનાં બવનો કે મંદિરોથી જળવાય તેના કરતાં તેના અક્ષરરેહથી વધારે જળવાય છે. કવિનો આત્મા એ તેના અક્ષરરેહ-કાવ્યમાં રહ્યો છે અને તે જ્યાં સુધી અસ્તિત્વમાં હોય ત્યાં સુધી કવિનો

આત્મા પણ અમર હોય છે. અન્ય સ્મારકો-કીર્તિકેરો કાટડાં બને હોય, પણ તે સાચા અર્થમાં સ્મારક ન જ ગણાય. અત્યારે પણ વ્યાસ, કાલિદાસ કે શેક્ષપીયર સ્મારકભવનોથી અમર નથી, પણ તેમના સાહિત્યને લીધે જ અમર છે.

દયારામભાઈના અક્ષરદેહ-કવિતાને મંથરથ સ્વરૂપે પ્રકટ કરીને શ્રી નારાયણદાસભાઈએ દયારામભાઈને ખરેખર અમર બનાવ્યા છે. તે માટે તેમને ધન્યવાદ ધટે છે. નારાયણદાસભાઈ માટે અહિંયાં બે શબ્દો લખું તો તે અનુચિત નહિ ગણાય. તેઓ કેઈ વિદ્યાપીઠના સ્નાતક નથી, તેમ લેખક નથી, તેમ સારી મંપનિ ધરાવતા ધનાઢય નથી. એઓ સામાન્ય શિક્ષણ પામેલા; વેપારી લાઘવમાં કામ કરતા બાઈ છે. પણ તેમની બાળ્યાવસ્થામાં તેમની માતાદ્વારા તેમનામાં દયારામભાઈના પ્રત્યે ભક્તિ જાગૃત થયેલી. તેમની માતા ઘરમાં દયારામભાઈના પદો ગાતાં. તેમનું મકાન દયારામભાઈના અસલ મકાન પાસે હોવાથી, રાત્રે મંડળીમાં જતાં અને ત્યાં દયારામભાઈનાં પદો સાંભળતાં, દયારામભાઈના શિષ્ય નાથજીભાઈની સાથે તેમને નિકટનો સંબંધ હતો. તેમના દ્વારા પગુ દયારામભાઈ તરફ તેમને સન્માન વિશેષ ઉત્પન્ન થયું. એ જીવનના આરંભકાળમાં આ રીતે દયારામભાઈની કવિતાના સંસ્કાર તેમના મન ઉપર પડ્યા. તે જ આગળ ઉપર દયારામભાઈની કવિતાનું પ્રકાશન કરવામાં નારાયણદાસમાં ગ્રેરફ જળ હતું. તે અહિંયાં જણાવું જોઈએ. એ જ ગ્રેરજીને લીધે તેમણે દયારામભાઈના શિષ્યો પામેથી હસ્તલિખિત કાવ્યની પ્રતિઓ મેળવી, તથા તેની પ્રેસકોપી અત્યંત પરિશ્રમપૂર્વક તૈયાર કરીને શ્રીદયારામકૃત કાવ્યમણિમાળાના ૬ ભાગ તથા ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈનું સચિત્ર સપ્રમાણ જીવનચરિત્ર તથા દયારામનો અક્ષરદેહ મળી આઠ પુસ્તકો બહાર પાડ્યાં છે, એટલું જ નહિ પણ કાવ્યમણિમાળાના

ભાગ ૧, ૩, તથા ૪ને ફરીથી મુદ્રિત કર્યાં. પ્રકાશન કાર્યની મુશ્કેલીઓ કેટલી છે, તે તો જોમણે એ કાર્ય કર્યું છે તે જ જાણી શકે. એ ફરજ નારણદાસભાઈ એ સ્વેચ્છાએ દયારામભાઈ પ્રત્યેની ભક્તિને લીધે પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી બજાવી છે. તેઓ પુષ્ટિ સંપ્રદાયમાં શ્રદ્ધા ધરાવતા હોવાથી, અને દયારામભાઈ પણ પુષ્ટિ સંપ્રદાયના કવિ હોવાથી, તેમજ પોતાના વતનના હોવાથી આ કાર્ય કરવામાં તેમનો ઉત્સાહ દ્વિગુણિત થયેલ.

દયારામભાઈનાં કાવ્યોને પ્રસિદ્ધ કરીને ગુજરાતની સાહિત્યરસિક જનતાને તથા પુષ્ટિમાર્ગીઓને દયારામના અગ્રાધ્ય પ્રદેશને તેમણે સુઝાવ બનાવીને જે સેવા કરી છે તે ખરેખર ચિરમરણીય રહેશે. આવી નિસ્વાર્થ રીતે અડગ શ્રદ્ધા અને ભક્તિભાવથી દયારામભાઈની સાહિત્ય સેવા કરનાર ભાઈની કદરૂપે આટલો પરિચય આપવો, એ મને ઉચિત લાગેલો હોવાથી અહિંયાં તેમની સેવાનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.

આ ગ્રંથમાં દયારામભાઈની જે કૃતિઓ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે. તેમાંની મુખ્ય કૃતિઓનો પરિચય દયારામભાઈના કાવ્યપ્રેમી ડોમેઈ નિવાસી શ્રી. ગોવિંદલાલ છોટાલાલ વક્ત્રીજે ગ્રંથપરિચયના લેખમાં કરાવ્યો છે, એટલે અહિંયાં હું એ વિષય ઉપર વધુ કંઈ લખીશ નહીં, હું તો માત્ર દયારામભાઈની કવિતા ઉપર સાહિત્યની દૃષ્ટિએ અંદાજ દર્શિપાત નાંખીશ.

આ કાવ્યસંગ્રહમાં દયારામભાઈનાં આખ્યાનો, પદો, ઘોળ, ગરબા તથા ગરબીઓનો સમાવેશ થાય છે. આ કાવ્યનાં વિશિષ્ટ સ્વરૂપોની સાહિત્યદૃષ્ટિએ અહિંયાં ચર્ચાની જરૂર નથી, આખ્યાનો એ પણ કવિતાનો પ્રકાર છે અને ગુજરાતમાં એક વખત એ બહુ જ લોકપ્રસિદ્ધ પ્રકાર હતો. પ્રેમાનંદનાં આખ્યાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં અદ્વિતીય છે.

દયારામભાઈનાં આખ્યાનો પ્રેમાનંદની શૈલીનાં નથી, તે જુદીજુદી જાતનાં છે. રચનાની દૃષ્ટિએ તે લઘુકળા છતાં મોહક છે. તેમાં પ્રેમાનંદના રસની 'ચમત્કૃતિ' નથી. છતાં લગ્ન તથા માંગલિક પ્રસંગે હજુ પણ તે સંસ્કારી બહેનો તરફથી ગવાય છે. દયારામભાઈનાં પદો તથા ઘોળો પણ ધાર્મિક જનતામાં અત્યંત પ્રિય છે. તેમની ગરબી તો ગુજરાતીનું કંઠાભરણુ છે એમ કહીએ તો ખોટું નથી. જૂના ગુજરાતી કવિઓ હાલમાં જુલાતા જાય છે, છતાં દયારામને ગુજરાતની સ્ત્રીઓએ હજુ પણ અવન્ત રાખ્યા છે, તે ખરેખર ગૌરવની વાત છે.

ગુજરાતના પ્રજાજીવનમાં જેમ મોટો ફેરફાર થયો છે, તેમ અત્યારે ગુજરાતી સાહિત્યમાં—તેમાં પણ કવિતા સાહિત્યમાં મોટો ફેરફાર થયો છે. નરસિંહથી દયારામ સુધીની કવિતા એ જૂની કવિતા તરીકે ઓળખાતી. નર્મદે દલપતે નવી કવિતાની શરૂઆત કરી તે કવિતાને પણ કલાપી, ભીમરાવ, બોળાનાથ, નરસિંહરાવ, ગોવર્ધનરામ ખાલાશંકર, નાનાલાલ, ખખરદાર, બળવંતરાવ ઠાકોર, મણિશંકર રત્નજીભટ્ટ વગેરે કવિઓએ પણ નવું સ્વરૂપ આપ્યું અને ત્યાર પછીના અર્વાચીન કવિઓ રામનારાયણ, અવેશ્યંદ મેઘાણી, ઉમાશંકર, સુદરમ, ખેટાર્ક, મનસુખલાલ અવેરી, વગેરે એ પણ તેમાં નવાં તત્ત્વો ઉમેર્યાં. અને કવિતાની વિશેષ કાયાપદ્ધત કરી છે. દયારામની કવિતાને અર્વાચીન કવિતાની સાથે સરખાવવાનું સાહસ કરવું એ એક પ્રકારની ઉદ્ધતાર્ક જ ગણાય. કારણકે શ્રીદયારામભાઈનાં કાવ્યોનો આત્મા ભગવાન છે. પ્રભુસંપદવાળી વાણી છે. કોઈ પ્રશ્ન કરે કે જ્યારે જીવનમાં અને સાહિત્યમાં સર્વ મૂલ્યોનું પરિવર્તન થયું છે, ત્યારે આ વાસ્તવિકતા તથા પ્રગતિના યુગમાં ધર્મના વિપયને ઉદ્દેશીને અને ઈશ્વર

જેને દયારામ કૃષ્ણ કહે છે, તેને ઉદ્દેશીને કવિતા લખનામા આવી હોય તો તેને પ્રકટ કરનાથી તો અર્થ મરશે? આના પ્રશ્નનો ખરેખર ઉત્તર જ હોઈ શકે નહિ કવિતા એ દેશકાવ્યી પર છે એવું જો પ્રશ્ન કરનાર સમજતો હોય તો આવો પ્રશ્ન કદી પણ કરે નહિ 'કવિતા'ને નાર્ધક્ય નહતું નથી તે કદી જૂની થતી નથી તેનો આત્મા અમર છે.

દેશકાવ્યના પરિવર્તનો તેને અમર કરતા નથી તે મક્કન તો નિરન્તર આવ્યે જ જાય છે. અનેક રાષ્ટ્રીય વિષયો કે ક્રાન્તિઓની મધ્યમા 'કવિતા' તો હીનાદાહીની માફક રહેશે જ અને તે નહિ હોય તો રાષ્ટ્રનું કે પ્રજાનું જીવન જ થઈ જશે આ વાત અને નિશાનના યુગમા પણ કોઈ પણ રાષ્ટ્રને તેની સાચી સરકારિતા જાળવી રાખનાને કવિતાની જરૂર તો પડશે પછી તે કવિતા જૂની હોય કે નવી હોય. હા, કવિતા જેમ વધારે જૂની તેમ તે વધારે તાકાતનાળી હોય છે તે પ્રભને આધ્યાત્મિક કૌવલ આપનામા, ભૌતિક સાદના કુમનાઓ સામે ટકી શકનામા રામગાણુ ઔપધ નીવડે છે કામ્પિયુ દેગની કવિના જોટવી જૂની તેટલી તે સમાજની આધ્યાત્મિકતા તથા સામૃતિક રનાસ્થતુ રક્ષણ કરવામા ઘણી જ અસરકારક નીવડી છે અને તેટલા માટે જ જગતના જુના જુના દેશોમા હજુ પણ નિઘાપીડોમા તેમજ ખહાર જૂની કવિતાને વધારે સ્થાન મળ્યું છે. અત્યારે પણ ઓસ દેશના હોમરનું ઈનીઅડ, ઈટાલીના વર્જિલની ઓડેસી તથા રોમની હીરોનિ કોમેડી, ઇંગ્લેન્ડના ચેકરબીઅન્ના નાટકો, અને મી'ટનના પેરેડાઈમા પોરેટના મૂંચો અનેક વર્ગો થયા તેનું તે ગૌરવ ભર્યું સ્થાન સાચી શક્યા છે, તેનું કારણ એ છે કે તે કવિતાનું દષ્ટિબિન્દુ જીવનની સાચી દષ્ટિ આપનાતુ હતું. વ્યક્તિ કે સમષ્ટિના શિવેતરની ક્ષતિ માટે હતું, તે કેવન અમુકને આનંદ આપનાતુ રમકડું નહોતું, પણ જીવનનો બાર વડન કરનામા

શક્તિ આપનાર હતું. તે અમુક દેશ કે કાલના લોકો માટે નહોતી પણ તે વિશ્વવ્યાપી અને સર્વ સમય માટે હતી. જ્યારથી કવિતાનો આ વિભીન વિશ્વમાં થયો ત્યારથી તેનું પ્રયોજન આધ્યાત્મિક પ્રકાશને આવરણરૂપ બનતા અંધકારને દૂર કરીને, રાજીને પ્રકાશિત કરવાનું હતું. દરેક દેશમાં આ દૃષ્ટિથી જ કવિતા લખાઈ છે, તે ભારત-વર્ષનો કવિ હોય કે અન્ય કોઈ દેશનો હોય. આવી કવિતા કદી જૂની થતી નથી. તેને જરા, વ્યાધિ કે મરણનો ભય કદી પણ છે જ નહિ, તે તો જેમ જેમ વર્ષો પસાર થતા જાય તેમ તેમ વધારેને વધારે યૌવનશાળી અને શક્તિશાળી બને છે. જ્યાં સુધી ધર્મભાવના અને શ્રદ્ધાનાં તેજ રાજીના સમદિદેહમાં ચમકશે ત્યાં સુધી આ કવિતાની માત્રા જ દેહની શક્તિ તથા સ્વાસ્થ્ય ટકાવી રાખવા ઉપયોગી નીવડવાની છે. આથી જ અત્યારે પણ આપણા દેશમાં વ્યાસ તથા વાલ્મિકિ જૂના હોવા છતાં તેમના ભાગ્યત, મહાભારત અને રામાયણ અખંડ રહ્યાં છે. કાલીદાસાદિની કવિઓની કૃતિઓ પણ જીવંત છે. ગુજરાતના પણ કવિતાક્ષેત્રમાં નરસિંહ, મીરા, પ્રેમાનંદ કે દયા-રામની કવિતાનાં ઝરણાં, અસ્ખલિત પ્રવાહ, કોઈ ધમધમાટ કે ઉઠાળા વગર, શાન્ત પ્રવાહે રસાળભૂમિમાં ચર્ચને વહી રહ્યાં છે અને ગુજરાતની સંસ્કારવાટિકાને લીની તથા રમણીય બનાવે છે. નવી કવિતા ભયે વિઘ્નના જેવા અમત્કાર કરે; પણ તે શાશ્વત અને લોકહૃદયને સ્પર્શ કરે અને જીવનના અધારાં દૂર કરે એવી અને પ્રજાને ખરી આધ્યાત્મિકતાના પથે આગળ લઈ જવામાં પૂરતી તાકાતવાળી નથી એ દૃષ્ટિએ પણ આવી ખરી આધ્યાત્મિક જીવનને વધુ શક્તિશાળી અને પૌષ્ટિક બનાવવામાં ‘રામનાથ’ ઔપધરૂપ સફળ થયેલી કવિતાનું પ્રકાશન થાય તો તે માટે, ‘એની જરૂર છે ?’ એવો બાલિશ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે એ નહિ. વળી કોઈ જમાનો પોતાનાં મૂલ્યકનો ગંદો, તેથી જૂના મૂલ્યકનો

ખોટાં છે, તેમ અત્યારના જમાનાને નિરુપયોગી છે એમ પણ કહી ન શકાય. વાત સાચી છે કે અત્યારે જીવનદષ્ટિ પલટાઈ ગઈ છે. ઐત્તિક જીવનના સુખ અને ભોગો પછવાડે જ દુનિયાની પ્રજાનું વિશેષ ધ્યાન ગયું છે અને જૂના ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર પુરુષાર્થોમાંથી ફક્ત અર્થને જ મુખ્ય પુરુષાર્થ બનાવ્યો છે, આમ છતાં જગત્ પ્રજાને સાચું સુખ અને શાન્તિ આપી શક્યું નથી. હજુ તેની શોધમાં છે.

આ પરિસ્થિતિમાં ડૉ. રાધાકૃષ્ણન 'કક્કી'માં જણાવે છે કે હવે સાચી ધર્મજાવના તરફ જગતે જવું પડશે, અને તેનાથી જ શાન્તિ મળશે. બીજા બધા ઉપાયો નિરર્થક છે. પણ ટાઇમ્સની જેવા પ્રતિષ્ઠિત ઇતિહાસકાર પણ એજ વિચારને અનુમોદન આપે છે. અત્યારની કવિતા અર્વાચીન જીવનને જેમ છે તેમ રજૂ કરે છે. પણ 'અર્વાચીન જીવન' રોગગ્રસ્ત થયેલું છે. રોગીને રોગી કહીને અટકવાથી રોગ દૂર કરી શકાતો નથી. પણ તેનું નિદાન કરીને તેને રોગમાંથી મુક્ત કરવાનો સાચો ઉપયોગ પણ દર્શાવેલો જોઈએ. એ કસોટીમાંથી અર્વાચીન કવિતા નિષ્ફળ નીવડી છે. તેણે આદર્શવાદના ગમનમાં ઉડ્યન છોડીને વાસ્તવિકતાની જૂમિ ઉપર જ જમણુ શરૂ કર્યું છે. અને તેથી તેણે જીવ્યગમન વિકાસની શક્તિ ગુમાવી છે. કવિતા જૂની હોય, નવી હોય પણ તેની આવશ્યકતાનો નિર્ણય કેટલે અંશે તે પ્રજાના આધ્યાત્મિક આરોગ્યને ઉપયોગી થઈ પડશે, તેના ઉપર આધાર રાખે છે. નરસિંહ, મીરાં, પ્રેમાનંદ, અખો કે દયારામની કવિતા એ આ દષ્ટિએ જોટલી ગુજરાતની પ્રજા માટે ઉપયોગિતા પૂરવાર કરી છે તેટલી નવી કવિતાઓ કરી નથી. હા આને કેટલાક અપવાદ તો છે.

દલપત-નર્મદની નવી કવિતાનો યુગ શરૂ થયો, આ યુગના કવિઓએ પ્રાચીન કેડી છોડી દીધી અને નવી કેડીએ પ્રવાણ કર્યું, છતાં આ

યુગના કેટલાક કવિઓએ એ કેડી ઉપર પણ ધીમાં ધીમાં પમલાં માટાં
 છેજ, સ્વ. ભીમરાવ જોળાનાથની પ્રાર્થના સમાજ માટેની પ્રાર્થનાઓ,
 મણિલાલ નમુભાઈની અમર-ગ્રંથિઓ, ખખરનારની 'ભજનિકે' અને
 ન્હાનાલાલની 'હરિસંહિતા' (હજી પ્રમિદ્ધ યર્મ નથી.) આ કવિઓ જૂની
 કેડી ઉપર જ ગયા છે. માત્ર તેમની કદમો ભરવાની રીત જૂદી છે. આ
 ઉપરાંત સુંદરમ્ વગેરે કવિઓએ પણ છટક છટક કાવ્યોક્તિ પુષ્પો તે
 કેડી ઉપર વેધાં છે. જૂના કવિઓ સાકાર ધ્વજને ઉદ્દેશીને કવિતા
 કરતા હતા. ત્યારે અત્યારના કવિઓ નિર્ગુણ નિરાકાર સ્વરૂપની પ્રાર્થના
 રૂપે કવિતા કરે છે. ભાવ બન્નેમા સરખો છે કવિતાના હંદ તથા
 બાહ્ય રચનાના પ્રકારમાં ફેર છે.

આનંદની વાત એ છે કે અત્યારની શુદ્ધ દેખાતી કવિતા-
 વાટિકામાં કુ. નિર્મળદેવી-અર્ચામીન મીરાંએ, ભાગવતકાર તથા જયદેવજી,
 સૂરદાસાદિ આર છાપના કવિઓ, તેમજ નરસિંહ, મીરા અને દયારામની
 કવિતામાંથી પ્રેરણા લઈને વાટિકાને સમર્પીયતા, શાંતિ અને આહ્વાનકતા
 આપે તેવી નિકુંજ ઊભી કરી છે. દયારામભાઈની કવિતા, પ્રચારની
 દૃષ્ટિએ નહિ પણ અર્ચામીન જીવનને વધારે રસસમૃદ્ધ અને મૃદુભાવ
 યુક્ત અને આધ્યાત્મિક બનાવવાને પ્રકટ કરવાની ખાસ જરૂર છે એમ
 હું માનું છું. તેમાંના ભાવો એક ભક્તહૃદયના પ્રભુ પ્રત્યે ગોપીહૃદયનાં
 છે. એ ભાવમાં વૈષ્ણવો તથા ભાગવતમા શ્રદ્ધા ધરાવનાર ધાર્મિક
 વ્યક્તિઓ અગર સંસ્કારી સાહિત્યરસિકો પણ શ્રદ્ધા ધરાવે છે, ગોપી
 હૃદયનો ભાવ એ ધાર્મિક જીવનમા ઉત્કૃષ્ટભાવ છે, એમ સારા સારા
 પંડિતો, શીઃસુદૃષ્ટ અને ચિન્તકો માને છે. કવિતા એ ગોપીભાવની
 કવિતા છે. તેમાં ગોપી પ્રભુના મિથન માટે ઝંખના કરે છે. તથા
 આશાનિરાશા વ્યક્ત કરે છે. બીજી દૃષ્ટિએ જોઈએ તો એક નારીનું

હૃદય પોતાના પ્રીતમ પ્રેમના પાત્રને મળવાને કેટલું અધીરું, કેટલી ઉત્સુકતાવાળો કેટલો ચનગનાટ અને તમન્ના અનુભવે છે તે પણ તેમાંથી જાણવાનું મળે છે. નારીહૃદયના પ્રેમની સાહના કરતી સ્ત્રીના આ ભાવો સનાતન હોય છે, તે કાષ્ઠિય કાળે જૂના થતા નથી. ગુજરાતથી-ગુજરાતની નારી આમાં અપવાદરૂપ નથી. અત્યારના જીવનમાં પણ તેના હૃદયની અંદર હૃદયના ધગકારા તેના તેજ છે. એ નારીહૃદય સમજવામાં દયારામભાઈની કવિતા જેટલી ઉપયોગી છે તેટલી અત્યારની કવિતા નથી. આ દૃષ્ટિએ પણ આ કાવ્યના પ્રકાશનને હું આવકારું છું.

દયારામભાઈની કવિતાને જૂની કવિના માનીને અવગણના કરનારે સ્વ. ન્હાનાલાલભાઈના નીચેના શબ્દોનું મનન કરવું જોઈએ.

“દયારામભાઈનો કાવ્યખંડાર અતિવિસ્તીર્ણુ વસન્તામાં જ સૂકાતાં આજનાં તળાવડાંને પડ છે તો તે મહાસાગર.

દયારામની કવિતા એટલે જાણે ગગનમાંથી વરસતી મધુરપની ફરફદ ગુણવિશિષ્ટતાઓ. દયારામ ગુજર સાહિત્યમાં અજોડ છે. ગુજરી સાહિત્યકુંળે ભરી બંસીતો છેડણહારો તો દયારામ જ. થોડી ઝાઝેરિક છેડી છે નરસિંહ, મીઠાંએ ને કાંઈક કાંઈક છેડી છે સ્વામીનારાયણના સાધુવરોએ.

વર્તમાનતો જાણે પ્રધાનતઃ પરદેશી હારમોનીઅમ વગાડે છે, ને બંસીતે જાણે અડકતાં ચે અમડાય છે.”

આ છે કવિત્રી ન્હાનાલાલભાઈએ કરેલું દયારામભાઈની કવિતાનું સાચું મૂલ્ય.

દયારામભાઈની કવિતા તરફએ ધૂણાની દૃષ્ટિથી અમુક સાહિત્યનો ચોખ્ખીઓ વર્ગ જુએ છે અને તેનું કારણ એ કે દયારામભાઈની કવિતા-ખાસ કરીને ગરબીમાં શૃંગારરસ વધારે છે. આ વર્ગને હવે ઉત્તર આપવાની જરૂર નથી. કારણકે જેમજેમ દયારામભાઈનું કાવ્યસાહિત્ય

પ્રકટ થતું ગયું તથા તેમના જીવનચરિત્રના પ્રમંજો જીવનચરિત્રમાં પ્રકટ થતા ગયા, તેમ તેમ ટીકાકારોમાંથી આ આક્ષેપ દૂર થતો જાય છે છતાં અહિંયા તેનો દૂકો ઉત્ક્રેષ્ઠ કરવાની જરૂર છે. આક્ષેપની શરૂઆત ત્રિબુવન શેઠથી થઈ એમ કહેવાય. નર્મદાશંકર પણ તે વર્ગમાં ખરા. શેઠની (આમક) માન્યતા પ્રમાણે દયારામભાર્તનું જીવન દાખ્યુકતાહતું તેમતને સાહિત્યકારોએ માની લીધો. ગોવર્ધનગમભાર્ત એ તેનો અડધો રીકાર કર્યો હોય તે રીતે દયારામભાર્તને ન્યાય આપવાને તેમના જીવન અને કવનનાં બે પાસાં જૂદાં પાડીને કવનના પાસાને તપાસીને તે શુદ્ધ હોવાનો એકરાર તેમના દયારામભાર્તના અક્ષરદેહમાં કર્યો; ત્યારથી સાક્ષરોનો દષ્ટિકોણ બદલાતો ગયો, પછી તો દિ. બ. કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી દિ. બ. કેશવ હર્ષદ કુન, દિ. બ. નર્મદાશંકર દેવશંકર મહેતા, કવિશ્રી ન્હાનાયાણ, રવ. મૂળચંદ તેનીરાજા વગેરેએ દયારામને ખરો ન્યાય આપ્યો. આથી શ્રી. કનૈયાલાલ મુન્શીએ દયારામભાર્તની કવિતાને પ્રશ્નની કવિતા તરીકે ઓળખાવી, છતાં તે આક્ષેપ હવે પોતાની મેળે જ પુરાવા વગર નિર્નજ થઈ ગયો છે. એટલે એ જાગત અહિંયા ચર્ચાની જરૂર નથી. મુન્શીને જડખાતોડ જવાગ મલિમાના લાગ પમાં ગો. વાસી. વસંતરામશાસ્ત્રીજીએ પ્રકાશયુગનામમાલા વાળા લેખથી આપ્યો છે. કવિશ્રી દયારામભાર્ત એ કવિ જ નહોતા, પણ બક્ત કવિ હતા તે પોતાના આરાધ્ય શ્રીકૃષ્ણના મુણગાનતથા તેમના પ્રત્યે પ્રેમબંધિતથી પ્રેરણા કવિતા લખતાં તેણે કૃષ્ણ સિવાય બીજી કોઈપણ વ્યક્તિની કવિતા લખી નથી. પોતે શ્રીસ્વભાચાર્યના પુષ્ટિમાર્ગમા માનતા હોવાથી અને તે માર્ગમાં ગોપીભાવની બંધિત એ ઉત્તમકક્ષાની ગણાતી હોવાથી, પોતે ગોપીરૂપે કૃષ્ણપ્રેમની કવિતા લખી છે. તેમાં શૃંગારરસની પલિભાષા છે. પણ એ પ્રેમ અનૌકિક બાવે પરમાત્માના પ્રત્યેનો

હોવાથી એમાનો શુગાર રસ એ લૌકિક નાયકનાવિકાનો નથી. પણ અપ્રાકૃત શુગારરસ છે. આથી આ રસ ભક્તિ સંપ્રદાયની પરિભાષા પ્રમાણે ભક્તિરસ અગર મધુર રસજ ગણાય છે. આ નિપયની વધારે સ્પષ્ટતા માટે વાચો દયારામનું આતર જીવનમાથી પ્રકરણ ૪૫ તથા પરિશિષ્ટોમાથી કવિશ્રી-ન્દાનાવાન તથા નર્મદાશંકરનાં ભાષણો. ૨૧. ગોવર્ધનરામભાઈ કવિશ્રીના શુગારરસને યોગ દષ્ટિએ તપામે છે, પણ જો તેમણે પ્રેમલક્ષણાભક્તિની દષ્ટિથી દયારામભાઈના શુગારની કવિતાને અવ્યોજી હોત તો દયારામના શુગારરસ વિષે જે વિધાન તેમણે કહ્યું તે જુદા સ્વરૂપમા જ હોત. દયારામની કવિતા અવલોકવાની સાચી દષ્ટિ પ્રેમલક્ષણાભક્તિની, ભાગવતકારની રાસલીલાની દષ્ટિ છે ન્દાનાવાલ કવિને તે દષ્ટિ પ્રાપ્ત થયેલી હોવાથી, તેમણે તે દષ્ટિથી દયારામભાઈના શુગારરસની કવિતાને અવ્યોજી અને તે સો ટચના મોના જેવી, નિર્મળ તેમને જણાઈ હતી.

આ કાવ્યસમૂહમા દયારામભાઈની જાણીતી ગરબીઓના પણ સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે. એ 'ગરબી' વિશે થોડુંક અહિંયાં લખવાની જરૂર છે

દયારામભાઈની કાવ્યક્ષેત્રે જે વધારે પ્રસિદ્ધિ છે તે તેમની ગરબીઓને લીધે છે એમ કેટલાકે માને છે. જો કે મારે મતે, તો દયારામભાઈની સર્વ પ્રકારની કવિતા મો ટચનું મોનું છે નર્મદાશંકરે ગરબીઓના ત્રણ પ્રકાર કરીને થોડીક જ કાવ્ય તરીકે ઉત્તમ છે એમ કહ્યું છે, એમ કહીને પણ તેમણે દયારામભાઈની કેટલીક ગરબીઓની ઉત્કૃષ્ટતા સ્વીકારી જ છે ગોવર્ધનરામભાઈ દયારામભાઈની ગરબીઓને 'અક્ષરદેહ'નું એક અંગ માનીને, તે ઉત્તમાંગની યોગદષ્ટિથી ચકાસણી કરે છે, અને તે કાવના અન્ય કવિઓ કરતા દયારામભાઈનું સ્થાન કવિ તરીકે જાયું છે એમ નીચેના ચબ્દોમા જણાવે છે 'કવિના કાવના ખીન્ન

કનિઓની પાખ કરતા તો કનિની પાખ જિંથી ગઈ હતી અને એ કવિઓમા એની તુલના થઈ શકે એવું કોઈ નામ નથી.' એટલો સ્વીકાર કર્યા પછી નરસિંહ મહેતા સાથે આ કનિની સરખામણી કરતા, આદિ કનિની કવિતા જિંથી જણાવે છે ગોવર્ધનરામભાઈનો આ મત કેટલે અગ્રે પ્રમાણભૂત સામગ્રી ઉપર બધાયો હતો, તે તપાસનાનું આ સ્થળ નથી પણ તે એકપક્ષીય અને અધૂરી માહિતીને આધારે હતો જો તેમને દયારામભાઈની તમામ કવિતાને અન્યોક્તાની તક મળી હોત તો, તેમનું પરીક્ષણ વધારે પ્રમાણભૂત ગણાત. તેઓ લખે છે કે 'દયારામના કાવ્યોમા, ગરબીઓમા, અને પદોમા પણ શ્રીકૃષ્ણ અને અન્ય નિપયની પૌરાણિક કથાઓ અને ભક્તમાળાદિક દંતકથાઓ અગ્નિ અને અર્ધ પેઠે અન્ય સર્વ ધાતુઓના આધારરૂપે દૃષ્ટિગોચર થાય છે' ગોવર્ધનરામભાઈ 'શ્રીકૃષ્ણ' તત્ત્વની કવિતાની પ્રશંસા કરે છે, પણ તેના કાવ્યને દેહના અસ્થિ-અર્ધ તરીકે ગણે છે. પણ આ બરાબર નથી શ્રીકૃષ્ણ પ્રત્યેની દયારામભાઈની પ્રેમભાવના જ આ કાવ્યોની પ્રેરક છે, અને તે જ તેનો આત્મા છે આ આત્મા તેમની ગરબીઓમા વધારે સુંદર ઝળકી રહ્યો છે. નરસિંહરાવ દયારામભાઈની ગરબીને કાવ્ય નહિ પણ ગીત તરીકે માને છે. તેમ તેને આત્મલક્ષીને બદલે પરવક્ષી કાવ્ય ગણે છે, કારણકે ગરબીઓમા જે ભાવો વ્યક્ત થયા છે, તે દયારામ કનિના હૃદયના નહિ, પણ કાવ્યનિક ગોપી હૃદયના. આ વિધાન જો કે અર્ધસત્ય છે, છતાં તે સહૃદયી સાક્ષર નરસિંહરાવે દયારામભાઈની ગરબીઓને તે વખતના સાક્ષરો કરતા વધારે ન્યાય આપ્યો છે એમ જરૂરથી કહેવું જોઈએ 'ગરબી' તે તો દયારામભાઈની જ સૃષ્ટિ એમ કહીને તેઓ દયારામભાઈનું બહુમાન કરે છે. શ્રી જનસાલ નિધારામ રાવળે વર્તમાન નરસિંહ મહેતાની કહેનાતી ગરબી પ્રસિદ્ધ કરીને

ગરબીમજાકનુ માન આપી દિને જ જા છે એમ જણાવે નુ પશુ તે વાતનો નરમિહરાનનાર્થ એ ઈન્કાર કરીને આમિજાક તરીકે માનના અધિકારી દયારામભાઈ છે એમ ગપ દતા કરી હતી, એટલે જ નહિ પણ દયારામનાર્થ પછી દનપતગમ નર્મદાશ કર નવવગમ, બીમરાવ વગેરેએ પ્રયત્નો કર્યા છે પણ તેઓ યારામભાઈની નુનતામા આવી શકે તેમ નથી ગવો અભિપ્રાય તેમજો યક્ત કર્યો છે દયારામે આર બેલી ગરબી સાહિત્યની સમ્રાલસહિતા આગળ ચલાનનાર ઠોર્ડ સમર્થ કનિ જન્મ્યો નહિ નર્મદની ગરબી કેરળ મિત્વહીન છે, તો દલપતરામની ગરબીમા કનિતનગુણ અત્યાત્મ નિયક્ષમતા સ્થનત અને વ્યવહાર વચનોના સમ્રહરૂપે હોરાથી આકર્ષકતા તેમા નથી નવલરામભાઈની ગરબીમા સગીત કા યના લક્ષગુણા કાન્વતત્વો મળી શકતા નથી હરિનાલ ધુનની ગરબીઓમા દયારામભાઈનુ કંઈક સૌન્દર્યતત્વ છે, પણ તે રચનાના સૌદર્યની નિરોધ સરકારિતા બીમરાવ બોળાનાથમા પ્રતિબિમ્બિત થઈ છે સૂફીરાદના ગુજરાતી કનિઓએ પણ ગરબીઓ લખી છે પણ ગરબીઓના રાગ તો દયારામભાઈજ રહ્યા છે' ૨૧ કૃષ્ણલાલનાર્થ એ તો હોકેમ સાથે દયારામભાઈને સરખાવીને દયારામનાર્થની ગરબીઓનુ મૂન્યાકન કરતા લખે છે, "દયા રામભાઈ ગરબીઓને લીધે ગુજરાતી સીવર્ગના માનીતા અને તેથી લોકપ્રિય કનિ હતા" દિ જ નર્મદાશ કર તેમના "દયારામ કેવલ કનિ કે બકત"એ વ્યાખ્યાનમા દયારામભાઈની ગરબીઓ નિરે નીચેનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરે છે 'શ્રીત્યારામભાઈની ગરબીઓ ત્રિઘાપતિની મધુમયી લલિત ઠામળકાતપદ્મનવીનુ રમરણ કરાવે છે, અને તેના જેવી જ મધુર અને શ્રુતિસુખાનહ છે દયારામનાર્થ ગરબીના સમ્રાટ છે સદ્ગત ડાહ્યાનાર્થ દેસાસરી 'ગરબી નિધે લખે છે, 'એમની ઓઝેઝેક ગરબી અનેક તરેહની નાયકાના નણુનની જ છે સસ્કૃત તેમજ બાણી અથોમા અદાન

યૌવના નાયિકાનાં દૃષ્ટાંત જ્યાં જ્યાં આપ્યા છે ત્યાં ત્યાં માત્ર ગ્રંથ દેહનાં વર્ણન જ હોય છે, પણ દયારામભાઈનું એ નાયિકાનું દૃષ્ટાંત અદ્વિતીય જ છે. આપણી ભાષામાં એવી એક પણ કવિતા નથી.” હવે આપણે કનિષ્ઠી ન્હાનાવાણના મંતવ્ય તરફ વળીએ. દયારામભાઈની કવિતાની દૃષ્ટિને યથાર્થ રસરૂપે જોઈ ડાહ્યા ગુજરાતી વિવેચક સમગ્ર શક્યો હોય તો મારી નજરે, તે રસ ન્હાનાવાણભાઈ જ હતા. પોતે સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના હોવાથી, ધર્મમાં અચલ થઈ ધરાવતા હોવાથી, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ શું છે તે બરાબર સમજતા હતા. દયારામભાઈની કવિતાને તેઓ ‘રસખંડી’ કહે છે અને કવિને ‘ગુજરાતનો રમ કવિ’ તથા ‘ગુજરાતનો હૃદય રાજવી’ તરીકે ઓળખાવે છે. ‘દયારામભાઈ એટલે ગુજરાતની મધુરપ ઝમક ઝળકાર ને વિદ્યુતતા. ગુજરાતનું નારી સંગીત. એમની ગરબીઓ એટલે ગુજરાતને આગળે આગળે ને એકે એકે જાણે કૂવડા વેચી ને અમર વણકરમાતા કૂલડા.’ જગત્ત્વરના સાહિત્યમાં જગત્ત્વરના સંસારમાં, જગત્ત્વના Lyraકંડમાં ગુજરાતની ગરબીઓનું ગુજરાતજીના રાસનું સ્થાન અદ્વિતીય છે. ને એ ગરબીઓના સમ્રાટ-ગુજરાતજીના હૃદય રાજવી દયારામનું સ્થાન સદા અદ્વિતીય જ છે. ‘દયારામભાઈની એકેએક ગરબી ગુજરાતનું મહામૂલ્ય રસમેળી છે.’

આ કાવ્યસમ્રાટમાં દયારામભાઈની ગરબીઓ પણ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે. તે સંગીત કાવ્ય કે ગીત તરીકે જોટલી આકર્ષક છે તેટલી જ તેના ભાવથી પણ છે તે આત્મલક્ષી જ કવિતા છે, તેમાં દયારામભાઈ પોતે જોખીરૂપે કૃષ્ણ પ્રત્યે ભાવેને વ્યક્ત કરે છે. ને આ પ્રત્યેક ગરબી સર્વાંગે મુદર છે. તેની પ્રત્યેક પંક્તિ વર્ણ કે પદ અદ્વિતીય સૌંદર્યથી દીપી નીકળે છે. તેના ‘રાગ’ અત્યંત મનોહર અને આહ્વાદક છે. તેમાં નારી કામળતા જ નીતરે છે. રમની મધુરિયા, પ્રત્યેક અંગમાં વ્યાપેલી

છે. તેની પદાવલીમાં પણ ભાગની સુવિવૃત્તિ તથા માધુર્યસંયોજન
 ધ્વનિત થાય છે. પ્રત્યેક પંક્તિનો મધુર સ્વરુપ કણ્ઠમાર્ગે પ્રવેશીને
 હૃદયમાં રસની સરવણીઓને રેલાવે છે. ઈશ્વરદત્ત અદ્વ્યુત સૌંદર્ય અને
 કોમળતા તથા વાણીના માધુર્ય તેમજ મનની સાત્ત્વિકતાવાળી નિર્દોષ
 ભાવવાળી નારીના દેહ જેવી દયારામભાઈની ગરબીઓ છે. તે શુદ્ધભાવથી
 વાંચનારને સમગ્રતયા વગર રહેશે નહિ. તેમાં દયારામભાઈનું 'ગોપીહૃદય
 કૃષ્ણ પ્રત્યેના પ્રેમના આવે વ્યકન કરે છે. તે દૈવાની કૃષ્ણને મળવાની
 ઝંખના તથા તનમનાદના ધન્યકારા આમાં જણાય છે. 'મોહોત્તે પધારો
 મહારાજ' એ ગરબીમાં ગોપી પ્રભુને પોતાને સાં પધારવાને વિનંતિ
 કરે છે, અને સાથે મિત્રનની ઉદ્ધટતા દર્શાવે છે. 'માનીનિ તું છે
 મોહનતાણી' તેમાં વાંસલડીને મોહો ઉપાસ્રંભ ગોપી મુભળાવે છે. અને
 તેમની ઉપેક્ષા કરીને વાંસલડી પ્રત્યે પક્ષપાત કરવા માટે, સ્ત્રીસ્વભાવની
 સદજ હર્ષાને વ્યકન કરે છે. 'પ્રેમની પીડા તો કોને કહીએ' અને
 પ્રીતડીની રીત અટપડી' એમાં પ્રેમની કિંમ્મતી મર્યા છે 'મારગડો
 મેહેસોરે મોહનવાલજી' એમાં કેવી કુસળતાથી કૃષ્ણ સાથે રસઝંપડો
 ગોપી કરે છે! 'મુખની ગાળ' દેવાની પણ એનવણીએ કાનુકાને મધુર-
 ભાવે આપે છે. 'મારો નેહ લાગ્યો રે, સખી શામળીયા સાથે' તેમાં
 ગોપી કૃષ્ણ પ્રત્યે પોતાના પ્રેમનો એકરાર નિષ્કપટભાવે પોતાની સખી
 આગળ કરે છે, 'સ્વામ રંગ-સમીપે નાજાયુ' એમાં બહારથી સ્વામની
 સાથે ગોપી રનેહસંબંધ હમેશને માટે તોડી નાખવાની વાત કરે છે,
 પણ તે સંબંધ એમ શબ્દો ઉચ્ચારવાથી તૂટે? નજ તૂટે. રનેહની
 રીત જ એવી છે કે એક વખત સંબંધ બાંધ્યો તે કડી તૂટે જ નહિ.
 તિરસ્કાર અગર ઉપેક્ષાથી તો 'તે વધારે ને વધારે દઃ થતો જાય છે.
 એ પ્રેમના સિદ્ધાંતને કવિ જણાવે છે; 'હું શું જાણું જે વ્હાત્રે મુજમાં શું

દયારામભાઈનાં પદો, ઘોળ, ગરબીઓ તથા ગરબાઓનું મૂલ્ય હીરામાણેક, સુવર્ણથી થઈ શકે નહિ. તેનું મૂલ્ય તો બાણુક હૃદયો જ કરી શકે. નિર્ઝિયન બાણુક હૃદયોનું તે સાચું ધન છે. જેનાથી આ સંસારની દરકાર નહિ કરનાં, પ્રજુગપી સંપત્તિ મેળવવાની શક્તિ મેળવી શકાય છે. આવા મહાત્માનાં રસમેલી આપવા બદલ દયારામભાઈનો આપણે આભાર માનવો જોઈએ. એ આભાર માત્ર તેમના કાન્યોના મનન તથા બાવપૂર્વક વાચનથી જ કરી શકાય. નારણદાસભાઈએ આ કાન્યો પ્રકટ કરીને પુષ્ટિસપ્રદાયની જ નહિ પણ ગુજરાતી સાહિત્યની સેવા કરી છે. તે માટે તેમને હું ધન્યવાદ આપું છું.

નિર્ઝલા એકાદશી
ગોવર્ધન નિવાસ,
મહાલક્ષ્મી સોસાયટી,
અમદાવાદ.

જેઠાલાલ ગોવર્ધનદાસ શાહ એમ.એ.
પ્રિન્સીપાલ

। ધીમદ્વનમોહનો જયતિ ।

ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈનું જીવનદર્શન

સંવત	મિતિ	કાર્ય	સ્થળ	વય
સંવત ૧૮૩૩	ગાંધરવા મુદી ૧૧ ધનિવાર	કવિશ્રીનો જન્મ	આદોદ	
૧૮૩૭		ગોસ્વામી શ્રી દેવકીનંદનજી મહા રાજ દ્વારા આજ્ઞાદાર મન્નદાન	„	૪
૧૮૪૧		યજ્ઞોપવિત		૮
૧૮૪૩		કવિશ્રીના પિતાશ્રીનો ગોવોક્ત્રામ	આદોદ	૧૦
૧૮૪૫		કવિશ્રીમાં માતૃશ્રીનો ગોવોક્ત્રામ	„	૧૨
૧૮૪૫થી ૧૮૪૭		કવિશ્રીનાં માયી દેવના માથે યમનાટ	આદોદ તથા કમોઈ	૧૨થી ૧૩
૧૮૪૬	આવળ પૂની	તત્ત્વ પ્રગંધ પ્રગંધ ધર્મ ધનામી રાગમા રચ્યા	આદોદ	૧૩
૧૮૪૭		પરમ ભગવતીય શ્રી દુર્ગારામ બદ્ધનો મમાગમ	તેનતપાવ	૧૪

૧૮૪૭થી ૧૮૪૯	શાગણ્ય મુદ્રી ૧૩	કવિશ્રીએ ભારતમાં પ્રથમ પર્વટન કથું		૧૪ થી ૧૬
૧૮૪૭		ગોસ્વામી શ્રી વલ્લભલાલજી મહારાજ દ્વારા બ્રહ્મમંથ	શ્રીનાથદ્વારા -	- -
૧૮૫૮		શ્રી ગીત ગોવિંદ ગ્રંથ સંસ્કૃતમાં ઉતાર્યો	બરુચ	૨૫
૧૮૬૧		પાટ્ટી મરજદ લીધી		૨૮
૧૮૬૨		પત્ર લીધા ગ્રંથ રચ્યો	ડબોઈ	૨૯
૧૮૬૩	માદરવા મુદ્રી ૧૫ શુધવાર	અગ્નિમિલાખ્યાનની રચના	ચાંદોદ	૩૦
૧૮૬૪થી ૧૮૭૧		મારતનું બીચું પર્વટન		૩૧ થી ૩૮
૧૮૭૨	માદરવા મુદ્રી ૮	સત્યમેવા ગ્રંથ રચ્યો	ચાંદોદ	૩૯
૧૮૭૪	આવણ મુદ્રી સોમવાર	વસ્તુ ટંદીપિકા ગ્રંથ રચ્યો	ચાંદોદ	૪૧
૧૮૭૫થી ૧૮૭૬		શ્રીનાથ દ્વારા, શ્રી કાંકરોલી વ્રજયાત્રા		૪૨ થી ૪૪
૧૮૭૯	આવણ મુદ્રી ગુરુવાર	શ્રીમદ્ ભાગવતની અનુક્રમણિકા તથા શ્રીમદ્ ભાગવદ્ ગીતા માહાત્મ્યની રચના		૪૬

૧૮૮૦	શ્રાવણ સુરી ૧૨ રવિનાગ	શ્રી સુર સાગરવીનુ પદબદ્ધ ભાષાતર રચ્યુ	ડબોઈ	૪૭
૧૮૮૧	૧૮૮૦ માહરવા સુર ૧૮૮૧ માગશર સુરી ૬ તથા ૭	શ્રીમદ્દામરુચના સાક્ષાત્ દર્શન	ડબોઈ	૪૮
૧૮૮૨		શ્રીનજ વિવાસામૃત ગ્રંથ રચના	ભગવ	૪૯
૧૮૮૪		શ્રીરસિક વચ્ચમ ગ્રંથ રચ્યો	ચદિદ	૫૧
૧૮૮૬	વૈશાખ વદ ૧૦ થી	મજવાના		૫૩ થી ૫૯
૧૮૮૭				
૧૮૮૩		પદ શિષ્ય શ્રી રચ્યુડો.ભાઈનું મિનન		૬૦
૧૮૮૮		ગંભીર મદવાડ ભક્ત કનિશ્રીએ વીલ કયુ		૬૫
૧૮૮૯		સંગીત ઉમ્તાદ બાવાજી માયે સંગીત સ્પર્ધા અને ઉમ્તાદનુ બહુમાન	વડોદરા	૬૬
૧૯૦૬		શ્રીનાથજીના સાક્ષાત્ દર્શન	ડબોઈ	૭૩
૧૯૦૯	મહા નદી ૫	ગોવોકવામ	ડબોઈ	૭૬

॥ શ્રીકૃષ્ણઃ ॥

ગ્રંથપરિચય

વાસ્તવિક રીતે ગ્રંથ પોતે પોતાનો પરિચય આપે છે. જેવી દૃષ્ટિથી અનુભવોક્ત થાય તેવી દૃષ્ટિથી ગ્રંથપરિચય થાય છે. ભગવાન જેના હૃદયમાં મિરાજમાન છે તેવા ભક્તોની દષ્ટિ દિવ્ય હોય છે, તેથી પરમ ભગવદીય શ્રીદયારામભાર્ગની વાણીની દિવ્યતાનું દર્શન ભક્તદૃષ્ટિથી થઈ શકે છે. આ એક પ્રસિદ્ધ સિદ્ધાન્ત છે; છતાં પણ પ્રકાશકની ગ્રંથપરિચય આપવાની દરજ્જા છે.

આ પુસ્તકમાં આવેલાં કેટલાંક આખ્યાનો સંબંધી પ્રથમ પ્રકાશનની પ્રતાપનામાં પૂર્વ પ્રસિદ્ધ થયેલા ગ્રંથોમાં અશુદ્ધિ રહેલી તેનું લંબાણ પૂર્વક વિવેચન થયેલું છે આ પુનઃ મુદ્રણ થાય છે. તેથી તેવી સમીક્ષાની અવશ્યતા નથી.

ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાર્ગની કાવ્યકૃતિ સપ્રમાણ છે. વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ તથા શુદ્ધ ભક્તિમાર્ગના ગ્રંથો અણુમાપ્ય, શ્રીમદ્ભાગવત, પોડપગ્રંથો છલાદિનું રહસ્ય ભક્તકવિત્રીએ પોતાની કાવ્યકૃતિમાં રસિક શૈલીથી કિતાવું છે, તે ઉપર દૃષ્ટિપાત કરીશું. આ પ્રકાશનમાં આવેલાં મોટાં કાવ્યોના રહસ્યનો વિચાર કરીશું.

મંગલાચરણ

મહામંગલકથા શ્રીગુરુદેવ શ્રીમહાપ્રભુ,

જાકે પાપ પક્ષકો પ્રથમ સિર નાઈએ.

પ્રથમ મંગલાચરણ ગુરુદેવ તથા શ્રીમહાપ્રભુજીના ચરણ કમળમાં પડના કરવારૂ છે. આ મંગલાચરણનું પદ ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાર્ગ

તથા પરંપરા શિષ્યમંડળીનો રિવાજ એવો હતો કે પહેલું આ મંગલાચરણનું પદ ગોલી પછીથી કીર્તન ગવાતાં હતાં. તેથી આ પ્રકાશનમાં પ્રથમ આ પદ લેવામાં આવ્યું છે. ભક્ત કવિશ્રીના દરેક આખ્યાન તથા ચરિત્ર શરૂ કરતાં પ્રથમ મંગલાચરણ લેવામાં આવશે, પરંતુ આ વિશેષ બાવરૂપ છે.

શ્રીરુકિમણી વિવાહ

શ્રીભાગવતના દશમ સ્કંધના ત્રેપનમા અધ્યાયમાં આ પ્રસંગ છે. મંગલાચરણમાં શ્રીગુરુ તથા ભગવાનનું ઉપ હૃદયમાં ધારણ કરીને આ કાવ્યનો પ્રારંભ કર્યો છે. પાઠકમણને વિનંતી છે કે, શ્રીમદ્ ભાગવતના બાવન, ત્રેપન તથા ચોપન અધ્યાય માથે રાખીને આ વિવાહાખ્યાનનું અવલોકન કરશે, તો ભગવદ્ભાવ, દિવ્ય સંપદ રચના, અલંકાર તથા ચમત્કૃતિનો સહજ ખ્યાલ આવશે.

શ્રીરુકિમણીએ તે શ્રીમદ્ભાવમીશ્રીનું પ્રાગટ્ય છે. કન્યાકાળ થતાં યોગ્ય સ્થળે લગ્ન કરવાની કુટુંબના વડીલોની ચિંતા તથા વિચાર, બધા કુટુંબથી વડીલ પુત્રનો જુદો વિચાર, વડીલ પુત્રે શ્રી રુકિમણીને વરવા શિશુપાળને આપેલું આમંત્રણ, શ્રીરુકિમણીએ જાણ થતાં થયેલી વિકળ રિયતિ, ભગવાનના સ્વરૂપનું ધ્યાન ધરી અનન્ય શરણભવે પત્રલેખન, પત્ર લઈ દિગ્ગને મોકલવો; ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની ભક્તવત્સલતા, પવના સ્તીકારનો વિવેક, દિગ્ગનું આતિથ્ય, ભક્તની અનન્ય ભક્તિથી ભગવાનની ભક્તના રક્ષણ તથા સ્તીકાર મારેલી આતુરતા, ત્વરાપૂર્વક તાત્કાલિક એકવાજ જવું, શામળદેવજીનો બ્રાત્રીપ્રેમ, સૈન્ય સાથે પાછળ જવું, શ્રીરુકિમણીજીનો દિવ્ય સંકેત, તે પ્રમાણે દેવીપૂજન સમયે ભગવાનનું દર્શન, ભગવાનની અધૈકિક

શક્તિ અને ગતતાત્મનતા, શ્રીરક્તિમગ્નીનું દરણુ, માર્ગમા યુદ્ધ, શ્રીરક્તિમગ્નીનના સન્માર્ગમા વિગેરી વડિય ડુંગર પ્રત્યેનો ભાતૃપ્રેમ, હવે કયાં પછી દારીકાપુરીમા વિધિપૂર્વક લગ્ન, આ ગધું વણુંન અનૈકિક કાવ્ય કૃતિમા છે. આ કાવ્યના ‘મીઠાં’ કેવે વિભાગ કરવામાં કવિશ્રીનું ઉચ્ચ હાઈ દીપે છે. પ્રથમના કરિઓ આા આખ્યાનોને ‘કડવા’ એ કેવે વિભાગ કરતા હતા બકન કવિશ્રીએ ‘મીઠાં’મા વિભક્ત કરી નથી દૃષ્ટિ આપી છે. આખું કાવ્ય દિવ્ય અને દેહીધ્યમાન છે, બકનહૃદયને આનંદ આપે તેવું છે.

શ્રીસત્યભામા વિવાહ

રસના સમુદ્રમય શ્રીમદ્ ભાગવતના દશગરક ધના અધ્યાય હૃષ્પનમાં આ વણુંન છે શ્રીસત્યભામાશ્વતથા શ્રીજાંજુતીન આ બનેલું બગનાને પાળી મદલ્ય કયાંનું દિવ્ય વણુંન આ આખ્યાનમા છે.

સૂર્યમંડિતથી સત્રાજીતને પ્રાપ્ત થયેયો સ્વમંતક મણિ તે રાજગ્રામમા શોભે એવા જાનથી બગનાને સત્રાજીતને સૂચન કર્યું તેથી સત્રાજીતને બગનાન ઉપર રીમ ચઢી સત્રાજીતે ક્રોધાગ ચર્ષ ગર્વયુક્ત બગનાનના વચનનો અનાદર કરી અપમાન કર્યું. સત્રાજીતને બાઈ પ્રસેન આ મણિ લઈ મૃગયા રમવા વનમા ગયો મિંડે તેને માર્યો; સિંહને જાંજુરાન રીંછે માર્યો ને મણિ લઈ ગયો. પોતાની દીકરી જાંજુતીને મણિ રમવા આપ્યો આ જનાનથી અગ્નજ સત્રાજીતને હૃદયમા કુશકા થઈ. બગનાને જ પ્રસેનને મારી મણિ લઈ લીધો એવી વાત કરવા માઠી, બગનાને લાજન દૂર કરવા શોધ કરી પ્રસેનને સિંડે માર્યો, સિંહને જાંજુરાને માર્યો આ બધું શોધી કાઢી જાંજુરાનની ગુફામા જઈ જાંજુરાન સાથે યુદ્ધ કર્યું જાંજુરાન હાર્યો,

ભગવાનને પ્રમન્ન કરવા પોતાની કન્યા જાંબુવતી ભગવાન સાથે પગલાની મણિ પહેરામણીમાં આપ્યો, ભગવાને દારિકાપુરીમાં જાંબુવતી સાથે જઈ બરસભામાં સત્રાજિતને તેડી ધતિહામની જાણ કરી સત્રાજિતને મણિ આપ્યો, આથી સત્રાજિત લજ્જિત થયો અને સમર્થ સાથે વેર ક્યું તેના નિવારણ માટે માદસંબંધ બાધવા પોતાની પુત્રી સત્યભામાને ભગવાન સાથે પરણાવી, આ વર્ણનમાં બકન કવિશ્રીની યાતિગ્યવહાર-કુશળતા, ભૂગોળનું જ્ઞાન તથા ભગવાનનો અતૌકિક વૈભવ તથા જમણ-વારના વિવિધ વાનીઓ તથા લગ્ન પ્રસંગે અરસપરસનો વિવેક આ બધું દૃશ્ય રૂપે નજર સામે ખડું થઈ જાય છે. ગૌરવની વાનીઓનું અવલોકન કરતાં રસારનાઃ માણુનારાઓ જાણે બોજન કરવા બેઠા હોય તેવો પ્રસક્ત અનુભવ થાય છે.

નાગ્નજિતી વિવાહ

નાગ્નજિતીના હૃદયમાં ભગવાનનું રસરૂપ દૃઢ થયેલું છે. મનથી શ્રીકૃષ્ણમણિજીની જેમ શ્રીપ્રભુ સાથે વરી મુકી હોય તેવો દૃઢ નિશ્ચય છે. નાગ્નજિતીના પિતાએ સાત અવમસ્ત સાંઠને એક સાથે નાથે તેને કન્યા આપવાનો સંકલ્પ કરી સ્વયંવર કર્યો. દુર્યોધન શિશુપાલ આદિ પણ આવેલા. તે સર્વે સાંઠ નાથવા નિષ્ફળ થયા. પ્રભુએ અસૌકિક શક્તિથી સાંઠ નાંખ્યા અને નાગ્નજિતીને પરણ્યા. શ્રીમદ્ ભાગવતના દશમસ્કંધના અઠ્ઠાનનમા અધ્યાયનું આ વર્ણન રસિક શૈલીથી કરેલું છે.

અષ્ટપટરાણી વિવાહ

શ્રીદ્રૌપી અને શ્રીકૃષ્ણમણિજીના મંવાદમાં પ્રશોતગગપે આ કાવ્યનો પ્રારંભ થાય છે. અષ્ટપટરાણીઓએ પોતપોતાની જીવનની હકીકત કહી છે. ઉત્તમ રહસ્યથી ભરપૂર આ કાવ્ય છે.

ફકિમણી શ્રીમંત

લૌકિક વ્યવહારમાં સીજનના શ્રીમંતનો પ્રસંગ આવે ત્યારે જે વિધિ થાય છે. તેનું પ્રત્યક્ષ વર્ણન અલૌકિક દ્રષ્ટિથી ભક્ત કવિશ્રીએ કહી ભગવદ્ ગુણ ગાયા છે.

કુંવરબાઈનું મામેરું

અસંપ્રદી અને અકિંચન ભક્ત નરસિંહ મહેતાની પુત્રીને શ્રીમંત બાબુનું, પુત્રીને ચિંતા થાય છે. મારા નિર્ધન પિતા આ પ્રસંગે આવી શું કરશે? પુત્રી પિતાને કહે છે કે ખાલી હાથે શું કરવા આવ્યા. મહેતાજીના મનમાં દૃઢ વિશ્વાસ હતો કે મહારા હૈયાના હારસમા ભગવાન સદાય કરશે. ભક્ત વત્સલ ભગવાને શ્રી નરસિંહ મહેતાની દૃઢ ભક્તિથી અલૌકિક સામર્થ્યથી સદાય કરી. સુમધુરવાણીથી આ કાવ્ય શોભે છે.

શ્રીકૃષ્ણ ઉપવીત

દ્વિજ બાળકોને શાસ્ત્રવિધિ પ્રમાણે ઉપવીત અપાય છે. તેનું પ્રત્યક્ષ વર્ણન આ કાવ્યમાં છે. સાડોદરા યાત્રિમાં જે રીતે વિધિ થાય છે. તે રીતે પણ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણના ઉપવીત પ્રસંગે મંડપની રચના મંગળગાનથી માંડીને વિધિ પૂર્ણ થતાં સુધીનું કથની વર્ણન છે. બ્રાહ્મણ બાળકોના પિતાને ઉપવીત પ્રસંગે આ કાવ્ય પ્રાચીન પ્રણાલિકા સમ છે. ઉપવીત પ્રસંગેના વિધિ માટે આ કાવ્ય દ્રષ્ટિ સામે રાખે તો કોઈને મંજાવાની જગર પડે નહિ. તેવા આનંદપ્રવાણ વર્ણન છે. ભગવાનના મંગલાચરણના પ્રારંભથી ક્ષણશ્રુતિ સહ પૂર્ણ કરેલું છે.

મીરાં ચરિત્ર

ભગવદ્ ભક્તિવાન શ્રીમીરાંબાઈ અનન્ય અને દૃઢ ભક્તિ માટે પ્રસિદ્ધ છે. ટૂંકામાં પણ સર્વ ચરિત્ર સમાવીને ભક્ત કવિશ્રીએ આ

રચના કરી છે ભક્તવત્સવ ભગવાને શ્રીમીરાંગાઈને સંકટ મમયે સહાય કરી છે. આ પ્રમંગેના અદ્ભુત વર્ણન છે. ભગવાન નરમિહ મહેતા તથા મીરાંગાઈને સહાય કરવા ભક્તની વિનંતીથી આજ્ઞા પૂર્ણ કરવા પરિશ્રમ કરે છે તે પુષ્ટિમક્તોને અકળાવે છે. પ્રભુના ભક્તોનું કષ્ટ ભગવાન સહન કરી શકતા નથી અને સહાય કરે છે. ભગવાન સર્વને અને સર્વ શક્તિમાન હોવાથી વિનંતીની અપેક્ષા રાખતા નથી. પરંતુ વિનંતી કરી ભગવાનની સહાયની માગણી કરવી એ દાસનો ધર્મ નથી. દૃઢ વિશ્વાસપૂર્વકની માન્યતા મરણાન્ત પ્રમંગે પણ પ્રભુને પરિશ્રમ કરવારૂપ માગણી કરવી નહિ, આવાં પુષ્ટિમક્તોના અરિત્ર ભક્તિમાર્ગમાં અદ્વિતીય મોભે છે. પૃથક શરણમાર્ગોપદેષ્ટા શ્રીમહાપ્રભુજના પ્રાકટ્ય પછી આ આદર્શક ભગવતીયો થયા છે. શિક્ષાપત્ર, ચોરોસી વૈશ્યવ ને ણસો બાવન વૈશ્યવના વાર્તા સાહિત્યમાં આવા અનેક પ્રમંગે છે. પ્રાર્થના વિના પણ ભગવાન ભક્તોને સહાય કરવા ચૂક્યા નથી. હવે જુદા વિષય ઉપર આવીશું.

લોકભોગ્ય અને ભગવદ્દરસથી પૂર્ણ 'પંદર તિથિ' એ નામનાં બે કાવ્યો છે. પ્રથમનું પંદર તિથિનું કાવ્ય ઉદ્ભવ ગોપીના સંવાદરૂપે છે. યોગ અને શુદ્ધ રત્નેહાત્મક ભક્તિનું તાત્પર્ય આ કાવ્યમાં છે. પંદર તિથિનાં ગણનાવાચક નામને દ્વિઅર્થી સમજાવવા રસયુક્ત વર્ણન છે.

પ્રતિપદ, એક અર્થ પ્રથમ તિથિ પડવો એવો છે, બીજો અર્થ પ્રતિપદ દરેક પગલે પગલે ભગવાનનો યશ મોકો છે. બીજા ગણનામાં મૂકીને મૂળ રત્નેહનાં બીજા આ પ્રમાણે "ત્રિજ ગત્ય" ત્રિજે થયેલી ગતિ અને ત્રિ જગત્ય એટલે ત્રણ લોક, ત્રણ કાળ, અથવા આધિભૌતિક, આધિદૈવિક અને આધ્યાત્મિક આ અર્થમાં પણ વિચારી શકાય છે. "અનુરથી" ગણનાવાચક ચોથ તથા ચાતુર્થ એ અર્થ છે. 'પંચ મિથ્યા

નવ કહે' પાચમ તથા પચ એટલે કાળા પાચ માણસ. પછે એટલે સૃષ્ટિ તથા હદની મિતિ તથા હદીના લેખ આ જે અર્થ છે. 'અપ્ત મિથ્યા હરિના આજ લહુ' હરિએ મોગન લીલેના મિથ્યા લહુ ગાગી શ્રીગોપીજનો ભગવાનને વ્યગ વચન માતમના અંક નિમિત્તે કહે છે. 'અષ્ટમિલાપ' 'અષ્ટમિ-વાપ' અષ્ટમીમંજ્યાસાયક અને અષ્ટમિવાપ હરતમિલાપ પ્રત્યક્ષ દર્શન, પ્રત્યક્ષ વાર્તાવાપ, પ્રત્યક્ષ દર્શન વિગેરે ભાવો નીકળે છે. 'નોમ' ગણનાનાયક તિથિ અને એનામા રનેહનું નામ પછી નથી, એવાં રનેહી ભક્તહૃદયના વ્યગ વચન છે. દશમી નિથિગણના કરી દશમી પ્રેમવક્ષણા ભક્તિ અત્રે સરસ રીતે સાધી તેનું દળ અમોને વિરહવેદનાડપે મળ્યું, 'એકાદશ શ્રીકૃષ્ણ' અગિયારમની ગણના, અર્ધ શ્રીકૃષ્ણ એક, અદ્વિતીય, મૂળ, પરાતપગ, પૂર્ણ બ્રહ્મ પૂર્ણ પુરોહિતમને અમો સેવીએ છીએ અન્યથી અમારે સેરાદેના નથી. આ પ્રમાણે દૈવ અનન્ય શુદ્ધ રનેહાત્મક ભક્તિનો આદર્શ છે. 'દ્વાદશ માસ' બારમી તિથિ તથા બારે માસ, આવો ભાવયુક્ત રસ છે. બાર મામની શરદઋતુમા ભગવાન રાસરમણમાં અલૌકિક મહારામનું દાન કરી સુખ આપે છે. 'તેરસ હવાં કપાં મજે' અર્થાત્ મગવાની આશા નથી આ સુખ દાણે ક્ષણે યાદ આવે છે અને સાકરનો રસાદ લીલા પગી આરં મીઠું કેવી રીતે ભાવે? આવો અનન્ય ભક્તિ ભાવ છે 'ચૌદશ' તિથિની ગણના તથા ચારે દિશા, આ અર્ધમાં યોગ અને ભક્તિનું તારતમ્ય બતાવ્યું છે. અન્ય રથજે ઉદ્ધવગોપીસંવાદમાં શ્રીગોપીજન કહે છે કે—

લેગ તો તેને લેઈએ કે, જેનું મન જગમાં રમે;

તે તો અચળ અમારું રે, ચિત રસિયામાં રમે.

'પૂન્ય મે' પૂનમ, અપૂન્ય આ જે અર્થ છે. નિરહ વ્યધાનું વર્ણન છે. 'એમાંસવે' અમોવારયા તથા આમાં સર્વે મોજ તિથિ અમાવારયા

સહ ગણાવી ફળશ્રુતિ આપી છે કે રમભરી રીતે આ સોળે તિથિ
માશે તો ઈયાનો પ્રીતમ હિર-હન્યમા વાસ કરશે. આમ આ ગરબો
રહમ્યપૂર્ણ છે. આ કાવ્યમાથી વાંચનાર પોતાની ભાવના પ્રમાણે અર્થ
તારવી શકે છે. આ કાવ્યનો ભગવદ્દરસ કંપવૃક્ષ સમ છે એવું મને લાગે છે

બીજી પંદર તિથિ

એકમથી પૂનમ સુધીના પંદર દિવસમાં વ્રજભક્તોની વિરહ
વ્યથાનું અનૌકિક વર્ણન છે. ભગવાન શ્રીગોકુળથી મથુરા પધાર્યા પછીની
વ્રજભક્તોની વિરહતાપયુક્ત કળાત્મક પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ પદે પદે
ઝળકે છે. આ પંદર તિથિમાં શ્રીમદ્ ભાગવતના ભ્રમરગીતનો બાર
તાદશ થાય છે.

શ્રીરાધાજીનો વિવાહખેલ

વૃંદાવનની ભાગવતની અનૌકિક લીલાનું રસયુક્ત વર્ણન છે.
વ્રજભક્તોની સખા સહ શ્રીભગવાન તથા વ્રજગંજનાઓ સહ શ્રી
સ્વામિનીજીનો વૃંદાવનમાં આ ખેલ છે. બાળકોની રમતના રૂપમાં ભગવાન
શ્રીકૃષ્ણ તથા સ્વામિનીજી શ્રીરાધિકાજી પ્રત્યક્ષ વિરાજમાન છે. સખા
ગોપગાળકો સંકેત થતા ખરો જાય છે અને શ્રીગોપીજનોએ લગ્ન
મંડપની રચના કરી. કોઈ સખી શ્રીકૃતિજી થયા, 'કોઈ શ્રીવૃંદામાનુ
થયાં, કોઈ સખીએ નંદરાણજીનો પાદ ભજ્યો, કોઈ સખી શ્રીવગોદાજી
થયાં. આમ બંને પક્ષના વેવાઈ તથા વેવાણે મળી લગ્નનો સમારંભ
કરે છે કોઈ સખી લગ્ન કરાવનાર બ્રાહ્મણ બને છે, અને લગ્નવિધિનો
આરંભ કરી રસયુક્ત લગ્નવિધિ આનંદમય પૂર્ણ કરે છે. આ રસયુક્ત
ભગવદ્ લીલાનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન કરી ભક્તાહન્યને દર્શન કરાવવા સમું
આ કાવ્ય છે.

હાલાલના મહિના

વિરહ વેદનાથી વ્યાકુળ યજ્ઞભક્તોની ભગવાનના વિરહે કારતક માસથી આમેા માસ મુંધી દરેક માસની વિકળ સ્થિતિનું વર્ણન છે.

રાસલીલા

શ્રીમદ્ ભાગવત દશમ સ્કંધમાં રાસપંચાધ્યાયીનું રસિક વર્ણન છે. (જુઓ અધ્યાય ૨૬થી ૩૩)

બાળલીલા

સત્જન સાંભળો કે હરિની બાળલીલા કાંઈ ગાયું

આ બાળલીલાનાં વર્ણનને શ્રીહરિશવજીકૃત ઝગ્ન શિક્ષાપત્રના પ્રથમના ૧થી ૧૮ શ્લોક મુંધીના વર્ણન સાથે સરખાવવા વાંચકોને વિનંતી છે. શ્રીબાળકૃષ્ણ પ્રભુની પુષ્ટિ રીત પ્રમાણે સેવા કરવા આ બાળલીલા હૃદયમાં હિતારવી આવશ્યક છે.

બીજા શિક્ષાપત્રના શ્લોક ૧૬ને વિચારીએ.

શ્રીમદાચાર્યકૃપયા તિષ્ઠતિ સ્વરૂહે હરિઃ ।

एवं विधः सदा हस्ते योगिनः पारदो यथा ॥ ૧૧ ॥

શ્રીમદાપ્રભુજીની કૃપાથી સદા સેવ્ય શ્રીબાળકૃષ્ણ સ્વરૂપ પોતાના ઘરમાં બિરાજે છે. જેમ ચોગીના હાથમાં પારો સાવધાનતાથી મચવાય છે, તે પ્રમાણે કટપતરુ સમાન ફળરૂપ ભગવાનની સેવા સાવધાનતાથી ન ચાલે તો ફળ હાથમાંથી નીકળી જાય. આપણે માથે બિરાજતા પ્રભુની સેવા સાવધાનીથી કરવી.

અદાર શ્લોકમાં ભગવાનના બાળસ્વરૂપનું વર્ણન કરીને આ સ્વરૂપ ઘરમાં બિરાજે છે, તે મારે શ્રીમદાપ્રભુની દ્વાજા કરણરૂપ છે. તેથી

સાધધાનીથી સેના કરનાનો આદેશ શિક્ષાપત્રમાં આપ્યો છે. આ ભક્તકવિશ્રીની બાળપણના કાવ્ય સરળતાથી ભગવાનનું બાળરૂપ દષ્ટિ સામે ખડું કરી દે છે

બીજી બાળ લીલા

શ્રીગોપીજનો યશોદા માતા પાસે ફરિયાદ કરવા આવે છે અને બાળકૃષ્ણે શ્રીગોપીજનોના શૃદ્ધમાં તોફાન કરેલું તેનું યથાર્થિત અનૌકિક વર્ણન છે, ભારોભાર રસિકતા અને ભક્તિરસ ભરેલો છે. સુદર કાવ્યકૃતિ છે.

મેઘ વિલાસ

વ્રજ ભક્તોએ શીઉદ્ધવજી સાથે ભગવાનને સદેશો કહેવડાવ્યો, એનું વર્ણન આ ગરબામાં છે, શ્રીગોપીજનોની વિરહવ્યથાનું દિવ્ય વર્ણન છે

કોટી કંઈ સમી પગ જાય કે, દિન કેરડો કહું રે લોલ;
માસ વરમ એમ પીતે વાલમ, દુખ કેટલું સદું રે લોલ.

કોટિ કંઈને એક પણ સાથે સરખાવીને દિવસ, મામ, અને વરમની ગણના કરવા ઉદ્ધવજીને વ્રજગંનાઓ કહે છે.

વિકલ રિયતિ વર્ણનતા આગળ કહે છે કે—

*

તાવાવેથી લાગી તન કે, મન તમમાં ભમે રે લોલ;
'ખોડ્યું' વેણ બીજ કોનું પણ, અમને ના મમેરે લોલ.
'નથી મુને ખાનપાનનું' માન કે, નિંદા ના મમેરે લોલ;
'આદ પકોર વિચારે જાય કે, કાળજડું બમેરે લોલ.

*

વ્રજગંનાઓનો દિવ્ય વૈરાગ્ય તથા પ્રભુર્માના તસ્લીનતાઉપ અભ્યાસ-મનના નિરોધનું આ દિવ્ય સ્વરૂપ છે. મહાન ચોમીઓ યોગા

વ્યાસથી પણ આ પ્રમાણે મનનો નિરોધ કરી શકે નહિ, યોગીઓ વૈરાગ્યી સંસાર પ્રત્યે ઉદ્ધારીન સ્થિતિમાં રહે છે, આ વ્રજબકતો મનનો ભગવાનમાં નિરોધ કરી તન્મય બની આનંદના સમુદ્રમાં ઝૂલી રહ્યાં છે. નિકુંજના સુખનું સ્મરણ કરી પળ પળની લીલામાં મન જોડીને પ્રભુની લીલામાં મરત રહે છે.

*

અણુ મળતાં સુ એકાંગી રતિ કે, જોખમ જીવનું રે લોલ,

*

ઉભયાંગી રતિ સુખનું દાન દેનાર ભગવાન મથુરા પધાર્યા પછી ઉભયાંગી રતિ સુખમાં મરત વ્રજ બકતો પ્રભુને સંભારીને જાણે કે ભગવાન તેમને જૂલી ગયા હોય અને માત્ર તેઓનો જ ભગવાન પ્રત્યે રોદ્ધ હોય તેવાં વ્ધંગ વચનો આ કડીમાં છે.

છેવટે દીનના પૂર્ણ વચનો કહે છે.

*

અમળા જન અમો અવગુણુ ખાણુ, શું તમો નથી જાણુતા રે લોલ;
ગુણુ સાગર હો ગિરધરલાલ, રજો હિર આણુતા રે લોલ.

*

આ પ્રમાણે આ કાવ્યમાં વિરહ વ્યથા તથા વિલાસ પણ છે. આ બન્ને સ્થિતિ એક બીજાથી ભિન્ન છે. વિરહ ખરેખર દુઃખ જ હોય તો તેમાં વિલાસને સ્થાન નથી અને વિલાસ હોય ત્યાં દુઃખને સ્થાન નથી. આ લૌકિક દષ્ટિ છે પરંતુ પ્રભુના વિયોગી બકતોનો વિરહ ભગવાન સહન કરી શકતા નથી. તેથી વિરહાવસ્થામાં પણ અલૌકિક સુખનું દાન કરી રહ્યા છે. આ આનંદ રસગુપ્ત છે. તેથી વિરહથી બળતા હૃદયને દિવ્ય આનંદ રાસ છે પ્રભુ પ્રેમમાં મગ્ન રહે છે તેથી વિલાસ

કલો છે, એવું સ્પષ્ટ જણાય છે. આ સ્થળે શ્રીહરિરાયજી કૃત શિક્ષા-પત્રનો પ્રથમ શ્લોક જોઈશું.

સદોદ્વિગ્ન મનાઃ કુળ્ળદર્શને ક્લિષ્ટમાનસઃ ।

લૌકિકં વૈદિકં ચાપિ કાર્યં કુર્વન્નનાસ્થયા ॥

પ્રથમ શિક્ષાપત્રનો પ્રથમ શ્લોક

પ્રથમ શિક્ષાપત્રમાં વિગ્રહ ગ્રંથિતિનું વર્ણન છે. આ સ્થિતિનું વર્ણન ઉપરના કાવ્યમાં અંતરગત જણાય છે.

પારણું

આ કાવ્ય ગુણિયલ ગુજરાતજ્ઞાના જાણીતા અને માનીતા રાગ તથા ઢાળમાં છે. ગુણિયલ માતા પોતાના લાડકવાયા પુત્રને પારણામાં સ્વવાડી બૂલાવતા ગાય છે. તેવી લૌકિક અને લોકભોગ્ય વાણીમાં દિવ્ય અને અલૌકિક રીતે વર્ણન કરેલું છે શ્રી. હરિરાયજીકૃત ખીજ શિક્ષા પત્રમાં બાળપ્રભુનું સ્વરૂપ વર્ણવ્યું છે. તેનું પ્રસક્ષ દર્શન આ પારણામાં થાય છે. દિવ્ય ભગવદ્દરસની જમાવટ સમિત શૈલીથી કરી છે. શ્રીનંદરાયજી, શ્રીયશોભજી, વ્રજભક્તો અને તેમા શ્રી ગોપીજનના સ્વરૂપ તથા ભાગ્યને વખાણ્યું છે. અને શ્રીકૃષ્ણાવનમા ભગવાન સદા નિત્ય લીલા કરે છે. એ યુગલ સ્વરૂપનાં ભક્ત કવિ શ્રીન્યારામભાઈ પારણા લઈ 'સદા બલિહારી જાયે દ્યો દાસ' આ દિવ્ય ભાવથી કાવ્ય પૂરું થાય છે.

શ્રીરાધિકાજીનું સ્વપ્ન.

શ્રીરાધિકાજીના વખાણ.

શ્રીરાધિકાજી પોતાની માતાને કહે છે.

આ ત્રણ ધોળ ભાવના તથા દિવ્યરસથી ભરપૂર છે. વિવાહ પ્રસંગે ગાવા સી સમાજમાં આ ત્રણે ધોળ પ્રસિદ્ધ છે ડોહામાં સાકોદરા નાગરસાતિમાં લગ્નપ્રસંગે સીમંડપમા ગવાવું ધોળ જોએને .

અવસર મળે તેઓ સારી રીતે આ ઘોળનો દાળ તથા ભાવ તથા મીઠાશનું રવકપ સમજી શકે.

શ્રીકૃષ્ણ જન્મ

શ્રીમદ્ ભાગવત દશમસ્કંધના અધ્યાય ૨ થી ૫ સાથે આ ગરબો મળ્યો છે. તે ઉપરાંત ગર્ગસંહિતાના કૃષ્ણ જન્મ અંકનો ભાગ પણ આ ગરબામાં છે.

શ્રીકૃષ્ણનું ધ્યાન, ચોવીસ અવતારનું ઘોળ આ વર્ણન પણ શ્રીભાગવતમાં છે. આ પ્રમાણે આ પ્રકાશનમાં મોટાં કાવ્યો આવેલાં છે. તે પછી પદ કીર્તનો ગુજરાતી ભાષામાં ૧૩૩ છે, અને હિંદી (ગ્રજ) ભાષામાં ૬ છે.

આ પદ-કીર્તનો સંબંધી થોડો પરિચય આપવો ઉચિત છે.

બહુ કવિશ્રી દયારામભાર્તિનાં કાવ્યોમાં મોટા અંશે અને આખ્યાનો છે. તે રચનાનો પ્રથમ વિચાર કરી હેતુપૂર્વક રચના કરેલી છે. અને નાનાં પદ, કીર્તનો પ્રત્યક્ષ અનુભવમાં બહુ હૃદયગાંથી વહેતી ભક્તિ-રસની સરિતારસમાં છે. મોટા અંશેમાં વિસ્તારથી જે વસ્તુ આવે તે નાના પદમાં સમાર્પિત જાય છે. ઝીણી નજરથી જોતાં આ વસ્તુ રપ૪ સમજી શકાય તેમ છે.

આ પ્રકાશનમાં આવાં ૧૪૨ પદ કીર્તન છે, એકએકથી અધિક હલકાતાં ભક્તિરસમયીં છે. દરેક પદ ઉપર વિચાર કરીએ તો ઘણું સંખ્યાબંધ યર્જન જાય. તેથી થોડીક વાનગીનો સ્વાદ સ્પર્શ.

ભગવાનના ભક્તોના નિયામક ભગવાન છે. ત્રિગુણાત્મક દેવોની સત્તાથી પ્રભુ ભક્તો પર છે. શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યકૃત પોદય અંશે પૈકી સિદ્ધાંતમુક્તાવલી અંથ છે.

જગન્નુ ત્રિવિધં પ્રોક્તં બ્રહ્મવિષ્ણુશિવાસ્તતઃ ।

દેવતારૂપકપ્રોક્તા બ્રહ્મણીત્થં હરિમંતઃ ॥

ભગવાન ગુણાતીત છે. તે ભગવાનના અનન્ય ભક્તો કાયા, વાયા અને મનથી ત્રિગુણથી પર છે. તેમનું જીવન ભગવદ્ સંબંધવાળું હોવાથી ભક્તોના નિયામક ભગવાન છે. આ સિદ્ધાંતને અનુસરતું પૃષ્ઠ ૧૫૭ ઉપર પદ ૪૪મું ગરબીના ઢાળમાં છે.

સહુથી સમરથ રાધાવરનો આશરો,

જેના જનને દુબવી શકે નહિ કોય જો;

જમનું જોર ન ચાલે કદા,

ક્ષમા કરે કે હરિ ચહાયે તો જોયજો. સહુથી—

આ આખું પદ સુંદર ગરબીના ઢાળમાં હોવાથી સર્વ કોઈ સરળતાથી ગાઈ શકે છે. આ પદમાં જે દૃષ્ટાંતો મૂક્યાં છે તે મોટા મોટાનાં છે.

ખીજા સહુ મોટા પણ હગ્નિના ટુકમમાં

સુર, બ્રહ્મા, ગણપતિ, શક્તિ, શિવ, શેષ જો

કેશવ કોપે કોઈનું બળ ચાલે નહિ,

જો સહુ કંઠે હરિજન ડરે ન લેશજો—સહુથી સમરથ

આ દૃષ્ટિથી આ પદનો ભાવ વિચારી જોવા વાચકગણને મારી નમ્ર વિનંતી છે.

કાયા, મન અને બુદ્ધિથી ચિત્ત શુદ્ધ થયું હોય તેના ઇદ્રિયોનો વ્યાપાર ભગવન્મય-ભગવત્સંબંધ વાળો હોય છે તેને માટે પદ ૬૨ ‘ગાજો ગાજો રે ગોવિંદ ગુણ નિત્ય ગાજો’ આ પદનો ભાવ શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા અધ્યાય ૫ ના શ્લોક ૮-૯-૧૦-૧૧માં સમાયલો છે. ઇદ્રિયોનો વ્યાપાર તે કર્મ સંધ્યા, વંદન, વિગેરે નિત્ય કર્મ પણ ઇદ્રિયોનો વ્યાપાર છે. ભક્તિમાર્ગમાં તમામ ઇદ્રિયોને પ્રજુ સન્મુખ રાખવાનો આ પદમાં ભાવ છે.

ગાજો ગાજો રે ગોવિંદ ગુણ નિત્ય ગાજો

૫૦ ૩૦-૩૩-૩૪ ના બાનને શ્રીમદ્દનનાચાર્ય શ્રીમદાપ્રભુજી
દેવ મધુરા ટક માથે મળતો છે ૫૦ ૬૩ વેલુનાના પ્રસંગ માથે મળતો
છે ૫૦ ૬૬ રાસપદ્યાધ્યાના સાથે મળતો છે શ્રીમદ્ ભાગવત દશમ
સ્કંધના અધ્યાય ૧૦ શ્લોક ૩૩ થી ૪૦ આ ૫૦ સાથે વાચના વિનંતી
છે ૫૬ ૭૫ ૩૫ એક ગિરિરધર ગોપી" આ ૫૦ શ્રીમદ્ ભાગવત
દશમ સ્કંધના અધ્યાય ૩૦ ના શ્લોક ૧૭ ના બાવ ૩૫ છે

નિશ્ચયના મહેનમા વમે મરિવાનમે" આ ૫૦ ૮૧ મા 'નિશ્ચય'ને
ભગવાનને વિરાજનાનો મહેન કહેનો છે ભગવાનનું ચોક્કસ સગ્નામ
છે સ્વરૂપનો દદ નિશ્ચય અને પ્રભુપ્રત્યે અનન્ય ભક્તિભાવવાળા હૃદયમાં
આવે નિશ્ચય તેજ મહેન, પ્રભુને વિરાજવાનું સ્થાન છે પ્રભુપ્રાપ્ત
હવેના માટે ભક્તિમાર્ગની પ્રણીનિકાનો ક્રમ આ પદમાં છે સત્સંગ દેશ,
ભક્તિનગર, પ્રેમ પીપોળ તેમાં નિગયનો મહેન, વિરહ-તાપ દ્વારપાળ,
સેરાગ્રી સીડી દીનતા પાન, તેમાં મનગ્રી મણિ મૂકી બેઠ ધરવાની,
હું બાન પુ' બાન ન્યોબાનર કરનાનો કહેનો છે પુ' બાવ પુરુષ બાન છે
પુરુષ તો એક પુરુષોત્તમ જ છે પુરુષસીરધારી ગરીરમાં પુરુષ સામર્થ્ય
નથી હતા પુરુષપણનું અભિમાન રાખવું બ્યર્થ છે સીસરીરધારીને
પણ આવું મિથ્યાભિમાન હોય છે પુરુષ-સ્ત્રી બન્ને સરીરધારી આત્માએ
શ્રીનારથી પ્રભુને પતિ માની દદ ભક્તિ કરવાની છે અનન્ય પતિવ્રત
ધારણ કરનાનું છે તો જ ભગવાનનું વરણ મુન્ન છે

૫૬ ૮૫ 'કર ચિત્ત ચિત્તન કોઈ પ્રકારે મદાનદ શ્રીકૃષ્ણ તણુ રે'
શ્રીમદ્ ભાગવત સ્કંધ ૭ અધ્યાય ૧ શ્લોક ૩૧ના બાર પ્રમાણે ભગવાનમાં
ગન રાખનાના ઉપાયો આ પદમાં છે આમાના કોઈપણ એક ઉપાયથી
પ્રભુમાં ચિત્ત જોડનાથી પ્રભુનું સ્વરૂપ હૃદયમાં આવે છે

૫૦ ૭૭ "સર્વના શિરોમણિ શ્રીનાથજી રે લોય" આ ૫૦ ને
શ્રીમદ્ ભાગવત સ્કંધ ૭ અધ્યાય ૧૦ તથા સ્કંધ ૧૦ અધ્યાય ૬૩

શ્લોક ૩૫-૩૬ તથા સ્કંધ ૧૨ અધ્યાય ૧૨ તથા સ્કંધ ૭ અધ્યાય ૧૫ શ્લોક ૫૭ થી ૬૦મા વિરાટ ભગવાનના સ્વરૂપનું વર્ણન છે. તેનો ભાવ આ પદમાં બર્ણો છે.

આ પ્રકાશનમાં આવેલાં પદોના રહસ્યનો શ્રીમદ્ ભાગવત, શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા, યોગપત્રો તથા શ્રીસુભોધિનીકાન્ધી સાથે સમન્વય થાય છે. ભક્ત કવિશ્રીની વાણી દ્વિત્વ પ્રકાશરંત પ્રસાદી વાણી છે વાચના, વિચારતાં, ગાતાં, સાંભળતાં, ભાવિકોને ઘણો જ આનંદસહ લાભ થાય તેમ છે. ભક્તકવિશ્રીની વાણી જનમમાજને આશીર્વાદસમાન તથા અમૃત્ય ખજાનાનો વારસો છે. આ અતૌકિક સંપત્તિ છે, ભાવિક સંજ્ઞાનો આ દ્વિત્વ વાણીનો લાભ મારી રીતે લે અને પોતાનું આત્મકર્ણ સાધી પ્રભુપ્રાપ્તિનો માર્ગ સરળ કરે એવો શુભ ભાવના સહ મંથપરિચય સમાપ્ત કરું છું.

આ મંથ પરિચય મારી સ્વસ્થબુદ્ધિ પ્રમાણે છે. યથાર્થિત આ કાર્ય ઠોઠ ધર્મજીવિદ્વાનજ કરી શકે. વિદ્વદ્ભોગ્ય પરિચય મારા જોનાથી આપી શકાય જ નહિ. પ્રકાશકભાઈ શ્રીનારાયણાસે પ્રેરણા કરી તેથી ગજ ઉપગંતનું આ કાર્ય કરવા હિંમત કરી છે. વિદ્વાનોની દૃષ્ટિથી આ પરિચયમાં ક્ષતિ જણાય તો ક્ષમા માગું છું અને કાંઈ માત્ર નિચારવા યોગ્ય મળે તેનો યશ પરમભગવદીય જોષીજી નાથજીભાઈ તથા તેમની ભગવદ્ મંડળીને ઘટે છે. ભગવદીય ભાઈ નારાયણાસની પ્રેરણાથી અને આશ્રયથી આ કાર્યમાં જેટલો સમય ગયો તે પ્રભુચિંતનમાં ગયો છે એટલી મારા જીવનની પજો ધન્ય માનું છું અને તે માટે પ્રકાશક ભાઈશ્રી નારાયણાસનો આભાર માનું છું.

ડભોઈ
શેક દ્વિગ્યા
અધિક આવજી
સુની ૧૩

ભક્તકવિશ્રીની ચરણરમ્ભો
અભિનામી
ગોવિંદલાલ છાયાલાલ પરીખના
જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રીકૃષ્ણાય નમઃ ॥

પ્રકાશકેનું નિવેદન

પરમકૃપાળુ શ્રીદારિકાનીશ પ્રભુની કૃપાથી અને શ્રીમન્તિમાર્ગી-
બ્રજમાર્તંડ જગદ્ગુરુ શ્રીમદ્ભક્તિભાષ્યાર્ચક તથા મહાન ધ્યાણુ શ્રીમદ્દનિવેદ
પ્રભુચરણ (શ્રીગુમારજી)ના મહાન અનુગ્રહથી મહાશુભરાતના ભક્તકવિ
શ્રી પાગમભાઈકૃત કાવ્યમણિમાના ભાગ ૪થાની બીજી આદિતિ ધણી
મુદ્રારાનધારા સાથે પ્રસિદ્ધ કરી ધર્માનુગામી તેમજ સાહિતાનુરાગી
જનતા સમક્ષ રજૂ કરતા મને અત્યંત આનંદ થાય છે

આ મણિમાના ખાસ કરીને ગુર્જર ગરબી-ગરબાપ્રેમી કાકિનકની
વિશુદ્ધહૃદયની જાહેરના કદમા આરોપનાનો મારો હેતુ હોવાથી કવિશ્રીના
કાવ્યમહોધિમાથી શોધીને સ્ત્રી ઉપયોગી ધર્મનીતિ, યાન, ભક્તિ
ઉપરાંત સંસાર વ્યવહારના લગ્ન જનોઈ, શ્રીમત વગેરે માગનિક પ્રમગે
તેમજ નારતકેવારે ગાનાના ધોગ-૧૬ ગરબા-ગરબી તેમજ મહાન
સહમોધક કાવ્યો આ કાવ્યમણિમાનામા એકત્રિત કરી છપાવ્યા છે

આ સંગ્રહમા પ્રસિદ્ધ કરેલા કાવ્યોમા કેટલાક તો પ્રથમ આદિતિમા
પ્રસિદ્ધ નહિ થયેના, એના પણ ભક્તકવિશ્રીના હસ્તવિખિત કાવ્યોના
સંગ્રહમાથી તેમજ કેટલાક કાવ્યો અન્યત્ર અશુદ્ધ છપાયા હોવાથી તે
કવિશ્રીના સંગ્રહને આધારે કવિશ્રીના સિખપુત્ર ગો વા શ્રી છોટાવાવ
ગિરજાશ કર જોશીએ શુદ્ધ કરેલા તથા મુદ્રાપ્રાપ્તના સિદ્ધાન્તના મર્મરૂ
તેમજ શ્રીદયારામભાઈના કાવ્યોના અભ્યાસી ગો વા શ્રી રસતરામ
હરિકૃષ્ણ શાસ્ત્રીએ શુદ્ધ કરેલા આ કાવ્યમણિમાનામા દાખલ કર્યા છે,
અન્યત્ર છપાયેના પુસ્તકોમા કેટલા અશુદ્ધ છપાયા છે તેની યાગી અમોએ
શ્રીદયારામકૃત કાવ્યમણિમાના ભાગ ૪થાની પહેલી આદિતિમા થોડાક
મુદ્રાઓ આપીને જણાવ્યા છે

ગુજરાત ગિગના કાવ્યસાહિત્ય પ્રતિ દષ્ટિ કરતાં આપણને માલૂમ પડે છે કે સાહિત્યની સુન્દર સેવા કરવામાં મુખ્યત્વે ભક્તકવિઓ છે. આવા ભક્ત કવિઓએ ગુજરાતી સાહિત્યને અસંત ઝોગમૂવંતું કયું છે. આદિમાં ભક્ત કવિશ્રી નગસિંહ મહેતા અને શ્રીમીરાંભાઈ છે. મધ્યમા કવિશ્રી પ્રેમાનંદ વગેરે છે અને અંતમાં ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈ છે. ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈના નામ અને તેમની રમમય અસૌક્રિક વાણીથી ડાહ્યુ અગળ્યું છે? તેમનાં નીતિ, ભક્તિ અને દિવ્યશૃંગારના દર્શન કરાવનાર કાવ્યોએ અસંખ્ય દૈવીશ્વરને રસાદ્રંબનાઆ છે. એમાં કંઈ સંશય નથી.

ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈએ પોતાના જીવન દરમ્યાન પોતાની રસ-ઝરતી કાવ્યકૃતિ દ્વારા ભારતની ગૂજરાતી, વ્રજ, મરાઠી મારવાડી વગેરે ભાષાઓમાં ભગવદ્ગુણાનુવાદ ગાઈ માત્ર ગુજરાતની જ નહિ પણ ભારતની સાહિત્યાનુરાગી તેમજ ભગવદ્ગુણાનુરાગી જનતા પર મહાન ઉપકાર કર્યો છે. તેમને પોતાનું આશુ જીવન દદ અને અનન્યભાવથી ભગવદ્સેવા કરવામાં તથા ભગવદ્ગુણાનુવાદ ગાવામાં ગાણ્યું છે.

ભક્તકવિશ્રી દયારામભાઈની વાણીનો રસારવાદ એક વખત જોશે આખો દશે તેના હૃદયમંદિરમાંથી એનો સ્વાદ કાળાંતરે પણ ભુક્ષાતો નથી. એ ચમત્કારથી ભરેલી, રસથી ટપકતી, વાણીનો જોશે મોહ લાગ્યો છે, તેને તે શ્રવણ કર્યા વિના એન પડતું નથી. કવિશ્રીની વાણીમાં શબ્દોનું માધુર્ય, કાવ્યોમાં રહેલાં હિતમ ભાવો સાંભળનારને મુગ્ધ બનાવે છે.

ભક્તકવિશ્રી દયારામભાઈ સારા ગવૈયા હતા, અને તેમનો કંઠ સુરીલો હતો. એટલે જ્યારે તેઓ સુરીવા સ્વરે મધુર રાગ લવકારી પોતાની દૈવી વાણી લોકસમૂહને સંભળાવતા, તે વખતે સાંભળનારાઓ મંત્રમુગ્ધ

બની જતા, ડિપ્રીડી રાણી મામળા માં ગુજરાત ઉત્સુક મેનુ
 હતુ ખોર્ડ આગે અને નોકોની મદિનાઓ કનિશીના ગરવા,
 ગમી રાગ, કા યા મનુચ્ચ મરથી ગાતી હતી ત્યારે વાનારુ ગુ ગાજ
 ગિયુ હતુ અને રતે ચાનના મનુષ્યો તે સામળવા ઘડીવાર થઈ
 જતા હતા કનિશીના ભાવવાની ગમીઓ કોકિન-કની બહેનોના
 મુખમાથી મરી પડતી હતી, ત્યારે વેડોના ઝૂંડના ઝૂંડ બેગા થઈ
 ચિતવત બની જતા, કનિશીના ભક્તિગમ, જાન અને નીતિના કા યો
 કઈ કમી નથી ભક્ત મળીઓમા મરિશીના એ કાચો ગૂંછ ગ્રેડે છે,
 લારે તે હનરો શ્રોતાઓને આનંદમગ્ન બનાવે છે, એ કાચોની જેને
 ચોટ લાગી છે તે ધાવન થઈ જાય છે, અને તેની આખી જિંદગી
 મુધરી જાય છે તે મમારનુ ભાન જૂની જાય છે આજે પણ એ દેરી
 વાગીનો ચમત્કાર કર્તે ઓછો નથી શ્રી વાગમભાર્તના રાણી મમ્મગી
 છે, દુદ્ધ અને શિષ્ટ છે જ્યાં જેના ભેરુએ તેના શબ્દો ત્યા
 સારી ગીતે તેમના ગાયોમા ગોંડાયેના છે, એમનુ કોર્તપણ પદે યો,
 તેને રાગથી ગાઓ અર્ધનો વિચાર કરો, અને પરી જુઓ કે તેમા
 કેટલી મજા પડે છે શ્રી-વાગમભાર્તના કા યો વાચી જનારી પણ
 આનંદ મગે છે પગનુ તેની ખરી ખૂમી તો રાગનાનમા ગાવાથી
 અથવા તો કોર્ત મધુર મરે ગાતુ હોય ત્યારે સામળવાથી જલ્પાય છે
 શ્રીદયારામભાર્તને શ્રીકૃષ્ણનીનાના રમમાજ વેખકોને તરખોળ
 કરી દીધા હતા

શ્રી વાગમભાર્તનો યુગ તે ખરી ગીતે કનિયુગ નહિ પણ સત
 યુગ હતો રામીનારાયણ મમ્મગાવના મગ્ધાપક શ્રીસદગ્ગનંદ મગ્ધી
 પોતાના ચોગવળનો પ્રભાવ ગુજરાત, કાહિનાવાડમા દર્શાવી રહ્યા હતા
 એ મમ્મગાવના અનુયાયી, પ્રેમાનંદ, મહાનંદ નિ કુવાનંદ, વગેરે સાડ

કવિઓ ઉત્તમોત્તમ ભજનો જનાવી તે દ્વારા અગ્નિનાથકાન્ડ દૂર કરી
લોકોને જાગૃત કરી ગયા હતા. ધીરો, નિરાત જાણુ કળીર અને મીરા
જાઈના પદો ભક્તમંડળીઓમાં ગામે ગામ ગવાઈ રહ્યા હતા. ભજનની
મખતાહો થતી, એવા યુગમાં કવિશ્રી દયારામભાઈ આદિ કવિ શ્રીનરસિંહ
મહેતાની માફક ભક્તિરસની વૃદ્ધિ ગુજ્જર સાહિત્યવાદિકામાં એમના
કાવ્યોની કરી અને લોકહૃદયને ભક્તિરસથી આદ્રં જનાવીને પ્રકુન
કર્ચો હતાં. ડભોઈ પામે જહાધરપુરમાં ઝાંગના ગાંતિના ભગવદીય શ્રી
વલ્લભદાસભાઈકપડવંજીમાં, ભ. દૂવકુવરનાઈજૂનાગઢમાં, ભ. રામકુંવરનાઈ,
દેવગઢવારિયામાં, ભ. કેમરનાઈભડચમાં, ભ. શ્રીગજાનંદામભાઈ અને
ભાનનગરમાંજગદીય શ્રીકેશવદાસભાઈ આદિ શ્રીગેરકુવેનરગપાસકન
ભરરયિ ભકત કવિ રત્નો શ્રીપુષ્ટિમાર્ગીય કવિઓ કાવ્યની પ્રસાદિ વૈષ્ણવ
સૃષ્ટિને આપી રહ્યા હતા. વિક્રમની ઝોગળીમમી સતાબ્દી સંત તથા
ભક્તપુરોથી ઉજ્જવળ જની હતી, તે સમયમાં કવિશ્રીનું પ્રાકટ્ય થયું હતું.

ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાઈના કાવ્યોનો ધણો મોટો ભાગ અગમિદ્ધ
હતો. તેમાંથી કેટલોક ભાગ ભક્તકવિશ્રીના શિષ્યપુત્ર જો. વા. પ. ભ.
ધીનાથજીભાઈ (છોટાનાનભાઈ) ગિરિજાશંકર જોષી પાસેથી મેળવીને
ભક્તકવિશ્રીના કાવ્યોના અભ્યાસી અને સમપ્રદાયના મિદ્ધાન્તના મર્મજ
જાણીતા વિદ્વાનો પામે સંશોધન કરાવીને શ્રીદયાગમકાવ્યમણિમાના
ભાગ ૧-૨-૩-૪-૫-૬ માં (જુદા જુદા પુસ્તકકોષે દરેક ભાગમાં જુદા
જુદા કાવ્યો વર્તી) ભગવત્કૃપાથી અગાર સુધીમાં અમોઝે પ્રકટ કર્યો છે.

તે ઉપરાંત (૧) ભક્તકવિશ્રી દયારામભાઈનું સમગ્રમાણુ શુદ્ધ સચિત્ર
છાનચરિત્ર અને (૨) ભક્તકવિશ્રી દયારામભાઈનું આતર છાન અથવા
દિવ્યઅક્ષરદેહ મળી કુને આઠ પુસ્તકો મારા યજ્ઞ પ્રકટ કરાયા છે.
અને તે પછી શ્રીદયારામકાવ્યમણિમાના ભા. ૧ વાની, ભાગ ૩ જની

અને ભાગ ૪ થાની બીજી આદત્તિઓ ભક્તકવિશ્રીની કાવ્યાનુગામી જનતાની અનારનવાર માગણી થતી હોવાથી ફરીથી છપાવી છે તેમા ભક્તકવિશ્રીના સમ્પ્રદાયના સિદ્ધાન્તોને મજબૂરીતે સમજાવતા નાના મોટા ગ્રંથો તથા ભક્તિ, નીતિ, જ્ઞાન અને ભગવાનની અનેક પ્રકારની દ્રિય લીલાનું વર્ણન કરતા ભગવદ્ભાવવર્ધક ગગ્ગી, પદ, શ્લોક વગેરે જુદા જુદા ભાગોમા પ્રકટ કર્યા છે.

શ્રીધારામકાવ્યમણિમાનાના આ ચોથા ભાગમાં શ્રીરુદ્ધિમણી વિવાહ, શ્રીસલ્લભામા વિવાહ, શ્રીનાગ્નિજિતી વિવાહ, અષ્ટપદગામી વિવાહ, શ્રીરુદ્ધિમણી સીમંત, કુન્દરમાર્જન માંગેઝ, શ્રીકૃષ્ણ ઉપરીન, મીરા ચરિત્ર, કાત્યાયનીનો ગરબો, પદ્મર તિથિ, શ્રીરાધાજીનો વિવાહબેવ, વાવાજીના મહિના, રાસવીવા, બાળવીના, વિરહવિવામ, પારણુ, શ્રીરાધિકાજીનું નરનુ, શ્રીરાધિકાના વખાણુ, શ્રીકૃષ્ણ જન્મ, શ્રીકૃષ્ણના ધ્યાનનું વોળ, ચોવીસ અનંતારનું શ્લોક અને તે ઉપગત નીતિભક્તિના અનેક પદો તેમજ ગરબીઓ પ્રસિદ્ધ કર્યા છે.

ભક્તકવિશ્રી દયારામભાઈના કાવ્યાનુગામી રાજનગન્ધાના નિ લી. ગો શ્રી ૧૦૮ શ્રીચણ્ડોદ્દેશાવજી મહારાજશ્રી પોતે કવિશ્રીના પદો અનારનવાર નિત્ય ગાતા અને તે કાવ્યોના અભ્યાસી ગો વા. શ્રીવસંતરામ શાસ્ત્રીજી પાસે મળ્યાનતા, તેઓશ્રી થોડા વર્ષો પહેલાં મુળર્ધ પધાર્યા હતા ત્યારે આજુ પ્રચલિત રોજ મવાના કાવ્યો નહિ મળતા ભાગો છપાવવાની આજ્ઞા કરી હોવાથી અમોએ ભાગ ત્રીજે આજ્ઞાથી બે વર્ષ પહેલાં પ્રસિદ્ધ કર્યો હતો અને ભાગ ૪થો આ વર્ષ પ્રસિદ્ધ કરાય છે. આ બન્ને ભાગો પ્રકટ થના પહેલાં પૂ પા ગો. શ્રીચણ્ડોદ્દેશાવજી મહારાજ નિલનીવામાં પધાર્યા પરંતુ ને આપશ્રી અત્યારે ભૂતલ પર બિરાજતા હોત તો આ બન્ને ભાગો જોઈને

પ્રસન્ન થાત. તેવી જ રીતે શ્રીસંતગમ શાસ્ત્રીશ્રી ગોવિંદકવિશ્રી યના અને આ બાગ ૩-૪માંનું સાહિત્ય તેમના યજ્ઞી સંપૂર્ણ સંગોધન કરી સંકલ્પ નથી તેનું અમારા હૃદયમાં દુઃખ થાય છે. પરંતુ હરીશ્ચાળગવાન છે.

ભક્તકવિશ્રી પોતાનાં કાવ્યોમાં હૃદયની ઉર્મિઓ ઉપરાંત ભાવના દ્વારા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ પ્રત્યે શ્રીગોપીજનોની ભાવના વ્યક્ત કરી છે તે વાણી પ્રાગાત્મિક અને ભગવદ્ભાવ વધાગ્નારી હોવા ઉપરાંત અનુભવની છે. કારણકે કવિશ્રીને ભગવત્સાક્ષાત્કાર થયો હતો તે તેમનાં કાવ્યોદ્ભાવ વાંચકને દૃષ્ટિગોચર થાય છે. તે સિવાય તેમણે પોતાને થયેના અનુભવો ‘અનુભવગંજરી’ નામના વ્રજભાષાના મધમાં સખ્યા છે. જે મધ્ય દૃષ્ટ અપ્રસિદ્ધ છે.

ભક્તકવિશ્રી દ્વારામભાર્તિએ ગુજરાતી, હિન્દી, વ્રજ, મગડી, મારવાડી, ઉર્દુ અને મંડરૂત વગેરે અનેક ભાષાઓમાં મધો રચ્યા છે. ગળ્યા, ગરબી, હંદ, પ્રગન્ધ, કવિત, માળી, મોરહા, ફુદા, અને ધ્યાન વગેરે નાનાં મોટા સંખ્યાગ્રંથ કાવ્યો કર્યા છે, તેમાં મોટો ભાગ ગુજરાતી, વ્રજ, હિન્દી ભાષામાં છે.

હું વ્યાપાર અર્થે મુખર્જિયા યજ્ઞાં વર્ગીથી રહું છું અને ભગવત્કૃપાથી મુખી છું. પ્રથમ હું નોકરી કરતો હતો પણ છેલ્લાં ૨૪ વર્ષથી મુખર્જિયાં દયાનામભાર્તિનાં કાવ્યના પ્રેમી પુત્રાસાગા મેહ કીશનનાસ પુરોહિતમનામ મુખર્જિ કે જેમની અગરજતી, અત્તરો વગેરે મુખર્જી માવતી દુકાન મેહ મલ્લજી જેહા કાપડ મારફીટની સામે છીપી ચાલીમાં છે તે દુકાનમાં તેમની માથે શાગીદારીમાં લેટાયેલો છું, તેમાં યજ્ઞ પ્રજુની તદ્દા ભક્તકવિશ્રીની કૃપા હોવાનું હું માનું છું.

હવે પછી ભક્તકવિશ્રીનું અવનચરિત્ર કે જે વળા મસ્જી

મળતુ નથી, તે પુનઃ જ્ઞાનના તેમજ તેમના અપ્રમિદ્ધ જાણે 'શ્રીધ્યાગમ કાવ્ય મણિમાયા ભાગ છમે' જ્ઞાનનાનો નિચાર ધણા સમયથી છે તે ભગવદ્દૃષ્ટાથી પાઠ પડે એમ ચાડુ છુ

ભક્ત કવિશ્રી દયારામભાર્ગની વાળી પુરુષ વર્ગને જેટલી ચિંતાકર્ષક નીવડી છે તેથી પણ અધિક ત્રીવર્ગને નીવડી છે

ભક્તકવિશ્રી દયારામભાર્ગને આપણે સર્વે જાણીએ છીએ કારણ કે તેમણે જીવન પર્વન્ત ભગવદ્ ગુણાનુકૂળ ગાર્ગ શ્રીદૃષ્ટ્યભક્તિનો પ્રચાર કરી શ્રીમદ્દત્તનાચાર્યજી (શ્રીમદ્દાપ્રભુજી) પ્રકટિત શ્રીપુષ્ટિમાર્ગના દિવ્ય સિદ્ધાન્તોનો તથા ગુર્જર સાહિત્યનો સુંદર રીતે પ્રચાર કરી ભગવદ્ પ્રાપ્તિ માટે માર્ગદર્શન કરાવ્યું છે, માટે તેને અનુભરીને આપણે પણ આપણા જીવનનું સાર્થક કરીએ

ભક્તકવિશ્રી દયારામભાર્ગનું ગાગર કરના મારી ધણા વરોળી જ્ઞાનના દોનાથી તે જ્ઞાનના મે શ્રી નારામ જ્ઞાનમણિમાનાના ભાગ ૬, શ્રીધ્યાગમભાર્ગનું જીવનચરિત્ર અને કવિશ્રીનો દિવ્ય અક્ષરદેહ અને આત્મજીવન એ આઠ પુસ્તકોમાં પ્રકટ કરેલી છે, તેમાં મારી પ્રસ્તાવનામાં તે બાગતની વખતોનખત મૂલ્યનાઓ કરી છે અને લગભગ ૩૦-૩૫ વર્ષથી પ્રત્યેક વરસે મુગધમાં ભક્ત કવિશ્રીની જન્મ જયંતી ઉજનાય છે તેમાં પણ કવિશ્રીના કાવ્યો સ્મારક માટે મે તથા ત્રિસિદ્ધ વ્યક્તિઓએ મૂલ્યના કરી છે

ભક્તકવિશ્રીનું સાચું સ્મારક તેમના અમૂલ્ય ગ્રંથો અને કાવ્યો છે તેનો તથા જીવનચરિત્રનો જનતામાં વિશેષ પ્રચાર થાય અને તે સાહિત્યનો અભ્યાસ કરી જોતાના જીવનમાં ઉતારી જોતાનું આત્મકર્ણાણુ કરે તે જ છે

ભક્તકવિશ્રી ॥ જન્મ રાત્રીની બોમિત ચાંદ મગ્ન ઉપર જોટા

સમારોહથી ઉજવાઈ હતી. ત્યારે તે પ્રસંગે મહાયુજરાતના અનેક સુપ્રસિદ્ધ માણસો, વિદ્વાનો અને શ્રીચારામભાઈના ગુણાનુરાગી તેમજ કાવ્યાનુરાગી સહૃદયો મોટા પ્રમાણમાં આવેલા. તે સમયે ભક્ત કવિશ્રીના સમારકમાં એક દળદાર શતાન્દીસમારક મન્ય પ્રકટ કરવાનો નિર્ણય કરેલો અને તેને માટે હંડ પથ્રુ કરેલું. તે મન્ય હજુ સુધી પ્રકટ થયો નથી. તો તે મન્ય પ્રકટ કરવાની જરૂર છે.

તેવી જ રીતે ઓલખન્ડીયા રેડીઓ તરફથી ભક્ત કવિશ્રીનાં અમુક પદો તથા ગરબીઓ પસંદ કરીને ત્રણેક વર્ષ ઉપર ડબોઈમાં પ. ભ. શ્રીજમનાદાસ માણેકલાલ શાહના મોરવાળાજીનમાં આવીને ઉતારી ગયા હતા. તે પદો અને ગરબીઓ હાલમાં કોઈ કોઈ વખત રેડીઓમાં ગવાય છે. પણ ભક્તકવિશ્રીની પ્રાસાદિક વાખીનો જનતાને અધિક લાભ મળે એ દૃષ્ટિએ ઓલખન્ડીયા રેડીઓ સ્ટેશનથી તેમની વધુ ને વધુ કૃતિઓ દરરોજ રજુ થાય એ પ્રકારની મારી તે ભાવનાને પ્રથુ પાર પાડે એમ હું ઇચ્છું છું.

આ પુસ્તકના પ્રકાશન કાર્યમાં ઉત્તેજનાથે જો વા. શેઠ નારણદાસ તથા જેઠાનંદ આસનમલ દૂરદર્શનના દૂરદીઓ તરફથી રૂ. ૧૫૧] એકમે એકાવન મળ્યા છે, તથા શેઠ હરજીવનદાસ પુરુષોત્તમદાસના દૂરદર્શનના દૂરદીઓ તરફથી પણ રૂ. ૧૦૦] એકસો આપવા જણાવ્યું છે. તથા શેઠ હરિદાસ મોતીલાલ પેટલાદવાડા, તથા એક વૈષ્ણવ મૃદસથે તથા શેઠ મનહરલાલ મટુભાઈ સોલીસીટરે આ પુસ્તકોની અમુક નકલો લઈને ઉત્તેજન આપ્યું છે. તે માટે તે ગદ્યાઓનો આભાર માનું છું. તથા મુનઈના શેઠ નટવરલાલ વાડીલાલ દલસુખરામ તથા શેઠ દારકદાસ ત્રિભોવનદાસ જે. પી. વિજેરેએ આ પુસ્તકની નકલો લઈને ઉત્તેજન આપવા જણાવ્યું છે. એ રીતે યુજરાતના આ મહાન કવિ શ્રીદયારામ-

ભાર્તીની વાણી પ્રત્યે અનન્ય પ્રીતિ અને ભક્તિભાવ દર્શાવ્યો છે તે માટે હું તે સર્વેનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. આ ઉપરાંત જે જે ભાર્તીઓએ આ કાર્યમાં આર્થિક કે બીજી રીતે જે કંઈ મદદ કરી છે. તેમનો પણ આભાર માનું છું.

આ પુસ્તકમાં પ્રકટ કરવા માટે આમુખ લખી આપવા માટે માદિત્યરમિક માથુ પ્રિસિડેન્સી મેથરસ્ટ્રેટ શ્રીમંગળદાસ ગોરધનદાસ એડવોકેટ B. A. LL., B. નો, ઉપોદ્યાન લખી આપવા માટે મંપ્રદાયના જ્ઞાનીના વિદ્વાન અને બકનકવિ શ્રીદયારામભાર્તીના સાહિત્યના અભ્યારી અમદાવાદની મહિલા કોલેજના પ્રિન્સીપાલ શ્રીજીદાસ ગોરધનદાસ શાહ. એમ. એ. નો તથા કવિશ્રીનાં કાવ્યોને ચૂંટી આપી માર્ગદર્શન કરાવવા માટે તથા મંથ પરિચય તથા શુદ્ધિપત્રક જલદીથી તૈયાર કરી આપવા માટે શ્રીદયારામભાર્તીના સાહિતાનુરાગી વાડીયાવાલા પ. બ. ભાર્તીશ્રીગોવિંદલાલ છોટલાલ પારેખ વકીલનો તથા અનુક્રમણિકા તથા પ્રકાશન સંશોધન કરી આવશ્યક સલાહ આપવા માટે શ્રીગિરધરલાલ જગજીવનદાસ શાહ (મુખર્જી) નો અને શ્રીદયારામભાર્તીનું જીવનદર્શન કવિશ્રીના શિષ્ય પ્ર. પૌત્ર ભાર્તીશ્રી જીવજીલાલ જીવનલાલ જોષીએ તૈયાર કરેલું તે આ પુસ્તકમાં આપ્યું છે એ માટે એ સર્વેનો આભાર માનવામાં આવે છે. ઉપરાંત વે. શા. સં. શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ કાંકરેલીવાલા શાસ્ત્રી, શ્રીજશ્વિરામ કૃષ્ણદાસ શાસ્ત્રી બેટવાલા, ભાર્તીશ્રી દલમુખભાર્તી પરમાનંદદાસ, શ્રીનાથજીના પેઢીના સુનીમ છોટલાલ, રમણલાલ હીરાલાલ ઝવેરી, જોદાલાલ સુનીલાલ, ચીમનલાલભાર્તી પંચવાલા, જગમોહનદાસ જગજીવનદાસ, રતનલાલ જીવનલાલ શાહ, ભાર્તીલાલ જીવનલાલ મુખીયાજી, કાંતિલાલ હરિલાલ શ્રોક, કીશનદાસ પુરગોત્તમદાસ સુગંધી, ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ તથા શાસ્ત્રીજી દેવશંકરભાર્તી વગેરેએ કેટલીક મૂલ્યનાઓ આપી છે તે માટે

તેમનો તથા આ પ્રગતકને સારી રીતે ચીજવટથી જલદી છાપી આપવા માટે 'મોહન પ્રિન્ટરી' સુરતના સંચાલક શ્રી જ્યોતિષનદાસ નાનાભાઈ રાણાનો તથા પ્રેમના માણુમોનો અને અન્યપ્રકારે સલાહ સૂચના તથા સહકાર આપનાર દરેક શ્રીદયારામ પ્રેમી ભાઈ-બહેનોનો આ તકે આભાર માની વિરમું છું.

મુદ્રણમાં રહી ગયેલી મહત્વની ભૂયોનું શુદ્ધિપત્રક છેવટે આપવામાં આનું છે તે પ્રથમથી મુધારીને વાચના વિનંતિ છે. એ શિવાયની કોઈ અશુદ્ધિ રહી ગયેલી કોઈ વાચક સૂચવશે તો તેનો ઉપકાર સાથે સ્વીકાર કરવામાં આવશે.

મુંબઈ સરકારના કેળવણી ખાતાએ સાહિત્યપદ્ધતિ ભાગ બીજામાં શ્રીદયારામભાઈ માટેનો એક પાઠ કવિ નર્મદાશંકરે લખેલા પુસ્તકમાંથી લીધેલો, તે અશિષ્ટ ભાષામાં લખાયેલો હતો. એટલું જ નહિ પણ અસલ હકીકત રજૂ કરતો હોવાથી કવિશ્રીને અન્યાય કરનારો હોવાથી મૂંઝવેમાં બહુતા વિદ્યાર્થીઓના કુમળા મગજ ઉપર કવિશ્રીના જીવન માટે ખોટો ખ્યાલ આપતો હતો, તેથી તેને રદ કરાવવા અને તેને ટેકાણે વાસ્તવિક હકીકત રજૂ કરતો પાઠ દાખલ કરાવવા મુંબઈના ધારાસભાના સભ્ય અને કાયદા શાસ્ત્રી શ્રી અંનાલાલ છોટાલાલ વકીલ હોમોઈરાળા મારફત કેળવણી પ્રધાન શ્રી દિનકરરાય દેસાઈને મળી તે ખાતર તેમને સમજાવી તા. ૧૦-૧૦-૫૬ના દિને તે પાઠ રદ કરાવવાનો સૂચનોમાં ચવાવવાનું બંધ કરવાનો અને નવી આવૃત્તિમાં તેમાંથી તેને કાઢી નંખાવવાનો દુકમ ચલે છે. અને તેને બદલે અમદાવાદના સાહિત્યકાર શ્રી. મૂળજીભાઈ પી શાહે શ્રીદયારામભાઈ માટેનો વાસ્તવિક હકીકત દર્શાવતો લખેલો પાઠ દાખલ કરવાની અરજ કેળવણી પ્રધાનને લખી મોકલાવી છે.

મારો ધધા પુત્રકો હપાનનો કે વેચનાનો નથી, પરંતુ નમ્મ
કરિથી ન્યારામભાઈ મારી જન્મભૂમિ હોદ્દાના વતની હોવા ઉપરાંત
અમારા શ્રીપુષ્ટિમાર્ગના મહાન ભક્તકવિ હોવાથી મને તેમના કાવ્યો
પ્રત્ય પડેવેથી જ આકર્ષિત થવું તેથી તેના ધોળ, પં, ગરબીઓ તું
સાનગતો ત્યારે મને ધોળ જ આન આવતો હોવાથી તેમના શિષ્યપુત્ર
તપી નાથજીભાઈ પાસે શ્રીદવારામભાઈના કાવ્યોનો હસ્તિલિખિત મોટો
સમ્રદ જોયો લાગ્યો તેને હપારી પ્રમિદ કરવાની ઉત્કંઠા થઈ, પરંતુ
અપીસાથે એ બધું સાહિત્ય પ્રકટ કરી શકું એવો હું માધનમ પાળ
નહિ હોવાથી ભગવત્કૃપાથી જન્મજન્મ અનુજાતા પ્રાપ્ત મતી ગઈ તેમતેમ
તેમના કાવ્યો શ્રીન્યારામ કાવ્યમણિમાળા ભાગ ૧થી ૬ તથા બીજા ૭
પુત્રકો દ્વારા પ્રમિદ કરવા નમ્ર પ્રયામ કર્યો છે, તે પગ એ ગધું
ભગવત્કૃપા ઉપરાંત શ્રીન્યારામભાઈની કૃપાને જ આભારી છે અને તેથી
મને બાંચસાગી મારું છું હજુપણ ભક્ત કરિથીનું અપ્રમિદ કાવ્ય-
સાહિત્ય ઉપરાંત પ્રથમ હપાથેડું તે પૈકી હાનમા અપ્રાપ્ત છે તે
માહિત્ય અને ભક્ત કરિથી દવારામભાઈ સપ્રમાણ હનનચરિત્ર
હપાનનાની પાત આનસ્થકના છે તે ભગવત્કૃપાથી મારા જીવન દરમ્યાન
કરી શકું, એવી મારી અંતિમ અભિનાદ છે મારો મુખ્ય હેતુ
તો ન્યારામભાઈની વાચીને જનતામા પ્રચાર કરવાનો છે કે જેથી
લોકજીવન સરકારી અને ભગિરસથી સમૃદ્ધ થાય

મુબઈ
અધિક ત્રાવણ્ણ સુદી ૧
સંવત ૨૦૧૪

લિ હાસાનુદામ
નારાયણદાસ પરમાનંદદાસ શાહ
હોદ્દાના
મર્વ નાયકોને સત્રેમ જયશ્રીકૃષ્ણ

અ મો. ગોસેકાસી સુમિત્રાબેન તે ગેઠ
દીપકવાલ મગનલાલ કાપડાલાના ધર્મપત્ની

જન્મ

નિ મ ૧૯૭૬

પોત પ ૧૦ ગુરુવાર

આ પુરુષના પ્રકારનના કાર્મ મા ગાનોકવાળી સુમિત્રાબેનના

૨૧૨ પાથ શ્રે ગીપનાન મગનનાન કાપડાના તથા

આર્થિક સહાય મળી ૭ ૧ માટે નમનો અત્રેમ આભાર

ગાનોકવામ

નિ મ ૨૦૧૨

માગમ ૧ ૮ ગુરુવાર

શ્રીયુત ગેઠ છગનલાલ વલ્લભદાસ પારેખનાં
ધર્મપત્ની

શ્રીમતિ ગજરાબેન

આ પુસ્તકના પ્રકાશનમાં ગેઠ છગનલાલ ન નમદાસ
પારેખ તરફથી આર્થિક સહાય મળી છે તેથી તેમનો
આનાર માનનામાં આવે છે

શ્રીયુત શેઠ. રમણલાલ નગીનદાસ ધાણવાલાનાં
ધર્મપત્ની.

શ્રીમતિ કૃન્દિરાબેન

આ પુત્રક હપારનામા જેર ન્મણનાન નગીનદાસ
યાજ્ઞાવાના નરદયી આર્થિક મદાર મળી છે, તેથી
તેમનો આભાર માનનામા આવે કે

ગા. ૨૧. લલિતાબાઈ જમનાદાસ ગોરધનદાસ.

આ પુનમ્ના પ્રમથનમા તેમના તરફથી આર્થિક
સહાય મળી છે, તેથી તેમનો આભાર માનવામા
આવે છે

ગો લો ક વા સી
 પ. ભ. ગ. સ્વ. રૂક્મણીબાઈ ખરમાનદાસ શાહ
 ઉલ્લેખ.

[આ પુસ્તકના પ્રકાશકના પૃત્ય માતૃથી]

શ્રીકૃષ્ણ :

ગોલોકવાસી

પરમ પૂજ્ય ગંગાસ્વરૂપ શ્રીકૃષ્ણભણીયાનું જીવનચરિત્ર

રાજપીપળા (નાંદોદ)માં શ્રીકૃષ્ણસ્વરૂપ મંપારાની ખડકીમાં શ્રી શિવબાલ નરસીદાસને ત્યાં શ્રીકૃષ્ણભણીયાનો જન્મ થયો હતો. તેમનાં માતૃશ્રીનું નામ ગંગાબા હતું.

વૈષ્ણવ માતાપિતાના ધાર્મિક સંસ્કાર શ્રીકૃષ્ણભણીયાના જીવનમાં બાલ્યકાળથી જ પડ્યા હતા. નાનપણમાં માતા સાથે દર્શને જવું, ભજન કીર્તન સાંભળવાં વગેરે સુસંસ્કારો બાળપણમાં જ પડ્યા હોવાથી સમજણ આવતાં તે સંસ્કારો ખીંચ્યા અને રાજપીપળામાં મંપારાની ખડકીની સામે આવેલા શ્રીરણછોડજીના મંદિરમાં દર્શને જવું, કૃષ્ણની માળાની મેલા કરવી, ગાયોની સેવા કરવી, શ્રીભાગવતની કથા સાંભળવી, એકાદશી વગેરેનાં વ્રતો કરવાં તથા ત્યાં ભજન-કીર્તન ચર્તા હોય તે સાંભળવા જવું, તદુપરાંત માતાપિતાની સેવા કરવી, કુટુંબના દરેક માણસો સાથે પ્રેમથી હળીમળીને રહેવું અને કોઈના પ્રત્યે ઈર્ષા-અદેવ્યાઈ ન કરવી પરંતુ સદ્ભાવ રાખવો. આ તેમનો કાર્યક્રમ હતો.

ઉંમર લાયક થતાં તેમના લગ્ન કબોઈવાળા ગાંધી પ્રેમાનંદદાસ (પ્રેમાનંદદાસ) નાનશા ગાંધીની સાથે થયાં. બાદ કાંકરોલીવાળા તૃતીય શુદ્ધાર્થીશ પૂજ્યપાદ ગે. શ્રી. ૧૦૮ શ્રીબાળકૃષ્ણલાલજી મહારાજશ્રી પામે બ્રહ્મચર્ય મંત્ર ગ્રહણ કરી વૈષ્ણવી દીક્ષા લીધી. સારથી યોગમાં સાહોદરા વાગામાં આવેલ શ્રીગેતર્ધનનાથજીના પ્રાચીન મંદિરમાં દરરોજ દર્શન કરવા જતાં ત્યાં કૃપપાન વગેરે સેવા કરતાં હતાં, તથા ગાયોની નિષ્કામભાવથી સેવા કરતાં. બગીચામાંથી ફૂલગુન્ગી લાવી દરેક મંદિરમાં પધરાવતાં. કૃષ્ણની માળાની મેલા કરતાં. બનવદ

નામગ્ગરણુ કે કથાકીર્તનાદિ ત્યાં થતાં હોય ત્યાં હાજરી આપતાં અને ભગવદીયોના સત્સંગમાં અવારનવાર અનુકૂળતાનુસાર અધિક પ્રમાણમાં રહેતાં હતાં. તેજ અરસામાં ઇમોર્ટલિટી પરમભગવદીય નાથાચાર્ય ગિરિજાશંકર જોષીને ત્યાં દરરોજ સત્સંગ થતો હતો, ત્યાં નિત્ય નિયમપૂર્વક જતાં હોવાથી ભગવત્કૃપા અને જોષીજીના આશીર્વાદથી તેમનામાં ભગવદાશ્રમ દૃઢ થયો અને હરિ, ગુરુ તેમજ વૈષ્ણવની ટહેલ (સેવા) કરવાની ભાવના વધી અને ભક્ત કવિશ્રીદયારામભાઈનાં જ્ઞાન, ભક્તિ, નિતિ, અને ભગવદ્દલીલાનાં પદો અવારનવાર કામ કરતાં ગાતાં અને તે દ્વારા દિવ્ય આનંદાનુભવ કરતાં અને મુસ્કેલીમાં પણ ન મુંઝાતાં ભગવદ્દનામકીર્તનમાં મગ્ન રહેતાં હતાં.

તેમને ભક્ત કવિશ્રીદયારામભાઈનાં ઘણાં પદો કંદરથ હોવાથી નીચેનાં પદો અવારનવાર મધુર સૂરે ગાતાં અને ભગવત્સેવામાં તથા ગાયો અને વૈષ્ણવોની સેવામાં કાળ વ્યતીત કરતાં.

સાચા સગા સમર શ્રીગિરિધર કોઈ સમે ના મુકે,
આફત વેળા કોઈ સફું રહે અજગા કોઈ ના આવે દુઃકે રે.

+ + +

મન મોહનને ના ભૂલતું, દેખી માયાનો રંગ,
અંતે પરતાવો ખડું થશે, કોઈ નહિ આવે રે સંગ.

+ + +

શ્રીવલ્લભ વિઠ્ઠલ શ્રીજી રવામી શામળિયા વડાલા.

+ + +

પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણુજીવનરે દીન થઈ જાયું રે.

+ + +

ધન્ય જેણે હરિ ગુણ ગાયા સંસારમાં.

મળ વહાણું રે વૈકુંઠ નહિ આવું.
 + + +
 નિત્યેના મહેવમાં વમે મારો વાલમો.
 + + +
 શોભા સલૂણા સ્યામની તું જો ને સખી.
 + + +
 સ્યામ રંગ સમીપે ન જાણું મારે આજ થકી.

એ પદો ગાતાં પોતે અનેગે આનંદ લેતાં અને તે સાંભળનારને પણ આનંદ આપતાં અને વડોદરામાં રહેતા સારે શ્રીકૃષ્ણાચાર્યરામજીના મંદિરમાં તે મુખ્યમાં રહેતાં સારે શ્રીનૃસિંહલાલજી (શ્રીલાલજી)ના મંદિર-શ્રીના કૂવધરમાં જતાં અને કૂવની માળાની સેવા કરતાં શ્રીહરિ ગુરુ અને વૈષ્ણવ પ્રત્યે પ્રેમ રાખતાં. હૃદયના બોળાં, ભાવિક અને દયાળુ હોવાથી કોઈનું દુઃખ જોઈ ન શકતાં. તેમણે પોતાના જીવન દરમિયાન શ્રીનાથજી, કાકરોશી, ત્રાગોકુળ, મથુરા, કાશી, હરદ્વાર, અંબાદેવ, શ્રીજગન્નાથજી, પંદરપુર, ડાકોર વગેરે તીર્થસ્થાનોની બે-ત્રણ વખત યાત્રા કરી હતી. તેમાં એક વખત જોયી શ્રીનાથજીભાઈ સાથે શ્રીવ્રજયાત્રા કરી હતી. ભગવાનમા પૂર્ણ શ્રદ્ધા હોવાથી અને મનનાં નિખાલસ હોવાથી પ્રભુએ બે-ત્રણ વખત તેમનું રક્ષણ કરેલું. આશરે ૫૫ વર્ષની ઉંમરે તળાવ પર કપડાં ધોવા ગયેલા ત્યાં પગ ખસી જવાથી તળાવમાં પડી ગયાં હતાં પરંતુ ભગવત્કૃપાથી કોઈપણ પ્રકારની મુશ્કેલી વિના બહાર નીકળી આવ્યાં હતાં. તેથી જ રીતે એક વખત કૂવા પર જળ ભરતા ઉથળી જવાથી કૂવામાં જઈ પડેલાં અને એક વખત ચાંદોદ નર્મદાજીના પમથીઆ ઉપરથી શ્રીનર્મદાજીમાં તણાયાં. પરંતુ તે સમયે પણ ઈશ્વરી સહાય મળતાં તેઓ બચી ગયેલાં. કોઈ

નિનાયાર કે બીમાર વૈષ્ણવની મેરા-ધુડ્ડા કરવામાં ઉત્પાદ રાખનાં અને તેને બગવદ્ગુણાનુવાદ મંજૂગારી તથા ભૌતિક દૃષ્ટિ આપું કરતાં. મહાનગ્યામા શરીર ગમચું ફોરા છતાં તેમનો બગવદ્દર્શન નામપ્રીતન મારણનો અનુરાગ પહેરાના જેવો જ હતા. સ. ૧૯૬૭ના શ્રીગોપાલમી નગમગ વડોદરાથી માંડાં રહેરા લાખ્યા અને વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે નમણાઈ જણાવી દોવાથી પ્રભોધિની ઝંકાદશીને દિસમે અમરા મોટાભાઈ હવમુખનામ અમને ગાડીમાં બેસાડી શ્રીમોટા (શ્રીદ્વારકાનાથજી)ના મંદિરે શ્રીહાકુળનાં દર્શન કરવા લઈ ગયા ત્યારે પ્રભુનાં દર્શન કર્યાં બાદ દર્શને આવેલા બધા વૈષ્ણવોને બે હાથ જોડીને જયશ્રીકૃષ્ણ ક્યાં અને જણાવ્યું કે મારા વહાવા વૈષ્ણવો મારી ટીકિટ આવી ગઈ છે, અને હવે હું શ્રીના (પ્રભુના) દરગાઝમાં જવાની છું. આ પ્રકારે પોતાના અંતિમ મગયની તેઓ નિખાલમ અને બગવદ્ગ્રેમી દોવાથી તેમને ખમર પડી ગઈ દોવાથી આગાડી બાળ્યા બાદ પંદરેક દિવસ મુઠ્ઠી રાત્રિ-દિવમ બગવદ્ બગન કરતાં. બગવદ્ગુણાનુવાદ ગાતાં રજ્યાં અને સ. ૧૯૬૭ના કાર્તિક વદ ૧૦ દિને સવારના નવના સમયે સૌને બગવત્સમરણ કરી પ્રભુનું નામ લેતાં આ ભૌતિક દેહનો લાગ કરી શ્રીના અરણ્યારવિંદમાં પહોંચી ગયાં.

મારાં માતૃશ્રીના મુખથી કવિશ્રી ધ્યારામભાઈનાં નીતિલક્ષિતાં પદો સાંભળીને માંડે મન પજુ પ્રભુ તરફ વળ્યું. અને કવિશ્રીનાં કાવ્યો પ્રસિદ્ધ કરવાની મને ઇચ્છા થઈ. એ મારાં પગપકારી અને મહાન દયાળુ માતૃશ્રીના ક્ષણમાંથી મુક્ત થઈ શકાય અને કંઈક અંગે તેમના મહાન ઉપકારનો બંધો વળી શકે તે હેતુથી આ પુસ્તકમાં તેમની જમી તથા જીવનચરિત્ર મુકી વિરમું છું.

—પ્રકાશક

* અનુક્રમશિકા *

૫૭

આમુખ	૫ થી ૯
ઉપોદ્ગાત	૧૦ થી ૨૬
દયારામભાઈનું જીવન દર્શન	૨૭ થી ૪૯
અથ પરિચય	૩૦ થી ૪૫
પ્રકાશકનું નિવેદન	૪૬ થી ૫૬
અનુક્રમશિકા	૫૭ થી ૬૫
શુદ્ધિપત્ર	૬૬ થી ૮૮
દયારામભાઈના ૨ પદો	૯૯
૧ મહામગ્નરૂપ શ્રીગુરુદેવ	૧
૨ શ્રીરુક્મિણી વિવાહ	૨
૩ શ્રીસલ્લભામા વિવાહ	૧૨
૪ શ્રીનામજિતી વિવાહ	૩૪
૫ શ્રીઅષ્ટપદરાણીના નિવાહ	૬૧
૬ શ્રીરુક્મિણી સીમત	૬૪
૭ કુવરમાઈનું મામેરું	૭૧
૮ શ્રીકૃષ્ણ ઉપવીત	૭૩
૯ મીરા ચરિત્ર	૭૮
૧૦ કાલ્યાણીનો ગરબો	૮૪

૧૧ પંદર તિથિ-મુણી ઓધવછ પ્રેમ-	
તણી પંચ	૮૬
૧૨ પંદર તિથિ પડવે પ્રાણીજન પાખે...	૮૮
૧૩ શીરાધાઈનો વિવાહબેલ	૯૦
૧૪ જ્ઞાણાઈના મહિના	૯૨
૧૫ રાસધીલા	૯૪
૧૬ બાળસીલા-સજ્જન સાંભળોરે	૯૬
૧૭ બાળસીલા-કુંવરને વારોની રે વ્રજરાણી...	૯૮
૧૮ મેહવિલાસ	૧૦૨
૧૯ ખારણું	૧૦૪
૨૦ શીરાધિકાઈનું સ્વપ્ન	૧૦૬
૨૧ શીરાધિકાઈનાં વખાણુ	૧૦૮
૨૨ શીરાધિકાઈ પોતાની માનાને કહે છે...	૧૧૦
૨૩ શ્રીકૃષ્ણ જન્મ	૧૧૨
૨૪ શ્રીકૃષ્ણના ધ્યાનનું ઘોળ	૧૧૭
૨૫ ચોવીસ અવતારનું ઘોળ	૧૧૮

પદ-ગરબા-ગરબી-ઘોળ

૧ મારો નેહ લાગ્યો રે સખી શામળિયા સાથે	૧૧૯
૨ ચિત્ત મારું ચોરે રે વ્રજરાજ	૧૨૦
૩ એવા મુને જ્ઞાણ થાગ્યો વ્રજશૂપ	૧૨૧
૪ એ પૂરણુ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમ રે	૧૨૧
૫ રાવે રૂપાળી રસીલી તારી આંખડી ને...	૧૨૩
૬ ઉદ્ધવ નંદનો છોરો તે નગેરો થયો ને...	૧૨૩

૭ વારી જાઉં રે નાગર નટવા	...	૧૨૪
૮ રટની શ્રીકૃષ્ણ નામ સહુ મુળકારી રે...		૧૨૫
૯ પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણજીવન રે	...	૧૨૫
૧૦ જોના હૃદયમાં અળંગ રસિકરૂપ	...	૧૨૬
૧૧ મહિયારી મળી ચાવી મહિ વેચવા	...	૧૨૭
૧૨ મારગડો મેડેજોરે મોહન લાવજી	...	૧૩૦
૧૩ પ્રેમની પીડા તે કેને કહિયેરે	...	૧૩૨
૧૪ પ્રીતડીની રીત અતિ અટપટી	...	૧૩૨
૧૫ સ્વામરંગ સમીપે ન જાવું	...	૧૩૩
૧૬ કીયે દામે મોહની ન જાણી રે	...	૧૩૪
૧૭ શોભા સહુથી સ્વામની	...	૧૩૪
૧૮ રાધે તું ખ્યારીને ખીચું અવર ન કેઈ...		૧૩૫
૧૯ હું શું જાણું જો બહાણે મુજમા શું દીધું...		૧૩૫
૨૦ શીખ સામુજ દે છે રે વહુજ રહો ઢંગે...		૧૩૬
૨૧ જોહનાં વચન મુખીને રે વઘાં વળતા વહુજ...		૧૩૭
૨૨ નંદનો નંદન છખીડો છોગાજોરે	...	૧૩૭
૨૩ ગરજો ગાવાને ગોરી નિસર્યાં રે લોધ...		૧૩૮
૨૪ માનીતી તું છે મોહનતાથી હો વાસલડી...		૧૪૦
૨૫ નંદકુંવરજીનું પ્રાણજીવન ધન	...	૧૪૧
૨૬ શ્રીગુરુગોવિંદને રે પાયે લાગું પૂરો આશ...		૧૪૨
૨૭ મોહોલે પધારો મહારાજ	૧૪૪
૨૮ લોચન મનનો રે કે ઝગડો લોચન મનનો...		૧૪૪
૨૯ મધુવ્રત કહેજો રે મોહનને જોટલુ	...	૧૪૫
૩૦ ઉધવજી વિચારો રે અંતર આપજો	...	૧૪૬

૩૧ મુને અગો અગ લાગી લાલ્લ	...	૧૪૭
૩૨ કામણુ દીમ છે અનળેલા તારી	...	૧૪૮
૩૩ તે તો ઘટધટમા ઘર કીધું	...	૧૪૯
૩૪ ૩ડા દીમો છો રાન્નેશ્વર મંદિર આવતા રે...		૧૪૯
૩૫ ૩પાળી રાધા તાર તનરે	...	૧૫૦
૩૬ કાનુરો કામણુગારો રે	...	૧૫૦
૩૭ સખી હું તો જણતી જે મુખ		
હરો સ્નેહમાં ...		૧૫૧
૩૮ રાંક મારી રાધાને દગો એણે દીધારે	...	૧૫૨
૩૯ રંગ મર્યો આવ સહુણા છેલ	...	૧૫૨
૪૦ કામ ભરિયેરે કમમ ભરિયે	...	૧૫૩
૪૧ મોટાનું વચન મુખ ધામ કૃતિ રીતે કરિયે...		૧૫૪
૪૨ જીવ જાણી લે જર પ્રીત જુગદીશ		
વિના નહિ સારી ...		૧૫૬
૪૩ ૩પાળા શીરણુહોડ છે જ રાજ	...	૧૫૬
૪૪ સફુથી સમરથ રાધા વરનો આશરો	...	૧૫૭
૪૫ શ્રીહરિનામમાળા	...	૧૫૯
૪૬ શીલદમણ બહુજનાં ભાવે લીજે ભામણાં...		૧૬૦
૪૭ વદન કમળ જોયું જેણે એકવાર	...	૧૬૧
૪૮ રાધાકૃષ્ણ રાધાકૃષ્ણ રાધાકૃષ્ણ મજરાય...		૧૬૨
૪૯ મજલાડિલા ખંમા રાજ	...	૧૬૨
૫૦ સામું જો નંદના ઊગાળા	...	૧૬૩
૫૧ ઊમા રહે તો કહું વાતડી ગિદારીલાલ...		૧૬૪
૫૨ ન્હાવાજીને કહેજો મધુવન મ્હારા સમ છે		૧૬૬

૫૩ મોહનનાનજે મહારા ઝન પ્રાણીન	૧૧૭
૫૪ આહ કુનાને નન વાનડી રે લોન	૧૧૮
૫૫ રાજ ડપાળા દારકામીશ રે	૧૧૮
૫૬ આનો નિરખિયે રથુઝાડરાન રે	૧૧૯
૫૭ સદ્ગુણસિંધુ શ્રીનાથજી	૧૨૦
૫૮ છરે ઝુનનાને આવો રાજ	૧૨૦
૫૯ નથી નિત્રે કોઈને નાથ ક્ષણ પડી શુ કરશે	૧૨૩
૬૦ હો પ્રિય બહેન હરિચાન નિના	
મમાર તો સર્વ અમાર છે	૧૨૫
૬૧ મો ઉદ્ધવજી વ્હાને તો નિસાગી અમને મેડે ના	૧૨૬
૬૨ મહારા મોહનનાન આવો તો કહું	
મહારા મનની વાતડી	૧૨૭
૬૩ મહાર મન મોહુ નામલડીને શબ્દે કાનડ કાળા	૧૨૮
૬૪ પ્રથમ પ્રણમ શ્રીગુરના પાય રે,	
ગેપશાથી છોગાળા	૧૨૮
૬૫ સના શોભાવો વૈકુંઠધામરે ગેપશાથી સુખસિંધુ	૧૨૯
૬૬ મોહુ મનોહર મહિર ભાસ રે,	
શ્રીપતિ શેષશાથી	૧૩૦
૬૭ વ્હાનો આનંદમગગડા રે	
શાતરૂપ શેષશાથી	૧૩૧
૬૮ તમે બિલા રહેને અનમેના હો લાન	૧૩૩
૬૯ જોના રાસમડળ માહારે ડોનરે	૧૩૪
૭૦ રાત્રે કદુ માનની તું મહાર રે	૧૩૭
૭૧ નરિયે તો શામગિયા નિમે	૧૩૮

૭૨ ધન સરવરના સદા મહાદેવે હો શ્રીનાથજી	૧૮૯
૭૩ ત્રિલોકમુન્દર મુગટમણિ રે, તમે અમિયા રાધાનાથ...	૧૯૧
૭૪ શ્રીગૃહાનન મુખકાગીરે, મમરે નાહામે મધુ પીડા...	૧૯૨
૭૫ ગિરિવરધર ગોપી ૩૫ એક ...	૧૯૪
૭૬ ધન્ય જેણે હરિશુણ્ય ગાયા સંભાનમા...	૧૯૪
૭૭ સરવના શિગમણિ શ્રીનાથજીરે લોડ...	૧૯૫
૭૮ મધુ સાધન ફળ ભક્તિ શ્રીરાધાનાથની	૧૯૭
૭૯ રાધામાધવ મનમાં વરયાંજી ...	૧૯૮
૮૦ દરશન છોની રે દાસને, મારા શુણિધિ ગિરિધરવાવ ...	૧૯૯
૮૧ નિશ્ચયના મહેનમા વમે મારે વાતમે	૨૦૧
૮૨ શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગોકુલેશ ...	૨૦૧
૮૩ પ્રથમ પ્રભાતે શ્રીગુરુવંદનનાં વ્યો નામરે	૨૦૨
૮૪ શ્રીમદ્ભવમ કરણારસમુદ્રથી	૨૦૪
૮૫ કર ચિત્તચિન્તન કોઈ પ્રકારે સદાનંદ શ્રીકૃષ્ણ તણ રે...	૨૦૫
૮૬ કેવા કહીને તમને વર્ણવું પ્રજાપતિ	૨૦૬
૮૭ અન્યને શ્રીકૃષ્ણ રસિક રાધિકાપતિ ...	૨૦૭
૮૮ શ્રીકૃષ્ણજી વયાં ગે શ્રીકૃષ્ણજી વયાં ...	૨૦૮
૮૯ હરિને ભજે વળી અન્ય આરાધે ...	૨૦૯
૯૦ એક વર્ષો ગોપીજનનવવલ ...	૨૧૦
૯૧ અત્યા ગિહતાં કૃષ્ણ કહે, ગેમતાં કૃષ્ણ કહે	૨૧૧

૯૨ ન દન દન પ્રકટ આમી સમન્તા વિના	૨૧૨
૯૩ ગાનું ગાનું રે ગોવિન્દ ગુણુ નિમ્ન ગાનું ..	૨૧૩
૯૪ તે ભગવદીના દર્શન દુર્લભ ...	૨૧૪
૯૫ ને કોઈ પ્રેમ અશ અનતરે ...	૨૧૫
૯૬ ઉદ્ધવજી છે અળગીરે, વાત એક પ્રેમતણી...	૨૧૫
૯૭ શું જાણે વ્યાકરણી વસ્તુને ...	૨૧૮
૯૮ ને હરિભાન નથી રે ભાન નથી ...	૨૧૯
૯૯ સર્વનો સિદ્ધાંત સત્સંગ છે ...	૨૨૦
૧૦૦ શ્રીમદ્ રાધિકા શ્રીકૃષ્ણ વન્તુ એક છે જો	૨૨૧
૧૦૧ પ્રકટ મળે મુખ ધાય શ્રીગિન્ધર ...	૨૨૩
૧૦૨ મુણે સદ્ દરિજન અન્ન નસનતી ચિન્તા રખે હૃદયે રાખે .	૨૨૪
૧૦૩ હરિમેના હરિમેના માણુ હરિમેના ...	૨૨૫
૧૦૪ અનરે દ્રિસ એક આનરે અનમેના શ્રીજી	૨૨૫
૧૦૫ સ્થામ સેવીએ રે ગોવિન્દ ગાર્હ એ રે ..	૨૨૬
૧૦૬ હરિજી હૃદયે વિચારે રે ...	૨૨૬
૧૦૭ મહારે અત સમય અનમેના મુજને મૂકશે મા	૨૨૭
૧૦૮ ગુરગોવિન્દ કૃપાનિધિ કેશન કમળાનાથ કૃપાળ ..	૨૨૮
૧૦૯ તારો અમુવાખ અનસર જાય રે ગોવિન્દ ગા રે	૨૨૯
૧૧૦ હરિ હુ શું કહ રે મારો માયા ન મૂકે કેડા	૨૩૦
૧૧૧ હરિ જોવો તેવો હુ દાસ તમારો ..	૨૩૧
૧૧૨ હટે આ ૩૫ ગીનુ રાખો, શ્રીકૃષ્ણ નામ સનત મુખ ભાખા .	૨૩૨

૧૧૩ વૈષ્ણવ નથી થયા તું	૨૦
૧૧૪ માયુ તે મગપણે મમજ મન વ્યામતાહ	૨૩૩
૧૧૫ માબળાને મહિ કાર્તિક શીખામ ગુસારી	૨૩૪
૧૧૬ નાદની જન તને નાખીજા છે, જેમા જેના ગુણ તેના	૨૩૬
૧૧૭ શ્રીગોવર્ધનધર્મ શ્રીવત્સના લાડીના	૨૩૭
૧૧૮ નજ નહાતું રે વૈકુઠ નહિ આણુ	૨૩૮
૧૧૯ હા રે હા નનમા થઈ ધનકકાર થઈ થઈ	૨૮
૧૨૦ અનમેનાથ પ્રાણ આધાર રે તમ પર નાગી રે	૨૪૦
૧૨૧ આજ ગર્ભી કાલિંગને તો રે બરનાને પાણી રે	૨૪૦
૧૨૨ સાબળો સમજન કું એક વાતડી રે	૨૪૧
૧૨૩ મારા જન્મ મગાથી જહુરાય રે, ગિરિનગધારી રે	૨૪૪
૧૨૪ ત્હારી નવલ લખી નહવાન રે પ્રીતમ આગરે ..	૨૪૪
૧૨૫ આલસિયા રે આનીમ આ અતિ ઉતાનગો	૨૪૪
૧૨૬ હરિભજન થઈ હરિ મળે તે સાચું સુશ્રુતિ ગાયે રે .	૨૪૬
૧૨૭ કૃષ્ણ કહેના શુ જોમે નાણુ મૂરખ તને	૨૪૬
૧૨૮ કૃષ્ણ કરણા કરી કપ નટનર ધરી	૨૪૭

૧૨૯ જેને સહાય શ્રીકૃષ્ણની તે તે	સુખમાં મહાલે...	૨૪૮
૧૩૦ એવી અચલ મુક્તિ તારી આપ ...		૨૪૯
૧૩૧ શ્રીકૃષ્ણ રાધા રમણ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ...		૨૪૯
૧૩૨ રટને કૃષ્ણનામ સદુ સુખકારીરે ...		૨૫૦
૧૩૩ આપ્યા બિહતાં કૃષ્ણ કહે ...		૨૫૦

વજ્રસાધનાં પદ

(ઉપદેશ, માહાત્મ્ય, દીનના અને આશ્રય)

૧૬૦ કેવલ એક ભાવભૂખ ગિરિધારી ...	૨૫૧
૨૬૦ ગારે ગારે ગિરિરાજ ધરન મારે,	૨૫૨
૩૬૦ હરિદાસા હરિદાસા બન જા હરિદાસા...	૨૫૨
૪૬૦ સખસિરદારા શ્રીકૃષ્ણ હમારા ખારા...	૨૫૩
૫૬૦ યહ માંગે શ્રીવલ્લભલાલ ...	૨૫૩
૬૬૦ હમ સાકાર ઉપાસી વે સખ ગોકુલકે બાસી ...	૨૫૪
૭૬૦ તેરો કિયો કછુ બનત નહીં ...	૨૫૫
૮૬૦ હરદમ કૃષ્ણ કહે શ્રીકૃષ્ણ કહે ...	૨૫૬
૯૬૦ અજ હોં સરન પયોં મેરો કર ધારો હો શ્રીજી...	૨૫૬

શ્રીધિપત્રક

પૃષ્ઠ સીટી	અર્થશ્રી	શ્રીધિ	પૃષ્ઠ સીટી	અર્થશ્રી	શ્રીધિ
૧૮ ૧૦	વિહીના	વેદેવા	૧૨૮ ૨૧	અલભેદો	અલભેદો
૨૯ ૬	ગભાળો	ગરમાળો	૧૩૧ ૧૮	ગોધનના	ગોધનધનના
૩૦ ૩	શેવ શીરો	શેવ સુવાળા	૧૪૩ ૧૬	પિયુ શેર આન્યા	પિયુ શેર નાન્યા
૩૦ ૧૮	દુદમકે	દુદમકે	૧૫૩ ૧૫	પાટી મારે	પાટી મારે
૩૬ ૧૪	પ્રાદિ	પોદું	૧૫૩ ૧૬	મારા તનનડામાં	મારા તનનડામાં
૩૮ ૧૫	અન્યાયા	અન્યાયા	૧૫૭ ૨	ઉપનિવેદો	ઉપનિવેદો
૪૮ ૭	પથ્ય એક	પથ્ય એક	૧૬૨ ૨૧	ચોતે	ચોતે
૪૮ ૭	સુતો	સુતો	૧૬૩ ૩	નિરંજન	અનુપમ
૫૭ ૧૨	જય જય વેદો	જય જય વેદો	૧૭૨ ૧૧	ચંદ્રભાગાળ	ચંદ્રભાગાળ
૧૨૦ ૧૧	તુલ્યમાં	આપમાં	૧૭૩ ૧૩	અમિત	અચિત્ય
૧૨૭ ૮	ભજે	મળે	૧૮૨ ૧૩	નિ સાધન	નિ સાધન
૧૨૭ ૨૦	રસલીલા	રસલીલા	૧૮૯ ૧૦	ધસ્તા	ધસ્તા
૧૨૮ ૧૦	દુદમખડી	દુદમખડી			

પ્રજા સીડી	અમીદ	શીલ્પ	પ્રજા સીડી	અમીદ	શીલ્પ
૨૦૨ ૧૭	શ્રીયસનાલ	શ્રીયસનાલ	૨૧૮ ૧૨	કહુ	કહુ
૨૦૫ ૧૧	સંદર	સંદર	૨૧૮ ૧૨	દયા પ્રીતમજી રે	દયાના
૨૦૫ ૧૧	ચરણ લગરી	ચરણ લગરી			પ્રીતમજી રે
૨૦૭ ૩	નિજ તમે	નિજના તમે	૨૧૮ ૧૭	આનંદ પામેત	શિતન વામે
૨૦૭ ૮	નિજ જન હમે	નિજ જનને	૨૨૧ ૧૦	બ્રહ્મા	બ્રહ્મ
		ના હમે	૨૨૨ ૪	વિધિ	નિધિ
૨૦૭ ૧૨	વિનતિ પર્ણ	વિનતિ વર્ણ	૨૨૪ ૬	ધર્મ	ધર્મ
૨૦૮ ૧૬	મન કમ્	મન કમ્	૨૨૪ ૧૦	ધર્મ	ધર્મ
	વચન મળે	વચન જનમન	૨૨૫ ૧૬	પિતાશી	પિતાની
૨૦૮ ૧૭	સમ્	સમ્	૨૨૬ ૬	મોરી	મોધી
૨૦૬ ૭	કામ્	કામ્	૨૨૬ ૧૭	શ	શ
૨૧૦ ૧૮	અતિ	વતિ	૨૨૭ ૧૬	સામે	સામે
૨૧૦ ૨૧	અધમજી	સઘભાજી	૨૨૮ ૧૮	ચળીબોઈ	ચળીબોઈ
૨૧૦ ૨૨	પાકું પીડ	પાકું પીડ	૨૩૦ ૪	આચિત	આચિત
૨૧૪ ૧૦	અઘ	અઘ	૨૩૦ ૭	૩ વૈ મંદ્રા બશ	૩ વૈ મંદ્રા બશ
૨૧૫ ૬	ફોડી	ફોડી			
૨૧૭ ૧૦	તોર	તોજી	૨૩૧ ૧	સર્વ	સર્વ

પૃષ્ઠ સીટી	અપરિદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ સીટી	અપરિદ્ધ	શુદ્ધ
૨૩૧ ૧૬	અભયવંકર	અભયવંકર	૨૪૨ ૬	ઝડ	ઝડ
૨૩૨ ૧૦	સર્વોત્તમ	સર્વોત્તમ	૨૪૩ ૧૮	ઝલ	ઝાલ
૨૩૩ ૧૩	કરુણામય	કરુણામય	૨૪૭ ૨૦	સમ	સહી
૨૩૭ ૨૩	તત્સંગીરા	સત્સંગીરા	૨૪૯ ૧	રંક	રંક
૨૩૮ ૩	આર્ત	અહાર્ત	૨૫૧ ૧૮	યદ	યમ
૨૩૯ ૧૧	કનકવર્ણ	કનકવર્ણ	૨૫૩ ૧૧	મુગત	મુગટ
૨૪૦ ૫	બદ	ઝટ	૨૫૩ ૧૬	બન	બન
૨૪૦ ૧૪	ધનાર	ધનર	૨૫૪ ૧૪	ધામર	ધામ હ
૨૪૧ ૧૫	ધરીયે	ધારિયે	૨૫૬ ૧૬	મો	અમ

દયારામભાઈની રામાયણની લાવણી

રામ હી લછમનકા બેડા, લંકાગઢ ધનને હી તોડા.
 લાગ હો બનમાંહી લાગા, સીતાકુ રાવણ લેજી ભાગા.
 અસરો પદ્મ દવ મિત્રા, તોડના કંચનકા કિન્દા.
 સરેહો સાગરને સાંધ્યા, કેટું 'સગ મિંધુકે બાંધ્યા.
 કીયા મળ રસ્તાડી મુધર્થા, કુંદનકે બંદર સગ બિનર્થા.
 ચલિત વહાં બાણ અબધારા, દેત્ય વહાં અસંખ્ય હી માર્યા.
 રણમે' ઈંદ્રજીત કડકા, બડા ચા રાવણકા લડકા.
 ઉસીકો લછમણને માર્યા, ચલિત વહાં શોણિતકી ધારા.
 પીર સમામ દુવા ધાડા, છતકા નિશાન હી ધાર્યા.
 તુમેક શીશ રહિન ડોહ્યા, કે બનમે' હી રાવણ રોળ્યા.
 રણમે' રાવણહી રોળ્યા, મીતાકા બિન્નેગ હી તોળ્યા.
 કરમ તો રાવણકા કૂર્ચા, ચૂડા નવ લાખોકા તૂટ્યા.
 દયા તું તેરા હી કરના, માણુ' મે' રામશરણ પડનાજી.

સત્સંગનું પદ

મુખ કલાં ન જાય સત્સંગના રે, અંગ આડે શીતલ થાયે મુખ.
 મુખ બ્રહ્મચર્યા ભારે ગથાયે રે, વૈકુઢથી વધતાં જમ.
 મુખ દંડપુરીથી અવિક છે રે, એનો વેદ કરે છે વખાણ.
 આશા-નૃપ્યા-નિંદા ને ઈર્ષ્યા રે, સત્સંગ કરે અજગાં થાય.
 એવાં અડસઠ તીર્થ* ધરને આંગણે રે, જ્યાં હરિજન હરિગુણ ગાય.
 રાગ રદ્ધગણ અને ભરતજી ભેટીયારે, એક પળમાં પૂર્ણ ગતિ થાય.
 વશિષ્ઠ મુનિ વિશ્વામિત્રને સમાગમ થયો રે, મુખ મેશથી ત્રાજવે તોળાય.
 મુખ ગોપી તે જનને મળ્યાં ધણાં રે, એમણે ભક્તિ કરી છે દિવસ રાત.
 રામ દયો કહે છે સત્સંગને રે, તેના જન્મમરણ દુઃખ જાય.

શ્રીહરિઃ ।

“ભક્તકવિ શ્રીદયારામભાઈ !”

(સંપાદક : ‘સત્યપ્રિય’—ગુણર્ધ)

કવિરત્ન ગુર્જર દેશના સાહિત્યના ચાતા હતા,
કાવ્ય—કુર્જે મૃદુલ મુરલી નાદને ગમવતા;
ભક્તિતણી ઓતગિવનીમા સ્નાન એ કરતા હતા,
આદર્શ—ભક્ત દયા અનુગ્રહ—માર્ગથી જ જતાં હતા.—૧

વિશુ-વિરહ-વહ્નિણી સિદ્ધાન્તથી અવગત હતા,
વિશુ-વિરહ-વહ્નિણી એ તો કૃપા-ભાજન હતા;
દદ આગ્રહી કવિવર દયા શ્રીકૃષ્ણ—આશ્રયના હતા,
શ્રીકૃષ્ણની સેવા સદા અતિભાવથી કરતા હતા.—૨

કવિતા—કુસુમ—સુરભિ બધે ફેલાવનારા એ હતા,
શ્રીકૃષ્ણ—પાદસરોજ—મધુમકરંદના લોતુપ હતા;
ન્યા ન્યાં જતા ત્યાં ત્યાં બધે પ્રતિભા અનેરી પાડતા,
શુદ્ધ—અદ્વૈત—અંશુથી દેહીધ્યમાન થયા હતા.—૩

સાહિત્ય-ગુર્જર-ઉપવને, લાલિત્ય અર્પાને ગયા,
કવિતા-સુગમ-કલિકા વિકાસી, ભક્તિ-સુરભિ બરી ગયા;
શ્રીકૃષ્ણની રસ—રાસ-લીલા દર્શનાથે સંચર્પી,
શ્રીકૃષ્ણના ચરણારવિન્દે એ તિરોહિત થઈ ગયા.—૪

“પરાગ”

(શ્રી નિત્યલીલાસ્ય ગોસ્વામી મજલાલજી મહારાજ)

श्रीगीतगोविदकविवमस्तु ॥६॥ इच्छंके
 लितनीविहृत्ययमुकुलेसर्मराधयातई
 मावल्लिमोक्तिकावल्लियुगेवैणीभ्रमंविन्ने
 ती॥ तत्राह्लादिकुचप्रथागफलयोल्लिप्सा
 भूतोर्दस्त्वयौव्यापाशुपुषोत्तमस्यदहनु
 स्फीतांमुदं संपदं ॥ पा॥ इति श्रीगीतगोवि
 देजयदेवकंतोखाधीनमहर्षिणेश्रीनक्ष
 पीतांबरोनामुखादनाः सप्तः ॥ संवत् १८
 ५८ वर्षे फाल्गु शुदी १३ ॥ नौमवारैश्च शु
 क्रे मध्ये चंडीग्रामवासव्यभटप्रभुरीमात्म
 जंदयाशंकरेण लिखितं श्रीगीतगोविंदमि

भद्रा कवि श्री हथाराभवाधना इस्ताक्षर

॥ श्रीमदनमोहनो जयति ॥

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

श्रीदयारामकृत

કાવ્યમણિમાલા.

(ભાગ ૪થો.)

મંગલાચરણ

દ્રુપદ—રાગ કલ્યાણ

મહામંગલ રૂપ શ્રીગુરુદેવ શ્રીમહાપ્રભુ

બંધે પાપ પક્ષકે પ્રથમ શીર નાઇએ—મં ૧

નામ લેત ઉદય હોત પરમ આનંદ કંદ

પાપ તાપ દરત છળ ધ્યાઇએ—મં ૨

બ્રહ્મા શિવ વિષ્ણુ પરબ્રહ્મા સો શ્રીગુરુરાઈ

સકળ તીરથ આદિ અંધિરજ નાઇએ—મં ૩

દયો કરે આચારજ અધિક હો ફૂલો નહિ

ગુરુસેવા ચિતામણિ ઇચ્છિત ફલ પાઇએ—મં ૪

શ્રીરુકિમણિ વિવાહ

મીઠું ૧ લું.

પ્રથમે હું પ્રણમું શ્રી ગુરુપદ પ્રીતે, શ્રીકૃષ્ણરૂપ હૃદે ધરું રે;
 શ્રી રુકિમણીજીનો વિવાહ સંક્ષેપે, પદ્મપંથ પ્રેમ ધરી કરું રે. ૧
 શ્રી ભાગવતદશમસ્કંધ મધ્યે, ત્રેપનમારે અધ્યાય વિપેરે;
 શુકજી કહે છે સુણો રાય રુકિમણીજીનું, હરણ કયું દ્વારિકાધીશેરે. ૨
 વૈદ્રજ દેશ વિખ્યાતરે રાજાજી, કુંદનપુર ત્યાં કોડામણુંરે
 રાજ્ય રૂઝું લીમકરાયરે ભૂપતજીનું, ભાગ્ય શું વળુંતું તે તણુંરે. ૩
 પાંચ પુત્ર તેમાં જ્યેષ્ઠ રુકમૈયો, ને પુત્રી છે એક શ્રી રુકિમણીરે;
 તેતો પ્રગટ્યાં છે શ્રીમહાલક્ષ્મીજી પોતે, ગુણ શા શકું હું તેના ભણીરે. ૪
 કન્યાકાળ કુંવરીજીને આળ્યો, ત્યારે માતપિતા બંધુ ધારિયુરે;
 રૂપ ગુણ સમોવડ સહુ રીતે, શ્રી કૃષ્ણ વર એ વિચારિયુરે. ૫
 કુટુંબ સહોદર સહુકોને ભાળ્યું, પણ એક રુકમૈયાને ના ગમ્યુંરે;
 એરે ગોવાળ કેમ વરે મારી ભગની, કન્યા દીધી ત્યાં ઠયું નમ્યુરે. ૬
 હમઘોષનો સુત શિશુપાળ રાજા, કુળવંત છે જગનામનારે;
 તેની સગે મારી જોન પરણાવું તો, સમરથ કો સમે કામનારે. ૭
 એમ કહી તતકાળજ ઉઘ્યો, વેગે કહાળ્યું શિશુપાળનેરે.
 લગન ઉપર જનલઈ વેહેલા આવો, સંગે જાવો બહુ ભૂપાળનેરે. ૮
 સુણી એમ સનમના થઈ સહુ ઊઘ્યા, ને ઉઘમ માંડ્યો વહેવાતણોરે;
 રાણી રુકિમણીજીને તો ઝેર લાગ્યું, ઉર પરિતાપ થયો ઘણોરે. ૯
 જે જે દેશથકી જે દિજ આવે, તે સહુને પૂછીને નિશ્ચે કયુંરે;
 સરવે કહ્યું નથી કો કૃષ્ણ તોલે, સાંભળીને ચિત્ત ત્યાં ઠયુંરે. ૧૦
 નારદે પણ કહ્યું સૌ ગુણ પૂરણ. એક શ્રીકૃષ્ણ નિશ્ચે કરીરે;
 એમ સુણીને દેહ આત્મા પોતાનો, મનથકી અરખ્યો શ્રીહરિરે. ૧૧

અજ ન ભાવે ને નિદ્રા ના આવે, કેહેવાય નહિ દુઃખ કોઇનેરે,
(એતો) નાથ સંભારે ને નિશ્વાસે મુકે, રાત દિવસ કહાડે રોઇનેરે. ૧૨
એવામા જન લઈ શિશુપાળ આળ્યો સગે છે રાજા ખીજ બહુરે;
કાશીરાજ દંતવક જરાસંધ, શાલ્વ સહિત મેન્યા સહુરે ૧૩
સામા જઈ ને ભૂપે સન્માન કરીને, લાવી ઉતાર્યા છે બાગમારે;
(એતો) આળ્યો છે કોડે પણ જશે માથે જોડે, ધિછાર ફટ
એના ભાગ્યમારે. ૧૪

દુષ્ટ આળ્યો સુર્ણને કુવરીજીને, તાલાવેલા લાગી તનમારે,
કયમરે કરુને કોહોની સગે હું કહાણુ, ધારે વિચારે છે મનમારે. ૧૫
એવામા એક આશ્રિત દિજ ધરનો, આળ્યો દેખીને ધાર્યું ચિત્તમારે
સાન કરીને તેઓ સુકુમારજી આવો શુરુજી એકાતમારે ૧૬
તેડી બેસાડીને કહ્યા મનસુજો, પત્ર લખીને એક આપીયુરે,
દારામતીપતિને જઈ આપો, ને કેહેજો હું જા જેહેવું વ્યાપીયુરે ૧૭
ત્રણ દિવસમા છે લગન તે કેહેજો, વેહેલા વળજો પેખૂં પંથનેરે,
અગિકા પૂજી પાછી વળું ત્યાથી, મુજને હરે કેહેજો કંથનેરે ૧૮
શિખવી સંદેશો ને વિમ્બ વળાળ્યો, તે વાકવ ચામ્યો વેગે કરીરે,
(એતો) વાત છે ગમતી તે એક દિવસમા, દારિકા દેખાડી શ્રીહરિરે. ૧૯
નિરખંતો નચ શોભા દિજ ચાલ્યો, જોતા પ્રસન્ન ઘણું ધયોરે;
પૂછંતો પૂછંતો હરિ મહોલે આળ્યો, ને દારે આવીને ઉભો રહ્યોરે ૨૦
પ્રભુજીને કહાળ્યુ પ્રતિહારસાથે જે, કહો કોઇ પ્રાદક્ષિણ્યાવિયોરે,
આરા નો હોય તોમેહેલ મધ્યે આવે એ, પત્ર કોઈએકનું છેલાવિયોરે ૨૧
દારપાળે સલખાળ્યુ શ્રી પ્રભુને, પત્રની વારતા આલખીરે;
નાથ કેહે લાવો તે દિજ રજે ખાળો, અંતરજામી પામ્યા રળીરે. ૨૨

સાંભળ્યું વચન ને સેવક દોડ્યા, તે ભટલને ભુવનમાં લાવીયારે;
 દેખી પ્રભુ સિંહાસન થકી ઉઠ્યા, દ્વિજવર ત્યાં પધરાવીયારે. ૨
 અર્ધપાદ સહ પૂજા કરી વિધિયે, વંદન કીધું વિશ્વંભરેરે;
 ભોજન કરાવીને તંબોળ આપ્યું. પોરાડ્યા ચારુ સન્નપરેરે. ૨
 પાસે બેઠા એક શ્રીહરિ પોતે, અવર નહિ કોઈ તેણે સમેરે;
 હસ્ત ભેડીને શ્રીહરિ એમ જોડ્યા, ધન્ય ભાગ્ય પધાર્યા તમેરે. ૨
 તમ સરિખા મુનિવર માહા હુલ્લ, સંતોષી સંત તપોનિધિરે;
 વિનય વિવેક મધુર વચનેથી, આગતા સ્વાગતા બહુ કીધીરે. ૨
 કહો ઋષિ કારણ પધાર્યાનું હાવાં, તમે કેણુ દેશથકી આવિયારે;
 વૈદ્રભદ્રેશ વિષે અમે વસીએ, ને પત્ર આપ્યો એક લાવિયારે. ૨
 તે આદર સહિત પત્ર લીધું પ્રભુલએ પ્યારીનું છે ઉર ચાંપિયુંરે;
 ભેટાં અશ્રુનાં ણિદુ માંહે દીઠાં, વિરહમુદ્રા બણે છાપિયુંરે. ૨
 પ્રીત પ્રિયાની દેખી નેત્ર ભરીયાં, ગદગદ કંઠ થયા ઘણુંરે;
 (તેથી) પત્ર આપ્યું પાછું ભટલના કરમાં, વાંચે તમે ને અમે સુણુંરે. ૨
 (હાવાં) વાંચે છે વિપ્રશ્યામધરે શ્રવણે, પ્રથમ લખ્યુંએમ પ્રેમહારે;
 સ્વસ્તિશ્રી દારિકાનગરીના નાયક, રાજરાજેશ્વર છે સદારે. ૩
 ત્રિભુવનનાથ અનાથના બંધુ, સમ્રથ ચતુર ચિંતામણિરે;
 કુંદનપુરથકી લખિતંગ તમપદ-પંકજકિકરી રૂકિમણીરે. ૩
 પ્રાણપતિ અભિવંદન મહારા, અગણિત સેવામાં લાવજોરે;
 જત અત્ર રાખી છું તેમ રહી છું, કુશળ સહિત વેહેલા આવજોરે. ૩
 અપરંપ એજ લખ્યા કારણ છે, સહુ ગુણનિધિમાં સુણ્યા હરિરે;
 તે થકી ચિત્ત મહાઈ તમમાં લોભાણું, મનથકી હું તમને વરીરે. ૩
 આપ કેહેશો જે કુળવંત કન્યાને, ના ઘટે સામું કેહેવું કંથનેરે;
 તે પણ સત્ય લૌકિકની રીતે, પણ ના હોય તમ પંથને રે. ૩

હું તો તમારી સદા છું વિચારો, તે માટે મન તમમાં ઠરે રે;
 (પણ)કીરતિ સુણી વિશ્વમાં વનિતા કેણુ, એવી જે તમને ના વરે રે. ૩૫
 માટે સો વાતની એકજ કહું છું. આવ્યો સમો રખે ચૂકતા રે;
 ત્રણ દિવસમાં છે લગ્ન પારવતીજી, પૂજું ત્યાંથી રખે મૂકતા રે ૩૬
 તેજ્યો રૂકમૈયાનો શિશુપાળ આવ્યો, (બાકી) બિન્ન સહુને તમે ભાવતા રે
 (એતો) સિંહનો ભાગ શીયાળ ન પામે, જેને આળસ ઉર લાવતા રે ૩૭
 આળસ કરશે જે જીવન માહારા, તો માહારા પ્રાણ નિશ્ચે જશે રે
 જન્મે જનમ તમને નહિ ભૂલ, જ્યારે મળશે સુખ ત્યારે થશે રે ૩૮

વલણુ

સુખ થશે પ્રીતમજીરે, જ્યારે ઝેહેશે હાથ;
 દામી જાણી દયા કરજે, હે પ્રભુ દીનાનાથ ૧
 તમે સમેવડ હું નથીરે હે માહારા અંતરજામી !
 જેવી તેવી પણ તમારે થયણુ, આવી છું હું સ્વામી. ૨

卐

મીઠું રજું

વળતા શુકળ તો એમ બોલીયા, સાંભળ ભૂપતિ રે;
 એહેવું સાંભળી ખ્યારીનું પત્ર, વિકળ થયા પતિ રે. ૧
 પ્રભુ કહે શું કહીએ રે ભૂદેવ, અમારી પણ એ ગતિરે;
 એ રાજકુમારીને માટે, નિદ્રા નથી આવતીરે. ૨
 અમે પણ પત્ર વાટ જોતા હતા વિલાંબ નથી કરીરે;
 એહેવું કહીને ઉઠ્યા તતક્ષણ, કે ચિંતા મન વસીરે. ૩
 કહ્યું સારથીને રથ લાખ્ય, માહારો શીઘ્રે સજ કરીરે;
 કેહેતામાં આણ્યો તતજેવ, આરૂઠ થયા હરિરે. ૪
 માંહે પ્રાદક્ષણને પણ બેસાડ્યો, ચતુર શિરોમણિરે;

તમોપાએ ત્રિયાને કોણ, કહેશે જઈ વધામણીરે. ૫
 એવું કહી રથ ત્યાંથી ખેડાવિયો, વાયુવેગે કરીરે;
 થોડીવારમા પોહોન્ધ્યા તાહે, કે જ્યાંહાં છે કુંદનપુરીરે. ૬
 નથ દીહું ને પ્રાણલુ મોકલ્યો જઈ કહો વધામણીરે;
 હાવાં ત્યાંહાં પણ યાવ શુકન, શ્રીઅંગે રૂકિમણીરે. ૭
 વામ ઉરને બાહું ફરકી આંખડી, ભેઈને વિચારતાંરે;
 એહેવામાં દીઠા આવતો વિપ્ર, વિમાસલુ ધારતાંરે ૮
 બોલ્યો ગોરજ બાઈજ વધામણી છે, પ્રભુ આવિધારે;
 એહેવું સાંભળી હરખ ના માય, બોલ્યાં પ્રાણ લાવિધારે. ૯
 મુનિ કહે પુર સમીપે પધાર્યા, પંત્રી મુને મોકલ્યોરે;
 કહાવ્યું છે હાવાં રહેને પ્રસન્ન, દિવસ આવ્યો ભલોરે. ૧૦
 પછી બહુ ધન વિપ્રને આપીયું, તે પણ કહું કથીરે;
 પધરાવ્યા છે પ્રાણજીવન, તે સમ તો કશું નથીરે. ૧૧
 પછી પ્રેમશું કીધો પ્રજ્ઞાગ, શ્રી જગદંબા રૂકમણીરે;
 દીધી આશિષ પ્રસન્ન થઈ ઋષિ, ચાલ્યા મંદિર ભણીરે ૧૨
 હાવાં દારિકામાં કેમ નિપન્યું, તે પણ કહું કથીરે;
 બળદેવજી કહે પ્રભુ ક્યાંહાં, પધાર્યા દીક્ષતા નથીરે. ૧૩
 પછી બળર થઈ જે પોતે તો, પધાર્યા કુંદનપુરીરે;
 સુણી હજીધર થયા તૈયાર, સેન્યાં સહુ સજ કરીરે. ૧૪
 ભણ્યું બંધવ એકલા કુમરે, પોતે પુકળ પળ્યારે;
 બહુ શીઘ્રતાએ બળભદ્ર, પ્રભુને આવી મળ્યારે. ૧૫
 હાવાં બળર પધાર્યાની બીમક, રાજાએ સાંભળીરે;
 સામા આવી કર્યું સન્માન, પ્રીતેથી હજીમળીરે. ૧૬
 પછી પધરાવ્યા પુર માંહે, ઉતાર્યા તે રથજેરે;

ત્યાંહાં ધાયોં હુતો જાનીવામો, થયું તે ઇચ્છાજળેરે ૧૭
 કીધું પૂજન બહુ વિધિ કૃષ્ણનું, રામનું પણ કર્યુંરે;
 ઘણાં આખ્યા આભૂષણ વસ્ત્ર, રાજાજનું મન ઠર્યુંરે. ૧૮
 કીધી આગતાસ્વાગતા બહુ વિધિ, ને રાયજી વળ્યારે;
 સમાચાર જાણી પુરલોક સહુ જોવા મળ્યારે. ૧૯
 જોઈ સ્વરૂપ સુધડતા શ્રીકૃષ્ણની મોહ પામ્યા સહુરે;
 આ તો વર છે શ્રીરુકિમણી જોગ, જોડું શોભે બહુરે. ૨૦
 અમારાં કાંઈ સુકૃત હોય તે, આવીને આહા કળોરે;
 તેથકી પણ આ વર રુકિમણીને, નિશ્ચે મળોરે. ૨૧
 હાવાં નગરમાહે ઘેર ઘેર તોરણ, કદળી સ્તાંભ છેરે;
 પુર શોભા કહી નવ બંધ, વિવાહ આરંભ છેરે. ૨૨
 હાવાં કન્યાને પીઠી ચોળાય છે, મંગળ ગવાય છેરે;
 પેલે શિશુપાળે ચોળી છે રાખ કે, પીઠી કેહેવાય છેરે ૨૩
 પછી અંગિકા પૂજવા કન્યા આવ્યા, ત્યાં શોભા જણીરે,
 મધ્યે ચરણે ચાલે છે આપ, વીટી વળી સ્ત્રી ઘણીરે. ૨૪
 દેશ દેશના ભૂપ આવ્યા તે, સાથે સહુ સજ થયારે;
 તેણે ઉઘાડાં ધર્યાં છે ખડ્ગ, શસ્ત્રઅસ્ત્ર ખ્હાંકી રહ્યારે. ૨૫
 કન્યા પારવતીજી પૂજ્યા, ને ગોરાણી પુજાવિધારે;
 ધૂપ દીપ કર્યું નૈવેદ્ય, તંજોળ ધરાવિયારે. ૨૬
 પુષ્પમાળા ધરી કરી આરતી ને પાયે લાગિયારે;
 મુજને મળજો શ્રીકૃષ્ણ હરથાર, એ કૃણ માગિયારે. ૨૭
 ગુરૂ પત્નીને મુખદારે જોડીને, ઉભયાયે એમ ઠહુંરે;
 તુજને ઇચ્છાવર મળશે તે, કારજ જાણે સિદ્ધ થયુરે. ૨૮
 સુણી એવું વળ્યા સુકુમારી, મળીકર કર થહીરે;

તે મમે નથી શોભાને પાર, તે કેમ શુકું કહીરે. ૨૯
 લાળી વાસુકી સરખી છે વેણ, સચીકણ રયામળીરે;
 અર્ધચંદ્રાકારે છે કપાળ, નાસા બાણે શુક વળીરે. ૩૦
 કોટી શશી ને સુરજ બાંખા પડ્યા, મુખ એનું નિરખતાંરે.
 દત્ત પંગત કુંદ કળી, પુષ્પ વરસે છે હરખતાંરે. ૩૧
 મેટી અણિયાળી ચંચળ આંખડી, ત્રાણુંકું શોભીયેરે;
 હૃદે કર કટી સિંહ સમાન હરિમન હોભીયેરે. ૩૨
 ચાલે મંદગતિ ગજ સરીખડી, નૌતમ વસ્ત્ર છેરે;
 શોભે નખશિખ આબ્રણ અત્ય, દુબટ ઉર શસ્ત્ર છેરે. ૩૩
 હાવાં પ્રાણપતિ દીક્ષા સન્મુખ, નિરખવા કારણેરે;
 વામ હસ્તે જિંચા કીધા કેશ, તે લટકાને વારણેરે. ૩૪
 એવી શોભા જોઈને મુરહિત, થયા ચહુ ભૂપતિરે;
 પ્રભુ જોતાં સહુ સીજનની, પણ થઈ એ ગતિરે. ૩૫
 પછી તે સમે તારણી નેત્રવડે, નાથ તેડીયારે;
 પ્રભુજી કેહે સમો છે હાંક, કેહેતાં અશ્વ ખેડીયા રે ૩૬
 નિજ રથદંડઅહી ઉભાં રૂઢિમણિ, રથત્યાંહાં આપ્યો સહીરે.
 પ્રભુએ પોતાના રથ માંહે, ખેંચી લીધાં કરઅહી રે; ૩૭
 પાસે જોસાડીને રથ હાંકીયો, આનંદ અતિ થયો રે;
 જે જે શબ્દ કરે સુરીજનન, રૂઢિમણિકર હરિ શ્રદ્ધો રે ૩૮

વલણ

હરિ શ્રદ્ધો કર બાણીનેરે, હરખ્યાં સરવ સ્વજનન;
 પેલા રાબાઓની મુરછા વળી, થઈ ગયાં રયામ વદન. ૧
 અરે આ શું થયું, કૃષ્ણે કર્યું કન્યાનું હરણ;
 શું મોહોડું કોઈ ને દેખાડીયું, આ થકી સારું મરણ. ૨

મીઠું ૩ બું

વળતા શુકલ તે વાણી એમ ઉચ્ચર્યા, સામળ પરીક્ષિત રાય,
હાવા ત્યાર પછી ક્યમ નિપન્યૂ, તુજને કહું તે કથાય,
જે જે બોલો શ્રી રૂકિમણીનાથની ૧
વર કન્યા તો આગળ પધારીયા, પુકળ સેન્યા બળગમ,
પાછળ શત્રુનુ દળ દીહું આવતું, ઉભા રહ્યા તેણે ઠામ-જે જે ૨
માનભગ થયારે સરવે ભૂપતિ, તેણે ધારી એ બુદ્ધ,
પાછા વળતા તો નાક છેદાય છે, કન્યા દયો કરી બુદ્ધ-જે જે ૩
આવ્યા બાણનો મેહ વરસાવતા મીસે બગતા મહું રાય,
બદલ સેન્યા હાકી લીધી શર વડે દત પીસતા બાય-જે જે ૪
વળતા બદલ બુદ્ધને વિક્ર્યા વિંધ્યા સહુના શરીર,
સેન્યા મારી સુવાડીરે સાથરે, નાઠા વીર મૂકી ધીર-જે જે ૫
રૂકમૈયે બાત્યો શિશુપાળશુ, સામળ માહાર પણ એક,
જે હું રૂકિમણી થાપે પાછો ફર, પુરમા પેસું નહિ છેક-જે જે ૬
ખીજે મારગે કૃષ્ણ પૂઠે પળ્યો, બકતો બકતો બહું ભર,
ઉભો રહે ઉભો રહે કયાહા બાય છે અત્યા માહારી
ભગિનીનાથોર-જે જે ૭
એવું કહી તણ બાણ ત્યાહા મૂકીયા, છળીલે છેદા તત્કાળ,
દેખી પાય ફે કયા ખીજા પાપીયે તે પણ ભાગ્યા શ્રીગોપાળ-જે જે ૮
પછી શ્રીકૃષ્ણે તણ શર છોડીયા, છેલું સારથિનું શીય,
રથ ભાગ્યો ધનુષ ત્રોડી નાખિયું, એહેવું કીધું શ્રી બુગદીશ-જે જે ૯
ખીજુ કોદડ ગ્રહું તે પણ કાપિયું ત્રીજની પણ એ ગત્ય,
વળતો ખડગ ચરમ લઈ દ્રોહ્યો, રીસે દાધ્યો છે અત્ય-જે જે ૧૦

પ્રભુએ પણ વિદ્યાધર ખડગ કાઢાડીયુ, મામા ધન્યા કરી ક્રોધ,
 જેહેવે મન્તક છેદે છે શ્રીહરિ, કીધો રૂકિમણીએ રોધ-૧૧૦ ૧૧
 એ ના ઘટે નાથ ચતુરશિરોમણિ, અપજ્ઞ શબ્દતમા થાય,
 જેવો તેવો પણ બાઈ એ માહાગે સાળો તમાગે કહેવાય-૧૧૦ ૧૨
 પ્રભુએ ધાર્યું જે ગણી રમે નહી, ધારું માફ પણ થાય,
 માર્યા સરીખો કહેવાય રહે જીવતો એહેવો રચવો ઉપાય-૧૧૦ ૧૩
 ઠાઠી મુછ મુડીને પગ પાડીયા, ચાલે કરીને શ્રીનાથ,
 રથની સાગી પુણ લટકાવીયો, વચ્ચે બાધ્યા બેહુ હાથ-૧૧૦ ૧૪
 એહેવે બળભદ્ર પુકળથી આવીયા, જીતીને સહુ ગય,
 દીઠો રૂકિમણીને રવે બાધીયો, ઘણું લજવાતો બાથ-૧૧૦ ૧૫
 હા હા આ શુ કર્યું બાઈ ના ઘટે આ શો કીધો કદ્રૂપ,
 એહેને મરણધટ્ટી અધિકુ થયુ એ છે અહ કારી ભૂપ-૧૧૦ ૧૬
 રૂકિમણીજીને રડું મનાવવા કીધો વચન વિવેક,
 છોડી મૂક્યો રૂકિમણીને હળધરે, બધે બધવ એક-૧૧૦ ૧૭
 પછે રૂકિમણી પુરમા પેઠા નહી, વાચ્યું ભુજ કન્ઠ શેહેર,
 પણ લીધાતું કળ એ પગ પડ્યા, જવાયુ નહી ઘેર-૧૧૦ ૧૮
 હાવા શિશુપાળની શી શોભા ચર્ચ, ઘોડી મરખી હુ કેહેશ,
 ઠાકો ચાલ્યો તે નાક છેદાઈ ગયુ, અગે પીડી મુખે મેશ-૧૧૦ ૧૯
 નગારા ને નિશાન મંતાડીયા, મુખે પડી ગયા શોષ,
 સહુકોરમચાનીયા સરખા સનમન્યા બાણે મુખો દમઘોષ-૧૧૦ ૨૦
 જરાસંધે ત્યાહા આત્માસના કરી, હું પણ હાર્યો સત્તરવાર,
 તોહે મે કાઈકુ ખરે નહોતું ધર્યું એહેવો ધારવો વિચાર-૧૧૦ ૨૧
 હાવા દ્વારમતી પ્રભુ પહોંચીયા, મેન્યા સહિત બગરામ,
 સામા ઉગ્રમેન આવ્યા શોભા ભર્યા, પધરાવ્યા નિજધામ-૧૧૦ ૨૨

નેશી તેડાવ્યા શ્રી વસુદેવજી, લગ્ન લીધું શુભ સાર;
 લખી સ્વજન સરવને કંકોતરી, તેડાવ્યાં તેણીવાર-જેજેં ૨૩
 મોહોટો મંડપ રચ્યોરે સોહામણો, વાળાં વાળે અપાર;
 મંગળ ગાન કરે સરવે માનુની, થઈ રહ્યો છે થઈ થઈ કાર-જેજેં ૨૪
 વરકન્યાને પીઠી ચોળાય છે, ગોત્રજ દેવ્યા પૂજાય;
 વૃદ્ધ શ્રાદ્ધ કીધું છે વસુદેવજી, દેવકી હરખ ન માય-જેજેં ૨૫
 વરવધુને મંડપમાં પધરાવીયાં, વિપ્ર કરે વેદગાન;
 કોઈ એક કન્યાના માંત પિતા થયાં, તેણે કીધું કન્યાદાન-જેજેં ૨૬
 હસ્તમેલાપ થયો ને મંગળ ફેરા ફ્યાં, કીધા સર્વ પ્રકાર;
 લાડકોડ રીતેભાતે ઠંપતી, આરોગ્યા છે કંસાર-જેજેં ૨૭
 સહુને ઠંસાર ભોજન કરાવીયાં, સંતોષ્યા સહુ જ ન;
 બેઠેન બાણેજ પૂજ્યને પોખીયા, હરખ્યું સહુકોનું મન-જેજેં ૨૮
 કુળની રીતે ઓગ્યા પછી દોરડા, આનંદ વરત્યો અપાર;
 રાણી રુકિમણી પરણ્યાં શ્રીકૃષ્ણને, થઈ રહ્યો જેજેકાર-જેજેં ૨૯
 કવિજનને કૃપા કરી શ્રી હરિ, કીધાં હુઃખ સહુ ભંગ;
 અંગ સહિત આપી પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ, નિત્યે સતસંગ-જેજેં ૩૦
 ગુજરદેશમાં શ્રી નર્મદાજી તટ, ચંડીપુર ચારૂ આમ;
 બ્યાંહાં શ્રી શેષશાયી પ્રભુ વસે, ત્યાંહાં કવિનો વિશ્રામ-જેજેં ૩૧
 સાતિ વિપ્ર નાગરરે સાઠોદરો, ભટ દયાશંકર નામ;
 વૈષ્ણવ વલ્લભી શ્રી ગુરૂ પ્રતાપથી, ગાયા ગુણ ધનશ્યામ-જેજેં ૩૨
 ત્રણ મીઠે શ્રી રુકિમણીહરણ કથ્યુ, એક સો પંદર પદ સાર;
 શ્રી ભાગવત અનુસારે સંક્ષેપે કહ્યું, જેનો મહિમા અપાર-જેજેં ૩૩
 જે કો ગાયે શીખે ને રે સાંભળે, પુરે મન વાંછિત કામ;
 પ્રેમે પાઠ કરતાં મળે શ્રીહરિ, એમ કહે દયારામ-જેજેં ૩૪

વલણુ

દયાશંકર કહે કથારે, સુંદર સાર ચરિત્ર;
શ્રવણથી સુખ થાય સહુને. પતિત થાય પવિત્ર ૧
કરતા હરતા શ્રી મહા પ્રભુરે, હું તો કહેવા માત્ર;
સુણને લાણને ભાવ ધરીને, થાયો સહુ સુખ પાત્ર. ૨

શ્રીસત્યભામા વિવાહ

મીઠું ૧ છું.

ચોપાઇ

પ્રથમે હું પ્રભુનું શ્રીશુરના પાત્ર, ને સમર્થ શ્રી ગોવર્ધનરાય,
કૃપા કરે. જાણી નિજ દાસ, સુખ રૂઢિયામાં પૂરે વાસ. ૧
શુભ મતિ યો જન શુભલા ગાય, શ્રી સત્યભામાનો વિવાય;
શ્રીમદ્ભાગવત લઈ રે આનંદ, જેમાં તે રસનિધિ દશમસ્કંધ ૨
તેનો છાપનમેઝા અધ્યાય, શ્રીમાંતક ૧ મણીનો મહિમાય;
તેમાં હરિ સતભામા લગ્ન, સુણતાં થાય સહુનું. ૩

૧ સ્વમાંતક—એક જાતનો મણિ; એમાં એવો

અપવિત્ર રિયતિમાં એને ધારણ કરે તેનો પ્રાણ
ધારણ કરીને પવિ આચાર પાળે તેનું મંગળ
પ્રદાશિત હતો. એ સુણે તે પ્રસન્ન થાય

પ્રિય

શુકલ કહે સાંભળ રાજન, તે તુજને કહું થઇને પ્રસન્ન;
 સોળ સહસ્ર શત અષ્ટ પરદયા શ્રી નાથ, કયહું પીળા
 નથી કીધા હાથ ૪
 કયહું છળ બળ કયહું ચોરી કરી, રીત સહિત અહીં
 પરદયા શ્રી હરિ;
 એ વિવાહમાં એક બીજે થશે, ને જાણુવંતીને પરણી લાવશે. ૫
 શ્રી દ્વારામતી નથમોઝાર, ઉચસેન શુભ મતિ નૃપ સાર;
 વસે જાદવ ત્યાંહા છપ્પન કોડ, નહિ જુગમાં કે તેની જોડ. ૬
 જાદવ એક સત્રાજીત નામ, કન્યા સત્યભામા તેને ધામ;
 પ્રભાકર તેહના ઇષ્ટદેવ, કરે સત્રાજીત તેની સેવ. ૭
 પ્રસન્ન થયા કરી કર્ણા ઘણી, ત્યારે સૂરજે આપ્યો શ્રીમાંતક મણિ;
 દેદિખ્યમાન તેજસ્વી અપાર, કનક ઝરે નિત્ય અષ્ટજ ભાર ૮
 નિતપ્રત્યે તેનું પૂજન કરે, ને જહાર જાય ત્યારે કંઠે ધરે;
 એક દિવસે કંઠે ધરી મણિ, સત્રાજીત આપ્યો સભા ભણી. ૯
 દ્વર થકી દેખી સહુ જન, ચકિત થયા પોતાને મન;
 કાન્તિ જોઈ ઘણો કરિયો વિચાર, આવે છે શું સૂચ સભા મોઝાર. ૧૦
 કૃષ્ણ કહે દિનકર નવ હોય, હશે સત્રાજીત જાદવ સોય;
 જાણુ કયું રાજાને સહુ, આવે છે રવિ તેજસ્વી બહુ ૧૧
 એવું કહેતામાં આવ્યા ત્યાંહ, રાજ્યસભા રાજે છે જહાંહ;
 આસન આપ્યું આદર કરી, ને કણુ એક પછી જોડ્યા શ્રી હરિ. ૧૨
 સુણો સત્રાજીત માહારી વાત, કે જેથકી જશ વાધે વિકાન; ૧૩
 નિ તમે કરી ઘણી, મોહું ભાગ્ય પામ્યા આ મણિ. ૧૩

જા દશ રોરની એક ગુલા ને એવી ૨૦ ગુલાનો એક ભાર
 ને હતું.

વસાણુ

દયાશંકર કહે કથારે, સુંદર આર ચરિત્ર;
 શ્રવણથી સુખ થાય મહુને. પતિત થાય પવિત્ર ૧
 કરતા હરતા શ્રી મહા પ્રભુરે, હું તો કહેવા માત્ર;
 સુણને ભણને ભાવ ધરીને, થાયો સહુ સુખ પાત્ર ૨

શ્રીસત્યભામા વિવાહ

મીઠું ૧ લું.

ઓપાઘ

પ્રથમે હું પ્રણમું શ્રીગુરૂના પાય, ને સમરૂં શ્રી ગોવર્ધનરાય,
 કૃપા કરો ભણી નિજ દાસ, મુજ રૂઢિયામાં પૂરો વાસ. ૧
 શુભ મતિ ઘો જન ગુણલા ગાય, શ્રી સત્યભામાનો વિવાય;
 શ્રીમદ્ભાગવત ભર્યું દે આનંદ, જેમાં તે રસનિધિ દશમસ્કંધ ૨
 તેનો છપ્પનમો અધ્યાય, શ્રીમાંતક ૧ મણીનો મહિમાય;
 તેમાં હરિ સતભામા લગ્ન, સુણતાં થાય સહુનું મન મગ્ન. ૩

૧ રમતક-એક જાતનો મણિ; એમાં એવો ગુણ છે કે જે કોઈ
 અપવિત્ર રિયતિમાં એને ધારણ કરે તેનો પ્રાણ જાય, ને જે એને
 ધારણ કરીને પવિ આચાર પાળે તેનું મંગળ થાય. એ મૂલ્ય જેવો
 પ્રકાશિત હતો. સત્રાજીતને સૂચે તે પ્રસન્ન થઈને આપ્યો હતો.

શુકલ કહે સાંભળ રાજન, તે તુજને કહું થઇને પ્રસન્ન;
 સોળ સહસ્ર થત આપ પરણ્યા શ્રી નાથ, કયહુ પીળા
 નથી કીધા હાથ ૪
 કયહુ છળ બળ કયહું ચોરી કરી, રીત સહિત અહીં
 પરણ્યા શ્રી હરિ;
 એ વિવાહમા એક બીજો થશે, ને જાંબુવંતીને પરણી લાવશે. ૫
 શ્રી દ્વારામતી નથમોઝાર, ઉચ્ચસેન શુભ મતિ નૃપ સાર,
 વમે જાહવ ત્યાહા છપ્પન કોડ, નહિ જુગમાં કો તેની જોડ. ૬
 જાહવ એક સત્રાજિત નામ, કન્યા સત્યભામા તેને ધામ;
 પ્રભાકર તેહના ઇષ્ટદેવ, કરે સત્રાજિત તેની એવ. ૭
 પ્રસન્ન થયા કરી કરૂણા ઘણી, ત્યારે સૂરજે આપ્યો શ્રીમાતક મણિ;
 દેહિખ્યમાન તેજસ્વી અપાર, કનક ઝરે નિત્ય અષ્ટજ ભાર ૮
 નિતપ્રત્યે તેનું પૂજન કરે, ને જહાર જાય ત્યારે કંઠે ધરે;
 એક ત્રિવેસે કંઠે ધરી મણિ, સત્રાજિત આવ્યો સભા ભણી ૯
 દૂર થકી દેખી સહુ જન, અકિત થયા પોતાને મન;
 કાન્તિ જોઈ ઘણો કરિયો વિચાર આવે છે શું સૂચં સભા મોઝાર. ૧૦
 કૃષ્ણ કહે દિનકર નવ હોય, હશે સત્રાજિત જાહવ સોય;
 જાણુ કયું રાજને સહુ, આવે છે રવિ તેજસ્વી બાહુ ૧૧
 એવું કહેતામા આવ્યા ત્યાહ, રાજ્યસભા રાજે છે જહાંહ;
 આસન આપ્યું આદર કરી, ને કાણુ એક પછી બોલ્યા શ્રી હરિ. ૧૨
 મુણે સત્રાજિત માહારી વાત, કે જેયકી જશ વાધે વિકાન; ૩
 સૂર્યભક્તિ તમે કરી ઘણી, મોહું ભાન્ય પામ્યા આ મણિ. ૧૩

૨ હાવના દશ ગેરની એક પુવા ને એવી ૨૦ પુલાનો એક ભાર
 એવું વજન મણાવુ હતું.

૩ વિખ્યાત.

હવે એ ભેટ ભૂપતિને કરો, વચન હમારૂં જો ઉર ધરો;
 મણિ શોભે એ રાજદ્વાર આપણને સેવા તણો અધિકાર. ૧૪
 એવું વચન બોલ્યા જુગદીશ, સુણી સત્રાજિતને ચઢી ઘણી રીશ;
 ગર્વે ભર્યું કહ્યું એક વચન, સુણતાં સભાસહિત રાજનં. ૧૫
 મણિ માગો શું લજ્જા પરહરી, સુરજ સેવ્યા છે મેં
 અતિ શ્રમ કરી;

એવું કહી આવ્યો નિજ ધામ, મણિ પધરાવ્યો પૂજાને ઠામ.

વક્ત્રણ

પૂજા ઠામ પધરાવિયો, મણિ શ્રીમાંકત જેનું નામરે; ૧૬
 પછી આગળ કયા કયમ થઈ, તે કહે જન દયારામરે.

ઢાળ

શુકદેવ વાણી આવ્યાં, તમે સાંભળો પરીક્ષિત રાચ.
 એ જાંબુવંતી શી રીતે પરચ્યા, હું તેને કહું મહિમાય; ૧
 બ્રાત સત્રાજિત તણો, તેનું પ્રસેન એવું નામ;
 તે વન ગયો મણિ ધરી કંઠે, તુરી ચઢી મૃગયા રમવાનેકામ ૨

ક્ર

મીઠું ૨ જુ

રાગ ધોળ

રમતાં સિંહ મળ્યો એક વાટેરે, અશ્વ સહિત હણ્યો
 મણિ માટેરે;
 મણિ લઈ સિંહ ત્યાંથી ચાલ્યોરે, તેને જાંબુવાને આવી બાલ્યોરે. ૧
 રીંછરાજે હણ્યો સિંહ ઠામેરે, મણિ લેઈ ગયો નિજ ધામેરે;
 કન્યા જાંબુવંતી હતી ધરમાંરે, આપ્યો રમવા મણિ તેના કરમાંરે. ૨

એ કથા રહી એણે ઠામરે, કહું નિપન્યું જ્યમ એને ધામરે;
 ઘેર આળ્યો નહીં જ્યારે બ્રાતરે, સત્રાજીતે ઊરાડી છે વાતરે. ૩
 મરાળ્યો કૃષ્ણે માહારો ભાઈરે, મણિ લીધો એવા અન્યાઈરે;
 એવું કલંક ચોટ્ય જીવું હરિનેરે, સહુકો વાત કરે ફરી ફરીનેરે ૪
 કૃષ્ણ કહે સાંભળો સહુ જનરે, નિશ્ચે કશિયે ચાલો સહુ વનરે
 સરવે ચાલ્યા જોતા તુરી ચણુરે. આમજ દેહા પામ્યા

એહુ મણુરે. ૫

ડંખ દીકા વ્યાઘ્રના અંગેરે, દાખ્યા કૃષ્ણે હના જે દેહ સંગરે;
 ત્યાંથી ચાલ્યા વ્યાઘ્રપદપૂજરે, વ્યાઘ્ર પ્રાણુદિત પશ્યો દુષ્ટરે. ૬
 ત્યાંથી રીંછનાં પ્રગણાં દીકારે, તે તો ગિરિની ચુદામાણે પેકારે;
 ત્યાંથી અટક્યા સરવે ભય પામીરે, પેકા કંદુરમાં અંતરખમીરે ૭
 જાંબુવંતીને દીધું ફરસનરે, મણિ દેતાં કીધું છે રૂદનરે;
 એટલે જાંબુવાન આળ્યો ધાઈરે, શુદ્ધ કીધું શ્રેણે જહાઈરે. ૮

વલણુ

સમર્થ સાથે વેર કીધું ને, કરવો તે કોણ ઉપાય,
 પ્રભુ રોચ મૂકી પ્રસન્ન મુજ પર, કોણ રીતે ધાય ૧૪
 જે સંબંધ જેહું સાકડો તો, જાય મનનું ઝેર,
 પુત્રી પરણાવું પ્રેમથી તો, જમાય થઈ આવે ઘેર ૧૫

卐

મીઠું ડહું

રાગ ધન્યાશ્રી

વળતા શુકલ તે વાણી એમ ઓચર્યા, સાંભળ પરીક્ષિત પુન્ય પવિત્ર
 સત્યભામાનો વિવાહ મળ્યો માધવ સાથે, મુંઢર કહું તે હું
 તુજને ચરિત્ર
 પહેલાં કૃતવર્મો અકૂર ચતધન્વા, ત્રણેને દીધી હૂતી વિવાહ
 કેરી આશલ;
 તેના મનનાં મનોરથ મનમાં રહ્યારે, એને પરણ્યે શ્રીઅવિનાશલ.
 સત્રાણતે પોતાને મન નિશ્ચે કરીને. ઘેર તેડાવ્યા મહા મુનિજનલ:
 પધારો મુનિ કુંકુમ કયોલે ભરીને, વસુદેવલ કેરે ભુવંનલ
 કરજે તિલકને કહેજે શ્રીકૃષ્ણને સુખેથી મુખે, સતભામા અર્પી
 ઉડ્ડાસમાંલ;
 વસુદેવને કહેજે ઘેર ગણેશ જેસાડે, કરે લગ્નસભાઈ એક માસમાંલ.
 એવું સાંભળી ઋષિ રણિયાત થયા ને, વસુદેવને મંદિર આવિયાલ;
 વરને તિલક કરી સમાચાર કહેજે જે, સત્રાણત વેહેવાઈએ
 દાહાવિયાલ.

વસુદેવજી હરખ્યા મુણી દેવકીજી હરખ્યાં, અપરમાતા આનંદી
 સર્વે અતિથણુંજી;
 હરખ્યા ઉત્તમેન સાથ સ્વજન સકળ, સાંભળીને લગ્ન શ્રીહરિતણુંજી.
 સરવે ટોળે મળી રળિયાત થઈ આબ્યું, સત્રાજીત વેહેવાઈશું
 હળીમળીજી;
 ગજઉપર મેહેત્રી સરવે શકરાં વહેંચી, નથ દ્વારકાં પામ્યું રળીજી.
 ગજનન બેસાડ્યા શુભ મંદિર મહૂરત કીધુ, ઠાર ઠાર લખીને
 કંઠેતરીજી
 અષ્ટમાસિદ્ધ ને નવેનિદ્ધ આવીને બેઠાં, સમો જાણીને
 સેવવા શ્રીહરિજી.
 વિશ્વકર્મા આબ્યારે સર્વે સાલવી સાથે, ચિત્ર વિચિત્રના
 મંડપ રચીજી,
 પ્રભુને પીઠી ચોળવા મંદિર માનુની બાય, લાવે લાડકા લાડુ
 સ્વજનજી
 જેવો વહાલો બિરાજે તેવાં શોભે સતભામા, શોભા સમોવડ
 બાંને બુવનજી;
 આબ્યાં લગ્ન દુકાંને સર્વે નોતર આવી, સહુકોને ઉતારા
 આપિયાજી
 જેહને જેમ જોઈયે તેમ તેને રીતે પોંહોંચે, એવા અધિકાર
 સેવકને સોંપિયાજી;
 આબ્યા પાંચે પાંડવ કુટુંબ સરવે સજોડે, દેશદેશના ભૂપતિ
 આવિયાજી;
 આબ્યાં શિવને પાર્વતીજી ગંગા સહિત, શચિ સાવિત્રી
 ઇન્દ્ર સંગે લાવિયાજી.

આવ્યા નારદ શારદ સનકાદિક મુન્ય, ધર્મ વરુણ સૂર્ય ને ચંદ્રલ;
આવ્યા નવકુળનાગ ને અષ્ટકુળ પર્વત, આવ્યા અઘ્યાસી સહસ
મુનીન્દ્રલ.

આવ્યા ક્રુવને પ્રહ્લાદ નવયોગી વિણીવણ, બળિ વિદુર
સુદામા શુકદેવલ;
આવ્યા સાગર સરિતાને ચક્ષુ કિન્નર ગાંધર્વ, આશ રાખે કરવા
સેવલ.

અંગ બંગ કલગ કૈકય માગધ માર્ગ, મન્થ કુંતલ વૈરાટ શુરસંધલ;
ઈત્યાદિક દેશના આવ્યા સરવે નરેશ, બાણી સ્વામી સેવકનો
સંબંધલ.

આવ્યાં સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળનાં પ્રાણી, જે કોઈ હતા સ્વન્ન
હરિદાસલ;

સામેલા થઈ સહુકો આવિયા, વસુદેવલ કેરે અવાસલ.

મણિ સુવર્ણમય શોભે આબ્રણ અંગે, સહુકો દીસતા ઝાકઝમાળલ;
સહુકો સાથે થઈ સુખમાં વિહીવા મ્હાલે છે, વૃદ્ધ યૌવન ને
વળી બાળલ.

શુભ માસ દિવસ શુભ વાર નક્ષત્ર યોગ, કરણ શ્રદ્ધ નક્ષત્ર સારલ;
લગ્ન ધડીયાળાં લગ્નપત્રી લઈ આવ્યાં, વિપ્ર વસુદેવકેરે દ્વારલ.

પ્રેમે પગરણ માંડ્યાં ગોત્રજ દેવ્યા ખેસાડ્યાં, વૃદ્ધશ્રાદ્ધ ક્રીધું વસુદેવલ;
ગૃહશાંતિક ક્રીધું વાહવ વેદ મંત્રેથી, આશીર્વાચન લાણીને તતખેવલ.

સર્વ લગ્નને દહાડે કારણ કરવું તે ક્રીધું, એટલે વરઘોડાની
વેળા થઈલ;

ખાનપાન કરીને જાન સજ થઈ છે, સર્વે શોભા ન જાય મુખે કહીલ

વલણ

સુખે શોભા શી વરણપું, રચના રચી છે અપારરે;
જન દયો કહે ગુરુ કૃપાથી, કાંઈએક કરે ઉચ્ચારરે.
આનંદ મનમા ઉપજ્યોરે, સમર્થા શ્રી રણુછોડ;
વરઘોડો વહાલા તણો, મુને ગાવાનો ઘણો કોઠ
ધોળ

વ્યાસનંદન વાણી એમ ઉચ્ચર્યા, સાંભળ પરીક્ષત ભૂપ;
જહવપતિની જનમારે, શોભા વાધી છે અતિરે અનૂપ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

વાને ઘાલીને વરરાયનેરે, પીઠી ચોળી કરાવ્યુ રનાન,
અંગવસ્ત્ર ધરી પીતાંબર પેહેરિયારે, કરે માતુની મગળ ગાન;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

કઠે વિરાજે સુવર્ણ સાંકળી, મોટી મુક્તાકળનીરે માળ;
હરિને હાથે કનક કડાં સાંકળારે, કટીમેખળા શોભે વિશાળ;
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

કાને કુંડળ શોભે વાડુ વેળિયું, કેસર અરચા કીધી છે ભાલે સાર;
હરિને બાંહે બાબુબંધ બેરખારે, ચરણે નેપૂરનો અણકાર,
વરઘોડો દ્વારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિઠ્ઠલેશનો.

નખ શીખ આબ્રણ પેહેરિયાં, ઉપર ઝોલી અનોપમ ચાલ;
પુંપ ઘાલીને આજી આખડીરે, કાજળ ટળકું કીધું છે ગાલ,

વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

મીઠળ બાંધ્યું કર દક્ષિણેરે, ગોત્રજ લગાડ્યા પાય;
પાન સુદા શ્રીકૃષ્ણ થકીરે, પોસ ભરાવી જલદવસાય;
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

પુષ્પમાળા ગજરાં બેહેરખાં, ચાર મોજડી પહેરી છે ચર્ણ;
બેહેની સળેડે લૂણ વાળવારે, અશ્વે ચઢીયા છે અશરણુચર્ણ;
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

વાગ ગ્રહી કુંતાજી રહ્યારે, ત્યાં વીરે મનાવ્યું મન;
મોહોડ બાંધ્યો છે માતા દેવકીરે, રમણ દીવો ગ્રહ્યો ધર્મ પ્રસન;
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

ચાલે સરવે ચતુરાઈથીરે, વરની સાથે સામેલાની હાર;
હરતી ઘોડા કે રથ પાલખીરે, આગળ ભૂપતિ ચાલે અપાર;
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

પોતપોતાના ણનાવથી ચાલે, સર્વેકો જેમ જેનું મન;
શિવપ્રજ્ઞાદિક વૃદ્ધ ચાલ્યા હળીમળીરે, પહેરી જોડીને પ્રસન વદન;
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

કેંતલ અશ્વ ગજ ચાલે ઘણા, અળગારે ચાલે અસવાર;
મંગળ ગાન પૂઠે માનનીરે, નહિ પાથદળ જનનો પાર;

વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

ગુણીજન ગાન કરે ઘણું, કરે અખરો વળી વળી નૃત્ય;
વાણંત્ર વાગે વિધવિધતણાંરે, ઊટે નોળત ગડગડે અત્ય,
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

આતસળાણ ઉડે ઘણી, ફરકે ધ્વજ પતાકા વિથાળ,
પ્રગટ કીધી છે કોટી દીપિકારે, સૌકો દીપ્તતા ઝાકઝમાળ,
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

ત્રિલોક મુદર નાથનેરે, શોભા સહિત જુએ છે મહુ લોક,
ચક્તિ થયુ છે સહુકો દેખતારે, નેવા ઉભા છે થોકાથોક,
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

વાજ તે ગાજ તે આવિયા, સહુકો જાનીવાસાને ઠામ,
મામે ઉતર્યા કેડે લઇરે, વરઘોડેથી મુદરશ્યામ,
વરઘોડો દારિકેશનો, જુઓ જુઓરે જગતના લોક,
વૈભવ વિકૃલેશનો.

વલણુ

સુંદર શ્યામ પધરાવિયા, બેસાડ્યા શુભ આસનરે,
વગરાળને વીંટીવળીને, બેઠું સરવ સ્વજનરે

દાળ

શુકદેવ કહે સુણો પરિક્ષતરાય, દેવજ લેઈ દારા કન્યાને ઘેર લાય;
દેવજ આપી વળી ગીત ગાતીરે નારી, કન્યાની માથે કરી
કલુવાની તૈયારી.
વાજ તે ગાજ તે આવ્યા જાનીરે વાસે, મોડ મૂક્યો લાડકડીની માતે,

પીરસે કહુવો વરરાજની સાળીજી પ્રીતે, જમો જમોરે જમાઈડા
 ગોરી ગાય ગીતે.
 આરોગી ઉઠ્યા કહુવો તે સારંગપાણિ, વરજન આવી માંડવે
 સમો નાંણી;
 વરરાજને પોંખ્યા લાડકડીની માતે, ઝુસર મૂસળ ત્રાક રવાઈ
 રીતે ભાતે.
 ઇડી પીંડી ચરિયો સંપુટ વાયુ ઝડાકે, સાસુએ તાણુ ચુકવી
 શ્રીકૃષ્ણનું નાકે;
 રીતે પ્રીતે પ્રભુ માંહેરામાં આવ્યા, સુંદર સ્વરૂપ જોઈ સહુને
 મન ભાવ્યા.
 મહોટો મંડપ રચ્યો બહુ સહુ સુખ પામી, અદ્ભુત રચના રચી
 છે નથી કંઈ ખામી;
 સુંદર વાણંત વાળે થાયે ચૈકાર, ગર્ગાચાર્ય આદે કરે વેદોચાર.
 નવડાવી કન્યાને શણુગાર સજાવ્યા, મીઠળ બાંધી ગોત્રજને
 પ્રણામ કરાવ્યા;
 માંહેરામાં મામાજીએ પધરાવીરે કન્યા, કૃષ્ણ કંથ સંગે બેઠાં
 ભાગધન્યા.
 શું વળાણું વદન સતભામાનું રૂપ, ઉપમા દેવા નહિ કોઈ
 એહેવી અનુપ;
 કોટી વિશ્વતણું એ સુંદરતાનું પાત્ર, અંધક વરણું છે તાંન જાણે
 કુંદનગાત્ર.
 અતિ લાંબી છે વેણુ સચીકણુ કાળી, વાસુકી આદિ મણિધર
 નાખૂંરે વાળી;

તેશું ગોદ્રણે ચાડે ધુધરીરે ધમકે, મોહ પામે મોટા મુનિવરનું
 મન ચમકે.
 શીથકૂલ સિંધામધ્યે સિંદુર શોભે, દામણી ચોહોણું લાળે
 સુમન લોભે;
 વાંકી ભૂકુટી ધનુષાકાર સોહિયે, અણીયાળાં લોચન હરિનું મન મોહિયે.
 તેહની ચંચળતા ખંજન મીનથી ઝાણ, નેત્ર નિરખીને કમળ
 કુરંગ રહ્યાં લાણ;
 નાસિકા શુકચંચુ સરખી રસાળી, તે પર શોભે મુક્તાભરી જે
 ઉમણુ વાળી.
 જુગલ ક્ષવણે બાલ મણિની રે ચળકે, તેની ઉપર શ્રમ પાનડીઓ
 ઝળકે;
 મુખડું બાણે શરદ પુનમનો ચંદ્ર, અધર ઉપર મોહોણું તે
 માન્ય દેવેંદ્ર.
 ચિથુક ત્રાજૂડે ચિત્ત ચળે મુનિરાય, મંદ હાસ્ય કરે મોટા
 ચોગી લોભાય;
 રાતે રંગે રાજે દાહમ બીજશા દંત, તુસી તનમનીયું ચાડે
 ચોરે ચંત.
 ચંમકળી ચીનમાળા અરીશો માહળિયાં, મુક્તામાળ ઓપે ઉર
 સોના સાંકળિયાં.
 નાજુક હસ્તમાં શોભે સુવર્ણ મહયો ચૂટો, મનઘટ જવ ને
 બાળેઠે દીસે કવ રૂટો.
 કંકણ ચૂડી કનક વાંકાં વાંકડવેલાં, હેમમાંહે તે આગ્રણુ અતિ શોભેલા;
 કેસરીના સરખી કન્યાનીરે કટી, કટીમેળળા શોભે હીરાનીરે જટી.
 અણુવટ વિહુવા તે ચાડેરે હમકે, નેપૂરકેરી ધચુમલ ધુધરી ધમકે;

પગની પાનીસુધી પહેરું પાનેતર સાડું, લગની લુણુ ઓવારે
 શોભા સહુ ચાડે.
 અંગોઅંગ મધુરતાનો પાર નથીરે, ન કહે કોઈ નખ શિખ
 શોભા કથીરે;
 કવિ કહે શું કહું મુજમાં મતિ થોડી, સત્યભામા શ્રીકૃષ્ણ બહે
 મળી નેડી.

વસણુ

નેહું ભાવે જકતને વળી, સહુકો ઠે આશીશરે;
 ચિરંજીવ સદા સુખી રહોરે, સનેદે વુગદીશરે. ૧૭

ધોળા

શુકલ કહે સૂણુ રાયરે, લગન શી રીતે ધાયરે,
 દ્વિધે ધોયા પાય, બે વર કન્યા તણાડે. ૧
 સ્વસ્તિવાચન દીધું રે, અંતરપટ દીધુંરે,
 સરવે કારજ સીધ્યું, કાંઈ ન રહી મણાડે. ૨
 મંગલગાનજ ગાતાંરે; મંગળાદક લણાતાંરે.
 લગનધરી ત્યાં શુભ, હસ્તમેળાપક થયાડે. ૩
 પિતા સત્રાણતેરે, વેઠ શાસ્ત્રની રીતેરે;
 કન્યાદાન દીધું, તનતાપ ગયાડે. ૪
 અંતરપટ પાછું લીધુંરે, નેત્રે કાજળ દીધુંરે;
 પાલવગાંઠણુ દીધું, કાળી કંઠી ધરીરે. ૫
 તંબોળ ચરવણુ કરિયાંરે, મંગળ ફેરા ફરિયાડે;
 સરવે કારજ સરિયાં, વર પામ્યા હરિરે. ૬
 ભિડ્યાં બેહુ પરણીરે, શોભા ન બાય વરણીરે;
 કોણુ જન્મની કરણી તે, આવી ફળીરે. ૭

- ચાર ચતુરા યોલાવીરે, હરખ ધરીને આવીરે;
જુગતે જોડું વધાવીને, પાછી ફરીરે. ૮
- પેઠાં મંદિરમાંહેરે, નામિયાં ગોત્રજ જાહેરે;
વૃદ્ધ હુતા તે સહુ નીરખી તે, દુઃખ વામિયારે ૯
- વર કન્યા સજોડે સહુરે, જાનીવાસે આવ્યારે;
વામાએ વધાવ્યાં, લાડકડી પીહર પોતિયારે. ૧૦
- વેહેવાણુ વેહેવાણો મળીરે, હળિમળી સોહેણું લીધારે;
કંકુએ પીળ્યા કપોળ, વીનોદશુરે. ૧૧
- ત્રણ દિવસ મન લાવ્યારે, સોજન કરાવ્યારે;
જે કે જાન અવાસ ઉતરે, પ્રમોદશુરે. ૧૨
- મુદત્ત જોઈ શુભ સારરે, વર કન્યા ભુકતે કંસારરે;
હરખ ત્યાંહાં થયો, અપાર છેરે. ૧૩
- પીરસે સાસુજીરે, સતભામા કરેરે;
કેળિયો લઈ, કંથને જમાડેછેરે. ૧૪
- હરિ હંઠ કરી પાછી લઈને, આરોગ્યા પ્રભુરે;
હરિ જમાડે હરિવદનીરે, જમે નહીં હંઠ લઈ બેઠારે.
- ચાચણું અરીસો લેઈ, પોતે ત્યાં આરોગીયારે. ૧૫
- ફંપતી મુખડું ધોતાંરે, સાસુપાલવ લહોતારે;
તાંબુલ આવે જોતાં, બે સંજોગીયારે. ૧૬
- તે આવી તંજોળરે, રંગ છાંટે રાતો ચોળરે;
પરસ્પર કલોલ, રંગ ભીંજ્યારે, ૧૭
- પરસ્પર પીક છાંટેરે, રંગ રાતો ચોળરે;
પીતાંબર પાનેતર બંધે, રંગે ભીંજ્યારે. ૧૮
- બંન્ધો રૂપે સરખારે, સૌજન દેખી હરખ્યારે;

તેહ સમે કો નિરખ્યાંરે, લાજ્યાં બાજ્ય તેહનારે. ૧૯
 સંગાં સંબંધી કરતાંરે, ચાંલ્લો સૌકો કરતાંરે;
 કર મુદ્રાઓ ધરતાં, બેઠને સગપણ રીતેરે. ૨૦
 ભગીનીના ન હોયરે, કાકા મામા સોયેરે;
 મળ્યા વિવેક બેઈ, વાસુદેવ સત્રાણતેરે. ૨૧
 પરણી ઉઘ્યાં જ્યારેરે, મળીયાં સૌને ત્યારેરે;
 કીધો વિવેક વધારે, વેવાઈ સત્રાણતેરે. ૨૨
 સત્રાણત વસુદેવરે, મળીને બેઠા સંગેરે;
 નિવિધને વિવાહ થયો, રહ્યો સૌનો રંગેરે. ૨૩

વલણ

સત્રાણત વસુદેવ પ્રત્યે, બોલ્યા વિનય વચનરે.
 ગૌરવ ભોજનનું નિમંત્રણ છે, સહિત સર્વ સ્વજનરે. ૨૪
 હેવું સુણી વસુદેવ વદિયા, ઘણી રૂડી વાતરે;
 તમે શિષ્ટે કરો મન મનોરથ, જથ વાધે વિખ્યાતરે. ૨૫

ગૌરવનું ધોળ

સદન સત્રાણતને સોહેલોરે, શુભગ ગૌરવ નોતયું થેર;
 વિનય વિવેકે કહાળ્યું વસુદેવનેરે, આજ કરજો અમ પર મેહર.
 સદન ટેક.

આઘ શ્રીકૃષ્ણ સહોદર સાયશુરે, સખા સહુદૃઢ કુટુંબ પરિવાર;
 પ્રાહાણા પડોશી સ્નેહી સંગે લાવજોરે, સંબંધી આદે સરવે
 બહેવાર. સદન ૧
 તે સહુ સમેત સુખથી પધારવૂરે, પાવન કરવા અમારું ધામ;
 વિપ્રની સાથે નિમંત્રણ જોમ કહાવિશૂરે, બહેવાઈયે કરીને
 પરણામ. સદન ૨

વાજંતે ગાજંતે વસુદેવ સંચરારે, પ્રભુ આઘે લેઈ સહુ સાથ;
આદર સહિત ઉડીને આસન આપીયારે, સત્રાજીતે ભેડી

ભુગ હાથ સદન. ૩

મંજન અર્થે તાતાં જળ સર્વનેરે, સમોવણુ ખીજાં શીતળ નીર;
અંગકુલેલ મર્દન પરિકર કરેરે, નાહ્યા પ્રથમ તો શ્રી જહુવીર. સ૦ ૪
કરી અંગવસ્ત્ર અનુપમ અંગ શુરે, પીતાંબર પેહેયું દેવ મોરાર;
કેસરી તિલક કીધું ભાલે શોભતુરે, છબી ઉપર ભઈ બલિહાર.

સદન. ૫

એ જ રીતે દનન કીધાં સૌ જથ્થેરે, બેઠા પંગતે શોભા અપાર;
વરતું સુખાસન માડયું મધ્ય હારમારે, ગિરાજ્યા વસુદેવ

કુમાર. સદન. ૬

આસપાસ બેઠી જન બહવતણીરે, ગિરાજ્યા વચમાં ચાદવેંદ્ર;
તે સમે શ્રીકૃષ્ણ એ વિધે શોભતારે; જેમ તારામંડળ મધ્યે

ચંદ્ર સદન ૭

નખ શિખ આબ્રણ હરી આઘે સર્વનેરે, શોભા શી ઠહું છે
નહિ પાર;

ઉત્તરેનાદિક સર્વ બેઠું સુખમારે, વિવેકે જેને જયમ અધિકાર.

સદન. ૮

એજ રીતે બેઠું મંડળ મહિલા તણુરે, વસ્ત્રાભૂષણ ઝાકઝમાળ;
સાંતરૂં થઇને લોજને બેઠું સહુરે, સ્ત્રી પુરૂષ વૃદ્ધ યૌવન

બાળ. સદન. ૯

ચોક્કી ચાર એક શ્રીવરરાજનેરે, પ્રીતે મુક્યા છે પ્રીસણહાર;
કનકનો થાળ મોટો મણિએ જાળ્યોરે, તેહની સંગે વાટકડા

બેચાર સદન. ૧૦

થાળમાં જડિત વાડકી કંચનતણીરે, ચમચા છે ચામીકર કેરા ચાર
ગોમતીજળ લયું પાત્ર સોહામણુરે, પાસે મૂક્યું છે દેવ
મોરાર. સદન. ૧૧

એમ સર્વને કચોલાં ને થાળિયોરે, બ્યાંહાં જોઈયે ત્યાં
હેમનું હેમ;
પીરસણુ આદ્ય હાવાં શાક પાકનુરે, કંઈ એક વરણુનું તે
ધરી પ્રેમ. મદન. ૧૨

પ્રથમ તો પરવળ ગલકાં ને તુરીયાંરે કારેલાં કંટોલાં ને વત્યાક;
વાલોળ પાપડી લીલવા તમતમારે, આંખવાનું અનોપમ
શાક સદન. ૧૩

સકરકોહોળામાં સીંગ ગવારનીરે, ચીલડાં ને ચોળાફળી સાર;
કાચાં કેળાં ઝિંબફળ ને બીંડાં જલારે, દુધીયાં તળ્યાં દેઈ
વધાર સદન. ૧૪

મેથી તાંદળજાંની ભાણ ભલી બનીરે, સુવા લુણીનો સ્વાદ અનુપ;
હિંગ હળધર મરી મેહેલીને તે તળ્યારે, કંઈ એક શાકમાં
જાણું છે તુપ. સદન. ૧૫

પંડોળાં પીરસ્યાં જુર કોણું કાંધલેરે, જાડું કીધું છે
વડીઓનું શાક;
ભરત વધારું મસાલો લેળી કરીરે, તીખાં રાયતાં તો ટાળે
ધાક. સદન. ૧૬

વાલ વટાણા ચોળા હિંગ તેલમાંરે, કીધાં ભળ્યાં જુબળાં અનેક;
મેળી મેળવણી તળ્યાં સુંદર શાણુગારે, ચાર ચટણીમાં અત્ય
વિવેક. સદન. ૧૭

વેસણુ લેળી તળ્યાં પત્રવેલીયારે, તીખાં તમતમા તે ઘણું સાર;

- દાળ સણુગની અંકુરી અનુપ છેડે, વસ્તુ ખાતી લીખી
કોઈ ખાર. સદન. ૧૮
- સુંદર પાપડ પીરસ્યા સોહામણારે, દીસે પુનમ ચંદ્ર આકાર;
લાલ અબકસી કોઠીમઠાં કાચલીરે, શું શું કર્હું વિધિ કીધી
અપાર. સદન. ૧૯
- બોળકેરી ને ઠાકડ કેરાં કરમદારે, ગ માળો ને રાયતી
ચીરી ચાર;
મેથીયાં લીંબુ પીળાં ખાસાં ખારિયાંરે, હળધર આહુ
આદાળીલ સાર. સદન ૨૦
- ખાળ' છે તાળ' જલેખી જોઈયે બણીરે, ગળ્યાં ઘેબર છે
ઘણાં સ્વાદ;
મોહનથાળ મોહક છે મોતી ચૂરનારે, સેવેયાનો કોણુ કરે
વાહ. સદન. ૨૧
- લાખણસાઈ લાડુ ખુરમા ખરાંરે, દીઠિ દહીયરાં પામીયે રીઝ;
મગજ ઘસાંદળ મગદળ મસમસેરે, લાડુ ચારૂ ચારોળીનાં
ખીજ. સદન. ૨૨
- ખડમંડાં ખાસાં કેસરિયાં બાબર બણ્યારે, ઉપરેઠા અનોપમ
વસ્ત;
ઈંદ્રસાલ અમૃતપાક તવા પુરીરે, કર્પૂર નાડી મેહેલી કોમળ
મસ્ત સદન ૨૩
- માંઠ મઠડી ઠોર મનોહર લાડુવારે, મેવાની છુટી ખુંદી છે સાર;
ચંદ્રકળા સુતરફેણી સોહામણીરે, સહરપારાનો સ્વાદ અપાર.
સદન. ૨૪
- પેંડા બરફી રસખુરાં ને ખુરમારે, શુંબપુરી કચોરી છે સાર:

બહેકે બિરંજ મલાઈ શ્રીખંડ છે રે, દ્વધપાક બાસુદી
કંસાર. સદન. ૨૫

સેવ શીરો સુવાળી ને ચૂરમૂરે, વડાં વેડમી ને રસપોળી;
ઓરમું લેંહેંચી રાયણ રાતી રસબરીરે, પીરસે સાકર ધૂત
માંહેજ બોળી. સદન. ૨૬

દીધી કોમળ ત્રિધારી ગોળપાપડીરે, માલપુવા ને પુડા વિશાળ;
પયને પહુંવા માહે ખાંડ છે બોળલેરે, છે સંજા બહુ સુંદર
રસાળ સદન. ૨૭

દ્વધ કઢ્યાં માંહે સાકર મેળીનેરે, કેસર કરતુરી બેહેક બરાસ;
સર્વે સામગ્રી ઇત્યાદિક તે અતિ ઘણીરે, તેની દોહડા ફેલી
છે સુવાસ સદન ૨૮

પાકાં કેળાં સોનેરી સુંદર રસ ભયાં રે, માંહે સાકર ધૂત ભરપુર;
મેંદાની પૂરી તે સંગે સોહામણીરે, સુંદરપાક થપડીને
ગહેસુર. સદન. ૨૯

મધુ મેવા પકવાનન મીઠાઈનારે કાંઈ ગણાતાં ન આવે પાર;
ખટરસ બીજન હું વર્ણવી શું શકુંરે, સરવે વસ્તુમાં સ્વાદ
અપાર. સદન. ૩૦

સુદર પિરત્યા છે કૂર કમોદનારે, પીળી કદમ્બક દાળ તે માંદા
ગૌરીનાં ધૂત તાવેલાં છે તર્તનારે, હેવો સ્વાદ મળે નહીં
કયાંક. સદન. ૩૧

દીધી કદી વડીની તીળી તમતમીરે, પીતાં ખ્યારી ટળે
નહીં આશ;
લવણ ભર લેળ્યું દહીં છે ખડુમડુરે, વાળ્યો આંક વધારેલી

હાંસી કુતુહલ કોટી કૌતુક કરેરે, સામાસામી સળધી વેહેવાઈ,
આનંદહેલી થઈ રહી તે રથજેરે, શોભા સરવે ચક્રું કયમ
ગાઈ. સદન ૩૩

એ વિધિ આરોગી ઉઘ્યા શ્રીહરિરે, શુદ્ધ આચમન કીધુ
હસ્ત પખાળી
ખીડી તબોળ આરોઘ્યા અભિનવીરે, રસિયાજીતે અતીશે
રસાળી સદન ૩૪

પાન પુગીફળ લવિંગને એળચીરે, મૃગમદ ને ચૂનો ખેરસાર,
કર્પૂર તજ તમાલપત્ર જાવત્રી છે રે, જાયફળ આદે વસ્તુ
અપાર સદન ૩૫

એ વિધિ એમ સંતોખિયા શ્રીહરિરે, સત્રાજીત નમ્યારે
પ્રભુજીને પ્રાય,
પ્રસન થઈ સહુ સગે પધારિયારે, નિજ મંદિર શ્રીચક્રાચ
સદન ૩૬

ગૌરવ લોજન એ શ્રીકૃષ્ણનુરે, જે કેા શીખે સળજે ને ગાય,
કહેા દયોદાસ શ્રી વલ્લભદેવનોરે, તેના મૌકારજ સિદ્ધ
થાય સદન ૩૭

વલ્લભ

સત્રાજીત વસુદેવ તે, મળી જોડા સગરે,
નિર્વિઘ્ને વેહેવા મળ્યો ને, રહ્યો જોડુનો રંગરે ૩૮
હાવા કરવી રહી પેહેરામણી, તે આજ છે અનુકૂળરે,
વસુદેવજી કેહે ઘણું સાફું, આનંદ હોય અતુલરે ૩૯

જેઠા શીખે સાંભળે વેહેવા, પામે મનકામનારૂપી મેવા;
 નદી નર્મદા ત્રટ એક ગામ, ચાડે ચંડિકાગામ છે નામ. ૨૩
 નાગર સાઠોદશ ગ્રાહ્યણુ ભક્ત, શ્રીવલ્લભપદ્મમળ આસકત;
 હરિજન દયાશંકર નામ, તેણે વેહેવા ગાયો સતલામ;
 શ્રોતા વક્તા સરવે જન સારા, જેશ્રીકૃષ્ણ સર્વેને અમારા. ૨૪

વલ્લભુ

જય શ્રીકૃષ્ણ સરવે કહો, યયો સંપૂર્ણવેહેવારે;
 નિર્મળ બથ શ્રીનાથના, જન દયાશંકર ગાયરે,

શ્રીનાગ્નજિતી વિવાહ

મીઠું ૧ લું.

પ્રથમ શ્રી વલ્લભ કુળ પરણું પ્રેમે, રાધારમણ નિશદ્વિન રમું રે;
 શ્રીનાગ્નજિતી વિવા વિસ્તારે, પદ્મધ કરતાં પ્રભુને નમું રે. ૧
 શ્રીભાગવત હથમરકંધ મધ્યે, અહ્લાવનમો અધ્યા' ભક્તોરે;
 શુકલ કહે સુણો પરીક્ષિત રાજા, નાગ્નજિતીનો હાથેવાળો મળ્યો રે. ૨
 કોશલ દેશ વિષે વસતો નૃપ, નાગ્નજિત નામે સહી રે;
 મહા તપસ્વી હરિજન રાજા, કીર્તિ શેષે ન ભય કહી રે. ૩
 તે રાજાને એક જ પુત્રી, સત્યા નામે સોહામણીરે;
 નાગ્નજિતી એવું નામ ઇ ખીણું, શૌભા શી વણું તે તણીરે ૪

સરસ્વતી વાસ વસી રહી આવી, જીભને અગ્રે જાણીએ રે;
 લક્ષ્મી કરતા રૂપ શત ગણું સારૂ ઉપમાએ કોણ વખાણીએ રે; ૫
 હારે લાવણ્યતાએ શયિ લલના, શાંતિમાં સાવિત્રી જેહ રે;
 એક નિદ્રામાં પાર્વતીજી હારે, સર્વ શિરોમણી નિઃસંદેહ રે ૬
 બાળપણમાં બળપ્રદ રાજ, બાળાની ઇચ્છા ધરે ઘણી રે;
 રૂપવતા રમ માહી ડુબ્યા, ધનવંતા કે' શિરોમણી રે. ૭
 રાજનું ધર તોડી પાડે, પરણાવિયે નૃપ બાળકી રે;
 કોઈનું કે'ણુ રાજ નવ માને, મુણી પ્રભુ પ્રગલ્યાની વકી રે. ૮
 રાણીઓ સાથે રાયે વિચાર્યું, પુત્રી પ્રભુને આપવા રે;
 બીજાને ના નવ કહેણુ પડે તેમ, જીજિત કરી જોર આપવા રે ૯
 સાત બળદ બાળાને ઠાણુ, રાયે તૈયાર કરાવિયા રે;
 તે તીક્ષ્ણ શૂંગવાળા ભયકારી, જોઈ રાયને લાવિયા રે ૧૦
 પરાભવ શકથી નવ ધાયે, હર વરણુ હારે જોઈને રે;
 બળ પુરૂષને ખાતેથી મારે, ન ચરની સાથવે મોઈને રે. ૧૧
 પુરૂષ પ્રાણીનો ગંધ મહે નહિ, એવા મહમાતા થયા રે;
 તદા નૃપતિએ પત્ર પઠાવ્યા, ફત લઈ લઈને ગયા રે. ૧૨
 સાત સાદ જે નાથે નરપત, એકી કાળે આવીને રે;
 તે કન્યા મહારીને પરણે, મુજને મુખ ઉપજીવીને રે. ૧૩
 જે નહિ સાત સાંઠને નાથે, તેને ન કન્યા આપિયે રે,
 જે નાથે તે કન્યા લઈ જાયે અમો કુળ કીરતિ નહિ આપિયે રે. ૧૪
 એકજણે નાથવા અહીં આવી, બીજાનું બળતો આલે નહિ રે,
 જે નાથે તે પરણે કન્યાને, પૂજ્ય થાય મારો સહી રે ૧૫

૬ લાનણ્યતા-મુંદરતા. શયિ-છંદાણી લલના રી. ૭ બળપદ—
 બળ આપનારા અર્થાત્ બળવાન.

દ્વિત પત્ર લઈ દેશ વિદેશે, રાય આસાથી ચાલિયા રે;
 જે પત્ર વાંચે તે બધ પે'લો. સમાચાર સુણી મન મા'લિયા રે. ૧૬
 મહાપરાક્રમીને કરું પૂરો, તો સાત સાંઠનું શું ગળું રે;
 એમ અહંકાર કરતા હીંજ્યા બળી મહાબળી થયા રલ્લુ રે. ૧૭
 નાગનજિતીએ વારતા બાણી જે. પિતાએ સ્વયંવર માંડિયો રે;
 રૂપનો આનંદ મનમાં હતો તે, સત્યા શાણીએ છાંડિયો રે. ૧૮
 જે રૂપ મુજને વિદ્યાતાએ આપ્યું, તો નર્મીબ એ નવ આપિયું રે;
 રમાપતિ સાથે રમણજ કરવા, શું વિધિએ ના આપિયું રે. ૧૯
 સાત સાંઠને નાથવા તેમાં, શી મોટી છે વારતા રે;
 કોઈ બળવાન પ્રતિજ્ઞા પાળે, છે પિતાજી સુખ ટાળતા રે. ૨૦
 એમ નિશ્વાસ નાળીને બાળી, દેવીને દે'રે ગઈ રે;
 પોઠય મકારે પૂજા કરીને, હાથ જોડી ઉભી રહી રે. ૨૧
 જે માતાજી મનોરથ પૂરો, તો પુરુષોત્તમ પરણાવિયે રે;
 પારખું આજ બજાવો પ્રાંડું, તો દેવી માણ બચાવિયે રે. ૨૨
 એમ ઠહીને કટારડી કાઢી, માથે ઉદર મોજાર રે;
 દેવીએ આવીને હાથ જ આપ્યો, ગળશે તુને મોજાર રે. ૨૩
 તારા પિતાને પૂછજે પ્રીતે, શુભ રહસ્ય તે જાણશે રે;
 તે હરિજનને છે હરિ વા'લા, સત્યારથ તે જાણશે રે. ૨૪
 એમ વહી શિર હાથ જ ધરીને, દેવી ગયાં દેવલોકમાં રે;
 નાગનજિતી મહામગ્ન થઈ ચાલી, સ્વયં પિતાના ઓઠમાં રે. ૨૫
 જઈ પિતાશ્રીને પરણમિયાં, હસ્ત જોડી ઉભાં રહ્યાં રે;
 પવિત્ર પુત્રી જોઈ પિતાએ, વેણ મધુરાં શ્યાં કહ્યાં રે. ૨૬

તે વણું કહે શુકદેવ ઋષિ, રાય પરીક્ષિત સાબળો રે;
 નગ્નજિત કહે પુત્રી મારી, સુવયો સ્વયંવર તેં મળ્યો રે ૨૭
 પુત્રી મન મંદ્યાધને જોલી, હરિવર વર ચિત્તે ધરૂં રે;
 ને ખીને એ પ્રતિજ્ઞા પાળે, કાષ્ઠ ભક્ષણ કરી મરૂં રે. ૨૮
 ત્યારે રાજ એણી પેર જોડ્યા, હરિ મનોરથ પૂરશે રે;
 સાતરા સાઠ કયાં તે કાજે, ધરા શિરોમણિ જૂરશે રે ૨૯
 અન્નવિદ્યા શસ્ત્રવિદ્યા શીખ્યા, પણ કોઈએ ગો ચારી નહિ રે;
 સાંઠ નાથવે શામળો સાચો, નિશ્ચે અમે કરિયું સહી રે ૩૦
 ને ખીને એ પ્રતિજ્ઞા પાળે, તો યાય પૂજ્ય તે માહરો રે;
 હરિ વિષ્ણુ પૂજ્ય પૂજું નહિ ખીને, પુત્રી પિતા હું તાહરો રે ૩૧
 આપણા મનમાં ચિંતા શાની, ચતુર્થ જન્મને ભળે રે;
 એક નિષાએ નારાયણ મળશે, સત્ય સભાઈ સારી સળે રે. ૩૨
 એમ કહી પુત્રી સમજાવી, એવે સુવયુ શિશુપાળ આવિયોરે,
 ઉતારા રાયે મનહર આખ્યા, હરિઅરિ મનમા ન ભાવિયો રે ૩૩
 શિશુપાળ કહે રાય સાંઠજ નાથુ, કન્યા આપો પણ પાળીને રે;
 મોટા મેદાનમા સાંઠજ મુક્યા, શિશુપાળ ગયો ફેંદવાળીનેરે ૩૪
 એક પછી એક જાણું હું જન્મને, એમ મને વિચારિયું રે,
 નાગ્નજિતી મનમા હુઃખ ધરતી, એવે દેવીનું વેણુ સભારિયુંરે. ૩૫
 પુરૂષ શરીરનો વાસજ આવ્યો, સાંઠ કિકિયારી કરી ધરયા રે;
 એકને જાલતા મારતા જે મળી, તે લહી ભય મનમાં વરયા રે. ૩૬
 મારશે એમ થયો મન નિશ્ચે, રાય નાશી આળ્યો ખારણે રે;
 ગોપ જેવું કારજ કોણ સાધે, અમો તણુ નીચત્વ કારણે રે. ૩૭

રાયને તિરસ્કાર કરી ગયો, નીચે મોઢે મતિમૂઢશો રે;
તે પછી જરાસંધ આગ્યો, મહાબળ પ્રાક્રમ ગતિમૂઢશો રે. ૩૮
તેજે વળી ત્રણ ચારજ પકડ્યા, સાંઢ સલસણ સાચવી રે;
ત્રણ રહ્યા તેણે ઝૂંગે માર્યો, તેણે ક'પ્યો કાચે રાજવી રે ૩૯

વલ્લભુ

રાજવી ક'પ્યો ઘણું રે, જરાસંધ મહાધર;
રાય મુજશું યુદ્ધ ઈજે, બ્યર્થ કરી પ્રતિજ્ઞા પૂર.
રાય થઈ ગોવાળનું કૃત્ય, વશ્યું મનમાં મૂઢ;
દયાશંકર વરણવે રે, કરે સા'ચ ગરૂડારૂઢ

મીઠું ૨ જુનું

શુકદેવજી પછે બોલિયા, સુણ્ય તું રાય જી રે;
મગધપતિને ચઢિયો કોપ, ક'પે છે કામ જી રે. ૧
નગનજિતે કર્યું સમાધાન, કોપ કશે કરો રે;
જેવી વસી ઇચ્છા મન માંચ, સ્વયં'વર મેં'ભયો રે. ૨
ન્યાયી થઈ અન્યાયા થાવ, એતે રીત ક્યાં તણી રે;
ધનુષ્ય ભાંગે તે વરે કન્યાય, કથા તમે સુણી રે. ૩
મત્સ્યવેધ માંજ્યો દુપહરાય, સુણ્યો માગધપતિરે;
સાંઢ સા'તાં શી આવે લાજ, કશી કૂડી ગતિ રે. ૪
બળ પરાક્રમ વસિયુ અપાર, અમને શું દાખવો રે;
મૃણુ જાદવથી હાર્યો રાય, રહ્યો સ્વાદ શું ચાખવો રે ૫
જો લલવા આવ્યા ભૂપાળ, કરે સેન સાંતરે રે;
નહિ તેજમાં દળાય કોઈ, મંડળિક નોતરે રે. ૬

- એમ કરી વાદ વિવાહ, જરાસધ કાઢિયો રે;
એવે આઠ્યો દુર્યોધન, અકલ ઉભાડિયો રે. ૭
સાથે કર્ણ દુઃશાસન જાણ, શકુનિ આવિયો રે;
એ અક્ષૌહિણી મૈત્ર, સંગે લાવિયો રે. ૮
ગયો મામો કૌશલ ભૂપ, પૂજાપો લેઈને રે;
અર્ધપાદ આપી પરમાણ, રહ્યો સુખ દેઈને રે. ૯
આખ્યા ઉતારા અપાર, નૃપતિ ઉતર્યો રે;
એવે વિત્રે આવી જાણ પણ વિદિત કર્યો રે. ૧૦
સાઠ સાત નાથે એકી વાર, તે કન્યા વરે રે;
ખીજી જાયે ચાલી ઘેર અર્થ કાંઈ નવ સરે રે. ૧૧
દુર્યોધન કહે કર્ણ મિત્ર, ચાલો ત્યાં જોઈએ રે;
પ્રથમ નાથો તમે જઈ નાથ, સંશય જોઈએ રે. ૧૨
ગયા ચારે ચતુર સુજાણ, જોવા મળી મેદિની રે;
સુણી કર્ણ આઠ્યાની વાત, સત્યા અતિ ખીની રે. ૧૩
અહો ત્રિભુવન નાથ, પણ મુજ પાણિયે રે;
આઠ્યું કર્ણ રૂપી વિધન, હરિવર ટાળીયે રે. ૧૪
જો આઠ્યું દેવી વરદાન, તો દુષ્ટ નિર્ભાળ કરો રે;
એમ સ્તુતિ કરે અપાર, હરિ આવી કર ધરો રે. ૧૫
પછે મહા વનમા છૂટા સાઠ, રાયે મૂકાવિયારે,
કાછ કઢી દાનેશ્વરી કર્ણ, સમુખ હુંકિયા રે. ૧૬
કરી ખોંખારો તેડ્યા સાંઠ, દોડી આઠ્યા દોટમાં રે;
મહા સમર્થ કર્ણ ભૂપાળ, ચૂકવે છે ચોટમાં રે. ૧૭

લાગ જોઈ ધર્યાં પંચ સાંઠ, એવે જે આવિયા રે;	
તેણે માર્યો મોકમ માર, શર તજવિયા રે.	૧૮
છૂટ્યા કરમા ઝાલ્યા પાંચ, કે નૃપતિ નાસતો રે;	
હર્યા જોનાર ઉભાં જોહ, ન જાય કોઈ પાસ તો રે.	૧૯
ગયો શકુનિ સાચવી દૃષ્ટ, આવ્યા સાંઠ મારવારે;	
નાઠો રણમાંથી તેણી વાર, ધરે ન ધ્યાન ધારવા રે.	૨૦
એમ દુઃશાસનની પેર, લહી છે સહુ જને રે;	
મૂક્યો દુર્યોધને ગર્વ, મોટાઈ ધરી મને રે.	૨૧
કહ્યાં રાયને કહણ વચન, પછે ત્યાંથી ચાલિયા રે;	
એવે આવ્યો શલ્યભૂપાળ, મહાજન માંલિયા રે.	૨૨
કર્ણ પૂજાદિક સનમાન, નૃપે સામા જઈ રે;	
બલિવદ્ નાથવા કાજ, તેની ઇચ્છા થઈ રે.	૨૩
મૂકી શસ્ત્ર અસ્ત્ર શલ્યભૂપ, જઈ ઉભો વનમાં રે;	
જોઈ રૂપ રીઝિયા દેવ, વાત વધી જનમાં રે.	૨૪
શકે નાથે બળદ આ સાત, નહિ સંશય કર્યો રે;	
મહામદલ મનોહર દેહ, હીસે કર્યો રચ્યો રે.	૨૫
એવે ધાઈ આવ્યા સાત સાંઠ, ગર્જના ગાદી કરી રે;	
ધર્યાં એક જે જઈ ભૂપાળ, બણે કન્યા વરી રે.	૨૬
મારે ખીજ સાંઠ બહુ માર, તેથી રાય કંપિયો રે;	
છાનોમાનો નાશી ગયો તેહ, જરા નહિ જંપિયો રે.	૨૭
અનુશાલ્ય આવ્યો એ પેર, મહાબળ સાધતો રે;	
જોઈ જુઝિત નાઠો તેહ, બણી ઘણા બાધ તો રે.	૨૮

૨૩ બલિવદ્-બળદ.

૨૮ બણી ધ્રુવ—સાંઠ નાંચવામાં ઘણા બાધ છે એમ કહીને.

- દતવક આળ્યો સેન સાથ, અપમાન પામિયો રે,
સજય સાથ ખીજ ભૂપાળ તાલ ન જામિયો રે ૨૯
- એમ એક પડી આવે એક, કોઈ નવ પો'ચતુ રે,
કરે રાય ન મન વિચાર, થશે હવે કેા છતુ રે, ૩૦
- તેણે ધાર્યા ત્રિભુવન ભૂપ, તે વેગે આવશે રે,
તે વિના નહિ કોઈ રાય, સુજ મન ભાવશે રે ૩૧
- ગઈ પાડવપુરમા વાત સ્વયવરની બહી રે,
યુધિષ્ઠિરે કયો છે નકાર, ભીમાદિ રહ્યા બળી રે, ૩૨
- એવે થયું દ્વારકા માહે જાણ, અર્જુન ત્યા હતા રે,
તેણે કૃષ્ણને કહ્યું એમ, ચાલો થઈએ છતા રે ૩૩
- કૃષ્ણ કહે મોટી શી વાત, સાદ જઈ નાથવા રે,
એવે સૂડયા પરાજિત ભૂપ, સફળ કોઈ ના હવા રે ૩૪
- કર્પુ જરાસંધ સમેત, હારી પાછા વળ્યા રે,
કરવો આખર ધાર્યો અન્યાય સહુ ટોળે મળ્યા રે ૩૫
- પાર્થ પ્રભુશુ બાખ્યા એમ, ચાલો જઈ છતિયેરે,
જાનવપતિ કે' કરી એમ, ભરાવું શે ભીતિયેરે ૩૬
- એવે આવ્યા ત્યા બળરામ, શ્યામને કે' સચરે રે,
નાથો સાદ નાથ્યા ઘણી વાર, કારજ નૃપનુ કરો રે ૩૭
- કૃષ્ણ કહે કડ જાવા વિચાર, જોઈ આજા વાટડી રે,
શુકદેવ કે' સુણો રાય, કહું કન્યાની વાતડીરે ૩૮
- ઘણા આવી ગયા નરેશ, કૃષ્ણ ન આવિયા રે,
તેથી પ્રગમ્યુ મનમા દુ ખ, અમાચાર કા'વિયા રે ૩૯

વલણુ

સમાચાર મેવક સાથે કા'વ્યા રે, પત્ર આપ્યો એક પાણુ;
જઈ કહો મારા નાથને રે, કરો વિગત અત્રની જાણુ. ૪૦
જો નહિ આવો જડુપતિ રે, તો તજવા મારે પ્રાણુ;
દયાના પ્રીતમનો પત્ર લઈ એ આવ્યો હૃત ચતુર સુજાણુ. ૪૧

મીઠું ૩ જુ'

શુકદેવ	કહે	સુણો	રાય	રે;	
કહું	પત્ર	તણો	હું	મહિમાય	રે ૧
લખે	છે	નાગનજિતી	કન્યા	રે;	
હરિવર	છો	જગતના	જન્યા	રે.	૨
સ્વરિત	શ્રી	દ્વારામતી	નાયક	રે;	
રાજ	રાજેશ્વર	મહાલાયક	રે.		૩
છો	સમર્થ	ચતુર	શિરોમણિ	રે;	
ભુવનપતિ	અનાથપતિ	શોભા	ઘણી	રે.	૪
કેશલ	દેશથી	લખિતંગ	કિંકરી	રે;	
તમ	પહરજ	વાંછવા	દેહડી	ધરી	રે. ૫
પ્રાણુપતિ	લખાએ	ઠયમ	હરિ	રે;	
માનો	મનગમતું	રાજ	હું	મનથી	વરી રે. ૬
અભિવંદન	મારું	મનમાં	દેવ	લાવળો	રે;
હરિ	વે'લા	વે'લા	અહીં	તમે	આવળો રે. ૭
જત	અત્ર	રાખી	તેમ	હું	રહી રે;
આવી	કુશળતા	જુઓ	શ્યામ	તમે	સહી રે. ૮
અપરંચ	એ જ	છે	લખ્યા	કારણ	રે;
લખું	શુભનિધિમાં	શુંય	નહિ	કંઈ	વારણુ રે. ૯

મુજ ચિત્ત ચોટ્યું તમમા હરિ રે, મનસાસિદ્ધે જાણું હું તમને વરી રે.	૧૦
કુળવંત કન્યાને નવ ઘટે કહો કથણ રે; પ્રાણપ્રિય નિહાળું છું હુય તમારો પથણ રે.	૧૧
હરિ રૂકિમણી જઈ જેવી વરી રે; પ્રભુ જાણજો તમે તેમ હુ છુ કિંકરી રે.	૧૨
પ્રભુ કીર્તિ તમારી મુણુ ઘણી રે; મૂઠી નારાયણ કેણુ વરે નરમણિ રે	૧૩
મે વાતની લખુ એક વાતડી રે જો આવી મળશે નાથ તો રહે જાતડી રે	૧૪
અવધિ કરે દિવસ પાચનો હુ નાથણ રે; હરિ જશે પછે જીવ રે નહિ હાથણ રે	૧૫
પિતા જુકિત જોડી છે તમ કાજે રે, વે'લા પધારો ત્રિભુવન રાજે રે	૧૬
શિયાળ આવી આવી પાછા વળીયા રે; સિંહના ભાગ જોઈ વળ્યા બળિયા રે.	૧૭
હવે રહ્યું તમ ઉપર તો ત્રિકમ રે; હરિ લખ્યું કિંકરીની ઓછી ગમ રે	૧૮
વાગ્યો પત્ર તે એવો મુસારિ રે; અર્જુનને દાખવી પ્રેમની બારી રે	૧૯
બંને મિત્ર આનંદા અતિ મનમા રે; સજ થાતા કૂલ્યા ઘણુ તનમા રે.	
ચાલ્યા ચતુર શિરોમણિ ઉઠી રે; હરિજો પ્રેમપત્ર વાળી રાખ્યો મૂઠી રે.	૨૧

જોઈ ક્રિમણીછ એમ જોડ્યાં રે;	
હજિયે તે વેણનાં તોલ તોડ્યાં રે.	૨૨
પ્રાણપતિ સ્વયંવર જાવ વેલા રે;	
કરે વનિના તમ કાગ વેલા રે.	૨૩
જઈ મન મનાવો તેનું રે;	
દર્શન કરિયે નાગનજિતી નામ જેનું રે.	૨૪
વારૂ કહી વિકૃલ ત્યાંથી વળિયા રે;	
જઈ તે તો ઉચ્ચમેનને મળિયા રે.	૨૫
વસુદેવ આદિકની આરા લીધી રે;	
પછે જાવાતણી સજઈ કીધી રે.	૨૬
હરિવરે અર્જુન લીધા સાથે રે;	
વળી ઘણું કટક કીધું જડુનાથે રે.	૨૭
આદ્યા અતુરાઈથી વાટે વેલા રે;	
જોવા એક પુરમાં યયા નૃપ લેળા રે	૨૮
જોડ્યા હરિ અર્જુનની સંગે રે;	
પાથ મળવું પડશે અહીં મહાજંગે રે.	૨૯
જોઈ કૃષ્ણને હસિયા ખીલા ભૂપ રે;	
શા જાહવ જાયે વરવા અનુપ રે.	
જોઈ શું કરે છે કૃષ્ણ અર્જુન રે;	
જોઈ બલિવર્ધ થશે મન ન્યૂન રે.	
એવે નાગનજિત કને ગયા નારદ રે;	
તેને જઈ જણાવ્યું હરિનું હારદ રે.	

૨૩ વેલા કરે છે—કૃષ્ણ વેઠે છે.

૨૯ મહાજંગે—જે નામનાં.

શુણી અતિ આનંદ પામેા ભૂપ રે;	
આજ અક્ષુ જોશે શ્રીહરિનું રૂપ રે.	૩૩
ધન્ય ધડી ધન્ય ઢાંડો આજ રે;	
મુજ મૂંડને મળશે મહારાજ રે.	૩૪
નર નારાયણ આવે જાને રે;	
સકળ પૂર્વજ થયા ધન્ય ધન્ય રે	૩૫
એવે મુણ્ય કે ગાળ્યા શ્રીહરિ કે;	
શયે પૂજની સોહી રૂડી ઠરી રે	૩૬
ગયો સન્મુખ સાધી તે ઠાવ રે;	
ધન્ય ભાગ્ય મળશે મુને આજ મા'વરે.	૩૭
એવે જોમા આવતા હેવ મુશરિ રે;	
પ્રત્યુત્થાન કરી પાડ્યો અવિધારી રે	૩૮
આમનાદિક આપી લાગ્યો પામ રે;	
પૂજન પદાર્થો ધરી માગી રાય રે.	૩૯
મણુ હું પૂજી શકું તેમ કર્યો રે;	
દંઠ સેવકની એવા મન ધર્યો રે	૪૦
હરિએ વિનય જોઈ ઘણેરો રે;	
તાળ્યો નગનજિતનો વાશેદરો રે	૪૧
માન પૂવેક આસન બેઠા રે;	
નગનજિત બેઠા હરિ હેઠા રે.	૪૨
પૂજ્ય કુશળ કેસલકેરું રે,	
નૃપ કે' દુઃખ શું હરિહર હેરું રે.	૪૩

૩૮ પ્રત્યુત્થાન—ઉઠીને મામા જણુ. ૪૧ વારાકરો-જન્મ મરણનો ફેરો અર્થાત્ મોક્ષ આપના

પછે પુરમાં પ્રભુ પરવરિયા રે;	
કન્યાએ નારાયણ નિરખિયા રે.	૪૪
મનગમતા ભેઈ લગવાન રે;	
થઈ ઇચ્છા વરવા શ્યામજી વાન રે.	૪૫
કન્યા મનમાં તે કે'વા લાગી રે;	
જે હરિવર ભેઈ ઘણું અનુરાગી રે.	૪૬
જો મેં મત મતાદિ કાંઈ કરિયાં રે;	
તો હરિ ભેઈશું ચિત્તે અમો ધરિયાં રે.	૪૭
હેવ સેવ તણું કૃણ દીજે રે;	
આ હરિ પતિ હવે અદ દીજે રે	૪૮
પુણ્ય મનોરથ સફળ કરજો રે;	
આ હરિ વે'લા વે'લા હું'ને વરજો રે.	૪૯
લક્ષ્મી પ્રદ્યા સદાશિવ હેવ રે;	
લોકપાળાદિક સાધે હરિની સેવ રે.	૫૦
પદપંકજની રજ વાંચે એવા રે;	
હથે તેમનાં હર્ષન ફુલ'લ કેવાં રે.	૫૧
જે ધર્મ મધાંકા ધરવા કારણ રે;	
અવતાર લઈ કરે દુષ્ટ નિવારણ રે.	૫૨
એવા હરિવર આગ્યા છે વરવા રે;	
કયી વિધિએ ચરણ માટે ધરવા રે.	૫૩
એમ મનમાં કન્યા કથવાય રે;	
હરિ જોતા જોતા ઉતારે નય રે.	૫૪

૪૭ તો ૪૦—તો હે હરિ ! અમને ચિત્તમાં ધર્યો નેહએ, એ અન્યયાર્થ.

જઈ ઉતારે ઉતર્યા નાથ રે;	
ઉભો નગ્નજિત મંત્રીકેરી સાથ રે.	૫૫
કર જોડી જોડ્યો તે વાણી રે;	
મુણો વિનતિ શારંગપાણિ રે.	૫૬
હે નર નાશમણ મહાદેવ રે;	
જન્મપતિની સાધુ કેઈ પેર સેવ રે;	૫૭
તમે આત્માનંદથી છે પરિપૂરણ રે;	
કશે મહાપાપીનાં અધ ચૂરણ રે	૫૮
હરિ હું છુદ્ધમાં છુદ્ધ છું રાજા રે;	
તમારા કર્મની લહુ નહિં માગા રે.	૫૯
વહો હરણ કરે શું કાર્ય રે;	
હું છું અનાર્થ ને તમે આર્થ રે.	૬૦
આત્યુક્ત વિનય જોઈ હરિ વહિયા રે;	
ગ્રાંલીર મેઘનાદે મોહન મદિયા રે	૬૧
મંદ હાસ્યપૂર્વક હરિ જોત્યા રે,	
નૃપતિ વિનયના વધુ તોલ તોડ્યા રે	૬૨
ભગવાન ઠહે સૂણો બૂપાળ રે;	
ક્ષત્રીધર્મે મામ્યાનો નહિ ચાલ રે.	૬૩
એ કાર્ય ધિક્કારવા જોગ લાગે રે;	
તદપિ સ્નેહ સંબંધે ચિત્ત અનુરાગે રે.	૬૪
તમારી કબાની ઇચ્છા છે અમને રે;	
વાંચ્યા કહી વસુધાપતિ તમને રે.	૬૫

અમો કંઈ પડલુ ન આપું તે જાણો રે;	
વચન ઉચાપો કે વખાણો રે.	૬૬
નમ્રજિત કે' મુણીએ નાથ રે;	
શુભગૃહ આપછો સર્વને માથ રે.	૬૭
મહાલક્ષ્મી રહી વસી અંગે રે;	
ખીજે વર જોઈ આવું શે ઉમંગે રે.	૬૮
પણ એક પણ મુનો પુરુષોત્તમ રે;	
તમ કાજે કયું કહું એમ ક્યમ રે.	૬૯
પરીક્ષા પુરુષ પરાક્રમ કારણ રે;	
કે માનો પુરુષોત્તમ એ પારણ રે.	૭૦
પૂર્વે ઠરાવ કર્યો હરિ એવો રે;	
હાર્યા બહુ નૃપતિ કહું કેવો રે.	૭૧
વગર પલોટેલા બળક સાત રે;	
વળી પકડાય ન એવા વિખ્યાત રે.	૭૨
એ બલિવર્દે ગાત્ર ધણાંનાં લાગ્યાં રે;	
કે આઘ્યા ગયા નહિ અનુરાગ્યા રે.	૭૩
હે ચક્રનંદન હે લક્ષ્મીપતિ રે;	
બલિવર્દે નાચ્યાની કરો જો મતિ રે.	૭૪
તેમાં જો સફળ થાઓ સ્વામી રે;	
તો થામ પુત્રી મારી અનુગામી રે.	૭૫

૬૬ પડલું-પડું ૭૦ પારણ-પગવણ. પુરુષોત્તમ પરાવણ અર્થાત્ હરિને અર્પે.

વચન પળે ને જીકિત સાધે રે,	
ખાવનવીર શિરમણિ આપું ન બારી રે.	૭૬
શુકળ કહે પરીક્ષિત ભૂપ રે;	
ગમી વાત હરિવરને અનુપ રે	૭૭
વાર કહી વિકૃલવર ચાહ્યા રે,	
જેઈ રૂપ હરિનું નગરજન માંડ્યા રે	૭૮
નગરલોક કે' કયાં કંઈ પુણ્ય રે;	
રાખી નહિ ધર્મ ધરતા નૂન્ય રે	૭૯
તે સહુ કળ કળજો વે'લાં રે,	
થજો નાગ્નિજિતી આ વર લેજા રે.	૮૦
એકે દસે જીએ છે રૂપ રસાળુ રે,	
નાગ્નિજિતીએ પુનરપિ નિહાળ્યુ રે	૮૧
ઊભાં થઈ કયાં નમસ્કાર રે,	
વે'લા મળેા મુને દેવમુશર રે	૮૨
દેવ દેવી પૂજ્યાનું કળજો પુણ્ય રે,	
મળજો મને મહામુનિના મુન્ય રે	૮૩
થાજો - જલિવર્ધમાં જળ થોડું રે;	
હરિ નિર્જળ કહી ન હું વળોડું રે,	૮૪
એમ વિનતિ કરતી રામા રે;	
ચાલી આવ્યા વિકૃલ રણ સામા રે	૮૫
રાસ અસ અર્જુનને આપ્યા રે,	
પછે નારીના દુઃખ કયમ કાપ્યાં રે.	૮૬

૭૫ અનુગામી—(તમારી) પાછળ જનારી અર્થાત્ તમારી પત્ની

સાત મોરડી મંગાવી નાથે રે;	
સા'યો હાંકારે એક સાંઠ હાથે રે.	૮૭
જોવા મળ્યા જન સહુ દેખે રે;	
હરિ સાંઠને તૃણવત લેખે રે.	૮૮
એક સા'તામાં પટ આવી મારે રે;	
ત્યારે હરિવર મન વિચારે રે.	૮૯
વાતે વસમી છે જહીં જાણુ રે;	
પછે શું કરે ચતુર સુમણુ રે.	૯૦
વશ નહિ થાય એમ સહુ માને રે;	
કન્યા કગકળે મિથ્યા જા'ને રે.	૯૧
પછે શું કયું ત્યાં ભગવાને રે;	
સાત રૂપ ધર્માં સ્થામળવાને રે.	૯૨
સાત સાંઠ સાદ્યા પળ એકે રે;	
મોરડા પે'રાવ્યા વાર વિવેકે રે.	૯૩
સાતે એક સપાટે સા'યા રે;	
લહું નહિ કોઈ માધવજીની માયા રે.	૯૪
સાત સાંઠ એક દોરમાં આપ્યા રે;	
હરિએ એક ખૂણે રહીને તાણ્યા રે.	૯૫
શક્તિ સર્વ ગઈ ઝટ વૂટી રે,	
પડ્યા એક બે શક્યા નવ ઊઠી રે.	૯૬
નાહુ જે'ચું નાથે નેહ આણી રે;	
લીલા માત્રમાં ઝમી ગયું પાણી રે.	૯૭

બાળક એટા કરે જેમ બાધી રે,	
કાષ્ટના બળદ સાનમા સાધી રે.	૯૮
તેમ હરિવર કરતા લીલા રે,	
સાતે સાઠ થઈ પડ્યા લીલા રે	૯૯
તેને મૂકી માધવ ત્યાં ઊભા રે,	
સર્વ કે હરિએ આઠ દુષ્ટા રે	૧૦૦
મુણી પથ વાણી કરી પ્રણામ રે,	
નાગ્નિજિતીને જઈ કર્યું બલ્લુ રે.	૧૦૧
આ વરમાળ હરિને આરોપો રે,	
બેની લક્ષ્મીશા હરિસંગ આપો રે.	૧૦૨
જઈ વરમાળ પે'રાવી હરીને રે,	
ગાન્યા સુર જય જય શબ્દ કરીને રે	૧૦૩
રીઝ્યા પુરવાસી ને ગમન રે,	
રીઝ્યા રાણી જોઈ શ્યામળવાન રે	૧૦૪

વલ્લભુ

શ્યામળવાનને કન્યા વરારે, જોઈ રીઝ્યા માત ને તાત,	
આનંદના ધન કિલટયા, પછે પસંગી સઘળે વાત	૧૦૫
સ્વજન મન આનંદિયા રે, દુર્ગનને અતિ દુઃખ,	
દયાપ્રીતમનો સ્વામી સાચો, બલ્લુએ તેને મુખ	૧૦૬

મીઠું ઝળું

નગ્નજિત મન વિસ્મય થયો, શોક સમૂળગો નાશી ગયો,	
ધન્ય ધન્ય હરિ દેવ દયાળ, વારવાર કહે ભૂપાળ	૧
અહો દેવાધિદેવ મહત, સંસારાન્ધિ તર્યો હું જત,	
હવે કન્યાને ચહલુજ કરો, મનસા સિદ્ધે મનમા ધરો	૨

વિધિ પુરસ્સર વરિયા હરિ, નગ્નજિતે સામ્રાજી કરી;
 ઘેર ઘેર આનંદ ઉત્સવ થાય, નાગ્નજિતી મન હર્ષ ન માય. ૩
 મનવાંચિત મળિયો શુભ પતિ, (કન્યા) માને ધન્ય ધન્ય
 મારી રતિ;
 રણુવામની રાણીઓ જેટલી, હર્ષ'ધે'લી થઈ સહુ તેટલી. ૪
 અતિ ઉત્સવ થયો ઠામો ઠામ, ભપ જપે સહુ સુંદરશ્યામ;
 શંખ ભેરી આનંદ ગરગડે, કાને જોડ્યું કોઈનું નવ પડે. ૫
 ગાયન કરતા શુણીજન લોક, શોકવાળાં થતાં અશોક;
 બુસુર દેતા આશિર્વાદ, જ્યાં ત્યાં શુભ સંભળાયે સાદ. ૬
 સ્ત્રી પુરવો આનંદાં ઘણાં, વસ્ત્રાભૂષણ પે'રી બહુ બધ્યાં;
 કન્યાદાનમાં રાગે આખ્યું શું, વર્ણવી શકું તે કયમ હું. ૭
 યથામતિ કરે' છું વર્ણન રીઝે સુણી જેથી હરિજન;
 દશ સહસ્ત્ર આપી ગૌરી ગાય, ત્રણ સહસ્ત્ર દાસી આપી રાય. ૮
 પદકાદિક આભૂષણ ભરી, તે દાસીઓને આગળ કરી;
 નવ સહસ્ત્ર આખ્યા માતાંગ, મદ્દ ગરતાં છે જેનાં અંગ ૯
 હાથીથી રથ આખ્યા સતગણા, રથથી વાણ પણ સતગણા;
 વાણથી સતગણા પાળા સાર, વળી બીજું આખ્યું અપાર. ૧૦
 રથમાં વરકન્યાની ભેડ, બેસાડી નૃપે મન પૂર્વા કોડ;
 મોટી સેના વળી આપી સાથ, આખ્યા દારકાં ભણી શ્રીજદુનાથ. ૧૧
 માતા પુત્રીને કે' મીઠડી, વડાઈ કાઢજે થઈને વડી;
 સાસુ સસરાનું મેળવજે માન, દુભવીશ નહિ ક્યારે ભગવાન. ૧૨
 દિયર જેઠની કરજે સેવ, સાસર પક્ષને ગણજે દેવ;
 નામ કાઢજે પિયરતણું, ચતુર છું કહું શું અતિ ઘણું. ૧૩

એમ શિક્ષા હીધી માત, પ્રયાણ કરના હરિ સાક્ષાત;
 મહાઆનંદભેર પ્રભુ ચાલિયા, તેમને દુષ્ટ નૃપતિએ ખાળિયા. ૧૪
 ભાગ્યાં જેના પ્રથમ યાદવે જાત્ર, વળી બલિવદ્ શિક્ષાના પાત્ર;
 તે દેવી મળ્યા છે ટોળે, યુદ્ધ કરવાને રથ જોડે. ૧૫
 અરે ગોપાળમા પરાક્રમ કશું, સ્વયંવરને છતવા જશું;
 એમ વહી મૂક્યા બાણ અપાર, હરિએ શારંગ સાહુ તેણી વાર. ૧૬
 તવ બોલ્યા ત્રિકમ સાથે પાર્થ, પરી કરું હરિ અમે સાર્થ;
 તમે મીઠળ બાંધ્યુ રાખો, પ્રથમ કેને પાડું તે દાખો. ૧૭
 હરજી કહે સુણો અર્જુન, ગણો જનધ્યા સહુ રાજન;
 સાથે બાંધી દ્વારકામાં લીજે, ત્યાં સનમાન ભલેડે કીજે. ૧૮
 શીખ સાંભળી ધનંજય લલતો, બાણ સમૂહથી અરિગણ પડતો;
 માગધપતિ દુર્યોધન જોઈ, ગયા પુરમા વિચારી સોઈ ૧૯
 કોણુ ગોપશું કરે સંશ્રામ, નહિ ક્ષત્રીતણું એહ કામ;
 એ વિધિ ગયો શક્ય તો નાશી, મર્જની મહા બીક તપાસી ૨૦
 અનુશાત્વ કે' જાહવ બળિયા, સારા દિવસ એમને મળિયા;
 જોઈ શું કોઈ વાર તેમની પડતી, ત્યારે કરી લેઈએ અમે ચડતી. ૨૧
 રાજનીતિમાં શુકે ભાખ્યું, મનુ આદિકે બાકી ન રાખ્યું;
 એમ વહી ગયો તે પણુ ઘેર, બીજા નૃપની કરી ઠીક પેર. ૨૨
 ઘણા મારી પાડી અર્જુન, ઘણા બાંધી લીધા રાજન;
 જેમ ક્રુદ્ધ મૃગને મારે મૃગપતિ, તેમ તાડ્યા ગાંડિવથી મહામતિ. ૨૩
 બળિયાએ કયું મહાયુદ્ધ, તબવી અર્જુને સહુની શુદ્ધ;
 નમનજિતનું જળ બહુ લડતું, કોઈનું કૂલ ધર્યું નહિ પડતું. ૨૪

જોઈ જીતની ઘડી કેકાણ, હિંમારવ કરના જુ'બાણ;
 ધન્ય ધન્ય ધરણીપતી લાખે, અર્જુન જળમા કોઈ ન્યૂનતા દાખે ૨૫
 ગજ પાયદળ માહી ઉમગ, મારે ચોધને મહામાતંગ;
 જો કે જરાસધ શિશુપાળનાઠા, તદ્દપિ દુષ્ટ કૃત્યથી તે નહિ ગાઠા ૨૬
 મોકલ્યુ મહતે સેન અપાર, કરે યુદ્ધ નૃપતિ નિરધાર.
 પઠે મોહાસ્ત્ર મૂન્યુ અર્જુન, જોઈ નાયક વિનાનું' સૈન્ય. ૨૭
 અર્વ મોહ પામ્યા દુષ્ટ મતિ અસ્ત્ર શસ્ત્રની રૂધાર્થ ગતિ;
 સુખ્ય નૂપને લીધા રથ નાખી, હાર્યાતણી પૂરાવા સાખી ૨૮
 આઘ્યા કન્યાની સાથ દ્રવ્ય લઈ, પરાજિતપદ ભૂપતિ ઇઈ;
 ગયા ગામમા દેવમોરાર થયો ઉત્સવ અપરંપાર. ૨૯
 ધન્ય ધન્ય કે' જાદવનારી કન્યા વરી લાભ્યા મોરારિ,
 જીત્યા નૃપ મળ્યા અનેક, સાથે મૂકાવીને ટેક. ૩૦
 સુણી જળભદ્રે તે વાત, જોવા જાદવ પતિ સાક્ષાત;
 લાભ્યા નૃપ કયું' સન્માન, છોડી મુક્યા જાળવી માન. ૩૧
 તે કરે સહુ કૃષ્ણ વખાણ, કોઈ અર્જુનને કહે જાળવાન;
 નરનારાયણ રૂપ નિધાન, કોઈ જાળદેવને કે' મહાન. ૩૨
 એમ કીર્તિ કરતા સહુ, ગયા ગામમાં શી વિધિ કહું;
 ધન્ય ધન્ય જહુપતિ દેવ, વહી એમ કરે પતિ એવ ૩૩
 જાણી નગનજિતે હરિની બડાઈ, ગયો તન મનમા કુલાઈ,
 નગર બહાર કર્યો છે મુકામ, મુહુર્ત જોવા રહ્યા છે રથામ. ૩૪
 ધન્ય ઘડી ધન્ય ઈ'ડો આજ, એમ વહે વસુદેવ રાજ,
 પુત્ર નહિ એ છે પરબ્રહ્મ, જાદવતણો જાળવ્યો ધર્મ. ૩૫
 સહુ દુષ્ટ નિકંદન કીધા, જશ જહુપતિએ ઠીક લીધા;
 ઉગ્રસેનનું મનાવ્યુ મન, ધન્ય ધન્ય હે જગજીવન! ૩૬

દેવ દાનવ હાર્યા સર્વ, ગળ્યા ગુણનિધિકેરા ગર્વ.
હવે પુત્રભાવ નવ રાખુ, પરબ્રહ્મ પ્રભુને ભાખુ ૩૭
મારા પુણ્ય થયા છે ઉદે, એમ પ્રકૃષ્ટિત થાતું હૃદે,
દેવકીજીએ સાલણી વાત જીત્યા ભૂપ કંગી ઘણી ખ્યાત ૩૮
તેના આનંદની નહિ મીમા, વળ્યા શુભ વા'ણવટીના વીમા,
રૂકિમણીજીએ જાણી વાત થયા ઘણા તે રણિયાત ૩૯

વક્ત્રસુ

રણિયાત રાણી થયા રે વધાર્મ ઘેરે ઘેર જાય,
હરિસેવા સાથે ઘણી રે, શુભ ગોવિંદના ગાય ૪૦
મુહૂર્ત જોઈ મા વળે રે, કેઈ પેર પુરમા કરે પ્રયાણ,
દયાના પ્રીતમનો આડબર તે, શો કહે મતિ અજણ ૪૧

મીઠું પમું

ત્યારપછી શુકજી એમ બોલિયા, સુણો પરીક્ષિત રાય
હવા ત્યાર પછે શુ નિપતુ, કહું તુ ને મહિમાય
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની. ૧

મુહૂર્ત એકાદશીનું મનોહરું, પુરમા પેકાનું જાણુ
અર્ચન મિત્ર માથે લઈ, કર્યું પ્રભુએ પ્રયાણુ
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની ૨

એક રથમા આરૂઢ થયા હરિ સાથે કન્યા રૂપ રતન,
મિત્રનો રથ જોડે કર્યો, કરે ગોષ્ઠ હરિ અર્ચન
જય જય વદો નાગ્નજિતીનાથની ૩

ચા'યા સાળેલા થઈ ઘણા માંતરા, નયવે કેકાણ વાટ;
મનમાં નહિ કાઈ ખરખરો, તજ્યા સહુ રે ઉચાટ.

જય જય વદો ૪

ઉઝનેન વમુદેવ બળભદ્ર ચાલતા, સાથે જાદવ સાથ.
સામઘએ સહુ આવિયા, આલી જુગતે હાથ

જય જય વદો ૫

સાત્યકિ કાર્યભાર કરે ઘણો, ઉદ્ધવ લખતા હિસાબ;
અકૂરણ હરિની કને, દેતા જોઈતો જવાબ.

જય જય વદો ૬

લોક આલોકવા ચઢ્યા મેડીએ, જોતા કન્યાનુ રૂપ,
હરિવર આપણો રયામજો, કન્યા રૂપ અનુપ.

જય જય વદો ૭

ખારી જાળીએ કોઈ અટારીએ, કોઈ ચઢી ગોરી ગોખા;
કોઈ છજે ઝરૂએ રાવટી, રામા ઉભી છે રોખ.

જય જય વદો ૮

પુરુષો જોઈ રાણી રૂપને, પામ્યા મોહ અપાર,
જાદવપતિને જોઈ જુવતી, થઈ થેલી નિરધાર.

જય જય વદો ૯

એમ ચાલતાં આવ્યા ચોટડે, અર્જુન અવિનાશ;
કોઈ લાજાએ વધાવતા, વધાવે કોઈ પુષ્પમુવાસ.

જય જય વદો ૧૦

કોઈ વધાવતાં મોતીએ, કોઈ હેમ પુષ્પ રસાળ;
રૂપાનાં કરી કોઈ નાખતાં, જય જય ભણે નાનાં બાળ

જય જય વદો ૧૧

એમ આનદધન ઘણો વગસતો, જ્યા ત્યા જય ઉચરાય,
ચોગ તણ ચતુર ચાલિયા, જનની લીડ ભરાય.

જય જય વદો ૧૨

હવા આવ્યા તે રાજદારમા, યોધ લિલા સજી હથિયાર,
આવકાર નીધો તેમણે ઘણો, કથુ નમન દેવ મોસાર

જય જય વદો ૧૩

દારે મડપ રચ્યો છે સોહામણો, ગુણીજન ગુણ ગાય,
ગોરી ગીત ગાય છે ઘણા હર્ષથી, ધન્ય ધન્ય જાદવરાય

જય જય વદો ૧૪

કોઈ કન્યાપક્ષતણી થઈ, કોઈ ગિરિધારી ગુણ ગાય,
કોઈ ગાય છે લિલય પક્ષને, જય જય શબ્દ સુણાય

જય જય વદો ૧૫

કોઈ નારી નિહાળતી નાયને, કોઈ કન્યા જોઈ મલકાય,
કોઈ ભાગ્યશાળી કહે કૃષ્ણને, કોઈ કહે બળરાય

જય જય વદો ૧૬

કોઈ આશ ધરે છે મનમા કોઈ કરે આપવા આશ,
સર્વને સરખા છે મહાપ્રભુ, એવી રચી માયા અવિનાશ

જય જય વદો ૧૭

જો અર્જુન આનદ પામિયા, ધન્ય ધન્ય જદુરાય,
તારી માયા અકળિત કો કળે, એમ વદી હરખાય

જય જય વદો ૧૮

એમ જરતા તે મડપે આવિયા, થયુ માતાને જાણ
જે પ્રભુ પધાર્યા છે મડપે, વળ્યા વે'લા સુખણ

જય જય વદો ૧૯

અર્જુન કહે ભાર ન ઉપડે, વર્યા રૂકિમગી નાથ,
તે દિવસ અમો ક્યા હતા હરિવર તમ સાથ
જય જય વદો ૨૮

શ્રી કૃષ્ણ ડે' જાગદેવ તો હતા, તેથી પામ્યા ત્યા પાઠ
આ લગ્ન થયા છે તમવડે, કર અઘ્યા નહિ હથિયાર
જય જય વદો ૨૯

એક હામ્ય વિનોદ કરી ઘણો, ઉઠ્યા સભાથી મોરાર,
દેવી પામે તે દોરડા છોડતા, નટવર હાર્યા નિરધાર
જય જય વદો ૩૦

ભક્તાનથી ભૂધર હાગી રહ્યો, જયગાળી દાનવ દુષ્ટ
પડે હર્ષધેવા થઈ સહુ ફરે, વાંલા થયા રૂપુષ્ટ
જય જય વદો ૩૧

અર્જુન કહે હરિ હાવા જશુ, અમો છંદ્રપ્રથ્થ માય,
વળી આપ પાછા પમારજો, વિયોગ રૂચે ન ઠયાય
જય જય વદો ૩૨

ભઈ મરણ હરીએ વળાવિયા, ગયા શુભ્રુનિધિ ઘેર
ઈર્મરાયને ભેટિયા, કહી પ્રભુની પેર
જય જય વદો ૩૩

તી નાર શુ, રગભેર રમે નાથ,
ગા મોઘ્યા પ્રભુ નવતર સાથ
જય જય વદો ૩૪

સાથે રામા રમીલી ગુણની ભરી, ગીત ગાતી માતી બહ,
તેના ઉપ ન શેષ કહી શકે, તવ હૃદય શા વખાણ
જય જય વદો ૨૦

હરિના પટરાણી કિમણી પાધરા, બેતા જહુવરૂપ,
માણ આવી ઊભા મડપે પોકવા ભારે ભૂપ
જય જય વદો ૨૧

ગોર ગર્ગિયારજ આવિયા, માથે પૂજાનો માળ,
પોઠી લેવા કોઠ છ ઘણા, ઉતરો રથમાથી ગજ
જય જય વદો ૨૨

સુણી શ્યામજો શ્યામા સજ ઉતર્યા, આબ્યા મડપ દાર
આધુ ઓઢી માતા પોકતા પડે આનદધનજ કેગી ધાર.
જય જય વદો ૨૩

ગોર કહે શ્રેષ્ઠા જુસર મુસળ, ત્રાક રવધઓ જોડે,
રીતે ભાતે શ્રેષ્ઠા હાથમા, મત્ર વદુ નિસદેડે
જય જય વદો ૨૪

છડીપીડી શણિયો સહી, સપુટ પુટ ધર્યા પાસ
રીતે પ્રીતે પધાર્યા મડપે, આનંદી અવિનાશ
જય જય વદો ૨૫

મડપ મધ્ય આસન અતિ ઓપતુ, ત્યા બિરાજ્યા મોરારજ,
અનુન સાથ બેઝાડીયા, કહે પ્રશસાના કાજ
જય જય વદો ૨૬

અનુન હતા બે સાથમા, તો જીતી આબ્યા ભૂપ,
નહિ તો આ દિવસ ક્યા દેખવો, હરિ કહે વીર અનુપ
જય જય વદો ૨૭

અર્જુન કહે ભાર ન ઉપડે, વર્યા રૂકિમળી નાથ;
તે દિવસ અમો ક્યારે હતા, હરિવર તમ સાથ.

જય જય વદો ૨૮

શ્રી કૃષ્ણ કે' બળદેવ તો હતા, તેથી પામ્યા ત્યાં પાર;
આ લગ્ન થયાં છે તમવડે, કર ગ્રહાં નહિ હથિયાર.

જય જય વદો ૨૯

એક હાસ્ય વિનોદ કરી ઘણો, ઉઠ્યા સભાથી મોરાર;
દેવી પાસે તે દોરડા છોડતાં, નટવર હાર્યા નિરધાર.

જય જય વદો ૩૦

ભક્તજનથી ભૂધર હારી રહ્યો, જયશાળી દાનવ દુષ્ટ;
પછે હપંથેલાં થઈ સહુ ફરે, વાંલા થયાં રૂપુષ્ટ.

જય જય વદો ૩૧

અર્જુન કહે હરિ હાવાં જશું, અમો ઇંદ્રપ્રસ્થ માંય;
વળી આપ પાછા પધારજો, વિયોગ રૂએ ન કયાંય.

જય જય વદો ૩૨

તોઈ મરણ હરીએ વળાવિયા, ગયા શુભ્રુનિધિ ઘેર;
જય ધર્મરાયને ભેટિયા, કહી પ્રભુની પેર.

જય જય વદો ૩૩

પછે આનંદે નાગવજિતી નાર શું, રંગભેર રમે નાથ;
પટરાણી મે'ણા મારે ઘણાં, મોઢા પ્રભુ નવતર સાથ.

જય જય વદો ૩૪

એમ આનદે દિન ઘણા વિતીયા, રમતા રંગ વિલાસ;
હરિજન મન આનદ છે, દુષ્ટજન મન ત્રાસ

જય જય વદો ૦ ૩૫

દયાને કૃપા કરી કૃષ્ણજી કહ્યું ગુણ ગાતા અલગ.
પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ ભલી, આપ્યો નિત્ય સતસંગ.

જય જય વદો ૦ ૩૬

ગુર્જરદેશે ચડીપુર ગ્રામ છે, શ્રીનર્મદાતટ શેષશાયી,
ત્યાં કવિ વિશ્રામ કરી ગદ્યા, વલ્લભકુળ અનુયાયી.

જય જય વદો ૦ ૩૭

જ્ઞાતિ નાજર સાઠોદરા, દયાશંકર ભટ નામ;
પાંચ મીઠે વિવા' ભણ્યો, ગુણ ગાયા ઘનશ્યામ.

જય જય વદો ૦ ૩૮

જે શત શીતેર પદ રમ્યા ભલા, કવિ મતિ અનુસાર,
હરિજન દોષ જુએ નહિ, ગ્રહે ગુણગણ નિરધાર

જય જય વદો ૦ ૩૯

વલ્લભ

ગુણગણ ગોવિંદના અપાર રે, દયાશંકર શુ વર્ણવે,
શ્રોતા વક્તા શ્રવણ પઠનથી તરે અવનિઅર્ણવે. ૪૦
કર્તા હર્તા મહાપ્રભુ હરિ હું કે'વા માત્ર,
વલ્લભકુળની કૃપાએ કરી, પ્રભુકુળની કરે જાત્ર ૪૧

શ્રી અષ્ટપટરાણીનો વિવાહ

ધોળ

- પૂછે દ્રૌપદી કહો કૃષ્ણરાણી, વર્યા કયમ શ્રી હરિ
રાણી રૂક્મણીજી જોડ્યા સુણો દ્રૌપદી,
મારો માત તાતે ઇચ્છયા એહ વર્યા મુને શ્રી હરિ. ૧
- નારદ મુખથી સુણી પ્રભુ કીરતિ,
માગે પણ વાઢ્યો નાયશુ સ્નેહ. વર્યા મુને શ્રી હરિ ૨
- છાનું પત્ર પ્રાપ્તજ સજે મોકલ્યું,
રાણી આતીઆ અશક્ત શર્ણુ. વર્યાં ૩
- શિશુપાળને તેજ્યો મારે બધવ,
તેને છતી કર્યું માફ હર્ણુ. વર્યાં ૪
- જાણુવતીજી જોડ્યા સતી સાભળો,
મારો તાત કહીએ જાણુવાન વર્યાં ૫
- સત્તાવીશ દિવસ પ્રભુશુ વડ્યો,
પછી હાર્યો ત્યારે આઠ્યુ જ્ઞાન વર્યાં ૬
- રઘુનાથ મહમા જડુનાથને,
ભૂચો કહીને નચ્યો તેણી વાર. વર્યાં ૭
- મુને પરણાવી પ્રાણજીવનશુ,
પહેરામણીમા આપ્યો મણીસાર વર્યાં ૮
- કૃષ્ણા પ્રત્યે જોડ્યા સત્યભામાજી,
સત્રોજીત જાદવ મારો તાત. વર્યાં ૯

શ્રીમાતક મણિ પ્રભુને ના આપ્યો,	
જોવાતાં જોડ્યો વિપરીત વાત.	વર્થાં ૧૦
જહું કલક કેશવ શીર મૂકીયુ	
મણિ ક્યહુ થકી આપ્યો તે ઘેર	વર્થાં ૧૧
છોલા પડિયા જઠી વાત જાણીને,	
પરણાવી મુને જાવાને ઝેર	વર્થાં ૧૨
પારથ પત્ની શુ કાલિદેહ કહે,	
હું તો તપતી હું તી જીમનાં તીર.	વર્થાં ૧૩
મારા મનની આરત જાણી મૃગમાં મીપે,	
અર્જુન સંગે આપ્યા ત્યાં જહુવીર.	વર્થાં ૧૪
મુજને પારથ પાસે પૂછાવીયું,	
મેં કહ્યું મુજને ઇચ્છા શ્રી કૃષ્ણ	વર્થાં ૧૫
પ્રભુ પાપ્ય મહી લાખ્યા કારિકા,	
વેદ વિધિ પરશુ પૂરી તૃષ્ણ.	વર્થાં ૧૬
મિત્રમિત્રા જોડ્યાં પાંચાડી મુણે,	
મારાં લગ્નની નૌતમ રીત.	વર્થાં ૧૭
મારા મામાના મુત શ્રીગોપાળજી	
તે શુ પરણાવી લહી મારી પ્રીત	વર્થાં ૧૮
અવંતીરાય કેરી હું કન્યકા.	
વિદ અનુવિદ તેનું નામ.	વર્થાં ૧૯
ઘણા રાય જીતીને શ્રી લગવાનજી,	
મુને લાવીયા દારિકાં ધામ.	વર્થાં ૨૦
સત્યાજી કહે સહીયર સાંભળો,	
અયોધ્યાનો જૂપ માહારો તાત	વર્થાં ૨૧

નમ્નજીત નાંમે તેણે પણ કર્યું,	
પુત્રી આપું નાથે સાંઠ સાત.	વર્ધાં ૨૨
ધણી રાજાઓ ત્યાં માન મૂકી ગયા,	
તેમને નાથ્યા ગોવરધન નાથ.	વર્ધાં ૨૩
પરણાવી મુને પિતાયે પ્રેમ ગું,	
બહુ પહેરામણી ગ્રહો મારો હાથ.	વર્ધાં ૨૪
ભદ્રાજી કહે સાંભળો સુંદરી,	
કેકય દેશનો ભૂપ મારો તાત.	વર્ધાં ૨૫
સ્વયંવર રચ્યો રાજા બહુ આવીયા,	
હરિએ જીત્યા સહિત ભુજ બ્રાત.	વર્ધાં ૨૬
પ્રાણજીવન મુને પરણી લાવીયા,	
જ્યમ સિંહ ગ્રહે ગળીદાન.	વર્ધાં ૨૭
માહરી પૂર્ણ કરી પ્રભુ કામના,	
રહ્યા ટટળતા નૃપ બીજા જ્ઞાન.	વર્ધાં ૨૮
લક્ષમણાજી કહે રાણી સાંભળો,	
મારો તાત બૃહદ્દેવ નામ.	વર્ધાં ૨૯
મંદર દેશ તણો તે અધિપતિ,	
સ્વયંવર રચ્યો બહુ અલિશમ.	વર્ધાં ૩૦
મમ્મલવેધ કરે તે કન્યા વરે,	
કરવા તે ન સમ્રથ થયું કોઈ.	વર્ધાં ૩૧
જળમાં જોઈ વિધ્યું મીન માધવે,	
મુજને પરણ્યા રહ્યા બીજા રોઈ.	વર્ધાં ૩૨
સોળ સહજમાં મુખી કહે રોહિણી,	
સુણો રાણી અમારી જો રીત્ય.	વર્ધાં ૩૩

અમો સર્વે છુ રાજકુમારીઓ,	
સહુને દારિકાધીય શું પ્રીત	વર્થાં ૩૪
નરકાચુર ગબ્બ મરવને છતીને,	
લાવ્યો કન્યા સહુ નિન્દામ	વર્થાં ૩૫
તેને મારી મોહન અમને લાવીયા,	
પરણ્યા સરવને સુદર સ્થામ.	વર્થાં ૩૬
અષ્ટપટશાસ્ત્રી સોળ હબ્બર ખી,	
અમો સરવે શ્રીકૃષ્ણની દામી.	વર્થાં ૩૭
કુરૂક્ષેત્રમાં કહી સુણી એ કયા,	
મહા આનંદ મંગળ ગણિ.	વર્થાં ૩૮
જે ગાય શિખે ને રે સાબજે,	
તેને હોયે વૈકુઠનો વાસ.	વર્થાં ૩૯
પૂર્ણ થાય સરવ મન કામના,	
એમ કહે દયો શ્રીકૃષ્ણ દાસ	વર્થાંમુને ૪૦

શ્રીરુક્મિણી સીમંત

કંડવું ૧ છું.

ધોળ

“હારે હારે કરે કંથારૂઆરે”નો ઠાળ
 શ્રીગુરૂ ગોવિંદને પ્રથમ પાયે લાગુછ,
 ખીમંત ગાવા શુભવાણી માગુછ,
 આજ સોહિલો વસુદેવજીને ઘરરે,
 શ્રીકૃષ્ણજી સરખા પુત્ર લીલાલેરરે

- શ્રીદેવકીજીને ઉર આનંદ થયો ઘાડોડે,
સુખની મીમા ઘેર આવ્યો રૂડો દા'ડોડે;
રોહિણીજી આદે સારુ મહુ હરખેરે,
વહુ શ્રીક્રિમળીજી કેરું રૂપ નગખેરે ૨
- જોઈ જોઈ કૂટ્યા રેવતીજી જોડાણીરે,
મોળ સહસ્ર પટરાણી વાત જાણીરે;
ક્ષીજન મગન દેખી વસુદેવ ઘરમા પૂડેરે
વાધ્યો આનંદ મહુને કો'ને વાત ગું છે રે ૩
- એવું સુણી જોડ્યા દેવકીજી વચનરે
સ્વામી આપણે ઘેર આનંદનો દનરે;
વહુ ક્રિમળીજીને આવ્યું છે મીમતરે,
ગમડલિ જાધ્યાનું મુદ્દર્ત પૂઠા અબ્રાતરે ૪
- મીમતનું ક્યારે મુદ્દર્ત તે કદાવોડે,
નિશ્ચ કરી વહુને મેયર જાણ કરાવોડે,
એવું સાંભળી વસુદેવ આનંદિયારે,
મનમા મોહ ધરી ઇષ્ટદેવ વધિયારે ૫
- જોઈ તેડાવી શુભ મુહૂર્ત ધરાવિયારે,
સુભદ્રાને હરિતનાપુરથી તેડાવિયારે;
જે જેમ ઘટે તે તેમ સર્વ કારજ કીધારે,
રનેહી સંજોંધી સમે સહુ તેડી લીધારે ૬
- ધેણને ગ્લા નણુદે જાંધી કુળની રીતેરે,
વાગાં વાળે ગોગી ગીત ગાય પ્રીતેરે;
રૂકમકેગ વહુનો જાંધવ સમે આવિયોરે,
આખ્યુ ગરચોળું અમુલક રૂડું લાવિયોરે ૭

મુહૂર્ત ધરી સહુને લખાવી ઠંકોતરીરે,
 ભીષ્મક રાજને કા'બ્યુ વસુદેવે રીતે કરીરે;
 મુહૂર્ત ઉપર મોસાણું લઈ વેલા આવભેરે,
 ફડા રાંખંધી છો સમે આવી શોભાવભેરે. ૮
 પાડપ આઢે સગાં મિત્ર સહુને કા'વિયુંરે;
 શુભ મુહૂર્ત ઉપર સર્વ કોઈ આવિયુંરે. ૯

વલ્લભ

દેશ દેશથી નોતરે આવી, ભાવી બહુ વસુદેવરે;
 વિશ્રામ સહુને આપીઆ, મૂક્યા સેવક કરવા સેવરે. ૧૦
 ભાવે ભોજન કરાવિયાં, આનંદ વાઢ્યો અપારરે;
 મંડપ મનોહર બાંધીયો, ત્યાં થઈ રહ્યો થેઈકારરે. ૧૧

ઠંકુ રજુ

“વેરપતિ તારે એક ઉગિયોરે” નો દાગ.

હરણ સીમંતનો આવિયોરે, કઠલી સ્થંભ તોરણ બાંધ્યાં બાર;
 આનંદ મારે અતિથણોરે.

બાણંત્ર વાળે ને માનિની મંગળ ગાયરે, સાંતરાં થઈ ફરે સહુ
 નરનાર; આનંદ મારે અતિથણોરે. ૧

ગોત્રજ દેવી સ્થાપન કીધાં પ્રેમે પૂજાપારે
 વૃદ્ધશાલ કીધું વસુદેવ; આનંદ.
 દક્ષિણ દેઈ ગ્રાહણ સતીધીઆરે,
 સંદેહ પધસંધ્યાં તતખેત્ર આનંદ. ૨

પીઠી ચોળી ઘેલુને નવરાવિચારે
 વઝાલૂપલુ ધગિવા શુભ શણગાર આનંદ
 પમલી લરાવી ડકમરથ વીરરે
 પાન ફેકળ શ્રીફળ મુદ્રા સાર આનંદ ૩
 સમે શોભે તેવા ગીત ગોરી ગાયરે
 સહુ નરનાગી આનંદે અપાર આનંદ
 પાટ મથરાય વહુજી પગલા માડે
 મડપમા પધગબ્યા તેણીવાર આનંદ ૪
 સુદર સુખાસને શ્રીરૂઢિમણી જોડારે,
 મનોહર વિરાજે મુખ કોડ આનંદ
 શોભા જોતા સર્વે સ્ત્રી જાળી પડીરે,
 નહિ જગમા કોઈ એ જગદળાજોડ આનંદ ૫
 મુખપર વારે કોટી શરદ ચંદ્રમારે
 કરપદ કમળ સમાન આનંદ
 નેત્ર નિર્મળ જગયા નેણીના અણીયાળારે
 કેસર કચન વર્ણુ વાન આનંદ ૬
 નળશિખ શોભા વપુર્યામા આવે નહિરે,
 સર્વે સોતુ મડળ મોહુ જોઈ આનંદ
 ઇંદ્રાણી ધ્રુવાણી ભવાની મોહ પામીયારે,
 ત્રયવોકમા સમોવડ નહિ કોઈ આનંદ ૭
 સુર મુનિજન સર્વે સલામા જોડારે,
 જાદવમંડળ ભૂપતિ અપાર, આનંદ
 સલામધ્યે નાચે નૃત્ય કારિણી રે,
 નાટારંગ થાય થેઈકાર આનંદ ૮

સીમંતનું કર્મ વેદવિહિત કીધું રે,
ગર્ગાચાર્ય કર્માન્તરના જાણુ; આનંદ.

વેદ જાણે જીજ્ઞા વેદીયા રે,
એ શોભાની સમોવડ હોય કોણુ. આનંદ. ૬

જુસઠિયો અભિમન્યુ આવી જોળે ગેદો રે,
કુમકુમે કર પીળી જુસઠ થાપી, આનંદ.

પસડી ભરાવી સોનામો'ર વડે રે,
પ્રસન્ન કીધો મુખ માગ્યુ તે આપી આનંદ ૧૦

મુલદ્રાણ નણુંહે જાંધી રાજડી રે,
જોળે ભરિયો જાલવકુળની રીતે; આનંદ.

રાજડી જાંધ મણી દામી ડગલાં દાણુ રે,
જાંજોને મંતોજ્યા પૂજી પ્રીતે. આનંદ. ૧૧

રીતે ભાતે સર્વે કીધો ચાંદલો રે,
અંબર આભૂષણ હીરા મો'ર આનંદ.

કુળગોત્ર જ્ઞાતિ રીતિ રૂડી કીધી રે,
વેદ વિધિ કીધી કહી જ્યમ ગોર. આનંદ. ૧૨

વસણુ

ગોર કહી જ્યમ વિધિ કીધી, આનંદ વાધ્યો અત્ય રે;
આગળ બાકી રીત રહી તે, કહીય જેવી મત્ય રે. ૧૩

મામેરાની વિધિ કહું તે, સાંભળો સહુ જન રે;
હયો કહે ગુરુ પ્રતાપે, આનંદ વાધ્યો મન રે. ૧૪

કંડુ'ં કંભુ'

“માયિના ચોખાનો” તાળ.

- કુંદિનપુરથી આવ્યા લીખક ભૂપતિ,
જાંધવ જાઈના સાથે આવ્યા ચાર,
ખીજ સંજાંધી સંગે ઘણા; વાજાં વાજે ગાયે ગોરી ગીત,
છાજ સજી જાહું સુંદર નહિ મણા. ૧
- મોમાળું લેઈ આવ્યા વેવાઈ મો'લે,
સભામાં શોભ્યા હજ્યા મળ્યા;
વજ્ર માટે દ્રવ્યની જાહું ચેતી, ભૂપણ હીરા-મણિના જાંચ કળ્યા. ૨
- પ્રથમ પુત્રીને સોળે શણગાર, સુંદર પટોળી ચરણો કાંચળી;
જામત્ર શ્રીકૃષ્ણજી સંતોખ્યા, વસ્ત્રાભૂષણ આખ્યાં જાહું નાનરળી. ૩
- વસુદેવજીને સહસ્ર સોનાની મો'રો, પાંચ અનુપમ જોટો પામરી;
જલભદ્રજીને પણ આખ્યું તે રીતે, પાંચે પાંડવ ભક્તી ભાતેકરી. ૪
- ઉશ્વસેન રાજાને શાલ જોટો, મુકટ આખ્યો મણિમાણિક જડ્યો;
ઉદ્ધવજી અકૂર આદે સહુ જાદવ, રીતે પોંખ્યા લાગે ના પડ્યો. ૫
- અભિમન્યુને આપી મણિની માળા,
પાંચ સેલો આપી પ્રસન્ન કર્યો;
મણિ-માણિક જડિયા સહુને શિરપેચ, મોતીના તોરા મસ્તક ધર્યા. ૬
- શેષ શંકર જલ્પા ઇંદ્ર ચંદ્ર, સૂર્ય ધર્મ વરૂણ ને ગણપતિ;
અગ્નિ વાયુ રૂદ્ર છે અગિયારે, આઠ વસુ ને ખીજ સુર અતિ. ૭
- પાતાળેથી પત્તગ સર્વે આવ્યા, રૂપ પલટિયા તે કોઈ નવ લઘ્યાં;
સહુને શ્રીહરિદર્શનની અભિલાષા, એક પથ જે કારજ થયા. ૮

સર્વ રાજાને સળળા મન્માન્યા, ગોરુ દ્રાપુ ળમલું આગિયુ,
પુરૂષમડળ પહેરાવ્યું સહુ પ્રીતે વચન કોઈનું ના ઉઠાપિયું. ૯
શ્રીમા પ્રથમ વેવાણુ દેવકીજીને, ચીર અનુષમ ઝીણો જરકશી;
અદ્ભુત આબૂપણુ ને મોતીમાળા રોકડ આપ્યું નહિ બાકીકશી; ૧૦
રોહિણીજી આદે મહુ વેવાણુને,

સમોવડ ગણીયાં લીખક બામિની,
પટરાળી મો તેને મરળી રીતે, તેજ પ્રમાણે મર્વે કામિની. ૧૧
કુતીજીને આપી સુદ્ધ સાડી, ઘરચોળું કરમજનું દેવતી;
સુભદ્રા પાંચાળી ભારે સાળુ, કોર જરીપાલવ શોભે અતિ; ૧૨
સળધ પ્રમાણે મહુ પેહેરાવ્યાં, બહવસી ગોગણી પોખિયા;
બાળા મંડળ કોઈ રહ્યું નહિ બાકી,

મેવક જન પણ બહુ મતોખિયા, ૧૩
ભવનુ મે'લું બાગ્યુ બેનને બાપે, કોડ પૂર્યા સહુ કાધ બાકી નહિ;
રગે જગે પગરણું પૂણ્ણકીધુ આનંદ ઉત્સવ એવો નહિ કહી ૧૪
ધેણુને પાટ ઉઠાડ્યા આપ્યું પટોળુ, માસુ દેવકીજીએ તે સમે;
ઉઠ્યા વહુજી મંદિરમાં પધાર્યા, ગોત્રજ માયુ સર્વેને નમે ૧૫
મિથાન્ન ભોજન મહુ કોઈનેરે કરાવ્યા,

રીતેપ્રીતે મર્વ વોળાવિયું;
સીમતએ શ્રીરૂકિમણીજીનું ગાયુ, હરિજનહૈડામાં ઘણું બાવિયું ૧૬
શ્રીરેવાજીને તટ ચાણેદ ગામ કવિજન કેરો ત્યાં વિશ્રામ છે,
માઠોદરો નાગર ગ્રાહણુ હરિભક્ત, જન કથાચ કર એવું નામ છે. ૧૭
તેણે એ ગુણ ગોવિંદ ગાયા પ્રીતે,

સાતિ રીતે ત્રણ કડવે કહ્યું;
શીખતા સાબળતા ગાતા ગીતે, આનંદ મગળ થાય નિશ્ચે લહ્યુ ૧૮

વસાણુ

લણુ નિશ્ર આનદ મગળ, થાય પ્રભુ પ્રમન્ન રે,
 પૂરણ હોય મનકામના, જે જોલો જગજીવન રે, ૧૯
 પાપ સહુ સંતાપ નાસે, હોય વૈકુઠ વાસ રે,
 શ્રીરૂઢિમણી શ્રીકૃષ્ણજી જેહુ પુરે તેની આશરે ૨૦

કુવરબાઈનું મામેરું

પ્રથમ શ્રી શુકગોવિંદને નમુરે, ગાઉ બક્તવત્સલનું ચંરિત્ર,
 મોસાણુ મોઘવે કયું રે ટેક.
 ગાતા આનદ મંગળ ઉપજેરે, પતિત પાવન પરમ પવિત્ર. મો ૧
 સોરઠ દેશમા જીજ્ઞાસુ ગામ છેરે
 નાગર વિપ્ર નરસે મેહેતા નામ મો ૨
 માણિક મેહેતી શ્રી સુત શામળદાસ છેરે,
 કુવરી કુવરબાઈ ભાગ્યનુ ધામ મો ૩
 શ્રીરંગ મેહેતાના સુત સગે એ વરીરે
 તેને આવીયો સમય શ્રીમંત મો ૪
 મામેરું દરવા મેહેતોજી આવીયારે,
 છે સહાયમા એક ભગવત મો ૫
 કુવરબાઈ પિતા પ્રતિ જોલીયારે,
 વિના દામ આવ્યાનુ શુ કામ મો. ૬
 મેહેતો કહે પુત્રી મારી હૈયે હાર મા રે,
 કોઠ પૂરશે સુંદર શ્યામ મો ૭

- મેહેતાને નીર નાહાવા તાતું ધરુંદે,
સમોવણુ માગતાં કરી વાંકી વાત મો. ૮
- મેહેતે ત્યાં જ ત્રિકમનું સ્મરણુ કરુંદે,
પુરુષોત્તમે પ્રેર્યો વરસાદ. મો. ૯
- એટલે મામેરાંની વેળા થઈરે, નરસૈયે સ્મર્યા શ્રીનંદકુમાર. મો. ૧૦
- હાલી છાળ લેઈ મંડપમાં ધરીરે, કરે નાત ઠંઠાળી અપાર. મો. ૧૧
- એવામા શ્રીહરિ શેઠ થઈ આવીયારે,
સાથે લક્ષ્મીજી છે શેઠાણી. મો. ૧૨
- વસ મોટાંને દ્રવ્યની ઠલીઓરે, મોતી મંડપમાં બહુઆણી મો. ૧૩
- સ્વરૂપ જોઈ સૌ અકિત થઈને રહુંદે,
ટળ્યા વેવાઈ વેવાણુના ગર્વ. મો. ૧૪
- વિકુલ કહે વાણોતર છું મેહેતા તણોરે,
મંગાવ્યા પ્રમાણે લાવ્યા સર્વ. મો. ૧૫
- અમૂલ્ય અંબરે છાપ સુંદર સ્તંભરે,
આખ્યાં જેને જેમ જોઈએ તેને કામ. મો. ૧૬
- સી મંડળ સંતોજ્યુ માહાલક્ષ્મીરે,
પુરૂષ પ્રભુયે કીધા પૂરણકામ. મો. ૧૭
- કુંવરબાઈ કમળાએ રુદિયાશું ચાંપિયારે,
મારી પુત્રી તુને શેનાંકોડ. મો. ૧૮
- શોળ શણગાર આખ્યા રોહામણારે,
મેહેતો સંતોખ્યા શ્રીરણુછોડ. મો. ૧૯
- અંતરધાન થયાં જોઉં એવું કરીરે,
હરિસેવાનું કૃણ જુએ જગત. મો. ૨૦

આકાશથી નાંખી વળી કાંચળીરે,

લાડ પૂરી પ્રસન્ન કર્યો ભગત. મો. ૨૧

પ્રસન્ન કરી પુત્રી સૌને હળીમળીરે,

મેહેતાજી આપ્યા જુનાગઢ ઘેર. મો. ૨૨

૭ કેઈ ગાય શિખેને સુણે કહે દયોરે,

તેને થાય શ્રીકૃષ્ણની મેહેર. મો. ૨૩

શ્રીકૃષ્ણ ઉપવીત.

પ્રથમ પ્રજાનું શ્રીગુરુ ગોપીનાથનેરે;
સુદમ રીતે ગાઉ જહુવર-જનોઈ. વસુદેવ ઘેર સોહેલોરે.
પરમપવિત્ર એહ ચરિત્રનેરે;

ભાવે ભણુને સુણુને સર્વ કોઈ. વસુદેવ ૧

પ્રજવાસીને લાડ લડાવીનેરે.

મધુપુરીમાં પધાર્યા માધવરાય; વસુદેવ

કંસને ઉત્થાપિ ઉગ્રસેન સ્થાપિયારે,

માતપિતા મન મોહકહો ન જાય. વસુદેવ ૨

પ્રથમ પગરણ મંદિર માડિયુરે;

દેવકી વસુદેવે પૂરણપ્રીતે. વસુદેવ.

કૃષ્ણકુંવરને ઉપવીત આપવારે;

તાણ્યો કેાણ્યો જાલવકુળની રીતે. વસુદેવ. ૩

- ગર્ભ સહિત દ્વાદશ વર્ષે ક્ષત્રિય કુળનેરે;
દ્વિજજાતિસંસ્કાર કરાવ્યો હોય. વસુદેવ.
- અષ્ટ મોળ સંવત્સર વાડવ વૈશ્યનેરે;
વેદ વિધિમા બાળ્યુ નિશ્ચે સોય. વસુદેવ. ૪
- જેશી તેડી સુહર્ત જોવડાવિયુંરે,
માસ દિવસ શુભ જોસાડ્યા ગણનાથ; વસુદેવ.
- દેશ દેશ લખાતી કંકેતરીરે;
સુહર્ત ઉપર આવજો સહુ સાથ. વસુદેવ. ૫
- નવવરધથી પીઠી ચોળી નાથનેરે,
લાડકા લાડુ સર્વે કોઈ લાવે; વસુદેવ.
- પુષ્પ ચોસર ગજરા શુંથી માલણુ લાવેરે;
નટવર મારો નાથજી શોભાવે. વસુદેવ. ૬
- વાણંત વાજે નાના પ્રકારનાંરે;
મંગળ ગાય માતુનીનાં વૃંદ. વસુદેવ.
- દશ દિશાથી નોતરે સહુ કોઈ આવિયુંરે;
પાંડવ આદે પામીને આનંદ. વસુદેવ. ૭
- મંડપ મનોહર રચિયો વિશ્વકર્માચેરે,
ગાન તાન થાય ચૈર્ધકાર. વસુદેવ.
- પૂર્વ દિવસે જટા અધિવાસન કીધુંરે;
ગર્ગાચાર્ય વિદ્યાના ભંડાર. વસુદેવ. ૮
- ખીજે દિવસે ગોત્રજ ગણપતિ પૂજિને રે;
વૃદ્ધ શ્રાદ્ધ કીધું વસુદેવ. વસુદેવ.
- રંચાદેવી પધરાવ્યાં જાતકર્મ કીધું રે,
નામ કર્મ કરિયું તત્ત જોવ. વસુદેવ. ૯

- અન્નપ્રાસન કર્મ ચૌલકર્મારંભ્યુ' રે;
દધી જોદન ભક્ત્યુ બટુકાચાર વસુદેવ.
- શુદ્ધાચમન કરાવ્યું સુદર સ્યામને રે;
વપન વિધિ કરી દેવ મોરાર. વસુદેવ. ૧૦
- કુન્તા કોઇએ બહાલધરી વાળ ઝીલ્યા રે;
શત ઘણુ સુવર્ણ લીધું બંધવ પાસ. વસુદેવ
- અ ઘોળ કરાવી અગ વસ્ત્ર કયું' રે;
ગુરૂ પાસે પધરાવ્યા શ્રીઅવિનાશ વસુદેવ ૧૧
- કરિ મેખલા કૌપીન ધરાવીને રે;
ભાલે અરચા કેસર કેરી દીધી. વસુદેવ.
- શીશ ઉપર કીધો કુંમ કુંમ સાથિયો રે;
આરભિયું ઉપનયન કર્મ વિધિ વસુદેવ ૧૨
- શિવમુત પૂજી કુશાહિકા કર્મ કયું' રે;
અજનાભાવે ધનુષ ધાર્યું નાથે. વસુદેવ
- મુગ્ધની મેખળા પ્રાણનાથે ચે'રી રે;
ન્યઓધનો હંડ તેની સાથે વસુદેવ. ૧૩
- આચમન કરી મજા પુરૂષ પ્રભુએ રે;
યજોપવીત પે'રું તત્ત્વ ખેવ વસુદેવ
- ગર્ગશુર કે'વરાવ્યું કો' બ્રહ્મચારી ઘયા રે;
ઇદના સૂર્યના વિશ્વદેવ. વસુદેવ. ૧૪
- હસ્તે હૃદે મૂકી આચાર્યે' જોમ કહ્યું રે;
મારી રીતે વર્તો મર્વ પ્રકાર વસુદેવ.
- વૈશ્વદેવ કર્યા વિના આપોશન વિના રે;
મુકરર ભોજન કરવું નહિ બ્રહ્મચાર. વસુદેવ. ૧૫

- વૃથા વાણી કદાપિ ના બોલવી રે;
 શિક્ષા એ દિવસે ન સૂવું લેશ. વસુદેવ.
- પિતા ગુરુ બે મળીને વચ્ચે જોડી કીધો રે;
 બ્રહ્મચારીને ગાયત્રી ઉપદેશ વસુદેવ. ૧૬
- શિવ બ્રહ્માદિક દેવ મુનિ મહિપતિ રે;
 મળા સુદર શોભાનો નહિ પાર. વસુદેવ.
- મંજુલ મંડલ સામુ તેવું શ્યામાઓનું રે;
 ગાય ગીત સમયાનુસાર. વસુદેવ. ૧૭
- વાજંતા ગાજંતા સુંદર ઠાઠથી રે;
 ઉત્તરેન લાવ્યા ત્યાં મોસાળું. વસુદેવ.
- વસ્ત્રાદિક જે જોઈએ તે સહુ લાવિયા રે;
 જ્યાં જોઈએ ત્યાં સર્વે આકબમાલ. વસુદેવ. ૧૮
- શ્રીકૃષ્ણ ડે જાંધી પ્રદક્ષિણા કીધી રે;
 ઇત્યાદિક સહુ વિધિ સાધી સાક્ષાત. વસુદેવ.
- એટલે ભિક્ષા પરિવેષણ કરવાને આવ્યાં રે;
 અતિ આનંદે દેવકીજી માત. વસુદેવ. ૧૯
- “ઓમ્ ભવતિ મિશ્નં દેહિ” કહી બ્રહ્મચારીરે;
 “ઓમ્ સ્વસ્તિ” કરી બ્રહ્મી શ્રીનાથે. વસુદેવ.
- તાંડુળ ક્ષેપણ મોઢક મુદ્રા સરવે ધરી રે;
 જનની ભિક્ષા કીધી મુતને હાથે. વસુદેવ. ૨૦
- સાતવાર એ રીતે લઈને ગુરુને ચરખી રે;
 માતુલ ભિક્ષા ગામતણી એ રીતે. વસુદેવ.
- મુંજ મેળલાદિક આચારજને આપી રે;
 લોકિક રનાન કર્યું પ્રભુએ પ્રીતે. વસુદેવ. ૨૧

વસ્ત્રાભૂષણ પહેર્યાં વળતાં વિકૃતે રે;
 કેમરી અર્થાભવ્ય ભાવે કીધી વસુદેવ.
 ગોશ્રવ ગુરુ ગુરુજનને નમીયા નાયણ રે;
 ચિરંભવો આશીષ અગિતે દીધી. વસુદેવ. ૨૨
 ધળતાં વેણું ફંક દેઈ ઝડુઓ વળાવ્યો રે
 મામે કટી ભેસાડીને પધરાવ્યા; વસુદેવ
 બળ રામ કૃષ્ણ બંધે રે,
 ચારસોભાગ્યવંતીઓએ વધાવ્યા વસુદેવ. ૨૩
 પ્રાણાણ ભોજન સહુકેને સુદર રીતે રે;
 વિવેકે સહુને કીધાં, સનમાન. વસુદેવ.
 રનાદે આદિ નોતરે વિધિએ વોળાવીરે,
 એ શ્રીહરિનું જનોઈ કીધું ગાન વસુદેવ ૨૪
 નાગર સાતિ વિપ્ર સાઠોદરે રે,
 દયાશંકરે કવિ શ્રીકૃષ્ણદાસ. વસુદેવ
 તેણે આ ચરિત્ર ચાર કોડે ગાયુ રે;
 ગાતાં મુળતા મહુને વૈકુંઠ વાસ. વસુદેવ. ૨૫

વક્તાણુ

વાગ વૈકુંઠ પામીએ, વામીએ અથ સંતાપ રે;
 પ્રેમે પ્રભુ જન્મ-ગાન કરતાં, ભય ટળે મહા શાપ રે. ૨૬
 મનુષ્યા દેહ ભરત ખંડમા, તેના ભાગ્યનો નહિ પાર રે;
 કયો ભણે જેણે ભાવશું, ભજિયા શ્રી નંદકુમાર રે. ૨૭

મીરાં ચરિત્ર

મીરાં મન મોહનશું માન્યું;
 વરિયા વરિયા શ્રી ગીરધરલાલ
 જાણે જગ નથી કંઈ છાનું. ટેક.
 જેમલ શઠોડની હીકરી રે સુણો,
 મેડતા જોનું રે ધામ;
 રૂપશુષ્ક કોઈ સમોવડ નહીં,
 રૂઝું ધર્યું મીરાંબાઈ નામ. મીરાં ૧
 જોશીજો વાંચી જનમોતરી રે,
 તેમાં લખ્યું નીકળ્યું જોઈ;
 જો તો વરશે વિશ્વંભરનાથને રે,
 કરશે નંદકુંવરશું નેહ. મીરાં ૨
 ઉદ્યા તે પુરનો રાણ્યો રે રાણો,
 તે સાથે કરી છે સગાઈ;
 પરણાવીને પગાંધ્યાં સાસરે રે,
 કંઈ લૌકિક રીતે મીરાંબાઈ. મીરાં ૩
 દેવીને દેવા વધામણાં રે,
 આદ્યાં પર-કન્યા સહુ જન;
 રાણે પારવતીજી પૂજ્યાં રે,
 મીરાંનું તો મોહનમાં મન. મીરાં ૪
 સાસુ કહે સૌભાગ્ય વધે રે,
 વહુ નમે શક્તિને પાય;
 મીરાં કહે મસ્તક માઈ નહીં નમે રે,
 વિના જોઈ શ્રી ગિરિધરરાય. મીરાં ૫

સાસુ કહે મારું જોડી આજધીરે,
 મારે નથી એ વહનું કામ;
 પુત્રને કહ્યું એહેને રાખો પરી રે,
 એક ન્યાઈ રચાવો એનું ધામ. મીરાં ૬
 એવું કુણીને મીરાં મગન થયાં રે,
 ભલુ મયું બાગ્યો જાંબળા;
 સાધુની સંગે દિન નિર્ગમશુરે,
 મુખે સેવીયું ગાઇયું ગોપાળ મીરાં ૭
 નંદનંદન સાથે ન્યારાં રહ્યાં,
 મીરાં હરિજન આવે ઘણા ઘેર.
 નિત્ય ભજન કથા કીરતન આમ્હવરે,
 હરિને લડાવે કરે લેહેર. મીરાં ૮
 નવલુકલ આવી મીરાંબાઈની પાસેરે,
 બાણી આ શો માંડ્યો ઊતપાત;
 સાસરે રાણાણનું કુળ લલભ્યુંરે
 વાડું મદીગેર લલભ્યાં માતનાર. મીરાં ૯
 અંબર આબલુ પેહેરે અનુપમરે,
 અલો સુંદર ચણ ગાર;
 પેહેરે પધારે રાણાણ તળેરે,
 રમી રીઝવી દ્યો બરથાર. મીરાં ૧૦
 છાપાં તિલક આ શી તુલશીનીરે,
 માળા નાચો ખુદો વેરામીને વેશ;
 સંગ મુખી દો આધુ સંતનોરે,
 રાણોણ તો કરે છે મુખી કલેશ. મીરાં ૧૧

મીરાં કહે જાઘ સાંભળોરે,
 કલેશ ટળવાનો એકજ છે ઉપાય;
 કેહજો રાણાજીને સાધુને સેવેરે,
 પ્રેમે નૃત્ય કરીને હરિ ગાય. મીરાં ૧૨
 વળી મોનું રૂપું પેહેરે શુ ગુપ્તયુરે,
 કહાડી નાખો એ હાકડમાળ;
 છાયાં તિલક ધરી સાધુમાં જોસોરે,
 આ લો પેહેરે તુઝશીની માળ. મીરાં ૧૩
 તમો પણ જાઓ શીઠ સાસરેરે,
 જાઘ વૃથા વટાળો શાને દેહ;
 મનગમના મોહનવર સાથેરે,
 તમો સરવ તણને કરો સ્નેહ. મીરાં ૧૪
 ઉદ્ધરી જાશે પીયર સાસરું રે,
 થમ્મ જાશે તમાર કલ્યાણ;
 હરિ નહિ જાને તો અતે થાશે કજેતીરે,
 જમ કરથી મુકાવશે કોણ ? મીરાં ૧૫
 કહે જો તમારી માતને રે,
 પૃદ્ધ થયાં ગોવિંદ ગુણ ગાય;
 હરિવિના કોટી દેવ સેવશોરે,
 તોયે જનમ મરણ નહિ જાય. મીરાં ૧૬
 મુણી એમ છણકતી ખીજતી રે,
 જાણા આવી બંધવની પાસ;
 એ ભાઈભાણી કહે છે થાઓ વેરાગીરે,
 સદુ મૂકી તે ઓ રાજ અવાસ મીરાં ૧૭

એવું સુણીને આવ્યો રોપ રાણાને રે,
 પ્રેમી એવક મીરાને અવાસ;
 લાવો ખખર છે શા રંગમાં રે,
 કોણ કોણ ખેડું છે એની પાસ. મીરાં ૧૮
 અનુચરે આવી એમ કહ્યું ને,
 નથી ત્રીજું માણસ આ વાર;
 રાણીજી સાથે કોઈ પુરૂષ છે ળીલો રે,
 ધરમા થઈ રહ્યા છે થેઈકાર મીરાં ૧૯
 ગુણતામા રાણેા થયો રાતડો રે,
 ખેંચી ખડગ ધાયો છે તેણીવાર;
 પેઠા મીરાને મેડેલે એકલો રે,
 કોઈ આવે ના ધાઈ દીધાં દ્વાર. મીરાં ૨૦
 આવી જોયુ તો મીરા એકલી રે,
 પ્રભુએ એને ના દીધું દરશન;
 પૂછ્યુ મીરાને પેલો પુરૂષ ક્યાં છે રે,
 તાહારે લાગ્યુ છે જોશું લગન. મીરાં ૨૧
 ક્યાં છે પૂછે શું રાણા રોથમા રે,
 તે તો સઘળે વર્યો ભરપૂર;
 ધ્યાનમાં જીવે જોગી પ્રેમી પ્રત્યક્ષ દેખે રે,
 રહે છે દુષ્ટધમ્મી એ દૂર. મીરાં ૨૨
 કાહાડી નાજો આ કલેશ કપટ મંગે રે,
 નિર્મળ કરોની મન;
 પ્રેમભક્તિએ પરબ્રહ્મ ભજે તો,
 તમને થાય તેહેના દરશન મીરાં ૨૩

એવું સુણીને આગ લાગી ઘણી રે,
 પણ લાવ ન આવ્યોરે ભૂપ;
 ઠાઘ કરીને ગ્રસ વાવરેરે,
 એહવે દીદાં મીરાંનાં જે રૂપ. મીરાં ૦ ૨૪
 તોહો મુરખ સમજ્યો નહી રે,
 મન સાથે ના કીધારે વિચાર;
 બીજું ખડગ એણે જેચીયુ રે,
 ત્યારે હરિયે દેખાડી મીરાં ચાર. મીરાં ૦ ૨૫
 છાલો પડ્યો પાછો કુર્યો રે,
 રાણો આપ્યો પોતાને ઘેર;
 વિપનો ખ્યાલો મીરાંને મોકલ્યો રે,
 પીળે રાણાજીએ આખું છે એહેર. મીરાં ૦ ૨૬
 લીધો મીરાંએ મન મન થઈને રે,
 પ્રભુને દેખાડી કયું વિપપાન;
 અમૃત સરીખુ થઈ ગયુ રે,
 એને સમરથ ધણી લગવાન મીરાં ૦ ૨૭
 મીરાંનાઈ આવ્યાં વૃંદાવનમારે,
 પ્રેમે નિરખ્યા શ્રી વ્રજરાય;
 શ્રી જગુના જળપાન કયું ને,
 કરી જીવા ગોંસાઈને શિક્ષાય. મીરાં ૦ ૨૮
 હરિજન જાણી મીરાંએ મળવાનું કાહાળ્યું રે,
 તેણે કાહાળ્યું ના જોઉં સીનું મુખ;
 મીરાં કહે સાઈ થયું જાણ્યું સવાડું રે,
 મારે પણ પરપુરૂષ જોએથી દુઃખ મીરાં ૦ ૨૯

આજલગી હું એમ જાણતી જે,
 મજમાં કૃષ્ણ પુરુષ છે એક;
 વૃંદાવન વસી હજી પુરુષ રહ્યા છે,
 તેમાં ધન્ય તમારો વિવેક. મીરાં ૩૦
 એહેવું મુણીને જ્ઞાની પામીઆ રે,
 જવાગોંસાર્ધ મળ્યા સામા ધાર્ધ;
 હળીમળીને હરિની વાર્તા કરીને,
 આખ્યાં મેવાડ દેશ મીરાજાર્ધ. મીરાં ૩૧
 કરી તઈયારી આઘ્યાં દારિકારે,
 પ્રેમે નિગૂળ્યા શ્રીરજુછોડ;
 વાસ પુરીને પ્રભુની પાસે રહ્યાં રે,
 સદા પોખ્યા છે મનના કોડ. મીરાં ૩૨
 પાછળથી પસ્તાવો રાણાને થયોરે,
 ગચું ઉતરી મનનુ ઝેહેર;
 મુખે માગે તે આપું તેહનેરે,
 જે કોઈલાવે મનાવી મીરાં ઘેર. મીરાં ૩૩
 ઉપરા ઉપરા તેડાં મોકલ્યા રે
 આવીને લાગ્યા સહુ પાય;
 માજી પધારો મેવાડમાં વેહેલા રે,
 રાણોજી તો અંત નવ ખાય. મીરાં ૩૪
 જ્યાં લગી રહેશે તમે દારિકાં રે,
 ત્યાંહાં લગી કડ અપવાગ;
 આગ્રહ દેખી મીરાં વિદાય માગવાને રે,
 આખ્યાં શ્રીપ્રભુજીની પામ. મીરાં ૩૫

હરિએ હકીકત સાંભળીને રે,
હસી આંખી હૃદયા સાથ;
શ્રીકૃષ્ણસ્વરૂપમાં સમાઈ ગયાં મીરાં રે,
જે જે બોલો શ્રી દાસ્તિનાથ. મીરાં ૦ ૩૬
ચરિત્ર એ મીરાંબાઈનું રે,
જે કે શિષ્યે સાંભળે ને ગાય;
પ્રેમસક્તિ તેહને મળે ને,
તુંકે દયાનો પ્રીતમ મજરાય. મીરાં ૦ ૩૭

કાત્યાયનીનો ગરબો

છરે એક સમે મજકન્યકાળ. મોહી બેઈ કૃષ્ણસ્વરૂપલ; ૧
મન ઇચ્છા સહુને ઉપનીલ, વરવો વર એ અનુપલ
કાંઈ સાધન સખળું કીલએલ, તો એ કંથ પમાયલ; ૨
કહિ કાત્યાયની મત આચર્યુલ. વરવા શ્રીમજરાયલ
માર્ગશીર્ષ માસ પ્રતિપદાલ, મત આરંભનો દિનલ; ૩
સહુ પ્રાતઃકાળ કુમારિકાલ, ઉઠી આનંદ મનલ.
સામ્રથી પૂજનની શ્રીલ, કરતી હરિગુણ ગાનલ; ૪
સખી ટોળે મળી સહુ સંચરીલ, કરવા જમુના સ્નાનલ.
શ્રી મહારાણીલમાં નાહીનેલ, પહેર્યાં પવિત્ર પટકૂળલ; ૫
કરી વેળુકાની દેવી પ્રલંભાલ, કાલિનીને કુલલ.
જલ કુંકુમ અળીલ ગુલાલલ, પુષ્પમાળ ધરી માયલ; ૬
ધૂપ દીપ લોગ તળોળ અરપીયાંલ, પ્રેમે લાગ્યાં પાયલ.

કરજોડી કહે સહુ કન્યાણ, મુણે કાત્યાવતી માતણ,
 મહા યોગેશ્વરી મુત નંદનાણ, મુજ પતિ કરે સાક્ષાતણ ૭
 કરે જાપ સર્વ એ મંત્રનોણ, વળતાં આવે ધામણ;
 હવિધ્યાન્ન જમે અવની સુવેણ, ધ્યાન સદા ધનશ્યામણ ૮
 એમ એક માસ પૂરે થયેણ આળ્યે છેલ્લે દિનણ;
 સત્ય દુળ પાન્યાકેરી થઈણ, એવું જાણ્યુ જુગણવંનણ. ૯
 ગોપસગે ગાયે કરી ચાલતીણ, પ્રભુ આળ્યા જમના તીરણ,
 જળ કીડા કરે નગન કન્યકાણ, હરિ ચલ્યા કલમ લઈ ચીરણ. ૧૦
 અબળા અબર દીઠા નહિણ, અમકી ઉચું બાળ્યુણ;
 દીઠાં વચ્ચ વૃક્ષની ડાળમાંણ, પાસે નટવરરુપ નિહાળ્યુંણ. ૧૧
 ખાહે જોડી ખાલા જરગરેણ, પ્રભુ ટાઢે કપે તનણ;
 અમે સર્વ તમારી કિંકરીણ, પટ આપો પ્રાણુણવંનણ. ૧૨
 શ્રીકૃષ્ણ કહે સુણે સુંદરીણ, તમે નિરાવરણ કયમ ન્હાયાંણ;
 વ્રતભંગ થયું દુળ શું મળેણ ઉત્તરા દોષે બરાયાંણ. ૧૩
 જો દુળ ઇચ્છે પાપ દાળીનેણ, તે આવે અર્ધે બહારણ,
 સૌ લજ્જા મૂકી ઘો મનથકીણ, કરે સૂર્યને નમસ્કારણ. ૧૪
 જેમ નાથે કહ્યું ત્યમ સહુણ કયુંણ, દુળ પામવાની આશેણ;
 જોઈ પ્રેમ પ્રસન્ન પ્રભુણ થયાણ, વર આપ્યો કૃપાનિવાસેણ ૧૫
 જાઓ રાસ રમશે મુજ મંગમાણ, પતિ તમારો થાશણ;
 એમ કહી સહુ અંગર આપિયાણ, પૂરી અબળાની આશણ. ૧૬
 એમ કહી કૃષ્ણ ગૌ ચારવા ગયાણ, ગોપી આવી સહુ ઘેરણ,
 જે ગાય શીખેને સાંભળેણ, તેહને દયાનો પ્રીતમ કરે મેહેરણ ૧૭

પંદર તિથિ

ગરબો

સુણો ઝોધવણ. પ્રેમતણો પંથ અગમ તમો શું બણો;
સ્નેહસાગરનું, નથી પીધું પથ ત્યાં લગી ભેગ વખાણો. ટેક.

જુઓ પ્રતિપદ્ધ યશ જેનો મીઠો,
તે પુરૂષ અમે માણ્યો ને દીઠો;
કહ્યાં યોગ હરે તે ઉર બેઠો. સુણો ઝોધવણ. ૧

બીજ વાળ્યું સ્નેહનું સુખ છે બાણી,
હોયું આનંદ વૃક્ષ સિંચે મેહ પાણી;
ફળ્યું ત્યારે લણ્યું કુબળારાણી. સુણો ઝોધવણ. ૨

ત્રિજ ગત્ય મારી તનથી એકવી,
એ પટી કંથે કીધી જેકવી;
મળી કિંકરી કંસરણી તેકવી સુણો ઝોધવણ. ૩

ચતુરથી ચતુર હું એને લેહેતી,
નામ મુઘડરાય સરવે કેહેતી;
પ્રભુતે ચતુરાઈ મેહેત્રી લેહેતી. સુણો ઝોધવણ. ૪

પંચ મિથ્યા નવ કેહે આજ લણ્યું,
પ્રીત ના કરિયે કયહું સરવે કણ્યું;
અમો ન માન્યું તે દુઃખ સહ્યું. સુણો ઝોધવણ. ૫

ષઠી સહુને સુખમાં સોલું,
અમારે બાગ્યે આપ્યું રોવું;
સોડ્યને વાટે પતિસુખ દોહોવું. સુણો ઝોધવણ. ૬

અપ્ત મીથ્યા હરિના આજ લહું,
 તમને તણ ક્યહું નહિ જૈયે કહ્યું,
 એમનું કહ્યું એમની પાસ રહ્યું. સુણો ઓધવણ ૭
 અઘટ મિલાપ હાવાં નથી થાવો,
 દામીના સંગીથી શો દાવો;
 લલુ અમને દુઃખ એને લ્હાવો સુણો ઓધવણ. ૮
 નામે તે નેહ નથી એને,
 અમો રનેહવાળાં પડ્યાં વશ વેહને;
 નહિ જાણે વિયોગ પીડે રહેને. સુણો ઓધવણ. ૯
 દશમી અમો જાણી સરસ સાધી,
 તેનું કળ આ વેહની પીડ લાધી;
 તેની જાણે નિશ્ચિન દેહ દાધી. સુણો ઓધવણ. ૧૦
 એકાદ્ર શ્રીકૃષ્ણ અમો સેવું,
 અન્ય કે થકી નથી લેવું દેવું;
 અમને નિશ્ચે સુઝે એવું. સુણો ઓધવણ. ૧૧
 દ્વાદશે માસ સુખ ઠીધું શ્રીજી,
 તેમાં શર્દઃ ઋતુની ગત્ય જીજી;
 રતિ રસમાં ભીંજવીને લીજી. સુણો ઓધવણ. ૧૨
 તે રસ હાવાં અમો કયા મળિયે,
 કાણું કાણું સુખ સાલરે ને મળિયે;
 ખાધી સાકરલુણ કહો કયમ મળિયે. સુણો ઓધવણ ૧૩
 ચૌદશ જેનું જ્યાંહાં ચિત્ત ભમે,
 તે, યોગ સાધે તે સાડ સમે;
 હમાડું મન સદા શ્રીહરિમાં રમે. સુણો ઓધવણ ૧૪

પૂન્યે મેં કીધું પણ નહિ પૂરું.

મળ્યું રતન અમૂલ્ય ગયું ફરું;

પહેલું સુખ પામી હાવાં ઊરું. મુણે ઓધવછ. ૧૫

એમા સર્વે તિથિ સોળે આવી,

તેડે વિયોગે રસ ભરી નિત્યે ગાવી;

તેથી દયાનો પ્રીતમ વસે ઉર આવી. મુણે ઓધવછ ૧૬*

પંદર તિથિ

પડવે પ્રાણજીવન પાળે, કે ધીરજ નવ રેડે રાળે;
અનુભવી લહે ન બળે બાળે, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૧

ખીજે સહુ ખીજની બાળી, તલજે ત્રિલંગ લલિતે ટાળી;
પ્રીત કરી દીધી પાળી, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૨

ત્રીજે તાપ ઘણો તનમાં, મેહજવાળા પ્રગટી મનમાં;
કળ ન પડે રજની દિનમાં, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૩

ચોથે ચિત્ત બૂધરમાંહિ બમે, અન્યતું જોઈયું પણ ન ગમે;
એ દુઃખ ઓસડથી ન સમે, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૪

પંચમી પેર ન સૂઝે કશી, એરી નટવર નાજે ડસી;
લહેર મદન રોમ રોમ વસી, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૫

છઠ્ઠું છળ છબીલે દીધો, મતલબ સાધી ફગો દીધો;
પારધીની પેર પ્રાણ લીધો, મધુપ શ્રી માધવને ઠેહેળે. ૬

* આ કાન્ધમાં દરેક તિથિના નામમાં કવિએ શ્લેષ મૂકેલો છે. અને તે શ્લેષ જેસાડવાને માટે પાસપાસેના અક્ષર આધારાણ કરવા પડે છે. પછીનો સૃષ્ટિ, સપ્તના શપથ-સોગન અને અષ્ટ મિસાપ નો ઈસ્ત મિસાપ વગેરે એવા અર્થ લેવા પડે છે.

સાતમે સોઠલડી સંગે, નિત્યે રમે રસિયો રંગે;
 તે અગ્નિ લાગે અંગે, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને ૭
 અષ્ટમી અંતર દુઃખ સાલે, ઠોનું ધન ઠોઈ સુખ મ્હાલે;
 રહિયે બળી કાંઈ નવ ચાલે, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૮
 નોમે નંદકુંવર નાવ્યા, ભેગના સંદેશા કહાવ્યા;
 ભોગ તો કુખબળને ભાવ્યા, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૯
 દશમે દાવાનળ પ્રગટ્યો, વાયદા કેરો દીન વટ્યો;
 ના આવ્યો એ લાલ લટ્યો, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને ૧૦
 એકાદશી એક દીન હતી, પાસે હતો ન્યારો પ્રાણપતિ;
 ક્યમ પ્રગટ કરે ગૂઢ ગતિ. મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૧૧
 દ્વાદશ મુરજતણો તડકો, તે મેહ તાપ તણો ઠડકો;
 તેથી અધિક સુખ ઉર ભડકો, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૧૨
 તે રસ રીત્ય ક્યાંહા હાવાં, કુંજ સંઠેત ઠરી જાવાં;
 ક્યાંહાં તે અધરામૃત પાવા, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૧૩
 ત્રીદશ સુખ નોતું લેખું, તે તે દિશા દુખડું દેખું
 કારણ એ પિયું નવ પેખું, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને ૧૪
 શરદપુનમ આવી સુખરાશી, વેહેલા આવોની ઘેરમજવાસી;
 રાસ રમો સંગ લઈ દામી, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને ૧૫
 એ પંદર તિથિ વરણી પ્રીત્યે, સ્નેહ સંદેશાની રીત્યે;
 દાસ દયે ગાઈ ગીતે, મધુપ શ્રી માધવને ઠેઠેને. ૧૬

શ્રી રાધાજીનો વિવાહ જેલ

- એક સમે વ્રજકન્યકા, મારા રાજ,
હોજ રે શ્રી રાધાજી જેલે છે માંહે,
કે હું બલિહારી રે, મારા રાજ. વ્રજરાજ ૧
- રમતાં આળ્યાં વૃંદાવનમાં મારા રાજ;
હોજ રે શ્રીકૃષ્ણ જેલે છે બાંહે. કે હું. ૨
- હરિએ હડુલો દોડાવિયો, મારા રાજ;
હોજ રે આળ્યો રાધાજીને હાથ; કે હું. ૩
- માગે ગોવિંદ ગોપી ના કહો મારા રાજ;
હોજ રે પામો જો રમો અમસાથ. કે હું. ૪
- બોલી લલિતા લાલસું, મારા રાજ;
હોજ રે રચીએ વેહેવાનો જેલ; કે હું. ૫
- કન્યા રંગીલી શ્રીરાધિકા, મારા રાજ;
હોજ રે વર થઈ કરો તમેા કેલ. કે હું. ૬
- સુષુતાં મોહન મન માનિયું, મારા રાજ;
હોજ રે સરવે થયાં રસરૂપ; કે હું. ૭
- સમજી સખા સરકી ગયા, મારા રાજ;
હોજ રે સખીઓએ માંડી ધા ધૂપ. કે હું. ૮
- મનોહર મંડપ બાંધીયો, મારા રાજ;
રચ્યાં જો વેહેવાઈનાં ધામ; કે હું. ૯
- કોઈ કીરતી વૃષભાન થઈ, મારા રાજ;
હોજ રે કોઈ જસોદા નંદ નામ. કે હું. ૧૦

ગણેશગોત્રજને બેસાડીયા, મારા રાજ;

હોજી રે કરી સહુ લગ્નની રીત; કે હું. ૧૧

કેટલીક નો'તરણી બાંદરણીળણી, મારા રાજ;

હોજી રે ગીતો ગાયે ધરી પ્રીત, કે હું ૧૨

પીઠી ચોળી વરકન્યા, મારા રાજ;

હોજી રે બેહુને સજાવ્યા શણગાર; કે હું. ૧૩

દેવકલુવો દાગ કરે, મારા રાજ;

હોજી રે સાસુએ પોકયા મોસાર કે હું. ૧૪

વરવહુ પધરાવ્યા માહેરા માહે, મારા રાજ;

હોજી રે ચોરી રચી નવરંગ; કે હું ૧૫

બ્રાહ્મણ ધર્મ ભણે કેટલી, મારા રાજ;

હોજી રે આનંદ બહુ સહુઅંગ. કે હું ૧૬

શુભ લગ્નઘડી મુહૂરત મમે, મારા રાજ;

હોજી રે ધયો બુગ હસ્તમેલાપ, કે હું. ૧૭

મંગળદેરા દંપતી ફર્યાં, મારા રાજ,

હોજી રે મઠ્યા મરવ પરિતાપ. કે હું ૧૮

રાધિકા કૃષ્ણ આરોગિયાં મારા રાજ;

હોજી રે કોડે કરી કંસાર; કે હું. ૧૯

રીતેભાતે કોધો ચાંદલો, મારા રાજ;

હોજી રે વામા વધાવ્યા ચાર. કે હું ૨૦

લાડી વળાવ્યાં સાસરે, મારા રાજ;

હોજી રે કીધી રતિ રમકેલ્ય; કે હું ૨૧

આનંદસાગર ઉછળ્યો, મારા રાજ;

હોજી રે વળી છે માહા રંગરેલ્ય; કે હું. ૨૨

- હુળી મળી પૂછે સાહેલીયો, મારા રાજ,
હોણ રે કેહેની ગમ્યો વર જોહ; કે હું. ૨૩
- શ્યામા સુણી નીચું જોઈ હર્યા, મારા રાજ;
હોણ રે પ્રગટ શું કહે પતિ નેહ. કે હું. ૨૪
- કુળની રીતે છાડ્યા દોરડા, મારા રાજ;
હોણ રે ગાય વાંકાં રસગીત; કે હું. ૨૫
- ક્ષણ ક્ષણ હેત હુયે વધે, મારા રાજ;
હોણ રે ચોરે પરસ્પર ચિત્ત. કે હું. ૨૬
- એમ સદા વૃંદાવનમાં, મારા રાજ;
હોણ રે ખેલે જોગુગલ સ્વરૂપ; કે હું. ૨૭
- એ છે પ્રાણુલવન હયાદાસના, મારા રાજ;
હોણ રે આનંદ. મંગળરૂપ કે હું. ૨૮

વહાલાણના મહિના

- હારતક માસે મુઠી ગયા કંથરે, સખી મુને;
હું તો જોઈ છુ પિયુલનો પંથરે, પળે પળે;
મેહો વાધે ગાતાં ગુણઅંથરે, રાધા કહે;
સહિયર માહારીરે, વાલમણ થેર ના આવ્યાણ. સખી૦ ૧
- માગશર માસે મંદિર ખાવા ધાયરે, સખી મુને;
મુને ક્યહુએ કશું ન મોહાયરે, વહાલા વિના;
માહરે પલક કલ્પસમ. થાયરે, કોને કહું. સખી૦ ૨

ભાદરવે લલી વીજળી ચળકે રે, સખી જોની;
 શોભા જોત આંખે આંસુડાં ઢળકે રે, કાળજ ધીકે;
 જાણે પ્રભુનું પીનાંજર ઝળકે રે, જોવું દીસે સખી૦ ૧૧
 આશ્વિન માસે તો રમવાને રામરે, બહાલો આવ્યા;
 વાહાલે પૂરી સહુ પ્રેમદાની આશરે, આનંદ વાધ્યો;
 ગુણ ગાય હયો કૃષ્ણનો દાસ રે, જોડી કર;
 સ્વયં માહારી રે વાલામણ ઘેર આવ્યાછ. સખી૦ ૧૨

રાસલીલા

ગરબી

વાગે વૃંદાવનમાં વાંસળીરે, જિલો જિલો વગાડે કાહાન;
 નાદો વેધી ઝુનિવર પાંસળીરે, નવ રહી દોને સાન. વાગે૦ ૧
 તરૂની શાખાઓ ઝુમી રહીરે, અરણ્યે નમવાને કાજ;
 વેલી વૃક્ષ સાથે ઝુમી રહીરે, લાગ્ય હમારાં આજ. વાગે૦ ૨
 જમનાનીર ચાલે નહીરે, મૃગને મન મોહ યાય;
 પંખી માળામાં માહાલે નહીરે, નાદ સુણી ન રહેવાય વાગે૦ ૩
 વાછરૂં કાન દઇને સાંભળે રે, કરે નહીં પયપાન;
 ગાયો ગાળા તોડી તાંડાં ખળેરે, નાદ સુણવાને કાન. વાગે૦ ૪
 કુહ્યાં કમળજળ ટાટડીરે, દીસે ઉદિયો છે ભાણ;
 શંકર સમાધ મેહેલી રહ્યારે, થયું જગતને જાણ. વાગે૦ ૫
 કાને પડિયો તે મજની નારનેરે, વાહાલાછનોરે નાદ;
 તારુ ખડ પામે નિજ ધામનેરે, થઈ ગયાં સહિ સાદ. વાગે૦ ૬

એકે નેપુર કાને ઘાલીયુરે, ચરણે પહેરી છે ગાલ;
 એકે કંકણ માથે ઘાલિયુરે, એવી થઈ છે બેહાલ; વાગે ૭
 એકે કુમકુમ કાજળ રાજિયુરે, ટપકું કીધું છે ગાલ,
 એકે ખાવું ઘાલ્યું અંચળેરે, જોવા હીનદયાળ. વાગે ૮
 એકના કરમાં કોણિયોરે, પીતી ચાલી એક નીર;
 એક છારુ રડતાં મેહોલી ગઈરે, ચાલી જમનાને તીર. વાગે ૯
 એકના સ્વામીને મન આમળોરે, જાવા હીધી નહી નાર;
 કરજોડી કેહો છે કામનીરે, મને જાવા હો નિરધાર. વાગે ૧૦
 સંગમાની ખડોતી સરવે ભામનીરે, પછી બેઠો ઘસવા હાથ;
 રીસ તણને રીસાળવેરે, હીન ગઈ હીનાનાથ. વાગે ૧૧
 સરવે પેહેલી જઈ તે મળીરે, તેની રેહ પડી ઘરમાંથ;
 મોહનજીના અંગમાં જઈ મળીરે,

થાય અચરજ સહુ ત્યાહ. વાગે ૧૨

કુળનો ધર્મ નથી જો નારીઓરે, જાઓ પોતાને કામ,
 ધન ધન તમારી રીતનેરે, મેલ્યાં ઘરનાં તે કામ. વાગે ૧૩
 આપના ઘરનાં તે કાજ ન મુકીએરે, આવી કરીશું કાલ,
 વચન વહાલાજીનું સાંભળીરે, ગોપી જોલ્યાં સહુ બહાલ. વાગે ૧૪
 હાવાં કેમ જઈએ મંદિર ફરીરે, હમે તણશું તંન,
 દેખી ગોપીજનની પ્રીતસુંરે, હરખ્યા શ્રી ભગવંત. વાગે ૧૫
 હાવાં આવો આપણ સહુ મળીરે, રમીએ રુઠો રો રાસ
 એકએક ગોપી વચ્ચે નાચનેરે નિરખે રૂડી પેરે પાસ. વાગે ૧૬
 માંહો માંહે ભરાવી બાથનેરે, કહો કેમ જઈએ ઘેર,
 વચમાં લીધા વળી નાચનેરે, રૂપ જીવે રૂડી પેર. વાગે ૧૭

વમાસે શ્યામને શ્યામનીરે, ઉશ્ની ત્રૂટી છે માળ.
 પાધી શરદપુન્યમની રાતડીરે, કીધી શ્રી રે ગોપાળ, વાગે૦ ૧૮
 લીલા દેખી કુંજધામનીરે, પવન થયો ગતિભંગ.
 દેવ તે વૃષ્ટિ કરે પ્રસન્ન થઈરે, દેખીં મજનો ઉમંગ. વાગે૦ ૧૯
 ધ્રુવાદિક જાણે જોઈએ જઈરે, લીલા ગોકુળચંદ.
 જેમ અબ્રવિશે ઓપાઈ છે રે તારા વચ્ચે જેમ ઇંદુ. વાગે૦ ૨૦
 એ રાસલીલા જે ગાયે ને સાંભળેરે, તે પામે નિજધામ.
 ખાતક સરવે સમાવળેરે, કેહે જન હયારામ. વાગે૦ ૨૧

ગાળલીલા

ગરબો

સમજન સાંભળોરે, હરિની ગાળલીલા કાંઈ ગાશું,
 કોટિક કંઠપનારે, પતિતપણાથી પાવન યાશું. ૧
 ઇશ્વર અખિલતણારે, જેહોનું કરે શેષ શિવ વંદન,
 જગતવત્સલ પ્રભુરે, માટે થયા નંદના નંદન. ૨
 ગોકુળ ગામમારે, નિત્ય યશોમતીધેર આનંદહેલી,
 હાલાં તોતલાંરે, સુતનાં વચન સુણી થામ ઘેસી. ૩
 મોહન મૂરતીરે. એહેજે દીકથી મોહ લાજે,
 તે હરિ હઠ કરીરે, મા મા કહીને આખણુ માગે ૪
 પાગે લંગરીરે, છમછમ કરતો છબીલો ચાલે.
 લટકે લાડકોરે, રંગત લાડકડી કર જાલે. ૫
 ઠટી કંદોરડોરે, ચણુ ધરતાં જમખમ ગોલે,
 લટકે કુમતુરે, ચોભા નહિ કોઈ તેહની તોલે. ૬

પોહોંચા સાંકળારે, કરમાં કંચનકંકણ શોભે,
 પોહોંચી બેઠેરખારે, બાબુબંધે બહુ મન લોભે ૭
 ઉરપર સાંગલુરે, સિંહનખ શોભે સોવણ મઢિયો,
 મળિ મુક્તાતણીરે, માળાઓ જઈ નાણી અડીયો. ૮
 મોહન મુખડુંરે, શરદ્યુનમશશીયકી બહુ મારું,
 નિરમળ નાસિકારે, મોતી લળકે મોહ્યું મન મારું. ૯
 લિલવટ લાલનુંરે, શોભે કુંમકુંમ ગિંદુ હીધું,
 આંજી આંખડીરે માણ ગાલનજરિયુ કીધું ૧૦
 કુંડળ કાનમાંરે, પડ્યાં પ્રતિબિંબ કપોળે બળકે;
 બ્રુમણ વેળિયુરે, મોતી બરિયુ લટકે લળકે. ૧૧
 મુખપર ચૂમનારે, હરિને ગિટગીયાળા કેશ;
 છળિ ઘનશ્યામ છેરે, મનમોહન પ્રભુ બાળક વેશ. ૧૨
 મુખ હધી લેગિયુરે, નિરખે ઉર બરી આવે બહાલ;
 પરમ આનંદનોરે, સાગર નવનીતપ્રિય નંદલાલ. ૧૩
 એવો લાડિલોરે, હમકે ચાલ હમકતી ચાલે;
 મહીડું વલોવતારે, ગોવિંદ ગોળી ને રવી આવે ૧૪
 બાલે તોતલુંરે, ઠણઠણતો કાનડ ચાપ કાલો;
 માડી ધવાડતીરે, હઠ કરી કહેતાં લાગે વહાલો. ૧૫
 પાહનો બિમચેરે, ફેકા હઈને કંઠ લપટાવે,
 સિર સુંદી કરીરે, લઈને ઊછંખે ધવરાવે ૧૬
 ગોવિંદ ઘુંટડેરે, દૂધ પીયે જસોદા મુખ નેચ,
 પુચકારી કરીરે, જનુની આંગના આસુ લોચ. ૧૭
 નૃપ્ત ઘયા પછેરે, માણ વિવિધ રમકડા આપે;
 ખેલે આંગણેરે, ગોપીજન લઈ રૂદયા આપે. ૧૮

બાળક વેશ છેરે, પણ મુખ છાંતું સઘળું આપે;
 કોઈને કેહે નહીં રે, અબજા અતિ આનંદ ઉર આપે. ૧૯
 લેતી લામણારે, નિરભે શિશુ માટે મુખ ચૂમે;
 ઘેર જવાય નહીંરે લલચ્યું લાલ વિશે મન ધૂમે. ૨૦
 રમતાં આંગણેરે, કરહમ વળગ્યો છે શ્રીઅંગે;
 બેહેક બરાસથીરે, ઝાઝી ફેલી છે હરિ સંગે ૨૧
 એહવા રજ ભર્યારે, વછતું પૂંછ ગ્રહી કરે પૂંઠે;
 પડી જવાય છેરે, ગોપી હસી પડે વળી ઊઠે. ૨૨
 મજની સુંદરીરે, લાલચ માળણતણી ખતાવે;
 અંતર પ્રેમથીરે, પ્રભુને ઘેઘઘેઈ થનક નયાવે ૨૩
 બાળચરિત્રનોરે, આનંદ એવો મજાન માણે;
 મજવારીનણારે, લાગ્યતણો કોઈ પાર ન જાણે. ૨૪
 નેતિ નિગમ કહેરે, અગમ અગોચર સહુથી અજગો;
 તે પ્રભુ પ્રેમથીરે, આહિરહને આવી વળગ્યો. ૨૫
 કીડા અવતાર ધણારે, ચિરોમણિ મજલીલા મજરાણો;
 દાસ દયાતણારે, પ્રાણુલવન ધન એ પ્રભુ જાણો ૨૬

બાળલીલા

ગરબો

કુંવરને વાર્તાની રે મજરાણી—ટેક,
 સહુ મજનારે મળીને આવી, શ્રી યશોદાજીને ધામરે;
 લાડકવાયો પુત્ર કર્યો કયમ, વણિયે ગોકુળ ગામ. કુંવરને ૦ ૧

એક કહે જળ ભરવા બાકે ત્યારે, ઘરમાં પેસે ગિરધારીરે;
માનશે નહિ પણ માડી કહું તમે-

સાબળોને ગતિ મ્હારી, કુંવરને ૦ ૨
માંચુ મંતાડ્યું હોય જે મ્હારું, તે, ક્ષણમાં એ શોધી કહાડેરે;
પોહોંચે નહિ તો પિંડો માંડે ને,

તેથી ન પોહોંચે તો પાડે, કુંવરને ૦ ૩
ત્યારે માતાજી એમ બોલ્યાં તમે, ચતુર થઈ કા ચૂકારે,

જ્યા એની કાંઈ પડે નહિ વસ્તુ, ત્યા અધારે મૂકે, કુંવરને ૦ ૪
એક કહે મેં એ પણ કરી જોયું, મુક્યું અંધારા માહિરે,
એને શી ચિંતા થાય અજવાણુ, જઈ ઉભો રહે જાહે
કુંવરને ૦ ૫

કૃષ્ણમાત ત્યારે એણીપેરે બોલ્યા, તું ઘેડી ગોપી શીરે શોચેરે,
મહિ માળણ ઉંચું શીકે મેહેલો

ત્યાં એ બાળક નહિ પોહોંચે કુંવરને ૦ ૬

તવ બોલી એક બાળા આવો, હું શીકાની ગત્ય કે નાડુંરે,
શાણા સુતનાં જુઓ પરાક્રમ, થાય અંતર ટાહાડું. કુંવરને ૦ ૭

લાકડી લેઈ ચઢે અનુબળપર, શિકેથી લઈ સહુ ખાયરે;

સખાને આપે ને તેથી વધ તો, માકલડાને પાય. કુંવરને ૦ ૮

માતા કહે અનુબળથી ન પોહોંચે, એવું ઉંચું તમે બાધોરે,
મટુકીતણુ મુખ વસે વીંટીને,

સોય દોરડે લઇ સાધો કુંવરને ૦ ૯

હજી તમે પણ લક્ષણ લાડવાયા-ના ન જાણે! માતરે;

ઘરમાં ગરીબ એ બારણે બીજો, વીતે તે જાણે વાત કુંવરને ૦ ૧૦

એક સખાની ખાધે ચઢીને, અતિ ઉંચું પછુ ચાખેરે;
તેથી ન ફાવે તો હોહોળી કરે કાંણી,

ધાર તળે મુખ રાખે. કુંવરને૦ ૧૧

ત્યારે માછ કહે એ જાળકને, હું કહી રીતે જાણું રે;
મહી માખણને મંજુસમા મેલી,

ઘોની ત્રિયા ત્યહાં તાણું. કુંવરને૦ ૧૨

એક કહે માડી એમ કરે તો. ધાય છે જમણી જનરે;
ખાવા ના પામે ત્યાં જીજી હે ગાળી,

લાંજે પાત્ર બહુ કહાન. કુંવરને૦ ૧૩

કાંઈ ન ચાલે તો છોટે વાછરડાં, વેળા વના ધવરાવેરે;
મુતાં જાળકને જઈને જગાડે,

ચોહોંટિયો દઇને રડાવે. કુંવરને૦ ૧૪

એવું સાંભળીને કહે રાણીજી દેશ શિખામણ બાધરે;
મંદિરમાં પેઠા તમે દેખો તો. લાવજો એકને સ્કાઈ. કુંવરને૦ ૧૫

અરે માત મેં એક ફહાડે, સંતાર્થ આવતો હોયેરે,
પેશી સદનમાં ખાવા વહુધ્યો,

એટલે જઈને મેં ઘેર્યો. કુંવરને૦ ૧૬

મેં કહું ચાર આંખો આજ દાવે, નહિ જાવા હઉં મહેરારે;
મરડી મુછ એણે કહું મુજને,

હું જાશ તું જોઈને રહેશ. કુંવરને૦ ૧૭

કરી કળા એક મહિ ભર્યું મુખમાં, એટલે જઈને મેં આલ્યોરે;
કયો ક્રોડજો માહારી આંખમા,

હું ચોળવા રહી એ ચા-યો. કુંવરને૦ ૧૮

એક કહે મેં જાણ્યો હતો આજ, તોપણ એ નવ ગાંધ્યોરે;
ત્રેડી મુજ મુક્તાકુળ માળા,

હું વિણવા રહી બહારો નાહો. કુંવરને૦ ૧૯

એટલામાં એક અબળા આવી, કહ્યું જુઓ લાવી છું જાલીરે;
છેડો ઉઘાડે તો પુત્ર પોતાનો, લજવાણી પડી ઠાલી. કુંવરને૦ ૨૦
એવું જોઈ જસોદાજી જોત્યાં, આવાં સાચાં મહું હોશોરે;
માહારો લાલ મારા ભવનમાં પોત્યો,

આવશે જાગી તો જોશો. કુંવરને૦ ૨૧

એવું કહેનાં પ્રભુ આંગણે આવ્યા નિદ્રામાંથી ઉઠીરે;
જશોમતી કહે જુઓ આ મારો બાળક,

યુવતી મવં તમે જાહી. કુંવરને૦ ૨૨

પ્રેમકટાક્ષે કરી સહુ કામની, મામું શ્રીકૃષ્ણે જોયું રે;
લોટપોટ થઈ ગઈ સહુ લલના, પ્રીતમમાં મન પ્રોયું. કુંવરને૦ ૨૩
સાહામાં સાહામી લોચન મળતાં, કરી સમશ્યા છાનીરે;
સર્વે કહ્યું આવજો મારે મંદિર.

મોહને લીધું લે માની. કુંવરને૦ ૨૪

ગોપી ગોવિંદતણી ગત ન્યારી, શું જાણે સંસારરે;
હૈયે હેત ને વઢે વદનથી, કોણ લહે તેનો પાર. કુંવરને૦ ૨૫
શીખે માંભળે ગાય એ ગરજો, શ્રીકૃષ્ણ બાળચરિત્રરે;
કહે દયો પ્રભુ પ્રમન્ન ધાય તેને, પતિત થાય પવિત્ર. કુંવરને૦ ૨૬

ત્રેહવિલાસ

ગરબો

- ઓધવ અલગેલાને કહેજો કે, જ્યમ હમો કાહાવિયેરે લોલ; ૧
હવા તો હવ થમ છે નાથ કે, ગોકુળ આવિયેરે લોલ. ૧
- કોટી કંપસમી પળ જાય કે, દિન કેવડો કહુંરે લોલ; ૨
માસ વરસ એમ વીતે વાલમ, દુઃખ કેટલું સહુંરે લોલ. ૨
- હાવાં નથી રહેવાતું નાથ કે, કહું છું કરગરીરે લોલ; ૩
પાયે પડું છું પ્રાણજીવન કે, પાલવ પાથરીરે લોલ. ૩
- તાલાવેલી લાગી તન કે, મન તમમાં ભમેરે લોલ; ૪
જોડ્યું વેણ બિજા કોનું પણ અમને ના ગમેરે લોલ. ૪
- નથી મૂને જાનપાનનું લાન કે, નિદ્રા ના મળેરે લોલ; ૫
આઠે પોહોર વિચારે જાય કે, કાળજડું બળેરે લોલ. ૫
- વ્યાકુળ થઈ છું પ્રીતમ પાખી કે, કળ ના પડે સણુંરે લોલ; ૬
એ દુખ કોઈને ના કહેવાય કે, અકળાર્થે ઘણુંરે લોલ. ૬
- અનુભવી જાણે એ દુઃખ બાધી, મહું ઘેલાં કહેરે લોલ; ૭
પીડા પ્રીતતણી જ્યાંહાં વ્યાપી, ડાહ્યાપણુ ના રહેરે લોલ. ૭
- કાનુડે કાળજડું કોયું કે, કાંઈ સૂઝે નહીરે લોલ; ૮
પ્રેમ કટારીનો ઘા પાક્ય-ચઢ્યો રૂઝે નહીરે લોલ. ૮
- સણુ સણુ મેહેબાણે છુદાય કે, રૂઝ કહો કયમ વળેરે લોલ; ૯
મલમ મળે જો મોહન મેઝાપ કે, દુખ સઘળાં ટળેરે લોલ. ૯
- ઓધવ નિકુંજનું સુખ સઘળું, કયમ શકીએ કથીરે લોલ; ૧૦
પળપળ લીલા પ્રગટ કરી કાંઈ કે, કહેવાતી નથીરે લોલ. ૧૦

અગળા અંતરની અભિલાષ કે, નાવે કહેણમારે લોલ;
 પિયુષ પૂરણ કરતા તેહ, શું વરણ વેણમારે લોલ. ૧૧
 ઓધવ રનેહતાણું દુઃખ સગપણથી, અધિકું ઘણુંરે લોલ;
 અનુભવીનું અંતર જાણે કે, મુખડે શું બાણુંરે લોલ ૧૨
 અણમળતાસું એકંગી રતિ કે, જોખમ જીવનુંરે લોલ;
 ઠાને કહિયે થયું અમારે, કરતવ ઈવનુંરે લોલ. ૧૩
 ઓધવ આ દુઃખથી ઘણું સાફ, મરણ આવે જણીરે લોલ;
 જીવ તો જાય તરત પણ અટક્યો, આશ આવ્યા તણીરે લોલ. ૧૪
 આગળથી નવ સમજ્યાં એમ ને, પીડા પ્રીતમારે લોલ;
 આતો મુખ સાટે ઉઠેગકે, દીઠા રતિ રીતમારે લોલ. ૧૫
 નથી એ કષ્ટતણો ઉપાય કે બહાલાજી વિનારે લોલ,
 માટે કહેજો જ્યમ ત્યમ આવે, હરિ ભૂલી ધુનારે લોલ. ૧૬
 અગળાજન અમો અવશુભ ખાણ,

શું તમો નથી જાણતારે લોલ;
 શુભસાગર છે ગિરધરલાલ, રજે ઉર આણતારે લોલ. ૧૭
 હૈયાનું હારદ સમજે છે, શું કહિયે કથીરે લોલ;
 જાણીતા થઈને દુઃખ હો છે, એ ઘટતું નથી રે લોલ ૧૮
 પ્રેમતણી પોથીના પાર, ઉધવજી ના મજેરે લોલ;
 માટે કરજો એજ ઉપાય, કે વાલમજી વજે રે લોલ. ૧૯
 સદેશામાં શી શી વાત, કહો અમે કહાવિયેરે લોલ;
 માટે કાસ દયાના પ્રીતમ, નિજ ઘેર આવિયેરે લોલ. ૨૦

પારણું

માતા જશોદા ગૂલાવે પુત્ર પારણું.

મૂલે લાડકડા પુરુષોત્તમ આનંદલેર;
હરખી નીરખીને ગોપીજન જાણે વારણું,
અતિ આનંદ શ્રીનંદાણને ઘેર. માતા જ૦ ૧

હરિના મુખડા ઉપર વાઈ કોટિક ચંદ્રમાં,
પંકજ લોચન સુંદર વિશાળ કપોળ;
દીપક શિખા સરખી દીપે નિર્મળ નાસિકા,
કોમળ અધર અરુણ છે રાતાચોળ. માતા જ૦ ૨

મેઘશ્યામ કાંતિ ભૂકુટી છે વાંકડી,
ખીટગિયાળા બાળ ઉપર ગુમે દેશ;
હસતાં હંતુડી દીમે બેહુ હીરાકળી,
જોતાં લાજે કોટિક મહન મનોહર વેશ. માતા જ૦ ૩

સિંહ નખે મટેલું શોભે સોમણ સાંગલું,
નાનુક આમળ સઘળાં કંચન માતીહાર;
ચરણ અંગુઠો ધાવે હરિ બે હાથે ગદી,
કોઈ જોલાવે તો કરે કિલકાર. માતા જ૦ ૪

લાલ લલાટે કીધો છે કુમકુમ ચાંદણો,
શોભે જહિર જાણે મરકત મણિમાં લાલ;
જનુની જુગતે આંજો અણિયાળી બેહુ આંખડી.
સુંદર કાજળકેરૂં ટપકું કીધું ગાલ. માતા જ૦ ૫

માવ સોનાનું જડિત મણિમય પારણ,
 ઝુલવે ઝલુલુલુ ઘોલે ધુધરીનો ધમકાર;
 માતા વિધવિધ વચને હરખે ગાય હાલરડાં,
 ખેંચે કૂમતિયાળી રેશમદોરી સાર માતા જ૦ ૬
 હંસ કારંડવ ને કોકિલ પોપટ પારણે,
 બપૈયા ને સારસ ચક્રેર મેના મેર;
 મૂડ્યાં રમકડા રમવા શ્રી મોહનલાલને,
 ધમધમ ધૂધરડો વળડે નંદકિશોર માતા જ૦ ૭
 મારા કહાનાની સમાણી કન્યા લાવશું,
 મારા લાલને પરણાવીશ મોટે ઘેર;
 મારે જાયે વરરાજ ઘર્ષ ઘોડે એસશે,
 મારો કહાનો કરશે તદાચ લીલાલેર માતા જ૦ ૮
 મારો લાડકવાયો સખાસંગ રમવા જશે,
 સારી સુખલડી હું આપીશ હરિને હાથ;
 જમવા વેળા રમઝુમ કરતો ધરમા આવશે,
 હું તો ધાર્ધને બીડીશ હૃદયા સાથ. માતા જ. ૯
 જેના શંકર શેષ સસીખા પાર પામે નહીં,
 નેતિ નેતિ કેહે છે નિગમ વારંવાર;
 તેને નંદરાણી હુલસાવી ગાયે હાલરા,
 નથી નથી એના ભાગ્યતણો કંઈ પાર. માતા જ૦ ૧૦
 મજવાસી સૌ સરવેથી સુભાગી ઘણું,
 તેથી નંદજસોદાકેરું ભાગ્ય વિશેષ;
 તે સરવેથી ગોપી જનનું ભાગ્ય અતિઘણું,
 જેની કરે પ્રશંસા પ્રદા શિવ ને શેષ માતા જ૦ ૧૧

ધન ધન પ્રજવામી ગોપીજન નંદ જસોમતી,

ધન ધન વૃંદાવન હરિકેરો જ્યાં છે વાસ:

સદા જુગલકિશોર જ્યાંહાં લીલા કરે,

સદા જલિહારી જાયે દયોદાસ. માતા ૧૦ ૧૨.

શ્રી રાધિકાજનું સ્વપ્ન

ધોળ

માતાજીરે આજ આનંદ મારે અંગે રે,

શ્રીકૃષ્ણ પરણ્યા મારી અંગેરે. ટેક.

માતાજીરે આજ સપનું મેં એવું દીકુરે,

અમૃતથી લાગે મુજને મીકુરે. આ૦ ૧

માતાજીરે જાણે વૃષભાનજ મુજ તાતેરે,

બ્રાહ્મણ મોકલિયો પરભાતેરે. આ૦ ૨

માતાજીરે જાણે મુજ વિવાહ નંદવેર કીધારે,

મેં જાણે નંદકુંવર માગી લીધારે. આ૦ ૩

માતાજીરે રૂપવંતો શુભવંતો નીરખીરે,

યાદ બંધાવી તમે હું હરખીરે. આ૦ ૪

માતાજીરે તમે તે જાણે જમાઇ તેજ્યો જંબારે,

હું દેખી લજવાણી ગઈ રંબારે. આ૦ ૫

માતાજીરે જાણે મુને તેડી જસોદાસાસુરે,

વસંત ચઢાવ્યું વિધિએ ખાસુરે. આ૦ ૬

- માતાશ્રદે તમે જાણે લગ્ન મારાં લીધારે,
મગાં સંબંધી લેળાં ફીધારે. આ૦ ૭
- માતાશ્રદે જારણિયે તોરણ બધાયરે,
માનુની મંગળ ગાયરે. આ૦ ૮
- માતાશ્રદે જોડુને પીઠી ચઢાવેરે,
લાડકાલાડુ સર્વે લાવેરે. આ૦ ૯
- માતાશ્રદે જાણે નટવર ચઢિયા વરઘોડેરે,
આવીને ઉભા ત્હારે ટોડેરે. આ૦ ૧૦
- માતાશ્રદે તમે પોખી પધરાવ્યા પ્રીતેરે,
માંડવડો શોભ્યો રૂડી રીતેરે. આ૦ ૧૧
- માતાશ્રદે મને જાણે મામાએ પધરાવીરે,
મેં જાણ્યું માયરામા હું આવીરે. આ૦ ૧૨
- માતાશ્રદે વાળાં વાળે દિવ બલુતા જાયરે,
જાણે માનુનીઓ મંગળ ગાયરે. આ૦ ૧૩
- માતાશ્રદે તમે જાણે કન્યાદાન લીધુરે,
હરિ મુજ કર સાદ્યો કારજ સિધુરે. આ૦ ૧૪
- માતાશ્રદે જાણે મંગળકેરા અમે કરીયાંરે,
પાલવ ગાંઠણ કરીયારે. આ૦ ૧૫
- માતાશ્રદે કથે કંસાર જમાડ્યો રીતેરે,
મે પણ જમાડ્યા પ્રભુજીને પ્રીતેરે. આ૦ ૧૬
- માતાશ્રદે જાણે જુવતી જન ચારે વધાવ્યારે,
અમે બંધે ગોત્રજ નમવા આવ્યારે. આ૦ ૧૭

- માતાજીરે જાણે વૃષભાનજી મુજ તાતેરે,
પહેરામણી આલી બલી ભાતેરે. આ૦ ૧૮
- માતાજીરે તમે સરવે કુળની રીત કરાવીરે,
મુજને સાચરિયે વળાવીરે. આ૦ ૧૯
- માતાજીરે જઈ હું જશેદા પાચે લાગીરે,
એટલે હું અખડીને જાગીરે. આ૦ ૨૦
- માતાજીરે એવું મપન મુને આવ્યુરે,
જેવું મેં તુજને સંભળાવ્યુરે. આ૦ ૨૧
- માતાજીરે રાધા રૂઢયા ચોંપી એમ બોલ્યાંરે,
હારદ હેયાનું સમજી ડોલ્યારે. આ૦ ૨૨
- લાડકડીરે તુજને પરજાવીશ હું રંગેરે,
મજલાડીલાની સંગેરે. આ૦ ૨૩
- લાડકડીરે તારું સપન જે કાઈ ગાશેરે,
ક્યાનો પ્રીતમ તેનો પતિ થાશેરે આ૦ ૨૪

શ્રી રાધિકાજીનાં વખાણ

ધોળ

રાણી કીર્તિજી પૂછે છે કુંવરી ક્યાં ગઈરે.
મારી લાડકડી ક્યાં લાગી આવડી વાર; મારી લાડસઘેલી લાડણીરે.
હું તો તુજ પાછે ઘર આંગણકું કરતી હતી રે,
મારી રાધા મારા લોચનનો શબ્દમાર. મારી લાડસઘેલી૦ ૧

તારી વેણી જોઈ વાસુકી પાતાળે પેઠા રે,
 તારું લાળ જોઈ લાગે દુઃખ પરચંડ; મારી લાડસઘેલી ૦
 કીરચંચુને લજ્જાવે તારી નાસિકા રે;
 તારી ભૂકુટી લજ્જાવે છે કોઈંડ. મારી લાડસઘેલી ૦ ૨
 તારા મુખડા ઉપર વાડું કોટિક ચંદ્રમા રે,
 તારાં નેત્ર ઉપર વાડું મૃગ ને મીન; મારી લાડસઘેલી ૦
 તારા અધર પ્રવાળ ઝિંબફળ જેવા રે,
 તારો કંઠ સુણી ઠોકીલા થઈ દીન. મારી લાડસઘેલી ૦ ૩
 તારું હસવું જાણે વરસે મીઠડાં ફૂલડારે,
 કુંદ કળી સરખા દીપે તારા હંત; મારી લાડસઘેલી ૦
 તારું ગંડરથળ સહુ શોભાનું મહન છે રે.
 તારું ચિયુકનું ટપકું ચોરે છે ચંત; મારી લાડસઘેલી ૦ ૪
 તારી શ્રીવાયે કપોત કંબુ રેખા રાજે રે,
 તારું ઉઠર જાણે પોયણીનું પાન; મારી લાડસઘેલી ૦
 હરત મૃચાળ ને અંધકકળી આંગળી રે,
 તારી કટી કૃષ્ણ કેસરી સમાન મારી લાડસઘેલી ૦ ૫
 જંઘા કદળીયલ સરીખી શોભતી રે,
 પરમાનંદ કંદ પાવન પંકજપાચ; મારી લાડસઘેલી ૦
 તારી નજશિખ યોભા તે શી પેરે વરણવું રે,
 તારી સમોવડ કો જુગમાં નવ કહેવાય. મારી લાડસઘેલી ૦ ૬
 ત્રિલોક સુંદર વપુ અપકવરણું છે રે,
 કોની ઉપમા આપું સૌમાં દીસે ખોડ; મારી લાડસઘેલી ૦
 શુભ રૂપનો સમુદ્ર મારી રાધિકા રે,
 નથી વિશ્વના વર કોઈ તારી જોડ મારી લાડસઘેલી ૦ ૭

મુજને એ ચિંતા મોટી છે મારા મનમહીરે,
તારી તુલ્યનો દેખું વર તો હરખે મન; મારી લાડસુવેલી
એવું સૂણી જોડ્યાં દાસ દયાનાં સ્વામિનીરે,
હવેતાં સરખાં થઈ ગણિત વચન. મારી લાડસુવેલી ૮

શ્રી રાધિકાજી પોતાની માતાને કહે છે

ધોળ

હું તો આજ સખીયો સંગે રમતી જોકુળ ગઈરે,
ત્યાં મેં દીઠા રૂઠો નંદનો કુમાર; માતા પ્રત્યે રાધા એમ જોલિખારે.
માડી સ્વરૂપ તેનું તુજને તે હું શું કહુંરે,
ધણો અતુર શિરોમણિ ગુણભંડાર માતા પ્રત્યે ૧
માડી મુખાડુ જાણે શરદનો અંદમારે,
ભાગ્યશાળી મોટું દીસતું કપાળ; માતા પ્રત્યે
માડી રતનાળી રઢીયાળી એની આંખડીરે,
એના અધર અરણુ રંગ જોળ માતા પ્રત્યે ૨
દીપકશિખા સરખી દીપે નિર્મળ નાસિકારે,
ફંતપંક્તિ જાણે દાડમનાં છે ખીજ; માતા પ્રત્યે
આરૂ ચિણુક ઉરસ્થળ અનુપમ અતિરે,
કુરકટપદ જોતાં ઉપજે છે રીજ. માતા પ્રત્યે ૩
ધનશ્યામકાંતિ રવિ શિશ કરતાં ઘણીરે,
કોટી કંદ્રપ લાવણ્ય નટવરવેશ; માતા પ્રત્યે
મીઠાં અમૃત સરખાં વચન સોહામણારે,
ધુધરીયાળા મુખ ઉપર ઝુંબે કેસ. માતા પ્રત્યે ૪

મનમોહન છળીટ્ટી છળી છેલડીરે,
 એના સામું જોતાં રહેજે ઉપજે બહાલ; માતા પ્રત્યે ૦
 એવો જસોદાના આંગણિયામાં ફીકડોરે,
 મુજને કેળી સંગે રમવા આવ્યો લાલ. માતા પ્રત્યે ૦ ૫
 રમતાં રમતાંમાં પરસ્પર પ્રેમ ઉપજ્યોરે,
 મુજને ઘણો બહાલો લાગ્યો એ ગોપાળ. માતા પ્રત્યે ૦
 એની કંઠે મેં ખેરાવી સોતણ સાંકળીરે,
 એણે એની મુજને અરપી માતીમાળ. માતા પ્રત્યે ૦ ૬
 એવું જોતાં જસોદાજીએ અમને ઘરમાં તેડિયારે,
 બાળ્યોને જસોદાયાં પોતાને ઉછંગ માતા પ્રત્યે ૦
 નંદજીને કહ્યું જુઓ જોડી કેવી શોભેરે,
 નંદે નિરખ્યાં હમને રાખી જોઉને સંગ માતા પ્રત્યે ૭
 રાહિણી આઢે આઠોશી પાઠોશી સહુ આવીયારે,
 સહુ કહે એ કહાન ને એ કન્યા જુગતી જોડ; માતા પ્રત્યે ૦
 ઉપનંદે કહ્યું કહાવો વૃષભાનનેરે
 ઘટિત છે એ વાત રજે કરતા મોડ. માતા પ્રત્યે ૦ ૮
 નંદરાણીયે રૂદ્યા શું અમને આપીયાંરે,
 મેવા મિઠાઈ આપી જોયો મારો હાથ. માતા પ્રત્યે ૦
 રાહિણીજીએ મા મુજને હેતે ચુંબન કીધુરે,
 વળતી હું અહિં આવી સળિયો મારી સાથ માતા પ્રત્યે ૦ ૯
 એવું સાંભળી કીર્તિએ વૃષભાનું તેડિયારે
 માલજો, આ સહુ માંડી કીધી વાત માતા પ્રત્યે ૦
 વૃષભાર્ને કહ્યું મુજને પણ એ તો ગમ્યુરે,
 નંદજીને હું જો સમોવડિયા વિષ્ણુ માતા પ્રત્યે ૦ ૧૦-

વર્ષ બે એક સધા છે મોટી એટલુદે,
બાકી તો સઘળી હજારી મળતી રીત માતા પ્રત્યે
કીર્તિજી કહે તેની નહિ ચિંતા આવી મળશેદે,
પણ છે પુત્રીની દયાપ્રીતમશું પ્રીત. માતા પ્રત્યે ૧૧

શ્રી કૃષ્ણ જન્મ

ગરબો

શ્રીગુરુ ગોવિંદને રે પ્રથમે પાવ લાગું;	
પ્રાગલ્ભ્ય હરિનું રે ગાવાને મતિ મારું.	૧
પરીક્ષતે પૂછયું રે શુકલને શિર નામી;	
કૃષ્ણ કેમ જનમ્યા રે તે મુજને કહો સ્વામી.	૨
ધન્ય ધન્ય કહીને રે બોલ્યા શુકલ વાણી;	
સાંભળ રાયજી રે હરિશુષ્ક કહું વળાણી.	૩
કારણ કહું છું રે પૃથ્વી પીડા પામી;	
ભાર વધ્યો બહુરે કહું પ્રહ્લાએ શિરનામી.	૪
સુર સહુ સાથે રે વિધિ ક્ષીરસાગર આબ્યા;	
નારાયણને રે સ્તુતિ કરીને રીઝાબ્યા.	૫
હરિએ જણાવ્યું રે ભૂમિનો ભાર હરીગું;	
પૂર્ણ પુરુષોત્તમ રે વ્રજમંડળે અવનરીશું.	૬
સહુ સામગ્રી રે સિદ્ધ કરો તમે પહેલી;	
મગદ થવાની રે ઈચ્છા છે મને વહેલી.	૭

- મુણી એમ પ્રદા રે પ્રભલોકનાં પરવર્યા;
દેવેા મુવેરે ગોપ થઈને અવતર્યા. ૮
- દ્રોણ સુત તે રે નંદરાય થયા બાણો;
પત્ની તે કેરી રે યશોદા પરમાણી. ૯
- કંસને જાણાવી રે આકાશવાણી ઘેરી;
ગર્ભ દેવકીનો રે આઠમે તારે વેરી. ૧૦
- એમ મુણીને થઈ રે ચિંતા કંસ હૃદેમાં;
જેન ને બનેવી રે નાંખ્યાં કારાગૃહમાં. ૧૧
- ચોકી મૂકી રે મૃત્યુ તણે લય બાણી;
ખાટ સુત માર્યા રે દુષ્ટે દયા ન આણી. ૧૨
- પછે પ્રભુએ રે મહામાયાને ગોલાવી;
કર જોડીને રે ઉભી રહી તે આવી ૧૩
- આજ્ઞા આપી રે એટલું કારજ કરજે;
દેવકી ઉદરથી રે શેષ રાહિણી ગર્ભ ધરજે. ૧૪
- પછી અવતરજે રે તું નદનંદની થઈને;
તેજ પ્રમાણે રે કયું દેવીએ જઈને. ૧૫
- પ્રભુજી પધાર્યા રે દેવકી ઉદર આનંદે,
ગર્ભ સ્તુતિ કીધી રે બ્રહ્માદિ શ્રુતિ છંદે ૧૬
- તેજ ઘણું આબ્યુ રે હીન દેવકી તનમાં;
તે અવલોકી રે કંસ બળે બહુ મનમા. ૧૭
- સેવક શિષ્યા રે સૌ સાવધ થઈ રહેજે;
પ્રસવ થતામાં રે મને આવીને કહેજે. ૧૮

તાલાવેલી રે લાગી ક્ષણ નવ જપે;
 પળ પળ પૂઝે રે કાળના ભયથી કંપે. ૧૬
 એમ કરતાં રે શ્રાવણ આવિયો સાર;
 કૃષ્ણ પક્ષમાં રે અષ્ટમીને જુધવાર ૨૦
 નક્ષત્ર રેહિણી રે અર્ધ નિશા ગર્જન્યારે;
 કળા સોળ પૂરણ રે શ્રીકૃષ્ણ પ્રગટ્યા ત્યારે. ૨૧
 હરિજન હરખ્યા રે પ્રહારાની મન લાભમાં;
 શિવ વિધિ કૃત્યા રે દેવ હુહુભી ગાન્યાં. ૨૨
 અદ્ભુત બાળક રે કમળનયન સુખકારી;
 રૂપ ચતુર્ભુજ રે ગદા શંખ ચક્ર ધારી. ૨૩
 પદ્મ પીતાંબર રે કિરીટ કુંડળ ચોભે;
 શ્રીવત્સ લક્ષ્મી રે ચિન્હ કૌસ્તુભ મન લોભે. ૨૪
 મૈથવણું વધુ રે કેશ શકુ ચિત્ત રાજે;
 કંકણ કરમા રે બાણુગંધ વિરાજે. ૨૫
 નખશિખ સુંદર રે તિલક કેસરી દીધું;
 માતપિતાને રે એવું દર્શન દીધું. ૨૬
 દેવકી વસુદેવ રે સ્તુતિ કરી રનેહ આણી;
 શ્રવણ કરીને રે શ્રી હરિ બોલ્યા વાણી. ૨૭
 આજ પ્રમાણે રે તણુ જન્મ મેં લીધા;
 પુત્ર થઈને રે પૂર્ણ મનોરથ કીધા. ૨૮
 ઇત્યાદિક સહુ રે પૂર્વ કથા સંભળાવી;
 મજ બવાની રે વિધિ સહુ બહારે બતાવી. ૨૯
 અમને મજમાં રે નંદને ઘેર પંચરાવો;
 ત્યાં પ્રગટી છે રે કન્યા એક તે લાવે. ૩૦

ચિતા ન કરશે એ સુખે સવળ થાશે,
અમ ઇચ્છાએ એ વિધન વેગળા જાશે ૩૧
બાળક ઉપે એ થયા પ્રભુ એવું કદીને,
વસુદેવ ઉઠ્યા એ બેડી પડી દ્વર જાળે ૩૨
દ્વારના તાળા એ સહેજે સરવ ઉઘડિયા,
એવક સૂતા એ નિદ્રા ઘા-જુમા પડિયા ૩૩
લાલજીને લીધા એ વસુદેવ ચાલ્યા હરખે,
છત્ર કીધું શેષે એ ઝરમર મેહુલો વગે ૩૪
આવી પોહોઆ - શ્રી જુમનાજી માહે,
અપર્શવા પ્રભુ પદે ચલ્યા કાલિદી ત્યાહે ૩૫
વસુદેવ વાર્તા એ હરિએ સરવે બાણી,
ચર્ચુ વધાર્યો એ અર્પ કરતા ઘડ્યા પાણી ૩૬
વળતા વસુદેવ એ શ્રીગોકુળમા આ ચા
જોશોદા પાસે એ પ્રાણજીવન પધરાયા ૩૭
પુત્રી લઈને એ મથુરા આવ્યા નિજ અજમા,
જે જેમ હતું એ તે તેમ થયું અર્ધ પગમા ૩૮
બાળકી ગઈ એ કસને ખબર પમાડી
આવ્યો તત્ક્ષણ એ દેવકીએ મુતા દેખાડી ૩૯
ના ના કહેતા એ દુષ્ટે ખુચી લીધી,
જેવી પછાડી એ ગઈ વછૂટી તે ઉચી ૪૦
બાળા બોલી એ મુણ મૂરખ મુજ વાણી,
શત્રુ તાગે એ પ્રગયો કહું લે તું બાણી ૪૧
એમ મુણીને એ આશ્ચર્ય મનમા લાગ્યો,
જહું બોલી એ દેવે મને લખાવ્યો ૪૨

વસુદેવ દેવકી રે કારાશૃહમાંથી કાઢાડ્યાં;
 મેં વણવાંકે રે તમને કલેશ પમાડ્યાં. ૪૩
 એજ કથા તો રે એટલે રહી એમ લહીએ;
 હવાં ગોકુળમાં રે કેમ થયું તે કહીએ ૪૪
 પુત્રનું પ્રાગલ્ભ્ય રે પ્રાતઃસમે સહુ જાણી;
 નંદ યશોદા રે સુખ થયું કહું શું વખાણી ૪૫
 મજાપતિને ઘેર રે નિર્ભય નોખત વાણ;
 સુણી સજ્જનનાં રે ચિત્ત થયાં બહુ રાણ ૪૬
 ગોપીજન સહુ રે સણ સુંદર ગણુગાર;
 નંદ ઘેર આવ્યાં રે નિરખ્યા પ્રાણુધાર ૪૭
 મોતીડે વધાવ્યા રે ગાતાં મંગળ ગીતે;
 ઘણું ઘણું જીવો રે આશિષ હીધી પ્રીતે. ૪૮
 ગોપ સહુ આવ્યા રે ગોરસ સીકાં ભરીને;
 નંદન નવરાવ્યા રે પૂરણ પ્રેમ ધરીને. ૪૯
 હધી હળવરનો રે કીચ આંગણે સોડે;
 આનંદ ઉત્સવ રે નિરખી સહુ જન મોડે ૫૦
 પૂરણ નાદા રે નંદન શાસની રીતે;
 દાન બહુ હીધાં રે દ્વિજને પૂરણ પ્રીતે. ૫૧
 બંદીજનને રે અતિ ધન દેઈ સંતોખ્યા;
 પૂજ્યા સહુને રે પ્રેમ ધરીને પોખ્યા ૫૨
 શ્રી મહાલક્ષ્મી રે મજાપુર વસિયાં વાસે;
 આનંદસાગર રે ઉલટ્યો નંદ અવાસે. ૫૩
 શોભા સઘળી રે કેમ સુખ જાય વખાણી;
 સહુ સુખ સંપત્તિ રે શ્રી ગોકુલ ક્યો જાણી. ૫૪

પ્રભુ પ્રગટયાનો રે ગરબો જે કોઈ ગાયે;
સ્નેહથી સુણતાં રે મનવાછિત કળ થાયે ૫૫
પંચાવન પદ રે સૂક્ષ્મ રીતે સમાયો;
કૃષ્ણજન્મનો રે દાસ દયો જથ ગાયો. ૫૬

શ્રીકૃષ્ણના ધ્યાનનું ધોળ

ઢોળ

પ્રથમ પ્રભાતે શ્રી કૃષ્ણનું સમરણ કરીયેરે;
મજની લીલા સધળી હરિની સંગે ધ્યાને ધરીયેરે. ૧
હરિનો મુગટ તે તો વૈકુંઠનો સાર લહીયેરે;
હરિનાં કુંડલ તે તો સાખ્ય યોગ નિશ્ચયે કહીયેરે. ૨
હરિને નાકે મોતી રાધિકાનું રૂપ છેરે;
ચંદ્રાવળી ચિખુક આભરણનું સ્વરૂપ છેરે. ૩
હરિનું હસવું તે તો મોહિની માયા કેહેવાયરે;
મોરલી શિવજનું સ્વરૂપ એવું વેદ ગાયરે. ૪
હરિનું તિલક શુદ્ધ પ્રેમને પ્રમાણીયેરે;
કૌસ્તુભમણિ હૃદયે જીવ તત્ત્વ બાણીયેરે. ૫
શ્રીવત્સ લાછન તે મણિની છાંય બાણીયેરે;
વનમાળા શુભ લક્ષ્મી હર આણીયેરે. ૬
માયા પીતામ્બર ને છડી બ્રહ્મારૂપ લહુરે;
ધન શૃંગી મેઘ કેશનું સ્વરૂપ કહુરે. ૭
સગે ગોપીજન તે શ્રુતિઓ છે વેદનીરે;
ગોપ મંત્ર તેની વાત કહું લેદનીરે. ૮

શ્રીરાધાજી કૃષ્ણઆત્મરૂપ પ્રેમ ભક્તિરે;
 નંદજી તે અક્ષરબ્રહ્મ જગોદા બણેા મુક્તિરે ૯
 શ્રી ગોકુલ તે વ્યાપીવૈકુંઠ સાક્ષાત છેરે;
 કરમા કમળ વિશ્વરૂપ વેદે વાત છેરે. ૧૦
 એવું ધ્યાન સદા શ્રી કૃષ્ણનું પ્રીતે ધરીયેરે;
 મનમાં વાસ મળે ભવસાગર ક્ષણમાં તરીયેરે. ૧૧
 સરવે વિસ્તારીને કહેતાં ગીત વધી બયરે;
 માટે દાસ દયો કાંઈ એક હરિના શુભ ગાયરે. ૧૨

ચોવીશ અવતારનું ધોળ

(ત્રેસપત નારો ગ્રંથ ઉગ્રીયોરે—એ રાગ)

એ અવતાર શ્રીકૃષ્ણનારે, મન્થરૂપ ધરી સત્ય મત પાળ્યારે,
 કન્થરૂપે મંદ્રાચલ ઉધાર્યો, એ અવતાર શ્રી૦
 શુકરરૂપે હણી હિરણ્યકશ્ય મહી મુકાવીરે,
 નરહરિરૂપે હિરણ્યકશ્યપ માર્યો, એ અવતાર૦
 વામનરૂપે બળિ છળી ઇંદ્રને સંતોડ્યોરે,
 નક્ષત્રી પૃથિવી કરી કરશુરામ, એ અવતાર૦
 શ્રીરઘુવરજી રાવણ મારી મીતા લાવ્યારે,
 હનુધરરૂપે ટાળ્યો દુષ્ટનો ઠામ, એ અવતાર૦
 બુદ્ધરૂપે યજ્ઞ નિધા દયા પાળીરે,
 મ્લેચ્છ માર્યા ધરી કલકીરૂપ, એ અવતાર૦

વૃષભરૂપે પરમહંસ દીક્ષા દાખી,
 ભૂમિ દોટી રસ કાઢ્યા પૃથુભૂષ એ અવતાર૦
 હરિરૂપે શ્રાહને માર્યો ગજ ઉગાર્યોરે,
 ધ્રુવવરદાયક પ્રભુછનો અવતાર. એ અવતાર૦
 નરનારાયણરૂપે જાદ્રિકાશ્વમ તપેરે,
 બ્રહ્મચારી મનકાદિક ચાર. એ અવતાર૦
 દત્તાત્રયરૂપે અલકા આદિ પ્રગોધ્યારે,
 હથશ્રીવ વાળી લાબ્યા વેદ. એ અવતાર૦
 કપિલરૂપે સાંખ્ય યોગ પ્રગટ કયેરે,
 બ્યાસરૂપે રચ્યા નિગમ લેહ એ અવતાર૦
 યશપુરુષ રચીસુત સુસ્ત્રાતારે,
 મન્વંતર રક્ષણ કરવા એકરૂપ એ અવતાર૦
 મોહનીરૂપે અમ્બુર મોહ્યા મુર સતોષ્યારે,
 આયુરવેદ ધનવંત્રી સ્વરૂપ. એ અવતાર૦
 ધવળ એ ચોવીસ સ્વરૂપનુરે,
 ગાતા મુષ્ણતાં હોય વૈકુંઠવામ એ અવતાર૦
 સકળ સંતાપ પાપ ગયાં મમૂળારે,
 ન્યાહાલ થયો ગાતા હયોદાસ એ અવતાર૦

પદ ૧૬ (રાગ ધનાશ્રી)

મારો નેહ લાગ્યો રે. સખી સામળિયા સાથે;
 મારો નેહ લાગ્યો રે, એ પાતળિયા સાથે મારો નેહ ટેક૦
 સાંભરી આવે મને પ્રીત પૂરવની;
 એ અનુભવ આજ લાગ્યો રે, એ સામળિયા સાથે મખી મારો.૧

મનનો માન્યો અંતરનો ધૃષ્ટયો;

વર મળિયો છે મુખ માગ્યો દે,

૨.

એ સામગ્રિયા સાથે, સખી મારો ૨

દયાના પ્રીતમની સંગે, નિશ દીન રમતાં;

આ બલનો તે બધ આજ બાગ્યો દે,

એ સામગ્રિયા સાથે, સખી મારો ૩

*

પદ ૨જી—ચાચના (રાગ સોરઠ)

ચિત્ત મારું ચોરે દે મજરાજ;

હું તો ખીજું કાંઈએ ન મારું મહારાજ. ચિત્ત મારું. ટેક૦

એવી રીતે ચોરો જે કયું એ ના બધ,

જાર થકી તુજમાં અધિક લોભાય;

છૂટવાનો ના રહે એકુ ઉપાય. ચિત્ત મારું ૧

તરકર ઉપર કોઈને ન પ્યાર,

દેખી :મુખ દંડનો ઉપજે વિચાર;

હું તો મારા માણ્ઠ કરું બલહાર. ચિત્ત મારું ૨

મારું નહિ અકવર્તિ પદ સ્વર્ગ,

મારું નહિ યોગસિદ્ધિ અપવર્ગ;

મારું નહિ બ્રહ્મસદન પદ ભર્ગ. ચિત્ત મારું ૩

અલબેલાઈ પૂરોને મનડાની આશ,

નિજ બળે રાખો પોતાની પાસ;

દાસી દાસી કરી એ દયાનો અભિલાષ. ચિત્ત મારું ૪

પદ ૩૭૭ (રાગ મોરઠ)

એવા મુને બહાલા થાઓ મજબૂપ,
 માન મન મોહ્ય રહો તમ રૂપ ટેકંબ
 જેવો બહાલો મૃગને લાગે ૮ રાગ,
 જેવો બહાલો મણિ શોભે શિર નાગ,
 જેવો બહાલો મધુમત પદ્મપરાગ એવા મુને ૧
 જેવું બહાલું મીનને લાગે છે નીર,
 જેવું બહાલું લાગે માતરને ખીર,
 જેવું બહાલું લાગે જિંમકળ કીડ એવા મુને ૨
 જેવો બહાલો લાગે ચક્રોરને ઈન્દુ,
 જેવું બહાલું ચાતક સ્વાતિધનિન્દુ,
 જેવા બહાલા શ્રીગોપીજનને ગોવિંદ એવા મુને ૩
 જેવા બહાલા જર પરસ્પર દોષ,
 જેવું બહાલું લોજન ક્ષુધિતને હોષ,
 જેવું બહાલું મહા તુષાતુર તોષ એવા મુને ૪
 જેવો બહાલો આત્મા પોતાનો સૌ જગત,
 જેવા બહાલા તમને તમારા ભગત,
 દયા પ્રીતમ દો તેવી નિજ આસકત એવા મુને ૫

પદ* ૪૮૫

(શ્રી વૃન્દાવન મુખાકારી રે મમરે નાસે મૌ પીડા-એ રાહ)
 એ પૂરણ પ્રદ્ધ પુરુષોત્તમ રે, ન મળે દોષ સાધનમે,
 શ્રી ગીતાણમાં શ્રી મુખે રે જોડ્યા હું વસુ એક પ્રેમે ૧
 તે પ્રગળ પારખુ બાળો રે જોખી પ્રેમે પ્રભુ પામી,
 જેને શિવ પ્રદ્યાદિક વદે રે, વશ કીધો કમળાસ્વામી ૨

જે આત્મારામ અણત છે રે, કોઈથી નવ જાગે કળિયો;
 તેને છતી આધીન કીધો રે, પ્રેમ પ્રભુથી પણ બળીયો. ૩
 એનું રુપ અતિથે રૂઝું રે, કોઈ ભક્ત વિરલા તે જાણે,
 જ્યાં વેદતણી પણ નહીં ગતિ રે, ત્યાં પંડિત શું પરણામે. ૪
 મુણે કાંઈ એક પ્રેમનું બળ કહું રે, જેણે જીગલ છતી લીધાં;
 મહા સુભણ નાગરી નાગર રે તેને પણ ઘેરાં કીધાં, ૫
 એક સમે શ્રી રાધા મોહન રે, જાહે પરસ્પર કંઠ ધરી;
 મહા રનેહરસ માંહે છકેલાં રે, પાસે લલિતાદિક સુંદરી. ૬
 ત્યાં વહાલે વિકળ હરિજોડ્યા રે, કહો સખા ખ્યારી ક્યાં મળશે;
 કરે પોકાર આંખુ વેહેતાં રે આ વિરહ વેદના કેમ ટળશે. ૭
 એવાં વચન મુણી વિકૂલનાં રે, હસવા લાગી સહુ રામા;
 એ પ્રાણીજીવન શીદ કહ્યો રે, કંઠે વળગી છે રમ મા. ૮
 વળી એક સમે એકલડા રે, હરિ પ્રિયા પાસે ના હુતી;
 કહો લાલ લાહલી ક્યાં છે રે, એકલા કેમ પૂછ્યું હતી. ૯
 ત્યારે નંદકુંવર એમ જોડ્યા રે, મળી તુમને કાંઈ ભ્રમ થયો;
 જોની આ રાધા મુજ પાસે રે, એકલડો મુને કેમ દહ્યો. ૧૦
 એમ રાધાને પણ થાયે રે, ન હોય પ્રભુ પાસે દેખે,
 વળી કદા વિયોગે તે તરસે રે પિયુ લપટ્યા હર નવ પેખે. ૧૧
 નાં હોય પિયુ ખ્યારી દેખે રે, પાસે હોય તે ભૂલાવે;
 એ અકળ પ્રેમરસકીડા રે, કોના સમજ્યામાં નાવે. ૧૨
 શ્રી રાધાકૃષ્ણ એ રસમાં રે, સદા મગ્ન છાક્યા રહે છે;
 કરી વિવિધ પ્રકારે કીડા રે, નિજ જનને મહાસુખ દે છે. ૧૩
 જેને કૃપા સદગુરૂ પૂરણ રે, તે એ હરિરસને ચાખે;
 જન દયો શ્રીગુરૂ પ્રતાપે રે, પ્રેમરસની આશા રાખે. ૧૪

પદ ૫મું—ગરબી

રાધે રૂપાળી રમીલી તારી આખડી જો,
 જોડી કૃષ્ણ સમાન છબી ફાંકડી જો—રાધે રૂપાળી ૦ ટેક
 ઉપમા એ અધિક નહિ તુંથી મગલોચની જો;
 વિના અજન મનરજન ભવમોચની જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૧
 તારુ ચંદ્રવદન કહેતા લાણુ તારણી જો,
 એક તો કલકી વિષમધુ વારણી જો.—રાધે રૂપાળી ૦ ૨
 વેણી વાસુકી જડિત રત્ન રાખડી જો,
 તને જોતા ખીણુ જોવાની થાય આખડી જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૩
 રતિ રૂપતણે ગર્વ મૂકીને ખમી જો,
 રસિકરાયના હૃદયે તું સદા વમી જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૪
 મદનમોહનતુ મન હરતુ મનમોહની જો,
 નથી વિરચીએ રચી તુજ છબી સોહની જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૫
 સકળ ભૂપમા જોતા તું લાધ્યો શ્રીહરિ જો,
 ઉમા રમા ને સાવિત્રી ત્રિપુરસુંહરી જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૬
 તારી ઉપમા સરખુ ખીણું કોઈ નથી જો.
 થાક્યા ઉત્તમ કવિ વેદ સ્મૃતિને મથી જો.—રાધે રૂપાળી ૦ ૭
 રસિક રૂપ જુગલ વસો હૃદયે ઠરી જો,
 દાસ દયાને મુખપાતા એક તમો હરિ જો—રાધે રૂપાળી ૦ ૮

પદ ૬મું—ગરબી

ઉદ્ધવ નફનો છોરા તે નમેરો થયો જો,
 મુને એકલી મૂકીને મથુરા ગયો જો. ઉદ્ધવ ૦ ૧
 એને મૂકી જતા દયા નવ ઉપની જો;
 મુને ખાતિ પડી એના રૂપની જો ઉદ્ધવ ૦ ૨

કોઈએ કામણ કયું છે કટકાર્યો કરે જો;

કેમ હીલ એનું મુજ ઉપર ના ઠરે જો. ઉદ્ધવ ૩

ઉદ્ધવ સંદેશો કહીને વેહેલા આવજો જો;

સાથે દયાના પ્રીતમને તેડી લાવજો જો. ઉદ્ધવ ૪

*

પદ ૭૩૫ (રાગ રાજયાનો)

વારી જાઉં નાગર નટવા, ધરે વિધિવિધિના વેશ;

કળારૂપ થઈને કીડા કરે, ન્યાસે નાયકરૂપી શેષ વારી ૧

તારી નટણી માયા જોર છે. કળા કામરુદેશની પૂર;

અણત પર ઉસ્તાદના જોરથી વશ કીધા પંડિત ધર. વારી ૨

ખાજગર ખાજ સંસારની, તેં તો બલી રચી છે બાધ;

મોહન મોરલી વળાડી મોહની સુણી સહુ ગયા મોહોવાધ. ૩

સાચો હીરો મનાવે ઠીકરી, કરે કંકર કંચન મહોર;

જાણીતાને પણ છેતરે, સૂઝે નહિ પોતાનો ઠોર. વારી ૪

ઉલટ ખેલ ખતાવે ખલકને, કરે સહુની નજર બંધ;

ચુટકી નાંખી રજની મંતરી, કરે દેખતાંને પણ અંધ, વારી ૫

મુખમાંથી કાઢ્યા ત્રણ દોરડા, રંગ કાળો ઘોળો ને લાલ;

એને ખેંચતાં પાર આવે નહિ, એ ત્રણેના ગુજવા ખ્યાલ. ૬

એ ત્રણ રંગના ત્રણ પુરુષ થયા, એક પ્રાણણ યોગી ને ગૃહસ્થ;

પ્રાણણ યોગી બળિયા ઘણા, તેથી ગૃહસ્થનો અધિક દસ્ત. ૭

પહેલે વિત્રે રચ્યાં બહુ પૂતળાં, પૂર્યો ગૃહસ્થે મન અભિલાખ;

યોગીએ અગ્નિ કાઢ્યો આંખથી, સર્વે બાળી કીધું રાખ. ૮

તારી મરણ જોઈ મતિ લાવિયા, ફરી કયું એવું કામ;

ચુટકીમાં કયું ચરકકું થયું હું તેવું તમામ. વારી ૯

અક્રળ કળા તારી ગોડીયા, રચી વિદ્યા ઇદ્રજળ;
 મોહોવાઈ પડ્યાં તે કંદમાં, સી વૃદ્ધ યૌવન ને જાળ. ૧૦
 તારો મંત્ર શિખવ તુ મુજને, હું ચેલો તારો થાઉં;
 એવી જડીબુદી આપ તું મુજને, તારી નટણીથી ના મોહોવાઉ. ૧૧
 શરણે જતાં ભક્તિ જડી દીધી, આપ્યો મંત્ર હરિ નિજનામ;
 એ સેવે માયાથી મોહોવાય નહિ એમ કહે દયારામ. વારી૦ ૧૨

૫૬ ૮મું* (રાગ બંસવ)

રટની શ્રીકૃષ્ણ નામ સહુ સુખકારી રે;
 પરમ આનંદરૂપ અઘડું જહારી રે. રટની૦ ૮૪
 મોટા મોટા મુર મુનિ લોભી રહ્યા જેમાં રે;
 તે તે સહુ સાધન આવી ગયાં એમાં રે. રટની૦ ૧
 સકળ ધરમ હરિનામ કેરો અંશ રે;
 એથી ના પ્રવરે કોઈ વેદમાં પ્રથંસરે. રટની૦ ૨
 અવળું હશે જે તે પણ સવળું થઈ જશે રે;
 પ્રભુજી પ્રસન્ન એથી થોડા માંહે ધાશે રે. રટની૦ ૩
 આજસ મા કર ધર દદ વિશ્વાસ રે;
 કાયર મા થાશ તારી પૂરશે એ આશ રે. રટની૦ ૪
 કોટી ચિંતામણિ વારું એવું છે નામ રે;
 દયા જેણે જપ્યુ તે તે થયા પૂરણ કામ રે. રટણી ૫

*

૫૬ ૯મું* પ્રેમરસ યાચના—ગરબી

“જેના હૃદયમાં અખંડ રસિકરૂપ, તેને કાઈ નથી કરતુ રે.” એ રાગ.
 પાઓ પ્રેમરસ પ્રાણુવન રે, દીન થઈ જાયું રે;
 મુક્તિ મારગીને આપજો જ્ઞાન રે, હું તો નવ રાત્રુ રે ૧

રીએ રાજડી થકી તો ગરીબ લોક રે, લોગીને ના બાપે રે,
 અમો રાજના ખાસાં ખવામુ રે, મુક્તિ મન નાવે રે. ૨
 નિત નિરખીએ નટવર રૂપ રે, હોંસ મનમાંથી રે;
 મનમાન્યુ મળે મહુ મુખ રે, એકતામાં કયાંથી રે. ૩
 દુષ્ટ જીવને તો કહે છે ખુદા રે, ખુદા જીવ લેખે રે;
 છતે સ્વામીએ સૌભાગ્યનું મુખ રે, સ્વપ્ને ન દેખે રે. ૪
 દિવ્ય રૂપ છો મહા સાકાર રે, આનંદના રાશિરે;
 જોલે અતુચિત માયિક મુન્ધ રે, તે નરકના નિવાસી રે. ૫
 આપ સ્વામી સદા હું દાસ રે, નાતુ એ નિભાવો રે;
 રુચે આપને કરાવો તેવી કૃતિ રે, અન્ય રખે લાવો રે. ૬
 વિના લાલચનું લાલ મુને વહાલરે, અચલિત આપોરે;
 વિપય વાસના પ્રપંચની પ્રીતરે, શ્રીકૃષ્ણ મારી કાપોરે. ૭
 અનન્ય એવા અખંડ સતસંગરે, મનોહર માગું રે;
 દયા પ્રીતમજી આપો મુને એકરે, પામ લળી લાગુ રે. ૮

*

પદ ૧૦મું (રાગ ગરબી)

જેના હૃદયમાં અખંડ રસિક રૂપ, તેને કાંઈ નથી કરવું રે,	
પૂર્ણ લીલાસહ રાધા મળ ભૂપ, તેને બાકી નથી તરવું રે ટેક ૧	
જેને દદ આશ્રય શ્રી વલ્લભદેવ, તેને કાંઈ ૦	
વ્યસન કૃષ્ણ મુખ્ય માનસી સેવ, તેને બાકી ૦ ૨	
લોક વૈદિક તજી શુદ્ધ શ્રીજી શર્ણુ, તેને કાંઈ ૦	
દીન ભાવ વિરહનાથ ગિરિધર્ણુ, તેને બાકી ૦ ૩	
બળન સર્વાત્મા હરિ ગુરુ ચંત, તેને કાંઈ ૦	
દદ પ્રીતિ શુભ ગાન ગોપી કાંત, તેને બાકી ૦ ૪	

સદા સુમતિ શ્રી કૃષ્ણ નામ જાપ	તેને કાંઈં
લક્ષ્મી દાસ દયા જગત અલગ પાપ.	તેને બાકીં ૫
પ્રપંચ વિસ્મૃતિ મતિ કૃષ્ણ સક્ત,	તેને કાંઈં
ત્યાગ તોષ સંગ રંગ કૃષ્ણ લક્ષ્મી	તેને બાકીં ૬
સહજે આત્મસાત કર્યો કૃપાનાથ,	તેને કાંઈં
શુર ભગવદ્દીએ જાણ્યો હમી હાથ	તેને બાકીં ૭
આસક્ત સહજ કૃષ્ણ કૃપાવડે થાય,	તેને કાંઈં
એનો જીવ પાસે ના લહે ઉપાય.	તેને બાકીં ૮
સહજ પ્રીતિ વિશ્વાસ પ્રભુ સંગ,	તેને કાંઈં
દયા પ્રીતમનો જેની ઉપર રંગ	તેને બાકીં ૯

૫૮ ૧૧મું ગરબી

મહિયારી મળી ચાલી મહિ વેથવા
 મધ્ય શ્રીરાધા રૂપતણે લાંડારને;
 ગોપીજન કોણ કોણ સંગે હતા,
 તેનાં કંઈ એક નામ કહું ઉચ્ચારને મહિયારીં ૧

લલિતાજી અદ્રભાગા અંદાવળી,
 અંપકલતા વિશાખા વિરજા વૃંદાજી,
 રતનપ્રભા વિમળા ને નજમંગલા,
 નૃત્યકળા રતના નાગરીને નંદાજી. મહિયારીં ૨

રતિકળા રસિકા રસલીના રમા,
 ભદ્રા શ્યામા કાવેરી ને હીરાજી;
 ઇન્દીયામા કલહંસા મધુમાધવી,
 માલતી મોહની કેતકી ને રતિધીગજી. મહિયારીં ૩

- સુચરિત કૃષ્ણા કમળા સૌરંભા,
 ચિંતામણી કુંડલા મુંદરી રગાન્ને;
 કુમોદની હંસા લીલા મનોરમા,
 મધુરક્ષણા પ્રવીણા પ્રેમદા ગંગાન્ને. મહિયારી૦ ૪
 એ આદિ સખી ચાલી સહુ સમજણી,
 મનમાં મોહન મળવા તણે વિચારને;
 કોહો સજની કયમ કરવું કાંડાં ચાલવું,
 કોહો આજ કાંડાં મળશે નંદકુમારને મહિયારી૦ ૫
 કોઇ કહે દાણુધાટીમાં દેખશું,
 કોઈ કહે કદંબખડીમાં ભેળાં યઇશુંને;
 કોઇ કહે શ્યામ ઘાટ હશે શામળો,
 કોઇ કહે જંઝીજરમાં જઇશુંને. મહિયારી૦ ૬
 એવામાં શ્રી ગોવર્ધનની તળેટીમાં,
 અંતરજામીએ કીધો મોરલી નાદને;
 ગાય મીશે ગિરી ચઢી ગોપાળજી,
 સમજણુ પડવા લાંબો કીધો સાદને. મહિયારી૦ ૭
 હરથકી સુણી વાલમની વાસળી,
 લાગી તાલાવેલી ટબુ સહુ જાનને;
 સર્વ સખી નમીરે ગોવર્ધન ભણી,
 મનમાં આતુરતા ને પ્રગટયુ શુમાનને. મહિયારી૦ ૮
 આવી તાંડાં જાંડાં અલગેલોજી,
 સામાંસામી મળ્યાં નેહનાં નેણને;
 મંદહસે મન મોહું બને તણું,
 રસ વધવાને જોડ્યાં વાકા વેણને. મહિયારી૦ ૯

- પ્રભુ ખોળ્યા સાલજાને સહુ ગોપિકા,
 'સાંભળ શ્રીવૃજલાનસુતા અલગેલીને,
 રહો ઉભી દાણુ લાગે અહીં દધીતણું,
 'જાઓ ધસી શું જોખન મદની છકેલીને મહિયારી૦ ૧૦
- એમ સુણી લલના બોલી લાલશું,
 'શુંમાને ગળ્યા છેક છક્યા શું આલોને,
 વાત કરો આધા રહી અલગેલડા,
 પાસે આવી પાલવડો માં આલોને મહિયારી૦ ૧૧
- કાહાન કહે તું સાહા મારો છેડકો,
 'હું મૂકું તોએ તું ના મુકેશને;
 હુ અડક્યો માટે અડતું મુજને,
 હું હાર્યો રાધા તું છતી ઠરેશને મહિયારી૦ ૧૨
- મરમતણી વાણી સુણી કહે સ્વામિની
 'ભલી' ખતાવી હારછતની ચાલને,
 બહુ લોળા કહીને નેન નચાવીયા,
 'અધર હસીને ચાંટી હીધી ચાલને મહિયારી૦ ૧૩
- હવે હસીને કરે સાદો સ્વામાતણો,
 આખ્ય દાણુ મહી વેચે તો લે મૂલને,
 ગોપ લહી પામ મક્ત જો માનુની.
 તો આ મજમાં નહી કોઈ તુજ તુલ્યને મહિયારી૦ ૧૪
- કહે રાધા કર સુકો કહુ ક્યારની,
 વનમાં સ્ત્રી રોકો જો ખોટું કાજને,
 જાઓ ડાહ્યા લાલ હવે મોટા થયા,
 નથી લહેતા તમો કપડ કંસનું રાજને મહિયારી

કૃષ્ણ કહે કંસનું અહાં શું ઉપજે,
 વૃંદાવનમાં રાજા મદન નરેશજો;
 રહો ઉભાં આણ તમોને તે તણી,
 રીઝવશે મુજને તો બવા દેશજો. મહિયારી૦ ૧૬
 એમ કરી છડી આડી ધરી છેલડે,
 રસ્તો રોકી ઉભા નટવર નાગરજો;
 સધાજી હાવાં ઉત્તર આપશે,
 મુખ્યશે પ્રીતમ દયારામ મુખ સાગરજો. મહિયારી૦ ૧૭

પદ ૧૨મું ગરબી

મારગડો મેહેલો રે મોહન લાલજી,
 આધા રહો અલબેલા ન કરે આગજો;
 વારૂં છું સખણી રહેજો શામળા,
 નહિતરે મારા મુખની ખાશે ગાળજો. મારગડો૦ ૧
 હરિ યોદ્યા અળળા થા મા આકળી,
 આખતામાં અમઠી થાય શું લાલજો;
 બોલ ગરૂં ગોરસનું શું થાય છે,
 મૂલ આપીને લઈશું તારો માલજો. મારગડો૦ ૨
 છાના રહો શાણપણું સમજું સહુ,
 કાલજડામાં કપટ વથન તો ઠીકજો;
 કોહો શાને મુખ લોહું મુજ છેડે,
 આ જુઓ લાગ્યો રંગ તંબોળની પીકજો. મારગડો૦ ૩
 મુખ શ્યામા રહેજે રંગ લાગ્યો હરો,
 અમો ન સમજું કપટ ગમે નહીં રહાજો;

- આ લે તું જા બીડી ખ્યારી પાનની,
સામે માથે મુખડે રંગ લગાડજો. મારગડો ૪
- એમ સુણી શઘા જોડ્યાં રીસમાં,
ખચડીમાં રચિહાસ્ય મધુરં લાસેજો;
- આધા રહો અડશે મા ઉશમાળને,
મૂકો મટકી મહી મોંધુ ઢાળાશેજો. મારગડો ૫
- ઠાહાન કહે મહી મોંધુ તે કેટલું,
મુખડે માગે તેટલું આપું ધનજો;
- કહે મુજને લે જાધો મહી મૂલમાં,
પણ ગોરસપર લલમયું માકાડું મન જો. મારગડો ૬
- સુણી એવું લલકે જોડ્યાં લાડતી,
વાલમજી વેચાવું તો નથી સેહેલજો;
- મહી પીતાં મોહન ધાગો માહરા,
કરીશ ગમે તેમ રાખીશ માથે મેહેલજો. મારગડો ૭
- સમ સાથા જાઓ સાક્ષી કેણુ કહો,
દ્વંપરીનો તે શો હમને વિશ્વાસજો;
- મણુ જોડ્યા સાક્ષી મજમંડળ સહુ,
જોધનના સમ હું તારો સુણુ હાસજો. મારગડો ૮
- સુણીઆવી વાણી રીઝ્યાં રાધિકા,
મન ગમતું ગોરસ ગોવિંદને પાયું જો;
- ગલિહારી હયો એ જુગલ સ્વરૂપને,
પરમ પવિત્ર ચરિત્ર ગોવિંદનું ગાયું જો. મારગડો ૯

✓ પદ ૧૩૨ ગરબી

પ્રેમની પીડા તે કોને કહિયેરે, હો મધુકર, પ્રેમની પીડાતેં ટેક.
 થાતાં ન જાણી પ્રીત જાતાં પ્રાણ જાયે,
 હાથનાં કર્યાં તે વાઘ્યાં હૃદયેરે. હો મધુકર ૧
 જેને કહિયે તે તો સરવે કહે મૂરખ;
 પસ્તાવો પામીને સહી રહિયેરે. હો મધુકર ૨
 ધીકીયે ઢાંક્યાં રાતદિવસ અંતરમાં;
 ભૂખ નિદ્રામાં નવ લહિયેરે. હો મધુકર ૩
 હું અહીં દુઃખીને જહાલો સુખમાંહે માહાલો;
 પણ સમોવજ્ય કાંઈ ટહાડાં થઈએરે. હો મધુકર ૪
 કાઝ્યા ઉપર લૂણ દીધું એ કામોદરે;
 પેલી સોકલડી સુણીને કાળજ દહિયેરે. હો મધુકર ૫
 અગળાનો અવતારે તે પરાધીન;
 રંક કલપીયે પણ કહાં જઈયેરે. હો મધુકર ૬
 સ્નેહનો દઝાડો ઘણો મરણધકી માઠો;
 શું કરિયે વાઘ્યાં તેને વહિયેરે. હો મધુકર ૭
 દયાપ્રભુ આવે તો તો સદ્ય સુખ થાયે;
 મુને દુઃખ દીધું એ નંદણને છેયેરે. હો મધુકર ૮

*

પદ ૧૪૨—પ્રીતની વિચિત્ર રીત—ગરબી

પ્રીતડીની રીત અતિ અટપટી, ઓધવજ છે, પ્રીતડીની રીત. ટેક.
 થાવાનો ઉપાય પણ જાવાનો જડે નહી,
 વગર રહેજો જટી તે જટી ઓ ૧

પ્રીત ના કહેવાય તે તો સ્વાસ્થ્ય સમજવો,
 ચાર દિવસ પ્રગટીને મટી. ઓળ ૨
 પીડાની બરેલી પ્રીત તો થે કરે પંડિત
 દુખ પામે તો ય ચહાય ના ઘટી ઓળ ૩
 શત્રુથી મંતાપ ઘણો રનેહથી મળે પણ,
 તેજમાંથી સૌ મરે મટી. ઓળ ૪
 કદા સમજ્યામાં ન આવે એ વસ્તુ,
 જાણે જેને હોય વીતતી વટી. ઓળ ૫
 હયાના પ્રીતમ વિના પ્રીત તેજ પીડા,
 ધર્મ લાજ જોય ને મરે ખટી. ઓળ ૬

પદ ૧૫૨—પ્રભુની સાથે રીસામણાં—ગરબી

શ્યામ રંગ સમીપે ન જાણું, મારે આજ થકી શ્યામ રંગ. ટેક
 જેમાં કાળાશ તે તો સહુ એકસરખું,
 સરવમાં કપટ હશે આહાહું. મારે ૧
 કસ્તુરીની ખિદી તો કરૂં નહીં,
 કાજળ ના આંખમાં અંજણું મારે ૨
 કોકિલાનો શબ્દ હું સૂણું નહીં કાને,
 કાગવાણી શકુનમાં ન લાહું. મારે ૩
 નીલાંબર કાળી કંચુકી ન પહેરૂં,
 જમનાનાં નીરમા ન નહાણું. મારે ૪
 મરકત મણિ ને મેઘ દષ્ટે ના જોવા,
 જાણું વંત્યાક ના ખાણું. મારે ૫

દયાના પ્રીતમ સાથે મુખે નીમ લીધો,

પણ મન કહેજે પલક ના નિભાવું. મારે ૬

*

પદ ૧૬મું—મોહિની સ્વરૂપ—ગરબી
 કીયે કામે મોહની ન જાણી રે, મોહનજીમાં. કીયે—ટેક
 જગુટીની મટકમાં કે બાજવાની લટકમાં,
 કે શું મોહની બરેલી વાણીરે. મોહનજી
 ખીટણીયાળા કેશમાં કે મહનમોહન વેરામાં,
 કે મોરલી મોહનની પીછાણીરે. મોહનજી
 શું મુખારવિંદમાં કે મંદ હાસ્ય દંદમાં,
 કે કટાક્ષે મોહની વખાણીરે. મોહનજી
 કે શું અંગેઅંગમાં કે લલિત ત્રિભંગમાં,
 કે શું અંગચેતી કરી રચાણીરે. મોહનજી
 અપજ શસિક નેનમાં કે છાની છાની સેનમાં,
 કે જોખનનું રૂપ કરે પાણીરે. મોહનજી
 દયાના પ્રીતમ પોતે મોહની સ્વરૂપ છે,
 તન મન ધન હું લૂટાણીરે. મોહનજી

*

પદ ૧૭મું—સુંદરતાની સીમા—ગરબી
 શોભા સલુંબા શ્યામની, તું જોને સખી, શોભા ૦ ટેક
 કોટી કંકર્યનું લજ્જે એહેનું મુખડું,
 કીડી પડે ૬ કળા કામની. તું જોને ૦ ૧
 સદગુણસાગર નટવરનાગર,
 બલિહારી હું એહેના નામની. તું જોને ૦ ૨

કોટી આબૂપણું એરે બૂપણ,
 સીમા તુ છે એ અભિરામની. તું જોને ૦ ૩
 ને ઓળખે તેને તો સાર સર્વનો,
 ખીછ વસ્તું નથી કામની. તું જોને ૦ ૪
 અનુપમ એ અલગેલો રસીયો,
 છવનમૂળી કયારામની. તું જોને ૦ ૫

*

૫૬ ૧૮મું—ગરબી

રાધે તું ખારી ને ખીજી અવર ન કાઈ;
 જોને જલત માણું તે તો તું ને રહ્યો માહી—રાધે ૧
 ગોકુળની ગોરી સહુ એની પૂઠે ભમે છે;
 તે રે બહાલાને તારી ગાળો ગમે છે—રાધે ૨
 યજમાના સહુને એ નાક ધસાવે;
 તે રે બહાલો ત્હારે ઘેર વણ તેજ્યો આવે—રાધે ૩
 હું પણ જાણું ને એહોનું મળવું ઠયાંથી;
 કાણું એક અળગો ન થાય તારે ત્યાંથી—રાધે ૪
 તેં વશ કીધો રાધે ક્યાનો પ્રભુજી;
 હું નવ જાણું તેં તે કથી ગોર પૂછ—રાધે ૫

૫૬ ૧૯મું—ગરબી—રાગ રામકળી

હું શું જાણું ને બહાલે મુજમાં શું કીડું,
 વારે વારે સામું બાળે, મુખ લાગે મીડું. હું શું જાણું ને ૦ ટેક
 હું જાજી જળ ભરવા ત્યાં પુંઠે પુંઠે આવે,
 વગર જોલાબ્યો બહાલો જોડલુ ચડાવે. હું શું જાણું ને ૦ ૧

વહુ ને તરછોડું તોએ રીસ ન લાવે,
 કાઈ કાઈ મીસે મારે ઘેર આવીને બોલાવે. હું શું જાણું જે ૦ ૨
 દૂરથી દેખીને મને દોડ્યો આવે દોટે,
 પોતાની માળા કહાડી પહેરાવે મારી કોટે હું શું જાણું જે ૦ ૩
 એકલડી દેખે ત્યાં મુને પાવલેરે લાગે,
 રક થઈ ને કાઈ કાઈ મારી પાસે માગે. હું શું જાણું જે ૦ ૪
 (મુને) જ્યાં જ્યાં જાતી જાણે, ત્યાં ત્યાં એ આડો આવી હુંકે,
 બેની દયાને પ્રીતમ મારી કેડ નવ મૂકે. હું શું જાણું જે ૦ ૫

*
 ૫૬ ર૦મું—ગરબી

શીખ સાસુજી દેહેરે, વહુજી રાહો દંગે:	
આવડો શો આસંગોરે, ચામળીયાની સંગે	૧
વાટેને ઘાટેરે, વળગો છો વાતે;	
કહ્યું કોઈનું ન માન્યું રે, દીડું મારી જાતે.	૨
વહુવારે માણસ રે, ડાહ્યા બહુ થાશે મા;	
જળ લરવા એકલડારે. આજ પછી જાશે મા	૩
અલગેલો આ શેરીએરે, આવે વહુ તમ માટે;	
તમે તેને કાજેરે, જાઓ જમના ઘાટે.	૪
ચતુરામજો તમારીરે, સરવે હું જાણું છું;	
કે દહાડો નથી કહેતીરે. આજમુખે આણું છું.	૫
સાસરીયામાં રહેવું રે, ત્યારે એમ નવ કરીએ;	
તમે તો થયાં નિરલજ રે, હમે લાજ મરીએ.	૬
હું તો મુખપર કહું છું રે, લોકો પૂંછળ કહે છે;	
આડોશી ને પાડોશી રે, મસે મહેલું દે છે.	૭

વિવેક વાત કરતાં રે, વહુલ દૂ ખ નવધરશો,
ધ્યાના પ્રભુ કેગીરે, સંગત હાવાં નવ કરશો

૮

*
પદ ૨૧મું — ગરબી

એહવા વચન સુણીનેરે, વઘાં વળતાં વહુલ,

ગંગાજળ મરખારે સાલજો સાસુલ

૧

જેના મનમા જેવું રે, તેવું તે સહુ દેખે,

સારા નરતા સહુનેરે પોતા મરખા પેખે

૨

કાહો છો તેવાં હોયોરે, ત્યારે એમ સૂઝે છે,

દોષ પ્રભુનો શો દીઠારે, જેને જગ પૂજે છે

૩

હાવા વાક નહિ મારોરે, કહું છું કહ્યા પૂરી,

એહમા કાઈ નથી સાચુ રે, એ ભુગતિ સરવે જુદી.

૪

જેમ ખુદા ખમુખું રે, નચાવી નાચું છું;

તો એ પુઠ ના મેલીરે, ત્યારે જાઓ સાચું છે.

૫

હવા તો નિત્ય જઈશું રે, સામળીયાની સગે,

કુંદાવન ઘાટેરે, સદા રમીશું રજે.

૬

મન ભાવે તો બાલજે રે, સેહેવાયે તો સેહેજે;

ચાલે તે કરજે રે, ગમે તેવું કહેજે.

૭

તમારા કહ્યા ઉપરે, હવા મહારે એ કરવું,

ધ્યાનો પ્રભુ ભજવો રે, કોઇથી નવ ડરવું.

૮

*
પદ ૨૨મું ગરબી

નંદનો નદન છળીલો છોગાળોરે,

સખીરે એની અણિયાળી આખ્ય, કાળજ કોરરે. નંદનો ૦ દેક

માઈં મન મોહું છે એ અલખેદેર,
 હું બલિહારી ખંમાણ ખંમાણ ખંમા;
 વારી તુને ખંમાણ ખંમાણ ખંમા,
 ચિત્ત માઈં થોયું છે એ પાતળીએરે, એ સામળીએરે. નંદનો ૧
 નટવર નાગર સહુણો શામળીએરે;
 સખી એનું હસવું જિ મંદ જુલમી જોરે. નંદનો ૨
 અંગોઅંગ માધુરી મનોહર મોહનમારે;
 ઠેઠેની ઠેમ વિસરે એ નંદનો કિશોરે. નંદનો ૩
 પ્રજપતિ બહાલો નથી એ જે જનનેરે;
 સખી તેનું વજ્રચક્રી ઠાળણું ઠઠારે. નંદનો ૪
 સખી મુને વિજળ કરી છે એની વાંસળીએરે;
 ખૂબી એની ખસતી નથી નિશ્ચોરે. નંદનો ૫
 આવડો ફપાળો સખી એને ઠાણે કીધો હશેરે;
 નેણાં મારાં એના સુખચંદ્રના ચક્રારે. નંદનો ૬
 નેહનો નિમાવણુ એ પ્રીતમ પાતળીએરે;
 હું તો એને જાણું છું જીવનની દોરે. નંદનો ૭
 દયાનો પ્રીતમ હવે અખંડ મ્હારે ઠાળજે ચણ્યોરે;
 સખી એ તો ચતુરાના ચિત્તડાનો ચોરે. નંદનો ૮

*
 ૧૫૬ ૨૩મું શ્રિજવાસણીનો—ગરળો

ગરળો ગાવાને ગોરી નિસર્ચારે લોલ,
 રાધિકા રગિલી જેનું નામ અભિશમ શ્રિજ વાસણીરે લોલ,
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુંમખારે લોલ. ૧
 સંગે સાહેલી ખીણ છે ઘણીરે લોલ,
 ઠાંઈ એક ઠહું તેના નામ શ્રિજવાસણીરે લોલ,

તાળી હેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુંમખારે લોલ.	
ગિઠ ગિઠ તોમ છુમ છુમ છુમ વાળે ધુધરાંરે લોલ. તાળીં ૨	
ચંદ્રબાગા ને ચંદ્રાવળી રે લોલ;	
ચંપકલતા છે ચારે રૂપ;	મિજાં તાળીં
લલિતા વિશાખા મજામંગળારે લોલ,	
માધવી ને માલતી અનુપ	મિજાં તાળીં ૩
મન્મથમોહા ને મનઆતુરી રે લોલ,	
હંસા હુષો ને હીરા નામ;	મિજાં તાળીં
કેતકી પ્રગલ્ભા પ્રેમમંજરી રે લોલ,	
એ આઢે સખી સૌ સુખધામ.	મિજાં તાળીં ૪
વિવિધનાં વાજીત્ર વાળે છંદમાં રે લોલ,	
તાલ સ્વરે મળી કરે ગાન;	મિજાં તાળીં
લોલ કહેતાં અરુણ અધર ઓપતારે લોલ,	
લટકે નમી મેળવે સહુ તાન.	મિજાં તાળીં ૫
ખેલ મચ્યો તે વૃંદાવનમાં રે લોલ,	
ખંસીખટ ચોક રસરૂપ;	મિજાં તાળીં
ગરબો જોવાને ગિરધર આવિયા રે લોલ,	
મોહ્યા જોઈ શ્યામાનું સ્વરૂપ	મિજાં તાળીં ૬
તે પ્રમાણે મોહ્યાં સામાં શામળી રે લોલ,	
વ્યાખ્યો જોહું અંગમાં અનંગ;	મિજાં તાળીં
લલિતા લઈ મેળવ્યાં નિકુંજમાં રે લોલ,	
રસભર્યાં રમાડ્યાં રતિરંગ.	મિજાં તાળીં ૭
આનંદસાગર તાહાં ઊછળ્યો રે લોલ,	
મગન ઘયાં લાડલી ને લાલ;	મિજાં તાળીં

પરમ પવિત્ર એ ચરિત્રને રે લોલ,
દાસ દયો ગાર્હ થયો નિહાલ.

ત્રિજાં તાળીં ૮

*
પદ ૨૪મું—ગરબી

માનીતી તુ છે મોહનતણી, હો વાંસલડી,
હોજી તુને વાલમ કરે છે ઘણું વાહાલરે, હો વાંસલડી;
મીઠો આવડો શો સોહોર, મોઢો નંદનો કિશોર,
તાઈ આવડું શું જોર, જુંડી કાળજી મા કોરે હો વાંસલડી.
પીયે અધરામૃત પિયુતણું તું, વાંસલડી,
હમારે સોઠ્ય સરાંજી તું સાલરે, હો વાંસલડી. મીઠાં ૧
વાજી વાજી ને વિકળ કર્યાં, હો વાંસલડી,
તું તો પીડે હમારા પ્રાણરે, હો વાંસલડી,
સુણતાં પડે છે હૃદે સાંસરાં, હો વાંસલડી.
તહાશ ટઠકાશથી મોહખાણુ રે, હો વાંસલડી. મીઠાં ૨
ઝેર ઘણું છે તારી જપટમાં, હો વાંસલડી,
ભલાં તુ થી બાલા તલવાર રે, હો વાંસલડી;
એકીવારે તું હણી નાખની, હો વાંસલડી,
ઓ જુંડી થોડે થોડે મા માર રે, હો વાંસલડી, મીઠાં ૩
પતિમતાનાં મણુ તેં મુકાવિયાં, હો વાંસલડી,
તેં તો છોડાવ્યાં સતીયોનાં સત્ય રે, હો વાંસલડી.
વન વન કુંજે કુંજે ફેરવ્યા તેં, હો વાંસલડી,
તેં તો સહુની કરી છે એવી ગત્ય રે હો વાંસલડી. મીઠાં ૪
ગરજે ગુમાન ભરી આવડી, શું વાંસલડી.
તું તો જોની વિચારી તહારી જાત રે, હો વાંસલડી.

બેતાં તું તો કાપ કેરો કરકડો, હો વાંસલડી.
 તુને આજ મળી છે ઠકરાત રે, હો વાંસલડી. મીઠાં ૫
 તેં તો નાક ઘસાવ્યાં સહુ નારનાં, હો વાંસલડી,
 તેં તો લગાડયું લાલશું લગનરે, હો વાંસલડી.
 ચોરની સંગે શીખી તું ચોરવા, હો વાંસલડી,
 વાહાલે માખણ ચોરું ને તેં તો મનરે, હો વાંસલડી. મીઠાં ૬
 માન ન રાખ્યું માનનીતણું, તેં વાસલડી,
 તેં તો સહુને ક્યાં પાચેનામ રે, હો વાંસલડી.
 દયાના પ્રભુની દત્તિ તું ખરી, હો વાંસલડી.
 સહુને તેડે તું બેડી ઠામ રે, હો વાંસલડી. મીઠાં ૭

*
૫૬ રૂપસું ગરબી

નંદકુંવરજીનું પ્રાણજીવન ધન, રાધા રંગીલી મુગમાનેણીરે લોલ;
 અખિલાનંદહાથક અલબેલો છેલો,
 તુંતો તેને સુખદેણી રે લોલ. નંદ ૧
 કીરતીકુમારી બ્રહ્મજ્ઞાનફુલારી,
 ખ્યારી શેષ મહેશની માતા રે લોલ;
 તે ગિરધર તારાં ચરણ સેવે છે,
 જેનાં સેવે ચરણ શિવ ધાતારે લોલ. નંદ ૨
 શ્રી મહાલક્ષ્મીજીની અંશ વિભૂતિ,
 જગ સુદરી શિવાલોક નારી રે લોલ;
 કમાહાલગી વણું રૂપ રૂપાળી રાધા,
 તે કમળા તે કળા તારી રે લોલ. નંદ ૩
 વેદ મરીખા જેનો લેદ ન બાણે,
 ચોટા મુનિવર વંછે પદરેણુ રે લોલ;

- તેણે તુને કરી હાર હયાનો,
મણિ મુકુટ લોચનનું ધરેલું રે લોલ. નંદો ૪
- બકોર ચંદ્ર ફણી મણિ જળ જલ,
ઉપમા શું જેણે પડ્યું કાચું રે લોલ;
પાસે જોડી છે પિયુ પ્રતીત નમાને,
જાણે સ્વપ્ન હશે કે આતે સાચું રે લોલ. નંદો ૫
- જેહેવી પ્રીતમજીને ખારી પ્રિયાજી,
તેવા પ્રીતમજી છે તુને ખાશ રે લોલ;
અકકેકના છે તમે પ્રાણ પરસ્પર,
નેણુનક્ષીનના તારા રે લોલ. નંદો ૬
- અમૃતથી અધિકી રસકીડા, સદા સુન્દાવનમાં કશિયે રે લોલ;
જાંમણાં લધ લલિતાલિંગ કહે છે,
અમે રસ રૂઢામાં જશિયે રે લોલ. નંદો ૭
- અખંડ અવિચળ રાજે આ જોડી,
અમે જીવિયે જોષ નિશ હહાડો રે લોલ;
નિજગળથી નિજ જાણી દયાને આપો,
પ્રેમ જીગલપદ ઘાડો રે લોલ. નંદો ૮

*

પદ ૨૬૩ું બારમાસ—ગરબી

- શ્રીગુરુ ગોવિંદને રે, પાચે લાણું પૂરે બાશ;
પ્રેમ પરિતાપને રે, વચને ગાણું બારેમાસ. ૧
- કહે સખી ક્યમ કહું રે, કારતકમાસે મૂકી કંથ;
કાંઈ સૂઝે નહીં રે, નિશદિન જોઈ પ્રજુજીનો પંથ. ૨

- માગશરે મ્હારે, મન મોહન મળવા અકળાય,
દાક્યા ધીકિયે રે, કોઈને પીડા નવ કહેવાય ૩
- પોષે પ્રભુ વિના રે, માહારે મુખડે પડીયા શોષ;
હું સમજું નહીંરે, મૂકી શા દીઠા મુજ દોષ ૪
- માહે મહા મોટુ રે, માહારે મન બ્યાપ્યુ મેહ કુંખ;
તાતા તેલમારે જ્યમ જળ ત્યમ પ્રભુ પાખે મુખ. ૫
- દાગણુ કૂલિયા રે, કેમુ ઉડે અગિલ ગુલાલ;
ઉલટું અગ બળેરે, ભેઈ ને વિના શ્રીગિરધરલાલ. ૬
- ચેત્રે ચિત્તકુરે શોહોટયું ચરણ શ્રીગોકુળરાય,
પ્રેમ જડિયે જડયુરે, નહિ ઉળાડે એ કોઈ ઉપામ. ૭
- વૈશાખે મુનેરે પ્રજપુર લાગે વસર્તુ વંન;
શેહેર સરીખકુરે, વન લાગે હોય જુગજીવંન. ૮
- જ્યેષ્ઠે જાળ પડીરે, તાપે તલખે છે સહુ કોય,
મુજ મેહતાપનોરે, દોટીમો એ અંશ ન હોય ૯
- આશ આશાડનીરે, ફતી પજુ નાબ્યા અવિનાશ;
સહુ પ્રેમદાતણારે, પિયુ ઘેર આલ્યા આતુર્માંસ ૧૦
- આવણુ સરવડેરે, વરમે વૃક્ષે વળગી વેલ;
શિસિયે બ્હાલમેરે, ત્રોડી જાળપણામા બેવ. ૧૧
- પુરુષોત્તમ માસેરે, પુરુષોત્તમ ભક્ત્યાનો ભાવ,
ક્યાહાથી કહાડિયેરે, તે તો શોકલડી લે લ્હાવ. ૧૨
- લાહરવો ભલોરે, વરસે જોલે આત્રક મોર;
નંદકુંવર વિનારે, લાગે જાણુસરીખા સોર ૧૩
- આસો મામમારે, આળ્યો દિવાળીનો દિન,
પ્રજુજી પધારીયારે, સુણ સખી આનહ ઉલટયો મન. ૧૪

પીડા પ્રીતનીરે, વરણી ગાયા તેરે માસ;
ઠાસદયા તણીરે, દર્શન દર્શ પ્રભુ પૂરે આશ. ૧૫

*

પદ ૨૭૭ (રાગ રામઝી)

મોહોલે પધારો માહારાજ, માણીગર મોહોલે પધારો;
પાહાલ વધારો મજરાજ, માણીગર મોહોલે પધારો. ટેક.
કરી રાખી છે એકઠી, ઘણા દિવસની ગોઠ;
રાજ મળે તો કીજીયે, આવી રહી છે માહારે હોઠ. માણીગર ૧
હું પણ ઠાસી રાવરી, બાહ્યશ્રદ્ધાની લાજ;
જેખન હોરે જાય છે, માણોને માહારા રાજ. માણીગર ૨
હું સરખી બહુ આપને, માહારે તો એક આપ;
રહેવાતું નથી રાજવણ, કેને કહું પરિતાપ. માણીગર ૩
સેજ સમારી ફૂલડે, આનંદ ઉર ન માય;
પ્રાણજીવન ત્યાંહાં પોહોડયો, હું તો તળાંશીય પાય. માણીગર ૪
પ્રીતમ ઠાસ દયાતણા, શ્રી મજરાજ કુમાર,
ઘણા દિવસની હોંસ છે, પૂરો પ્રાણઆધાર. માણીગર ૫

*

પદ ૨૮૭ (રાગ રામઝી)

લોચન મનનોરે, કે અગડો લોચન મનનો;
રસિયા તે જનનોરે, કે અગડો લોચન મનનો. ટેક.
પ્રીત પ્રથમ કોણે કરી, નંદકુંવરની સાથ;
મન કહે લોચન તેં કરી, લોચન કહે તારે હાથ. અગડો લોચન ૧
નટવર નિરખ્યા નેન તેં, મુજ આખ્યુ તુજ ભાગ.
પછી બંધાખ્યુ મુજને, લગન લગાડી આગ. અગડો લોચન ૨

મુણ ચક્ષુ હુ પાંગળું, તું માહારું વાહન,
 નિગમ અગમ ક્યહું સાંભળ્યુ, દીકા વિના ગયુ મન. અગડો લોચન ૩
 ભલું કરાવ્યો મે તને, મુંઠરવર સંભોગ;
 મને તણ તું નિત મળે, હુ રહુ દુઃખ વિભોગ અગડો લોચન ૪
 વનમા બહાલાણ કને, હું વસુ છું સુણ્ય નેન,
 પણ તુજને નવ મેળવ્યે, હું નવ લોગલું ચેન. અગડો લોચન ૫
 રહેન નથી મન ક્યમ તને, ભેટે શ્યામશરીર,
 દુઃખ માહારું જાણે જગત, રાત્રદિવસ વહેનીર. અગડો લોચન ૬
 મન કહે ધીકું હું ધૂમ પ્રગટ ત્યા હોય;
 તે તુજને લાગે રે નયન, તેહયકી તુ રાય અગડો લોચન ૭
 એ બેહુ આબ્યા બુદ્ધિ કને, તેણે ચુકવ્યો ન્યાય,
 મન લોચનનો પ્રાણ તું, લોચન તું મનકાય. અગડો લોચન ૮
 મુખથી મુખ દુઃખ દુઃખથી, મન લોચન એ રીતે,
 હયા પ્રીતમ શ્રીકૃષ્ણશું, બેહ વડેથી પ્રીત અગડો લોચન ૯

૫૬ રહમુ—(રાગ સારંગ)

મધુમત કહેલોરે માહનનં એટલુ,
 મુણ્યુ તે દિવસનો હરખ ન માય,
 જાન્ય મોહું કન્યા પામ્યા કંસની કીકરી,
 પૂર્વ પુણ્ય વિના એવું કેને નવ થાય. મધુ ૧
 રે મથુરાના વામ્ની સહુ કુળજના સગા,
 કિકરીનુ કુળ મહોદુ કહેવાય,
 પરણ્યાં પેહેલા ધોણીયે પેહેરાવી પહેરામણી,
 દરજી માળી કુત્યા તે સંજ ધીએના થાય. મધુ ૨

જેનું મન માન્યું ત્યાં તો વેદ વિધિ થઈ,
 રે સાસરિયે પધાર્યારે સુંદરશ્યામ;
 ઉદવણ અણુવરીયુ થઈ પૂઠેરે ગયા,
 રસિયાણી રીઝયા જોઈ રૂપનું ધામ. મધુ. ૩

એ શું વહાલેરે હમને ન લગી કંકાતરી,
 રે ભણું એક ગામ વસ્યાનો વહેવાર;
 દયા પ્રભુને કરવો ઘટે હમારે આંહલોરે,
 તે મોકલવાને પ્રાણ કર્યા છે તૈયાર. મધુ ૪

*
 પદ ૩૦મું—(રાજ સારંગ)

ઉધવણ વિચારેરે અંતર આપણે,
 વણ સમજે શી દેવીરે શીખ.
 જોવા કરકંકણ જોઈએ શીદ આરસી;
 હોય વિચાર તો પાસે પરીખ. ઉધવણ ૦ ટેક ૦

તમારો તો હરિ વ્યાપક સર્વત્ર છે,
 ત્યારે દોહો અધિક ને ઓછા ક્યાંહ;
 નિત ઉઠી જાઉં છું જાઉં છું શીદ કરી રહ્યા,
 એવડું શું ડાટ્યું છે મધુપુરી માંહ. ઉ ૧

જમર છે લોલી ગંધ કમળ ને - કેતકી,
 દુર થકી લાવે છે સુગંધી ગ્રહી વાય;
 તેટલેથી હૃદય રંજન ન થાતું હોય તો,
 શિદને ઘેરાય શીદ કંટકમાં જાય. ઉ ૨

દશે દિશા દિશે ઉઘોત ઇંદુતણો,
 પણ જ્યાં લગી અજને ઓથે ચંદ;

સાગર કુમોઝાફિક કૂલે તો કૂલજે,
 પણ ચિત્ત ચકોરને ન ઉપજે આનંદ ઉં ૩
 વિરાગે તો મનને મેહેજ રહ રૂપની,
 કોણ જાણે વદન વપુને શું વેગ,
 વ્યાપકની સાથે કરી કહો કોણે વાતડી,
 વાતડી વિના તે શી સુખની હોર ઉં ૪
 ત્યાર લગી દયાના પ્રીતમ નથી ઓળખ્યા,
 ત્યાર લગી સત્ય નથી સાકાર.
 રૂપ રમ પ્રેમની પીડા તે ત્યારે પ્રીછયો,
 અનુભવ થાયે ઓધવ કોઈ વાર. ઉં ૫

*

૫૬ ૩૧મું—ગરબી

મુને અંગો અંગ લાગી લાઘ, કાળજ કોઈ કાપે
 મારૂ મેહદુઃખ સહુ નવ જાય, કાળજ કોઈ કાપેરે. ટેક૦

મુને રામંગમ વીંછી વળગિયા, લાગી નખશીખ તાલાવેલ,
 પ્રાણનાથજી પ્રભાતે પધારયે,
 મારા હૃદયમા મારી સીલ કાળજ. ૧

પિયુજ પહેલા તુ તો કયમ નથી જતો, રે હે મારા પાપી પ્રાણ,
 મોહન વર તો મધુપુરી વસયે,
 પછી તારો જીવન કોણ. કાળજ ૨

અરે દૈવ મને શીદ સરજી, ગીદ આખ્યો અજાનો દેડ
 રો ન કરી મુને મુરખ થાત નહિ,
 નફકુંવરજીમું નેડ કાળજ ૩

ક્યાંહાં જઈયે સખી કોણને કહિયે, ને કરિયે કવણ ઉપામ;
પાયે પડું કોઈ એવું કરેરે,

જ્ઞાલાણનો વિજેગ ન થાય.

કાળજી ૪

અરે વૃદ્ધ ગોપ કોઈ કેમ નથી વારતા,

મૂઠ સરવકો અજાણ;

અરે વિધાતા વિધન પાડ હેતું,

પિયુજી ના કરેરે પ્રયાણ.

કાળજી ૫

ચાહો સખી મરભદારે મૂકી, રોકીએ રસિયો રાય;

તેથી ન માને તો પડો અક વચ્ચે,

મારીને જાય તો જાય.

કાળજી ૬

પ્રેમે પીગતી ને મન અલિલાળી, વજલલના મજબૂપ;

પરિભણ કરતાં સહુ ખારીને,

હૃદે રાખ્યું નિજ રૂપ.

કાળજી ૭

હરિરથધ્વજરજ પણ રહી ઉઠતી, ધરણી ઢળી સીમનં;

દમાપ્રીતમ શ્રી ગોવર્ધનધર,

હીધું સકળ હૃદે હરશન.

કાળજી ૮

★

‘‘પદ કરચું—(રાગ સોરઠ)

કામણ હીસે છે અલબેલા તારી આંખમારે;

ભોળું લાખ મારે, કામણ હીસે છે અલબેલા

ટ્રેક ૦

મંદ હસીને ચિતડું ચોરું, કુટિલ કટાક્ષે કાળજી કોરું;

અદપડિયાળી આંખે ઝીણું જાંખ મા રે; ભોળું લાખ

કા ૦

નખશિખરૂપ ઘણું રઢિયાળું, લટકું સઘળું કામણગાળું;

છાતાં ખંજન રાખે પંકજ પાંખમારે; ભોળું લાખ

કા ૦

બહાલભરી રસવરણી વાણી, તારણીનું મન લેછે તાણી;
 ભૂગુટીમા મટકાવી ભુરકી નાખ મા રે; લોણું ભાખ૦ કા૦ ૩
 દયા પ્રીતમ નિરખે જે થાયે, તે મેં મુખડે નવ દહેવાયે,
 આ વિનતિ આતુરતા આવડી સાખ મા રે; લોણું ભાખ૦ કા૦ ૪

*

૫૬ ૩૩મું વિરહાશિ—(રાગ સોરઠ)

તે તો ઘટઘટમા ધર કીધું, વાલમ વરણાગીયારે,
 કાળજ કોરાણું કંદચના શર વાગિયારે; તેં તો ઘટઘટ૦ ૧૬૦
 રોમરોમ રસિયો તું વસિયો, ભવવૈભવ સેજે તું ખસિયો
 વિરહના અંગારા અંગે જાગિયા રે, તેં તો ઘટઘટ૦ ૧
 માત પિતા મૈયર સતાપે, સાસરિયાં અતિ આરત આપે;
 દુરિજન દુશ્મન સહુકો પુઠે લાગિયારે; તે તો ઘટઘટ૦ ૨
 કહાન કટાક્ષ કરી તું જાણે, તેમાંનું કંઈ નહિ હસિ રાણે;
 તે સાચું સમજી પીઠે લોક અજાગિયારે; તે તો ઘટઘટ૦ ૩
 દયાપ્રીતમ પ્રીત કરી ન ફાવી, વણુ વેપારે જોખમ આવી;
 કહ્યું ના માને પ્રાણ થયા અનુરાગીયારે; તે તો ઘટઘટ૦ ૪

*

૫૬ ૩૪મું—(રાગ સોરઠ)

રૂડા દીસોછો રાજેશ્વર મહિર આવતારે, રૂડા દીસોછો૦
 જરકમી જામે સુદર ખેરી, માથે જાંધી પાઘ સુનેરી,
 રૂડા રેટો હોડી મન લલચાવતારે, રૂડા દીસોછો૦ ૧
 હૈયે હાર શુભાળી ફારે, ચિતડું રોકી રાખ્યું ચારે,
 ગજરા કાજુ જાજુ મુજ મન ભાવતારે, રૂડા દીસોછો૦ ૨

કનકછડી સુદર કર લઈને, ગચ્છગતિ ચાલે હજવા રહીને,
ચિતડું ચોરી મીઠું મીઠું ગાવતારે, રૂડા દીસોછો ૩
દયા પ્રીતમનો નાથ વિહારી, બહિં તુજ વદનકમળપરવારી,
હેતેશું બોલાવી તાપ સમાવતારે. રૂડા દીસોછો ૪

૫૬ ૩૫મું—(રાગ કાફી)

રૂપાળી રાધા તારું તન રે,
મેહેજે તે સુંદરતાનું ભયું છે. રૂપાળી રાધા ૦ ટેક
વિના અંબન દીમે આંખડલી આંછરે, સહુણી શ્યામા;
રંગ્યા વિના રક્ત દશન વસનરે,

બાળબિંબ સુધા માનનું ભયું છે. રૂપાળી. ૧
વિના સુગંધ બહેકે શ્રીઅંગ તહારુંરે, સહુણી શ્યામા;
વિના સકળ શુભ રૂપ નિધાનરે,

અનુપમ્ય કાંઈ ચિતડું ઠયું છે. રૂપાળી. ૨
વિના અંગરંગ દીસે કનક લતા શું રે, સહુણી શ્યામા;
વિના મહાવર અરણ્ય અરણ્યરે,

ગિંદુ કપાળે અજબ કર્યું છે. રૂપાળી. ૩
દયાનો પ્રીતમ ખ્યારે વિશ્વનું મોહનરે, સહુણી શ્યામા;
તે મોહ્યો મોહ્યો મદનગોપાળરે,

લઈ કરીને મનડું હયું છે. રૂપાળી. ૪

૫૬ ૩૬મું—(રાગ કાફી)

કાનુડો કામણુગારેરે, સાહેલી આ તો કાનુડો કામણુગારે. ટેક.
કાનુડો કામણુગારે, રસભર્યો ને રૂપાળો;
આ શું આંખડલીનો ચાળોરે, સાહેલી આ તો કાનુડો ૧

રંગ રાતો મદમાતો, વાંસલડીમાં ગીત ગાતો;

નેણાંશું કરે છે વાતોરે; સાહેલી આ તો કાનુડો. ૨
ભરવા હું ગઈતી પાણી, પ્રેમ પીડા ભરી આણી;

ઘેલી થઈ હું આવી શાણીરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૩
તે' કહ્યું તે મેં ના માન્યું; આજે મારી ભાતે નાણ્યું;

આવડું મેં નોતું બણ્યુંરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૪
ભેની તાહારે પાચે લાણું, બહાલા વિના ઘેલુ લાગ્યું,

દયાનો પ્રીતમ માણ્યુંરે, સાહેલી આ તો કાનુડો. ૫

*

૫૬ ૩૭મું—(રાગ કાલિંગડો)

સખી હું તો બણતી જે સુખ હશે રનેહમાં. સખી હું તો ટેક.

હું તે શું બણું જે પ્રાણ પરવશ પડશે,

અભિ ઉઠશે આખી દેહમાં સખી૦ ૧

પીડા પામે રે પરે થવે નવ ભાવે,

બહુડો એવો જે કાંઈ એહમાં સખી૦ ૨

રૂપ ને શુભ સહુ તે તેમાં દેખે,

મન માન્યું જેનું જેહમાં સખી૦ ૩

સ્વાધીનને પરાધીન કરી નાખે,

નેહ વિના એહ બળ દેહમાં સખી૦ ૪

હું દુઃખી અહીં ને બહાલો વિકળ ત્યહાં છે,

સુખી ના મળે કોઈ બેહમાં સખી૦ ૫

દયાનો પ્રીતમ સદા સમીપ વસે તો,

ભીજી રહું આનંદ મેહમાં સખી૦ ૬

પદ ૩૯મું—(રાગ કાલિંગટો)

રાંક ભારી રાધાને દગો એણે દીધો રે રાંક૦ ટેક
 કાદામાં નાખીને એણે કાંસીરે દીધી,
 પારખીની પેરે ધીરવીને જીવ લીધારે. રાંક૦ ૧
 મંદ હસીને વહાલે વંક વિલોકી,
 પ્રાણ ખ્યારીજનો પોતાને વશ કીધારે. રાંક૦ ૨
 ભળતી બોલું છું પણ એહનું રાધા લોચન,
 બાણ બવોલવ કાળજડું વિધારે. રાંક૦ ૩
 દયાના પ્રીતમ એહવા તે એહવા રેહજેરે,
 કપટ કરીને એને પ્રેમ રસ પીધારે; રાંક૦ ૪

પદ ૩૯મું—(રાગ સોરઠ)

રંગ ભર્યો આવ સલૂણા છેલ,
 પ્રીતે પધરાવું મ્હારે મેહેલ. ટેક૦
 એક તુંને આપું અનુપમ વસ્ત,
 નથી જેની ઉપર કોઈનો હસ્ત,
 તે ચાખે તું ચતુર થાશ મદમસ્ત. રંગભર્યો આવ૦ ૧
 જેથકી તું અજીત તોયે જીતાશ.
 આતમારાગ પણ મારે વશ થાશ;
 એવો મીઠો અદ્ભુતરસ તુંને પાશ. રંગભર્યો આવ૦. ૨
 નથી કીઠો જાની વેરાગી મુનિ જોગી,
 સરવ કોઈ એ રસના છે વિયોગી,
 એક તુંજ બાળ્યો મેં તે રસ લોગી. રંગભર્યો આવ૦ ૩

જે પીતા ન જોછો રહે એકે અભિલાખ,
 શ્રીકા ખીન્ન લાગશે રસ લાખોલાખ,
 તે વેળાના મુખમાં મન તારું સાખ રસભર્યો આવ૦ ૪
 જેની ઉપર વારું અમૃત મુખ સ્વર્ગ,
 જોવારીને નાખું આનંદ અયવર્ગ,
 જેને ન અનુભવ્યો પ્રધાદિક ભર્ગ. રંગભર્યો આવ૦ ૫
 જેને મન કામના કરી નહી નર્મ,
 એક તુંજ વહાલો છે વહાલા મારા પર્મ,
 દયા પ્રીતમનો વિરલા બશે એ મર્મ. રંગભર્યો આવ૦ ૬

*

પદ ૪૦ સું—(સગ વસંત)

કયમ ભરિયેરે, કયમ ભરિયે, જળ જમનાનુ નીર,
 નંદકુંવર કેડે પડ્યો, કયમ૦ ટેક૦
 હું તો જોયા લઈ આઘી રહું સામે આવે.
 સામે આવેરે, સામે આવે, નદાળનો લાલ. નંદકુંવર૦ કયમ૦ ૧
 હારે વહાલો પાકી મારે પીયકારીયો, આવી વાગે,
 આવી વાગેરે આવી વાગે, આવી વાગે,
 મારાં તનનડામાં તીર નંદકુંવર૦ કયમ૦ ૨
 કે મુને રાણી ચોણી શુલાલમાં, વણસાડ્યાં.
 વણસાડ્યાંરે વણસાડ્યાં, મારાં ચોણીને ચીર નંદકુંવર૦ કયમ૦ ૩
 હાવાં હરાયા તે દીન હોરીતણા, એ હરાયા,
 એ હરાયારે એ હરાયા, નંદાળનોરે લાલ નંદકુંવર૦ કયમ૦ ૪
 કે મુને દાસ દયાના સ્વામી મળ્યા, તેણે દીધાં,
 તેણે દીધારે, તેણે દીધા, મુને પારણધીર. નંદકુંવર૦ કયમ૦ ૫

પદ ૪૧મું—મહાપુરુષોની કૃતિ ન કરવી—ગરબી

મોટાનું વચન સુખધામ, કૃતિ રીતે કરીયે;
તે કરે ચહાય તે કામ, આપણે તો મરિયે.

ટેક.

પર નારી કીડા કરી કૃષ્ણે, તે તો આપણે યાય રે;
(પણ) ઉર્ધ્વરેત અગની પીવો,

ગોવર્ધન કેમ ધરાય.

કૃતિ રીં ૧

શિવ અર્ધાંગે ઉમિયા રાજે, પણ આપણને ખિહિવું રે;
ત્યમ કરીયે ને કામ બાળિયે,

બણે હજાહજ પીવું

કૃતિ. રીં ૨

રુધિર માંસને લોગે ભવાની, આપણ હઠીએ ત્યાંથી રે;
સિંહ ચઢીને દાનવ દળવા,

કાઢિયે તે બળ કયાંહાંથી.

કૃતિ. રીં ૩

ખરું ખોટું પણ પુત્રી લાંછન, પ્રજ્ઞાને કહેવાયરે;
તે નેઈ ત્યમ કરીયે પણ આ,

સૃષ્ટિ કેમ રચાય.

કૃતિ. રીં ૪

ધ્રુવ ચંદ્ર ગુરુપત્ની રમિયા, ત્યમ કરવું તો સુલભરે;
અંડ પ્રકાશ અમી વૃષ્ટિ

નગપાંખ્યો છેદવી દુર્લભ.

કૃતિ. રીં ૫

અગ્નિ ભક્ષણ સર્વ કરે પણ કોઈ કહે નહિ મેલોરે;
તે નેઈને તું તેમ કરીશ તો,

સરવે કહેશે થેલો.

કૃતિ. રીં ૬

કલેશ પ્રિય નારદ છે તે નેઈ, રજે તું થેલાં કહાડેરે;
તેહનેા સંગ ભવભયભંજન ને,

હારો સંગ ભવ પાડે.

કૃતિ. રીં ૭

અમુન પ્રતિશ્લ મુરપાન, શુકાચાર્ય નવ જોગોરે;
 દિવ્યધૃતિ મૃનસંજીવનવિદ્યા—

વેળાએ પછી જોગો. કૃતિ શીં ૮

ગંગામધ્યે મુનિ પરાશર, લીમરકન્યા લોગીરે;
 વ્યામ પ્રગટ મહાગંધા મૃગમદ—

ગંધા કરી એ યોગી કૃતિ. શીં ૯

કૃંતા કૃષ્ણા પંચપતિ પણ, સતી શિરોમણિ કહાવેરે;
 તેહેનું જોઈ સ્ત્રી અન્ય કંઈ તો,

નિશ્ચે નરકમા જાવે. કૃતિ શીં ૧૦

શંકર સ્વામીનું જોઈ શિષ્યે, શ્વપચના દુકડા ખાધારે;
 મીમુ નવ પીવાયું સંગે,

થયા બહિર્મુખ બાધા. કૃતિ શીં ૧૧

પુત્રીતણી જે પુત્રી કશ્યપ, થઈને પિતામહ વસિયારે,
 તેહેનેા દોષ આપણે ન જોવો,

તે ઘર હરિ અવતરિયા. કૃતિ શીં ૧૨

જવની રાખી જગન્નાથ પંડિતે, તે તો સહજ બની આવેરે;
 બાવન મીઠી ગંગા થકાવી,

તે તો વેવલાં વિખાવે કૃતિ શીં ૧૩

મેહેતે અનામિકાને ઘેર આચ્છવ, શ્રાધા તે નવ જોઈએરે;
 દરિયે હાર મહેતાને આપ્યો.

તે વેળા પન જોઈયે કૃતિ શીં ૧૪

માટે પ્રમાણ વાટે ચાલવું, બજવા ગિરિધરધારીરે,
 ગોગાની ગતિ મહોટા જાણે,

દયા દીનતા સારી કૃતિ શીં ૧૫

પદ ૪૨મું—ગરબી

છવ જાણી છે, જરખીત જુગદીશ વિના નવ સારી;
 મન માની લે, પૂછી જો અનુભવી હોય જે નરનારી. છવ. ટેક૦
 એમાં ડાઘા ઘેલા થઈ જાયે, વણતેજ્યા તે પૂછ્યા ધાયે;
 ના ગણે જગમાં હાસી થાયે. છવ જાણી લે૦ ૧
 તેની લલજ સ્વધર્મ સહુ જાયે, તે નક્કર નિર્લજ કહેવાયે;
 શુ કરે મનમાં બહુ દુઃખ થાયે. છવ જાણી લે૦ ૨
 જે પાંચ લોકમાં પંકાયે, જેનું બુદ્ધિબળ કદ્યુ નવ જાયે;
 તે પણ રનેહીને વશ થાયે છવ જાણી લે૦ ૩
 તેનું વિકળ ચિત્ત સહુથી થાયે, તેહને વિચારમાં વાહાણું વાયે;
 તે કલેશ કોઇને ના કહેવાયે છવ જાણી લે૦ ૪
 થઈ જાય તેજ ચશની હાની, તેની નિદા કરે સહુ મનમાની;
 તોયે ન છુટે પામે ગ્લાની છવ જાણી લે૦ ૫
 તેહને લોજન ના ભાવે ભાણે તેહની મનપીડા કોઈ ના જાણે;
 તેહના સર્વ કોઈ અવશ્ય આણે. છવ જાણી લે૦ ૬
 કોઈ શિક્ષા કે તે શર લાગે, વિખવેણ અમૃત રનેહનાં લાગે;
 તે જાણે જેને અનુભવ જાગે છવ જાણી લે૦ ૭
 એવો પ્રેમ જેને પ્રભુશું લાગે, તેહનાં સરવે દુઃખ સેહેજે જાગે;
 ત્યો કરગરી કૃષ્ણ પામે માગે છવ જાણી લે૦ ૮

*
પદ ૪૩મું—ગરબી

રૂપાળા શ્રીરણુઠોઠ છેજી રાજ, રૂપાળા શ્રીરણુઠોઠ છે. ટેક૦
 રાત્રદિવસ મન ભમે રસિયામાં,
 નિરખવાના ઘણા કોઠ છેજી; રા૦ ૩૦ ૧

શ્રીશંકરપણ શિવજીનું સર્વસ્વ,	
ઉપનિષદોની ચોડ છેજી;	૨૧૦ ૩૦ ૨
ઉપમા દેવા નથી કોઈ ખીણુ,	
એ અલખેલો અલોડ છેજી;	૨૧૦ ૩૦ ૩
એહને મૂકીને ખીજાને ભજે જે,	
તેહમાં મેરૂ જેવડી ખોડ છેજી,	૨૧૦ ૩૦ ૪
ઠાકારના ઠાકાર નથી વહાલાતે,	
શ્યામ શસભની ભેડ છેજી;	૨૧૦ ૩૦ ૫
મગદ સુરજ છે મંસારમાં હંમાપ્રભુ,	
દેખેના આળખે તે ચોડ છેજી;	૨૧૦ ૩૦ ૬

*

૫૬ ૪૪મું—ગરબી

મહુથી સમરથ રાખાવરનો આશરો,	
જેના જનને દુભવી શકે નહીં દોષજો;	
જમનું ભેર ન આંલો દોષ કરે ઠઠા,	
દામા કરે કે હરિ અહાયે તો ભેયજો.	૨૧૦ ૪૫૦ ૧
જુઠો હરિનો ભક્ત જડતમાં ચર્ષ કરે,	
એહવાનું પણ માધવ રાખે માનજો;	
બાનું પોતાનું ભેષ પાળે ગિરદ તે,	
ન્યમ જડ પ્રોહિતને પોખે છે જજમાનજો.	૨૧૦ ૨
ખીજા સહુ મોટા પણ હરિના દુકમમા.	
સુર પ્રદક્ષા ગણપતિ શક્તિ શિવ રેખજો,	
દેશવ દોષે દોષનું બળ આલે નહીં,	
એ મહુ રૂઠે હરિજન ડરે ન દેશજો.	૨૧૦ ૩

- રાવણ હિરણ્યકશિપુ પ્રથા હિમાયતી,
 દુરજ્ઞેધનને પક્ષ હતો બળરામજ્ઞે;
 કોપ્યા કૃષ્ણ તદા સરવે જ્ઞેતા રહ્યા,
 હરિજનનું કોઈ લઈ શક્યુ નહીં નામજ્ઞે. સ૦ ૪
- કરણ કુંવર સૂર્યનો અર્જુને મારીયો,
 મૂળજ મુયોધન ભીમે મરણ પમાડ્યોજ્ઞે;
 હરિ રાખ્યા સુર ગણેશે વિદ્ય થયું નહીં,
 ચિત્રકેતુ સઘ પડ્યો ન અંબા પાડ્યોજ્ઞે. સ૦ ૫
- માયા કાળતણે ભય કોઈથી ના ટળે,
 અભય અવળ કરવા સમરથ નહીં કોયજ્ઞે;
 વિના એક શ્રી ગિરિવરધારી લાલજી,
 કોણ શરણ જાતાંમાં સનમુખ જ્ઞેયજ્ઞે. સ૦ ૬
- મેવા કરતાં અવળું પડે અન્ય દેવને,
 પીજ્યુ કાંત્યુ પળમાં થાય કપાસજ્ઞે;
 કોપી કદ પમાડે તે વળી લાલેમાં,
 બહુ શ્રમથી કાંઈ ફળ આપે હોય નાશજ્ઞે. સ૦ ૭
- શ્રીજી જનના અવગુણુ તે પણ ગુણ ગણે,
 સહજ કરે શરણાગત આપ સમાનજ્ઞે;
 સમોવડ કીધો શરણ જતાં મળમાસને,
 આપી દીધું પુરૂષોત્તમ અભિધાનજ્ઞે. સ૦ ૮
- એહેવા કરૂણાનિધિ સમરથ શ્રીનાથજી,
 દાસ દયાના પ્રીતમ પ્રાણ આધારજ્ઞે;
 એહેને મૂકી અન્યતણે આશય કરે,
 તે નિર્ભાંગી મૂરખના સરદાર જ્ઞે. સ૦ ૯

પદ ૪૫મું—હરિનામમાળા

છદ સવૈયા એકત્રીશા

શ્રીગુરુ ગોવિંદ કૃપાનિધિ કેશવ, કમળાનાથ કૃપાળ
 કમળનયન કરુણાસાગર, શ્રીકૃષ્ણ હરે ગોપાળ,
 ગોપીજન વલ્લભ ગિરિધારી ગોપીનાથ ગોવિંદ,
 ગોકુલેશ ગરુડધ્વજ, ગોવર્ધનધારી મજ્જ્યંત્ર ૧
 ગોકુળચંદ્ર ગદાધર, શ્રી ગોમતીપ્રિય રમેશ,
 નાશાયણ નરસિંહ, નિરંજન, નિરાકાર નરેશ;
 નરકાતક નરવીર નરોત્તમ, નંદલાલ નરરૂપ,
 જગન્નાથ જળજાઇ જનાર્દન, જ્યોતિરૂપ જગભૂપ. ૨
 જગદાધર જશોદાનંદન, જગજીવન જગનેશ;
 શ્રી જમુનાવલ્લભ જગવદન, જગદીશ્વર જમુનેશ,
 ચક્રપાણિ ચતુર્ભુજ અચ્યુત, ચિદાનંદ શુભકંઠ,
 ચતુર્ગાંધુ ચાણુરતનમંદન, શ્રીધર પરમાનંદ ૩
 હયાસિંધુ હામેદર દિનપતિ, દીનાનાથ હયાળ,
 દીનબંધુ પ્રભુ દેવકીનંદન નરપતિ સુરપ્રતિપાળ,
 શ્રીપતિ પદ્માપતિ રાધાપતિ, કમળાપતિ ભવેશ,
 હધિજનપતિ રૂકિમણિપતિ, સાગરસુતાપતિ હૃદીકેશ. ૪
 પદ્મનાભ પુરુષોત્તમ પરિશ્રદ્ધ, પરમપુરુષ પરમેશ.
 પુંકરાક્ષ પરમાક્ષ પરમપ્રભુ, મધુસૂદન મધુરેશ.
 ધરણીધર અવનીધર ભૂધર, વસુમતિધર મહિધારી.
 કૌરતુલ્યધર પીતામહધર, બસીધર કુંજવિહારી ૫
 માધવ સુરમંદન મધુ મંદન, મતિવિક્રમ સુખધામ;
 મુકુન્દ મેઘવર્ણ મહાબાહુ, જહ્નુપતિ મુન્દરચામ,

રામચંદ્ર પ્રભુ દશરથનંદન, દયાસિંધુ ભગવંન;
 માં પાહિ માં પાહિ પાહિ માં, પૂર્ણાનંદ અનંત.
 બ્રહ્મોત્તરશત નામ કૃષ્ણનાં, ગણિ ગણિ જે જન ગાય;
 રાગ દોષ દુઃખ કલેશ જશે, વળિ પળમાં પાપ પગાય;
 મનવાંછિત ફળ તેને મળશે. દયો કહે ધ્રુવ વાણી;
 દોષિક કારજ તજિને બાજિયે, દદ કરી સારંગપાણિ.

*

પદ ૪૬૨—(રાગ ગરબો)

શ્રી લક્ષ્મણદણનાં ભાવે લીલે લામણાં;
 તેજંગ તિલકને વિપ્ર શિરોમણિ ભૂષણે;
 એજિના મુત શ્રી વલ્લભનાં 'લઈ' પારણાં; શ્રી૦
 દિગ્વર રૂપે પ્રગટ્યા અનલ સ્વરૂપણે.
 ધર્મ ધોરિધર જે મુત શ્રીવલ્લભ દેવના;
 પ્રગટ કરવા વેદતથો વિસ્તારણે;
 શુભ સહોદર ભરિયા શ્રીગોપીનાથજી;
 હુળમૂશળધર હુળધરનો અવતારણે. શ્રી૦
 શ્રીગોવરધનધર ધીર વીર બળદેવના;
 રસના રૂપે કહિયે શ્રીનંદકુમારણે;
 તે પુરુષોત્તમ પ્રગટ્યા શ્રીવિકૃલનાથજી;
 નિર્ગુણ બ્રહ્મ તે સશુભ સનેહી સારણે. શ્રી૦
 શ્રીવિકૃલનાથજીના સાતે લાલ સોહામણાં;
 સહુથી મોટા શ્રીગિરિધરજી મહારાજણે;
 શરણ ગમાને સોંપે તે શ્રીનાથજી;
 કરવા મુંદર ગેવા કેરાં કાજણે; .શ્રી૦

શ્રી ગોવિંદરાયતણું મન પ્રસન્ન હુલાસમાં;
આવે તેને આપે આનંદ દાનજો;
શ્રીભાળકૃષ્ણજી ક્રોધજી અંગે રસ ભર્યા;
કરાવે છે અધર સુધારસ પાનજો; શ્રી૦ ૫

શ્રીગોકુળનાથ જણાવે જુગતે જીવને;
એવા પોતે કહીયે પરમ કૃપાળજો;
શ્રીરઘુપતિજી રૂડા નયણે નિરખતાં;
વહન સઢનની ભૂલે લેશે સંભાળજો. શ્રી૦ ૬

ભેયા સરખા દીસોછો જહુનાથજી;
જે છે વાહાલો અળળાનો આધારજો;
દેખી દેવી જીવ સદા ધનશ્યામજી;
ઉપર રેડે અમૃત રસની ધારજો. શ્રી૦ ૭

એ સાતે લાલનો વંશ સદા સંસારમાં;
પ્રગટ વિરાજે પુરુષોત્તમ પરિવ્રજાજો;
દયો દાસ અધમ છે તે આઘનો;
એ શુ* જાણે શ્રી વલ્લભ કુળનો મર્મજો. શ્રી૦ ૮

*

પદ ૪૭ મું

વહન કમળ જોયું જેણે એકવાર, શ્રીનાથજીનું વહન કમળ જોયું.
ગાંધી કંઈપણ મેલું થયેલું મન, એક પલકમાં ધોયું. જેજો ૧
મનપાદેહ તેમનો સફળ છે, જનમ મરણ દુઃખ જોયું. જેજો ૨
પેવાડ દેશમાં ગિરાજે મારો વાલમો,
જેમાં શેષ શંકરે ચિત્ત પ્રાપ્ત, જેજો ૩

કમળ ચોક રત્નચોક જગમોહન બેયું,
 રણ્યું એક તેણે બાકી બેયું. જેણે
 દયાના પ્રીતમશ્યુ પ્રીત નથી જેને,
 માતપિતા નામને વગોળ્યું. જેણે ૦ ૩

*

પદ ૪૮મું—(રાગ કન્યાશ્ય)

રાધાકૃષ્ણ રાધાકૃષ્ણ રાધા મજરાય,
 રાધાકૃષ્ણ ગાય તેનાં પાપ તાપ જાય;
 પાપ તાપ જાય, તારા હૃદયમાં સમાય.
 મજલાડીલા હો રાજ રાધા ૦ ૧

જપ તપ તીરથ દાનથી કંઈ કામ,
 નહીં પોતે શ્રમ કંઈ નહીં બેસે દામ;
 નહિ બેસે કામ સેજે રીઝે સુહરશ્યામ. મજ ૦ રા ૦ ૨
 રાધા પૂર્ણ પુર્યથી પ્રતીતિ નામ,
 નામનો વિશ્વાસ આવે સરે સઘળાં કામ;
 સરે સઘળાં કામ સહેજે આપે વૈકુંઠધામ. મજ ૦ રા ૦ ૩
 કળીમાં કેવળ કૃષ્ણનામનો આધાર,
 અહુ વેદશાસ્ત્ર શોધ્યું નિકળ્યો એક સાર;
 નિકળ્યો એકસાર દયાપ્રીતમ નંદકુમાર. મજ ૦ રા ૦ ૪

*

પદ ૪૯મું (રાગ ખમાયત્રી)

મજલાડીલા ખંમા રાજ ખંમારેખંમા; મજ ૦
 વેદ સરીળા જેનો લેલ ના જાણે, સેવે શેષ સદાશિવ પ્રસારે મજ ૦ ૧

લોચનના શણગાર રસિક જેને, પ્રાણજીવનધન રમા;
 જેનો સેવક ધ્રુવ તેની સુરશયિ આદે, સહુ કરે છે પરિક્રમા ૫૦ ૨
 અક્ષર આઘ નિરંજન તેથી, પરિપૂર્ણ પુરુષોત્તમા;
 એને મુકીને બિજાને લજે છે, તે અભાગિયા અધમા. ૫૦ ૩
 સદ્ગુણ સાગર નટવર નાગર, જેને નહીં કોઈની તમા;
 શધિકારમણ ગોપીજન વલ્લભ, દાસદયાપ્રિયતમા. ૫૦ ૪

*

૫૬ પંચુ—ગરબી

સામું જે નંદના છોગાળા, માફ ચિત્ત ચોરણવાળા. ટેક.

નદ છોગાળા કામણગાળા,

મોહુ તેં બાળાવુંદરે—વાલમ. સામું ૧

તાહારી હસણી મંદના ફંદમા ઘેરી,

માર્માનેનતણા તેં લાલારે;—વાલમ

હીનદયાળ પુરાણે પુકારે,

ઓલા પુરાણી ઠાલારે.—વાલમ. સામું ૨

મુને જળમી કરીને જીલતી મેલી,

ન બાણ્યું જે જીવશે ક્યમરે,—વાલમ

મારી તો મુખ દેખાડતો બ,

તુંને મારા ગજાના સમરે.—વાલમ સામું ૩

મારો ચંદ્રથી ચોથો જંપતો છે નહીં,

વણુ જોએ મુખ ચંદ્રરે.—વાલમ.

એન નહિ ક્યહું લાવેના લોજન,

રેન ન નેનમા નિંદરે.—વાલમ. સામું ૪

મારા કાળજનું હું ખ કોય ન જાણે,
જાણે જેને વીતતું હોયરે-વાલમ.
જણાવેથી જ જાળ વધે પત જાય,
કો પીડ ન જોયરે-વાલમ. સામું ૫
મારી આખના લાંબા મનના માન્યા,
મારા કાળજડાની કેસરે-વાલમ
હું પીડની મારી પોકારે દયા પ્રભુ
ખીજી શુ મારે જોરે-વાલમ સામું ૬

*

પદ ૫૧ સુ—ગરળી

જિભા રહોતો કહું વાતડી જિહારીલાલ,
તમમાટે ગાળી છે મેં જાતડી. જિહારીલાલ ૧
જે દહાડે મળ્યાતા વૃંદાવનમાં, જિહારીલાલ
તે દહાડાની તલાવેલી તંનમા. જિહારીલાલ ૨
વેદના વિરહની તે ક્યાહા લાખિયે, જિહારીલાલ
ભિતરનો જડકો તે ક્યાહા લાખિયે જિહારીલાલ ૩
ફટકાગી મરળી ફરેં ભોવનમાં, જિહારીલાલ
કળ ના પડે રજની દિનમાં. જિહારીલાલ ૪
ઘેહેની ઠરી છું સહુ ગામમા, જિહારીલાલ
ચિત્ત ચોહોટતું નથી ઘરકામમા જિહારીલાલ ૫
કેમ કેહેવાય જેવું હું ખ મનમા જિહારીલાલ
તાલાવેલી લાગી મારા તનમ, જિહારીલાલ ૬

દાણેદાણે બણકારા પડે કાનમાં. ગિહારીલાલ૦
 પ્રાણ પ્રોવાયો છે તમારા તાનમાં ગિહારીલાલ૦ ૭
 વિકળતાની વાત કહે ના બણે, ગિહારીલાલ૦
 ઘરમાં બહા ને આવું આંગણે. ગિહારીલાલ૦ ૮
 આતુરતા એહેવી તે કહાંલગી સહું, ગિહારીલાલ૦
 છો ચતુરશિરોમણિ તો શું કહું. ગિહારીલાલ૦ ૯
 પ્રીતડી ક્રીધી તો હવે પાળીયે, ગિહારીલાલ૦
 આતુર શરણે આવ્યાને ન ટાળીયે. ગિહારીલાલ૦ ૧૦
 તમારે હું સરખી હબરો હશે, ગિહારીલાલ૦
 માહારા તો પ્રાણ તમવિના જશે. ગિહારીલાલ૦ ૧૧
 જોલ્યું પણ ખીજનું ગમે નહીં, ગિહારીલાલ૦
 લાલચ લાગી લાખ્યાંનયણાંતો જઈએ કહીં. ગિહારીલાલ૦ ૧૨
 નખશિખલગી છે સ્વરૂપ ગુણ લયાં, ગિહારીલાલ૦
 આવડા રૂપાળા તે કાણે કર્યાં ગિહારીલાલ૦ ૧૩
 હસોછો મધુર વાંકુ ભેઈને, ગિહારીલાલ૦
 કટાક્ષ કટારીએ નાખ્યાં પ્રોઈને. ગિહારીલાલ૦ ૧૪
 વાંસળી વધારે છે તેહેમા ત્રેહે, ગિહારીલાલ૦
 અખળાનો ભેતાં વિવેક કેમ રેહે. ગિહારીલાલ૦ ૧૫
 દરદી હોયે તે બણે એ દરદમાં, ગિહારીલાલ૦
 અવર દુઃખ એહેની આગળ ગરદમાં. ગિહારીલાલ૦ ૧૬
 કહેનારાં કેહેશે પણ છો તમે ધણી, ગિહારીલાલ૦
 દયાના પ્રીતમ હું દાસી તમતણી. ગિહારીલાલ૦ ૧૭

પદ પર સુ—ગરબી

- બહાલાણને કેહજો મધુવત મહારા સમ છે,
 મજ પધારોરે એકવાર, સુખડું નિરખિએ હો લાલ;
 બહાલાણને ગમશે નહિ એકલડાં કહેજો,
 લાવે સગ કુખજ નાર, નિરખિને હરખિએરે લાલ. સુખ૦ ૧
- બહાલાણને કેહજો રાખે ડર રખે,
 ગોકુળ ગમાર ગોપની શ્રેષ્ઠ,
 રાણીણને ઝોઝલ પડદે સુખરૂપ આંહો,
 રાખિશે જોમ નહિ લાગે દ્રષ્ટ. સુખ૦ ૨
- બહાલા તમે શુભનિધિ સુરૂપ સાગર,
 મોઢા જોઈ કુખજ્યા શુભ અંગ;
 બહાલાણરે તેની ઝાંખી અમને કરાવો,
 થાએ જન્મ સુદ્ધસંગ. સુખ૦ ૩
- બહાલાણરે માનીતીની મરણ જોઈ,
 હમે કરશું આપની ટેહલ;
 બહાલા મન છોડે તો મધુપુર જાણેરે,
 રહેશે તો ન્યારા કરાવીશું મહેલ. સુખ૦ ૪
- બહાલાણરે ધરદહાડેથી જાણ્યું નહિ, તે થયો અતિશે અનર્થ;
 બહાલાણરે હાવાં ખરખરો ત્યાં શો,
 વિત્યા મજ વસ્યા દિન વ્યર્થ. સુખ૦ ૫
- મધુપુર કુખજને પણ કહેજો, પિયુને ઘણાં લડાવે લાડ;
 અલી એ રતનને જેટલું જતન કરીશ,
 તે હમે માનીશું પાડ. સુખ૦ ૬

મધુકર દયાપ્રીતમને કહેજો, એ સુખ સુણી હરણ ન માય,
પણુ અમો અટપલાગ્ય આ આહીરણી,
ધણુ સુખ જોવા નહિં જવાય

સુખ૦ ૭

*

૫૬ ૫૩ મું—ગરબી

મોહનલાલજીરે મહારા જીવન પ્રાણજીવન,
હું બલિહારી રાજધણી ખમા
દાસી તમતણીરે, તમને સોખ્યુ તનમન ધન.

હું બલિહારી રાજ૦ ૧

મનના માન્યા છો રે, જીવુ છુ હું શ્રીમુખ જોઈ,
પીયર સાસરેરે, બહાણુ તમ સરીખુ નથી કોઈ,

હું બલિહારી રાજ૦ ૨

ચકોર ચંદ્રનેરે, ઇચ્છે ત્યમ તમને મુજ નેણુ,
કેવા બહાણુ છો રે, કહેતા આવડતું નથી વેણુ

હું બલિહારી રાજ૦ ૩

રસિયા રૂપાળા છો રે, નટવર નહકિયોર,
સદગુણ સાગર છો રે, મીઠડાબોલા ચિતના ચોર

હું બલિહારી રાજ૦ ૪

એકો વિધ એછા રહો રે તો કાઈ એક વાળું મંન,
પુરણુ સઉ વાતે રે, કોહો કેમ છટે લાલ લગન

હું બલિહારી રાજ૦ ૫

સુનો હું દેખુ રે, પિયુજી તમવણુ સઉ સસાર,
ખ્યાલો ઝેરનોરે, પાઓ તોઓ તમથી ન ખસે ખ્યાર

હું બલિહારી રાજ૦ ૬

હરણું છું ઘણીરે, મહારો હરણુ આવો હાથ;
પ્રીત નિભાવજેરે, નિત્ય ન માણું બીજું નાથ.

હું જલિહારી રાજ ૦ ૭

ટહાડક અતરનીરે, મારા પ્રાણુજીવન આધાર;
પ્રીતમ દયા તજારે, મહારા લોચનના શણુગાર.

હું જલિહારી રાજ ૦ ૮

★

પદ ૫૪ સુ—ગરબી

આઠ કુવા ને નવ વાવડીરે લોલ, સોલસેં પનિહારીની હાર;
મારા વાલાજી હો, હાવાં નહિ જઈ મહી વેચવારે લોલ. ટેક ૦
સોના તે ટેકેં મારું જોડલુરે લોલ ઉઢેણી રત્ન જડાવ; મારા ૧
કેડ મરડીને ઘડો મેં ભર્યોરે લોલ,

તુટયો મારો નવસર હાર; મારા ૨
કાંઠે તે ઉભો ઠહાનજીરે લોલ

ભાઈ મને ઘડુલો ચડાવ; મારા ૩
હું તુને ઘડુલો ચડાવું રે લોલ,

થાય મારા ઘર ફેરી નાર; મારા ૪
તુજ સરખા ગોવાળીયારે લોલ,

તે તો મારા જાપના શુભામ; મારા ૫
તુજ સરખી ગોવાલણીરે લોલ,

તે તો મારા પગની પેજર; મારા ૬
દયાના પ્રીતમ પ્રણુ પાતજારે લોલ,

તે તો મારા પ્રાણુના આધાર; મારા ૭

★

૫૬ ૫૫ સુ*

રાજ રૂપાળા દારકા ધીશરે, ધન્ય જેણે નયણે નિરખ્યારે;
 જેને તરમે છે વેદ વિધિ ઇશરે, ધન્ય૦ ટેક૦ ૧
 વાકી ઢગકતી પાઘ પાપણુ પર;
 તોરા શીરપેથ શોભે શીશરે, ધન્ય૦ ૨
 અધર અણ્ણ અતિ તળોલરગ;
 કુંદ કલીને લલવે બત્રીશરે ધન્ય૦ ૩
 કૌરતુલમણિ બ્રહ્મલાંછનમાળા;
 કંથન મુક્તા દશવીશરે. ધન્ય૦ ૪
 બાબુબંધ બેરખા કઠણ કર મુદ્રિકા;
 પીતાબર કનક કવીશ. ધન્ય૦ ૫
 કટી મેખળા પાથે નેપુર શ્રીનાથને;
 નખ છખીપર વાડ રજનીશરે. ધન્ય૦ ૬
 ઝીણા જામે પીળો પટકો ને પામરી;
 જોઈ પડે આખો રતીશરે. ધન્ય૦ ૭
 શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ વાસળી વિરાજે,
 પુરાં પહોઆં નથી પચીશરે. ધન્ય૦ ૮
 ડાકોર ડાકોર કોટિ આનંદ પ્રદાડના;
 દયાના પ્રીતમ રૂકમણીશરે. ધન્ય. ૯

*

૫૬ ૫૬સુ*

ચાલો નિરખીયે સ્વછોડ રાયરે, ડાકોર ડાકોરના. ટેક. ૧
 અઢગક ઢગ ધણી ઢીંગા ઢીંગડ મલ,
 વેદપુરાણે વંચાયરે. ડાકોર. ૨

શોભાના સાગર નટવર નાગર,

સમોવડે ડેા ના કહેવાયરે. ઠાકોર ૩

ત્રિભુવન નાયક સેવવા લાયક, ચંકર સંકર્ષણ ધાયરે. ઠાકોર ૪
જતાં શરણે પાલો રાખે છે ચરણે,

ખીજી સાધન નવ ચહાયરે ઠાકોર ૫
એકવાર આવે સાકર ટુક લાવે તો,

છપન લોગ સુદ્ધ થાયરે ઠાકોર. ૬
નમે હાથ જોડ્યે સઘ બંધન સૌ છોડે,

તે જહાલો બહુ વહાલો ગુણ ગાયરે. ઠાકોર. ૭
દેવને હુલ્લિ સુખ તે કર્યું સુલ્લિ;

ચરણ કમલ પરસાયરે. ઠાકોર. ૮
હયાના પ્રીતમ જોવા કૃપાસિંધુ મૂકીને;

ખીજીને લજે છે જલાયરે. ઠાકોર. ૯

*

પદ ૫૭મું—(રાગ ધોળ)

સદગુણ સિંધુ શ્રી નાથજીરે,

સેહેજે સૌ કેને મોહ લાગે રાજ,

ત્રિલોક સુદર મોહન મુખડુરે,

નિરજે પરમાનંદ ઉર જાગે રાજ. સ. ૧

રૂપ શું વરણું રસીયા રાચનુંરે,

અતિ અલખેલો નટવર નાગર રાજ,

ભૂપણ રસિક જનના લોચનનુંરે,

છળિલો સુદરતાનો સાગર રાજ. સ. ૨

દીન દયાળ શિવાદિક સાંભળ્યારે,
 પણ દયા હુદ ઉપર નવ વ્યાપે રાજ,
 હુદ દયા કર શુભ એક ગોવિંદમારે,
 મોંઘી મુક્તિ આરિને આપે રાજ. સ. ૩
 એવડી ક્ષમા ના કોઈમા સંભવેરે,
 જેટલી રમા રમણમાં દીઠી રાજ;
 પાહું પ્રહાર સહ્યો બ્રહ્મપ્રાણીનેરે,
 તે ઉપર વાણી કહી મીઠી રાજ. સ. ૪
 ઈશ્વર થઈ શરણાગત વત્સલતારે,
 એવડી કોઈથીના બની આવે રાજ;
 સેવા સેવકની શ્રીઅગધીરે,
 અનુચિત કરતાં લાજ ના લાવે રાજ. સ. ૫
 આરત બંધુ પતિતના પાવન છોરે,
 ચિંતામણિ જન પૂરણ કામ હો રાજ;
 સરલ ઘણું સહુ સાધન શિરોમણીરે,
 એવું નંદકુંવરનું નામ હો રાજ. સ. ૬
 કોટિક વિશ્વ વિષે વ્યાપી રહ્યારે,
 વણ શ્રમે નલવે સૌ કમઠાણું રાજ,
 નિઃશંક રાધાસંગ નિત્ય રમેરે,
 એવા કોણ અતુર વખાણું રાજ. સ. ૭
 સરસ્વતી રમા સરીખી રાણીયોરે,
 વંદે વિધિ શિવ શેષ આરાધે રાજ;
 ઈશ્વર અનંત કોટી પ્રજ્ઞાંડનારે,
 જેનો પાર ના કોઈને લાધે રાજ. સ. ૮

કંચન રત્ન મણિ મોંઘા કર્યારે,

ને વિના દોટી કદમ લગી ચાલે રાજ;

અન્નતૃણ સલિલાદિક સોંઘાં કર્યારે,

રક્ષણ રંદનું વિચાર્યું વાહાલે રાજ. સ. ૬

એવા દાસ દયાના પ્રીતમણ રે.

સૌશુણ્ય પૂરણ ધર્મ કૃપાલા રાજ;

ને દોષ એ પ્રભુથી અળગા બનેરે,

તેના અંક કરમના કાળા રાજ. સ. ૧૦

★

પદ પદ્મ (રાગગરબી)

છરે જીલવાને આવો રાજ,

અંદ્રભાગાળના બાગમાં.

છરે જીલવા૦

ધારો છો તે વાત આજ લાગમાં છરે

જીલવા૦ ૧

મળ્યાં રાધિકાને અંદ્રાવળી છરે

જીલવા૦

મસલત કીધી છે બેઠાં મળી છરે

જીલવા૦ ૨

રસ બસ થયાં રનેહ રંગમાં છરે

જીલવા૦

રોપતણે લેશ નહીં મનમાં છરે

જીલવા૦ ૩

અંદ્રાવળીજી પાચે લાગીયાં છરે

જીલવા૦

મારે ઘેર પધારો વચન માગીયાં છરે

જીલવા૦ ૪

વાટિકા માંહે હિંડોલો બધાવીએ છરે

જીલવા૦

ત્યાં પ્રાણુજવન પધરાવીએ છરે

જીલવા૦ ૫

ધમરધટા છે ઘણી વૃક્ષની છરે

જીલવા૦

ન્યુનતા નથી ત્યાં એકે પક્ષની છરે

જીલવા૦ ૬

ત્રિવિધ પવન લલિત કુંજ છે છરે	સુવવા૦
પુષ્પ લતા ઝૂલે અલિગુ જ છે છરે	સુવવા૦ ૭
માધુરી સખી પક્ષીનો નિવાસ છે છરે	સુવવા૦
અવસર અદ્ભુત શ્રાવણ માસ છે છરે	સુવવા૦ ૮
જુગલ કિશોર ત્યાં સુવીર છે છરે	સુવવા૦
સુલાવી તમોને અમો કુત્રીએ છરે	સુવવા૦ ૯
વચન દીધું હા કહી કીરતીલવી છરે	સુવવા૦
રાજને બોલાવા મુને મોકવી છરે	સુવવા૦ ૧૦
લલિતાના વચન સુણી છેવડો છરે	સુવવા૦
તત્ક્ષણ પધાર્યો અલખેલડો છરે	સુવવા૦ ૧૧
ધારી તે વિધિ સહુ સહજ થઈ છરે	સુવવા૦
તે સમાની પલક પરમ સુખ લઈ છરે	સુવવા૦ ૧૨
હોંડોલે બેઠા બન્યો બેલડી છરે	સુવવા૦
ઝૂલે ઝૂલાવે માહેલડી છરે	સુવવા૦ ૧૩
વિવિધના વાજ્ર વામા વાયછે છરે	સુવવા૦
નવનવાઈ ધોળ નાગી ગાય છે છરે	સુવવા૦ ૧૪
હોંડોળો જડિત કનક ને મણિ છરે	સુવવા૦
સુલે જુગલરૂપ બહુ બની ઠણી છરે	સુવવા૦ ૧૫
રસતણા સમુદ્ર લહેરો ખાય છે છરે	સુવવા૦
તેમા દાસ દયો ઝીવી ગુણ ગાય છે છરે	સુવવા૦ ૧૬

★

પદ પદમુ' (રાગગરબો)

નથી નિશ્ચે કોઈને નાથ, ક્ષણ પછી શુ કરશે,
અતિ અમિત અતર્ક્યાથ, શુ કરશે હરશે. ૧૬

જેહસમય રાજ્યાભિષેક સ્થુપતિ, તે વેળાએ વનરે,
ચંદ્રહાસનો મૃત્યુકાળ, તે વેળા, રાજ્યાસન. ક્ષણ પછી ૧
દેવકી વસુદેવનો કંસ રથ હાંકે, સ્નેહ ભર્યાં ભાવ્યારે
ગર્ભ વાત પલટાઈ પલકમાં, કારાતૃહ પધરાવ્યાં. ક્ષણ પછી ૨
જતો હતો ઇદ્રાણી મોહોલે, નહુપ સ્કંધ સુની ચઢીયોરે,
તક્ષણ શ્રાપ થયો ગ્રાહ્યાણુનો, સર્પ થઈ ભૂમિ પડિયો. ક્ષણ પછી ૩
પરીક્ષિત રાજા જળ માટે સહજે, મુનિ આશ્રમ પેઠારે,
કુમતિ ચદચ્છા શ્રાપ વિપ્રગૃહ, તણ ગંગાતટ બેઠો. ક્ષણ પછી ૪
સનકાદિક હરિ દરશન ભાતાં, ભવિષ્ય જયવિજય નડિયારે,
શાંતથી શ્રાપ થયો હરિ પાર્થદ, અસુર થઈ ક્ષિતિ પડિયા.

ક્ષણ પછી ૫

જનક ભૂપ મૂનિ વશિષ્ઠ બન્ને, રાની શિરોમણિ કહાવેરે.
સહજ વાતમાં શ્રાપ પરસ્પર, હારદ હૃદે ન આવે. ક્ષણ પછી ૬
કલ્પેશ અચિતવ્યો દેવસભામાં, દક્ષ સદાશિવ સુણિયોરે.
ભાળ બાણવા હરિ તમે વિભુ એક, બીજો નથી કોઈ બનિયો.

ક્ષણ પછી ૭

અતિ હુખિયા સુખિયા હોય પળમાં, અતિ સુખીયા હોય દુઃખયારે
નિજ ગતિ અકલ કળ્યામાં નાવે, ઇચ્છ્યું કરો પ્રભુ સુખિયા.

ક્ષણ પછી ૮

દયા પ્રીતમણ અટપટી લીલા, કરું બને નહીં કહેતારે.
રાખો તેમ રહી પાડોતે સહી, ડહાપણ મુન્યજાં બેહેતાં. ક્ષણ પછી ૯

૫૬ ૬૦મું (ગરબી)

- હોપ્રિય બહેની, હરિજ્ઞાન વિના સસાર તો સર્વ અસાર છે;
જગતમાં જન્મી હરિ સ્વરૂપ બહુયેથી ભવનો પાર છે. ટેક૦
પૂર્વે જો મંત્રેથી નારી, મુનિ યાસવત્કચની સી સારી,
શ્રદ્ધા જ્ઞાન પ્રપચને વિસારી, હો પ્રિય૦ ૧
ગાર્ગી પણ સી જાતિ કહાવી,
જેને અન્ય વાત ઉર ના ભાવી,
થઈ નિર્ભય પુરૂષપદે આવી. હો પ્રિય૦ ૨
વિષયાએ વિદ્યા જો ધારી, વરી ચંદ્રહાસને ઉગારી,
અતે જો રૂઢિભણી ભણનારી. હો પ્રિય૦ ૩
ધન્ય ભક્તિવંત મીરાબાઈ, અનન્ય ભલ મજરાઈ,
દ્વારકાધીશમાં તેહ સમાઈ હો પ્રિય૦ ૪
ઠ્રૌપદી ચીર પૂર્વા બહુ હરિ,
જયદેવની સી મુર્ધ જીવતી કરી,
ભક્તિએ કુતાધીન હરિ. હો પ્રિય૦ ૫
વિકૃલ ભક્તિવત મુક્તા બાઈ,
જની છાણે વિકૃલધ્વની ગાઈ,
ઠલણુ દળિયું વિકૃલ ગઈ. હો પ્રિય૦ ૬
કરમાની ક્ષિપ્રા જહાલ વિચારી,
જમીયા જગદીશ્વર ગિરિધારી,
શબરી ક્ષણ બાધા અવધ ગિહારી. હો પ્રિય૦ ૭
શતરૂપા દેવહુતી ને સુનીતિ,
વિધ્યાવળી યજ્ઞપત્ની ને ગોપીજનપ્રીતિ,
ભાગવત પુરાણથી ત્યો પ્રતીતિ હો પ્રિય૦ ૮

એવી અગણિત મતી કૃતિને ન્યાળી,

માયુ સુખ લેવું મોહન ટાળી

શુભવતી થશે અતિ ભાગ્યશાળી

હો પ્રિય ૯

જાને પ્રેમ જેનો પ્રભુ શુ લાગે,

તેના સર્વે દુખ સહજે ભાગે,

દયો કરગરી એ કૃષ્ણ પાસે માગે

હો પ્રિય ૧૦

*

પદ ૬૧મું—ગરબી

એા ઉદ્ભવજી, બહાલે તો વિસારી અમને મહેન્યા

અમો શુ કહીયે રામ રમાડી તેડીને તરછોડ્યા

ખેલ વહેલી પ્રીત અમશુ કીધી,

મોરત્રીમા એણે વશ કરી લીધી,

ગોપી સૌને વિન્હળ કરી લીધી.

ઓ ૧

પ્રીતલડી તો કરના પેહેલી, પ્રભુ દેખીને થઈછું ઘેડેવી,

પણ મળો મોહન અમને મન મેલી

ઓ ૨

એણે હેડાના તો હીર લીધા, કાનુડે તો કામણ કીધા,

ઘેર ઘેર દધી માખણ પીધા

ઓ ૩

એ કાનુડો કામણ ગારો, એની આખડલીનો છ આળો,

પ્રીતિવતશુ પ્રીતથી નિહાળો

ઓ ૪

પેલી કુખળ તો કામણગારી, તેની સાથે લાગી બહુ તાળી,

એણે વશ કીધા વનમાળી,

ઓ ૫

અમે ગામળીયાની સગે રમતા,

પ્રજ વન વનમા પૂઠળ ભમતા,

અમો ભેળા ભેસીને લોજન જમતા,

ઓ ૬

મથુરામાં જઈ એણે કંસ રોડ્યો,
એક આંગળીયે ગોવર્ધન તોળ્યો,
સત્યવાસી અન્યોક્તિ ગોલ્યો. ઓ ૦ ૭

દયારામના સ્વામીને કહેજો,
મથુરા મૂકી હવે ગોકુળ રહેજો,
સૌ ગોપિકાને દરશન દેજો. ઓ ૦ ૮

★

૫૬ દર મુ—ગરબી

મહારા મોહનલાલ, આવો તો કહું મહારા મનની વાતડી,
મહારા પ્રાણ પ્યારા, તમ માટે મેંતો ગાળી છે બાતડી.
બાણ છું જે જગમાં છો દાઢા,
એહવું બાણીને ભેડી માયા,
હવે મુજ ઉપર આણો દાયા. મહારા ૦ ૧

મેં તો રૂપ તમારું ભેઈને, મહારૂં મનડું રહું છે મહોઈને,
કાંઈ નિશ દિન જાય છે રોઈને, મહારા ૦ ૨

મેં તો તન મન સોંપ્યું છે તમને,
કોઈની ન બ્હીક ધરશે મનમેં,
હવે મહેર કરો મોહન અમને. મહારા ૦ ૩

પ્રભુ પ્રીત જુઓને તપાસી, કુળજ તો કંસ તણી દાસી,
તેની તો ચાલી જગમાં હાંસી. મહારા ૦ ૪

હરિ આવડા હડીલા નાં થઈએ, નંદલાલ નમેરા નાં રહીએ,
સુખ દુઃખ અમેા કેને કહીએ. મહારા ૦ ૫

મહારે સાસુ સસરાની ન બહીક કશી,

મારા હૃદય કમળમાં રહ્યા છે વખી.

દયાના સ્વામી વિના ખીજથી ફર ખમી.

મહારાં ૬

*

પદ ૬૩ મું—ગરળી

મહારૂં મન ગોહ્યુ, વાસલડીને શબ્દે કાનડ કાળા;

હું તો ઘેલી થઈ, મહારા ધરમા નથી ગમતું મહારા બહાલા.

જે અધર ઉપર એ વાળે છે, સુંળી અંતર મહારૂં દાઝે છે,

એહનો શબ્દ ગગનમાં ગાળે છે.

મહારૂં. ૧

એ વનમાં જ્યારે વાગે છે, મુને ખાંણ સરીખી લાગે છે;

મુને મેહેની વેહના બાગે છે.

મહારૂં. ૨

હું તો દોહોતાં દોંણી બૂલીછું, વળી જમનાં અધુરી બૂલીછું,

તહારૂં મુખ જોઈ જોઈ હું કૂલીછું.

મહારૂં. ૩

એણે તપની સાધના કીધી છે, કૃષ્ણે કૃપા સાધ્ય કરી લીધી છે;

માટે દયા પ્રીતમે કર લીધી છે.

મહારૂં. ૪

*

પદ ૬૪ મું—ગરળી

પ્રથમ પ્રણમું શ્રી ગુરૂના પાયરે; શેષશાયી છોગાળા.

શ્રીમદ્ વલ્લભ વિદ્યલ વજરાયરે;

શેષ ૦ ૧

આદિ પુરૂષ અનાદિ ઈશરે;

શેષ ૦

શેષ શંકરાદિ નામે શિયરે.

શેષ ૦ ૨

અનંત દેહિ પ્રહ્લાંડના ભૂપરે;	શેષ૦
અમિત અખાંડ પ્રહ્લ એક રોમકૂપરે.	શેષ૦ ૩
કાળ માયાને આપની ભીતરે,	શેષ૦
તમે ત્રિગુણ ઈશ અક્ષરાતીતરે	શેષ૦ ૪
પાર પામે ના વેદ વિધિ દેવરે,	શેષ૦
કરે પદ્મા સદા પદ્મવરે	શેષ૦ ૫
સહઅવદન નવા નિત્ય ગુણ ગાયરે;	શેષ૦
ધેન્ શિવજી શિર સતીલ પદ ગાયરે;	શેષ૦ ૬
સકલ તીરથ વસે છે આપ ચરણેર,	શેષ૦
દંવી ગ્રંથિ રહી સદુ શરણેર.	શેષ૦ ૭
ભક્ત વત્સલ છે આત્મારામરે,	શેષ૦
દયા પ્રીતમજી પૂરણકામરે,	શેષ૦ ૮

*

પદ ૬૫ સુ—ગરબી

સદા શોભાવો વૈકુંઠ ધામરે; શેષશાખી સુખસિધુ.	શેષ૦ ૧
નિત્ય લીલાનું તન અભિરામરે.	શેષ૦
અખિલ વિશ્વને નચાવો છો આપરે;	શેષ૦
દુજો દુષ્ટને શમાવો આધુ તાપરે.	શેષ૦ ૨
એવો રાજનો સદા છે સ્વભાવરે;	શેષ૦
જેને વહાલા તેને ઘણો લાહાવરે	શેષ૦ ૩
એક સમે તલમેઘ મહાદુષ્ટરે;	૫૦
અમુર ઉપન્યો દીધું મુર કષ્ટરે.	શેષ૦

આવ્યા દેવ તમારે શરણુરે;	શેષ૦
દુઃખી દેખી દયા ગિરિધરજીરે.	શેષ૦ ૫
ઉઠ્યા ચક્ર ધરી જગદીશરે;	શેષ૦
આપે ઉદયુ' તે હુલનું શીખરે.	શેષ૦ ૬
સ્તુતિ કીધી બ્રહ્માદિ દેવરે;	શેષ૦
હુ જા દાસના હર્યાની હરિ દેવરે.	શેષ૦ ૭
આકલ અટપટાં ચરિત્ર અલિરામરે;	શેષ૦
આપ હૃદય સુદર્શન શ્યામરે	શેષ૦ ૮
નીર નર્મદા પખાળી શુદ્ધ કીધુરે.	શેષ૦
ચક્રતીર્થઘાટ નામ ધરી હીધુરે.	શેષ૦ ૯
તે દિવસથી વસ્યા ચંડીઆમરે;	શેષ૦
દયા પ્રીતમજી સુંદર શ્યામરે	શેષ૦ ૧૦

*

પદ ૬૬ મું—ગરબી

મોઢું મનોહર મંદિર બાસેરે;	શ્રીપતિ શેષ સાચી
દૂર દર્શનથી પાપ તાપ નાસેરે.	શ્રીપતિ૦ ૧
સુંદર શિખર ઉપર ઘોળી ધન કરકેરે;	શ્રીપતિ૦
જેને શરણે ગયે કાળ માયા ઘરકેરે	શ્રીપતિ૦ ૨
માસ કાર્તિક ચૈત્ર મોટો મેળોરે;	શ્રીપતિ૦
લોક દેશ દેશનો થાય ભેળોરે.	શ્રીપતિ૦ ૩
જારે માસ દર્શનનો મહિમારે;	શ્રીપતિ૦
પૂર્ણ માસી મેળાની સુખ સીમારે.	શ્રીપતિ૦ ૪

જેને કૃપા કરીને બોલાવેરે,	શ્રીપતિં	
નિમે માસમા તે એક વાર આવેરે	શ્રીપતિં	૫
તમારો છુ કહી કરે પ્રભુમરે,	શ્રીપતિં	
તેના સરે સદા સઘળા કામરે	શ્રીપતિં	૬
કરે પ્રેમે કોઈ એક પરિક્રમારે,	શ્રીપતિં	
તેનો મહિમા કહી શકે નહિ બ્રહ્મારે	શ્રીપતિં	૭
પ્રીતે કરે ચરણોદક પાન રે	શ્રીપતિં	
તેથી આછુ તીરથ સહુ સ્નાનરે	શ્રીપતિં	૮
આવે પૈસાની સાકર લાવેરે	શ્રીપતિં	
છપ્પન ભોગથી અધિક પ્રભુ બાવેરે	શ્રીપતિં	૯
ઠલે હાથે જઈ નવ અડવુરે,	શ્રીપતિં	
કઈ એક ભોગ ધરીને પાચે પડવુરે	શ્રીપતિં	૧૦
સાચે રનેહો નાચે ગુણ ગાયરે,	શ્રીપતિં	
તેથી રીઝે ઘણુ મજરાયરે	શ્રીપતિં	૧૧
કલિકાલમા ભાગ્ય તેનુ મળેરે,	શ્રીપતિં	
હયા પ્રીતમનો રગ તેને લાગેરે	શ્રીપતિં	૧૨

*

૫૬ ૬૭ સુ—ગરબી

વહાલો આનદ મગજરૂપરે, ચાત રૂપ શેષશાયીજી	
વિભુ અખિલ ભોવનના ભૂપરે	ચાત૦ ૧
પ્રભુ શોભા ફેડું ધામરે,	ચાત૦
છળી લજવે કોઈક કામરે	ચાત૦ ૨

સુકુટ મસ્તકને કુંડળ કાનેરે;	શાંત૦
ધનશ્યામ કાંતિ લીને વાનેરે.	શાંત૦ ૩
વદન ચંદ્રમા ચિણુક ચારૂ શોભેરે;	શાંત૦
નકવેસર મોતી મન લોભેરે.	શાંત૦ ૪
હૃદે લાંછન શ્રીવત્સ વામ ભાગેરે;	શાંત૦
ઠોસ્તુભમણિ ઉર નિરખો અનુરાગેરે.	શાંત૦ ૫
ગલુખંધ કનક મુક્તા ગુંજભાળેરે;	શાંત૦
તિલક કેસરી સુલોચન વિશાળેરે.	શાંત૦ ૬
કટિ મેખલા પીતાંબર રાભેરે;	શાંત૦
બાહુખંધ કડાં વાંસળી વિરાભેરે.	શાંત૦ ૭
પાયે નેપુર ઉપર વલય વારૂરે;	શાંત૦
તળે ભદ્રભુવન ચિન્હ સોળ ચારૂરે.	શાંત૦ ૮
શેષ શય્યા પોઢ્યા દેવ દેવરે;	શાંત૦
પ્રિયા પદ્મા કરે પાદસેવરે.	શાંત૦ ૯
ત્રિવિધ વસન નવાં નિત્ય રંગ ભરમાંરે;	શાંત૦
શખ ચક્ર ગદા પદ્મ ધર્મા કરમાંરે.	શાંત૦ ૧૦
પતિત પાવન કૃપાના સિંધુરે;	શાંત૦
ભીડ ભંજન ભગવંત દીન બંધુરે.	શાંત૦ ૧૧
માહાત્મ્ય કયાં લગી કથું છે અનુપરે;	શાંત૦
દયા પ્રીતમ શ્રી કૃષ્ણનું એ રૂપરે.	શાંત૦ ૧૨

૫૬ ૬૮મું ગરબો—(રાગ માડ)

- તમે ઉભા રહોની ચલબેલા હો લાલ;
સુણો જોખનમળના છકેલા હો લાલ. ૧
- એક વાત કહું અતિ મીઠીરે લાલ;
ચઢે આજ કે કલે અંગે પીઠીરે લાલ ૨
- તમે તે દહાડે જે નિહાળીરે લાલ;
મને કહું ઘણી એ છે રૂપાળીરે લાલ. ૩
- હું તો તેજ દિવસની બાંધું રે લાલ;
તમારે મન તેમાં લોભાણું રે લાલ ૪
- તે વાત પડી છે ઠેકાણે રે લાલ;
હું આજ ગઇતી બરસાંણે રે લાલ. ૫
- નિશ્ચેં દીધું વૃષભાન દુલારીરે લાલ;
નથી પરણી હજી છે કુમારીરે લાલ ૬
- શુભ રૂપ મેં જોયું છે અગાધા હો લાલ;
પૂજ્યું નામ છે તેહેનું શ્રી રાધા હો લાલ; ૭
- તેહને પણ તમારી રહ્ય લાગી હો લાલ;
જોતા નેન કટારી ઉર લાગી રે લાલ ૮
- તેણે અવર વર્યાની લીધી બાધારે લાલ;
તમને વરવા એ સાચા સમ બાધારે લાલ. ૯
- એહેવું લાગ્લીનું મન બાળીરે લાલ;
તેહેની સખી સહુ જોડી એહેવી વાળીરે લાલ. ૧૦
- કાલે વૃંદાવન માંહાં જઇશે હો લાલ;
નિશ્ચેં નંદ કુવર જોગા થઇશે હો લાલ. ૧૧

તેશું તુંને પરણાવીએ છાની રે લાલ;
 એહેવું મુંળી ચામા હરણી વાત માની રે લાલ ૧૨
 ખરી ખબર છે જોઈને હું લાવી રે લાલ;
 કેહેતા લાલજી એ હૃદે લપટાવીરે લાલ ૧૩
 આપ્યો હાર સંયાનો ઉતારી હો લાલ;
 જોત્યા તું મુને પ્રાણ યદી ખ્યારીરે લાલ ૧૪
 ખીજે દિવસે યશુ તે જ રીત્યે હો લાલ;
 રાધા કૃષ્ણ પરણ્યાં જોડું પ્રીત્યે હો લાલ. ૧૫
 સહુને આનંદ ઉરનાં સમાયે હો લાલ;
 તેનો દાસ હયો યશ ગાયે હો લાલ. ૧૬

*

પદ ૬૯મું ગરબો—(રાસ મંડળનો)

જોવા રાસ મંડળ માહારે હોયરે આનંદ,
 પ્રેમ પરાક્રમનું બળ ભારે ઉભરે પરમાનંદ. જોવા રાસ મંડળ.
 એક સમય વનમા ગયાં હરિ મોહનવાર્ધવંશ,
 વેણુ વૈષ્ણી ગોવાળણી, એણે હરિને લીધા અંશ. જોવા રાસ મંડળ
 જે જ્યમ તે જ્યમ નીસર્યા રે ઘર કારજ છોડી.
 કોઠ પૂરવા કહાનજી વાહાલે રમતડી માંડી, જોવા રાસ મંડળ.
 પીતાંબર ફરકે પ્રભુને પાયે ધુધરડી ધમકે,
 ચુંદડી અળકે નાર શું પાયે નેપુરીયાં ઠમકે. જોવા રાસ મંડળ.
 જે પાસે જે સુફરીને, વચમા વનમાળી,
 નાચે ખુદ નેહશું પડછંદે લે તાળી. જોવા રાસ મંડળ

એકની છટી વેણ છળીલી અંબોડો વાળી,
 એકને આડી આંખ કરી નાચતાં નિહાળી. જોવા રાસ મંડળ.
 એકને નખ દે નાચણ રે અવળે મોઢે ઐંગ,
 છાશ ખ્યારી ગ્રીતડી એણે સારા કીધા ઢંગ. જોવા રાસ મંડળ.
 રાતે દાંતે હસે ઘણું રે હાર હૈયે લળકે,
 ફેર ફરતાં કુદડી કાને ઝરમરીયાં ઝળકે. જોવા રાસ મંડળ.
 એક લસડતી ખાંધે વળગી, શીત વળ્યાં ગાલે,
 મુખડું દહુવે માવણ એહેને હેત કયાં નહાલે જોવા રાસ મંડળ.
 એક ઠમકતી આવીને બેડી મ્હોડું મચકોડી,
 સમખાય તો સાંભળે એહેને રમવા ઉઠાડી. જોવા રાસ મંડળ.
 ચાડ ચંદ્રિકા શોભતી રે કરણ કુલ કાંને,
 સેયો પૂરી ઝગમગે એહના સંગીતના તાને જોવા રાસ મંડળ.
 એક આવી હર્ષભરીરે હું હાર ભરી હેરું,
 નેપૂર ગયાં રે જહારાં નીસરી હું વાળીને પેહેરું. જોવા રાસ મંડળ.
 એક આવી આરત ભરીરે એ વર્ષે છે નહાની,
 નટવર નાચે પ્રેમશું કર કોમળ પગ પહાંની. જોવા રાસ મંડળ.
 એક કહે એહેને અદ્ય અહારને આવડું બળકયાંથી,
 માસી મારી પૂતના એણે જન્મ ધર્યો ત્યાંથી. જોવા રાસ મંડળ.
 એક કહે ના નમીયેરે, જીવણજી ઝાઝું,
 ચીર હમારાં ખશી જશે હું સહીયરમાં લાભું. જોવા રાસ મંડળ.
 એક કહે ઉઠો અલબેલા જમુનાં ને આરે,
 આપણ બેઉ જણ ઝુમીયે તેમાં કોણ જીતે ને હારે. જોવા રાસ મંડળ.

એક કહે ઉભા રહો તો કેઈ તમને વરશે,
 એ સહિયરનું અંગ ભારે ત્યાં દીમચડાં ઢળશે. જોવા રાસ મંડળ.
 મન્મથ મન્મથ નટવરણ પર કુલડીયાં વરજે,
 નાકે મોતી નાથજી તે જોઈ જોઈ મન હરજે. જોવા રાસ મંડળ.
 ગિરિધર ગોપી એક રૂપ છે હરિતાદાત્મ્ય વિચારી,
 વિશુદ્ધ હરિરસ અંતરઠરતા ભાવ પ્રીત બલિહારી. જોવા રાસ મંડળ.
 ભકત મનોરથ પૂરણ કરવા હરિ લીધો અવતાર,
 જન્મ કર્મ સૌ દિવ્ય પણામાં ગીતામાં નિરધાર. જોવા રાસ મંડળ.
 ધન્ય વૃંદાવન વેલડીરે ધન્ય યમુનાં ત્રટ સાર,
 ધન્ય કન્યા આહીરની ધન્ય કૃષ્ણ તણો અવતાર જોવા રાસ મંડળ.
 રસ પ્રગટે છે રસિક હૃદમાં રસિક મન આનંદ,
 રસાત્મક રસ રૂપ થયેથી પ્રગટે પૂરણાનંદ. જોવા રાસ મંડળ.
 રસનું દાન કરે છે બહાલો શ્રીવૃંદાવન ચંદ,
 એક જ બહુ રૂપો તે ધારે રસ સાગર ગોવિંદ રાસ મંડળ
 વેળું ગીતે ભાવ પ્રકાશ્યો શ્રી વલ્લભની વાણી
 શ્રી ગુરુ મુખથી શ્રવણ કરીને અંતર માંહે
 બહુ વિધ ગોપીએ પૂરવમાં મેળવીયાં વ-
 તે સૌ પૂરણ સિદ્ધજ કરવા પ્રગટીયા
 ગોપી ગોવિંદની ગત ન્યારી પૂર્ણ અલૌકિક
 સદાનંદ રસ રૂપ પણાની પૂરણ બળકી
 રામ મંડળનો ગરબો પ્રેમ ધરીને
 સુચરો ભણ્યો અંતર ધરશે હરિ રંગે
 રસિક રૂપે રસ ભાવ માણતાં આનંદે
 દામદ્યો કહે વણુ શ્રમ તે જન પરમાનંદ

૫૬ ૭૦મું—(સાતવાર ને માનચરિત્રનો ગરબો)

રાધે કહ્યું માનની તું મહારે,

એમાં સુખ છે તેનું ને તારું.

રાધે કહ્યું ટેક૦

શાની રીસ આવડલી આવીરે,

નથી મૂકતી માંન મૂકાવીરે,

તેનું કારણ હેની બતાવી.

રાધે કહ્યું. ૧

રવિ પ્રગટ થશે ઘડી બેમારે,

પછી દિવસ જશે ક્યમ જોહેમારે,

તેનું જોની વિચારી હૃદેમાં.

રાધે કહ્યું ૨

શો મને મનસૂબો આવેરે,

પ્રતિ ઉત્તર કાંઈનાં બતાવેરે,

કહેતો તે નમી પાય મનાવે

રાધે કહ્યું. ૩

ભોમે શયન આમનં કર્યું છે રે,

આગું નેત્રમા નીર બર્યું છે રે,

દુઃખ આવડું શાને ધર્યું છે.

રાધે કહ્યું. ૪

બુદ્ધ ક્યાંકાં ગઈ સહુ તારીરે,

(જે) બેઠી પિયુ સંગે રાવ વધારીરે,

એ તો બત્રેને દુઃખકારી.

રાધે કહ્યું. ૫

શુદ્ધ થઈ સહુને શીખ દેતીરે,

તે તું ક્યમ થઈ છે અટહેતીરે,

તેનું કારણ ક્યમ નથી કેહેતી

રાધે કહ્યું. ૬

ગુ કરશે હાવાં મુજને બોલાવીરે,

રાખી મુગટમા મનની ભાવીરે,

દીધું માનનું મૂળ બતાવી

રાધે કહ્યું. ૭

એમ સુણી સળી કહે તુતો ઘેલીરે,

એ તો તારૂં પ્રતિગિજ હેલીરે,

ફરી દેખાડું ચાલ્ય સાહેલી

રાધે કહ્યું. ૮

એમ સુણી શ્યામાં અઢળક ઢળીયાંરે,

જઘને પ્રાણુ પ્રીતમજીયું મળીયાંરે,

બન્ધેા મુખ સિંધુમાં ભળીયાં.

રાધે કહ્યું. ૯

સાત વારને માનચરિત્ર રે,

સુલ્લતાં સૌ દોષ થાય પવિત્રરે,

દયા પ્રિતમની લીલા વિચિત્ર.

રાધે કહ્યું. ૧૦

*

પદ ૭૧મું (રાગ કાફી)

વરિયે તો શામળિયો વરિયે, વરિયે તો પાતળિયો વરિયે;

વરિયે તો છળીલો વરિયેરે.

અતુરવર—ટેક.

-સંસારીનું સગપણ કાચું, પરણીને રંડાવું પાછું;

એને ઘેર શીઠ પાણી ભરિયેરે

અતુરવર૦ ૧

સંસાર તો સરવે જઠો. શું થાયે રઠો કે તૂઠો;

તેહને તુચ્છ જાણી ફરીયેરે.

અતુરવર૦ ૨

-જેને પરણે દુઃખ જાય, અખંડ હ્રેવાતણ થાય;

તેની સાથે પ્રીત કરિયેરે.

અતુરવર૦ ૩

-સંસાર તો સરવે ખોટો, પાણી માંહેનો પરપોટો;

કુટી જશે નાહાનો ખોટોરે.

અતુરવર૦ ૪

દયા પ્રીતમ કેરો વહાલો, નાગર નંદાજીનો લાલો;

તેહેનો સાહ્યો કરી મ્હાલોરે.

અતુરવર૦ ૫

૫૬ ૭૨ સુ* (રાગ ધોળ)

- ધન મરવસ્વ મહા મહાઈં છે છે શ્રીનાથજી,
સદજ સધળાં કારજ સુધારો દીનાનાથ;
વિવિધતણા અપરાધ દમ્ભા કરો દુઃખ હરી દામના,
મહાથ નિરંતર કરો છે આવો જેહનો હાથ. ધન સર ૧
- અપન્નપાંગક દીનજનમયદર મહજ રવભાવ છે,
આનંદ મંગળકારી હરી અશુભ ઉચાટ;
નેત્ર પલકની પેરે નિજજનરક્ષક છે સદા,
કરૂણાકર અંતરજ જીઓ ન વિનતિ વાદ. ધન સર ૨
- નિઃસાધનના સાધન નિર્ધનના ધન શ્રીહરી,
જનની જનકની પદે વસે ન નિજજન દોષ,
અવગુણના ગુણ ભાળો ભૂત્યતણા ગગવંતજી,
અયોગ્ય યોગ્યકરીને આપો આનંદદોષ. ધન સર ૩
- મહાપ્રભુ અશરણ શરણ અનાથનાથ દીનજંધુ છે,
પતિતપાવન અધમોદ્ધરણ પુષ્ટિપયેશ;
દેવજ નિજ કરૂણાગળ નિજસમ નિજજનને કરો,
ચિતા કોઈ વાતની રહેવા દો નહિ લેશ. ધન મગ ૪
- વિપ્ન વિપત્તિ મંકટ છેલક આધિબ્યાધિના,
વળ ગાગે સદુ સુખ દો વિભુ જનપૂરજી કામ;
આત્મસાતતું અવશું સવશું સર્વ કરો સદા,
અખંડ ભાન હૃદયમાં નિવાસ સુદર રયામ. ધન સર ૫

નિજન જુદિ પ્રેરક પ્રાણજીવનજી આપ છે,
 તે વિધિ કૃતિ કરાવો જે વિધિ ગમતી હોય,
 ઠગ્તા હરતાપણુ નિજમા તો જ ત્રિની તહેરે,
 જન લહી જત્ર સરીખો દોષ ન માનો દોષ. ધન સર ૬
 નિજન સહુ સુખ ભુકતાવો અલેષ રાખો સદા,
 નત્યમ રસના ન અડે ચીગટ જલ પંકજપાન;
 કાઈ એક ભીતિ રખાવો ઉપજવા મન દીનતા,
 જેથકી કૃપાવૃદ્ધિ નિજન ઉપજે નહિ અભિમાન. ધન સર ૭
 ત્રિકાળ સત્ય સંકટ મત્ય ગિરા કેવિદોષે કહી,
 કૃપા કળે ત્યાહા પાત્ર કુપાત્ર રહે ન વિચાર,
 ઉદારઅવધિ સદ્ગુણસાગર ઘણું ગભીર છે,
 જન ઘણુ ચૂકયો તપિ કૃપા ચળે ન લગાર ધન સર ૮
 જનનું વણુસે કરું ન તે પણુ જતન તમે કરો,
 સરવેશ્વર સર્વાત્મા નાગર નંદકિશોર,
 માયા કાળ કરમળળ હુ સ્વભાવ ચાલે નહી,
 એહવો પ્રળળ કરો જન મમે નહી ખટ ચોર. ધન સર ૯
 માહાર્ સધણુ બળ છે આપ એક શ્રી નાથજી,
 હું છુ મકળ ધરમ સહુ સાધન સદ્ગુણહીન,
 સેવા સમરણુ નથી સત્સગ અવિધાએ ભર્યો,
 સજ્જન હુ ખદ વિષય રતિ સકળ પાપ કરી પીન. ધન સર ૧૦
 કેમળ નિર્મળ હૃદય કરો માહાર્ કરણા નિધિ,
 નિત્ય નિરતર ભુગલકિશોર કરો ત્યાહા વાસ;
 પ્રપચવિરમૃતિ નિજ આસક્તિ ભક્તિ અહિંતુકી,
 આપો સતત સેવાત્મસન કહી નિજ હાસ. ધન સર ૧૧

મુજને સાચો સંત કરો ગુરુ ભગવતી ભાવ દો,
 ભાવે ભાવું એહેવા લક્ષણ આપો નાથ;
 માહારા મુગટમણિ લોચનના ભૂષણ શ્રીકૃષ્ણ,
 જન્મ મરણ દુઃખ ટાળો ગાલો નિજલહિ હાથ ધન સર ૧૨
 શ્રી મહાપ્રભુકુળ સોંપ્યો છું સંબધ વિચારિને,
 શ્રીજી સહજે મુજપર કરિયે કરુણા દૃષ્ટ;
 સઘળા શિષ્ય વ્યાનાં કારજ તતક્ષણ ચર્ધ જશે,
 સહુ મુખ ધામે મઘળાં ભાગી જશે કષ્ટ ધન સર ૧૩

*

૫૬ ૭૩ મુ—ગરબી

ત્રિલોક મુંદર મુગટમણિરે, તમે રસિયા રાધાનાથ. મારા વાલાજી,
 શરણાગતવતસલ શ્રીજી,
 તમે ગાદ્યો માહારો હાથ, નંદલાલાજી ૧
 શ્રી વલ્લભનું રૂપ ધરીને,
 તમે પ્રગટ કર્યો પંથ પુદ મારા વાલાજી,
 દેવળ કરુણાબળ તાર્યા
 શરણાગત જે ખળ દુષ્ટ, નંદલાલાજી ૨
 જે મેંધી મુક્તિ મુનિજનને
 તે તો અદામત્તને દામ, મારા વાલાજી,
 મોક્ષ નહીં સી ચઢને.
 આખ્યા તેને વૈકુઠધામ; નંદલાલાજી ૩
 માટી સાટે મુક્તિ આપી
 અહો સાજી મારે ભક્તિ, મારા વાલાજી,

મહા પ્રભુદાસ જલોટા દાસગદાધર,
 અતુલિત શક્તિ, નંદલાલાળ. ૪
 પુષ્પાદિ નિજ ઇચ્છા વશ,
 નહિ કાળ કર્મનું ભેર, મારા વાલાળ;
 બાધક કર્મ કર્યાં સાધક,
 જ્યમ થાય વળાવા ચોર, નંદલાલાળ. ૫
 શ્રી મહાપ્રભુ મારગ અગમ્ય,
 જ્યાંહાં શિવ પ્રદા ન પ્રવેશ, મારા વાલાળ;
 આપ અતુચ્છથી પ્રાપ્તિ,
 નહીં સાધન બળ લવલેશ, નંદલાલાળ. ૬
 દેવીજીવને પૂરણ કૃપા કરી,
 બઈ પોતાનું ભેઈ, મારા વાલાળ;
 સહેજે શ્રેષ્ઠકુળ નિ સાધન,
 નહીં શાસ્ત્ર નિયામક દોઈ, નંદલાલાળ. ૭
 પુષ્પ પંથનો પ્રભાવ,
 વરણી શકે ન શેષ અતુલ, મારા વાલાળ;
 દાવો દયાનો તેથી તમપર,
 સોંપો વલ્લભકુળ, નંદલાલાળ. ૮

*

દિવ્યલીલા સ્થળી

પદ ૭૪મું—ગરબી

શ્રી વૃંદાવન સુખકારીરે, સમરે નાહાસે સુહુ પીડા;
 જ્યાંહાં શ્રી રાધા ગિરધારીરે, સદા કરે છે રસકીડા. ૧

- જ્યાંહાં રસમય ગિરિગોવરધન રે, રસમય શ્રી યમુના રાણી;
રસરૂપ વૃક્ષ ને વેલ્યો રે, પૃથ્વી રસમય લ્યો જાણી. ૨
- રસરૂપ ચ દ્રમા અચાંજતરે, રસમય છે દિવસરેણી;
રસરૂપ સર્વ સામગ્રીરે, પુગલ રૂપને મુખ દેણી. ૩
- જ્યાંહાં ખટ ઝાતુ સહા વસેછેરે, જે મન ઇચ્છે તે થાયે;
છે સર્વ સમય હરિસ્વાધીનરે, દિવસ રાત પણ થઈ જાયે. ૪
- જ્યાંહાં પ્રવેશ નહિ કોઈ પરનોરે, નવ ચાલે કોઈની માયા;
ગોપી પણ તે સહુ ગોવિંદરે, જ્યમ કાઈ સ્વરૂપ ને છાયા. ૫
- જ્યાંહાં પુરુષ એક પુરુષોત્તમરે, બાકી સરવે મજનારી;
તેમાં લલિતા મુખ્ય સખી છે રે, મધ્ય જેહુની અધિકારી. ૬
- જ્યાંહાં જીગલ કિથોર રમે છે રે, નવરસલીલા નિત્ય નથી;
અનુભવીનું આંતરજાણેરે, શકે વર્ણવી કેમ કવિ. ૭
- જ્ઞાનીની ગતિ નવ પોહોચેરે, પ્રેમરસ પ્રેમીને જરે;
જ્યમ દ્વંધ સિંધણીકેરે, સિંધણુ સુત હોય તો જ ઠરે. ૮
- એ પ્રેમ પરમ આનંદરસરે, રમે વિષય રસ સમ આણે,
એમાં શુક મુનિ ને શિવ છાક્યારે, તે શું કામી જન જાણે. ૯
- જેણે કામને મોહ પમાડયોરે, તે પ્રભુ કામવશ ક્યમ થાયે;
કૃષ્ણરસકીડા ગાતારે, કામરોગ ઉરથી જાયે. ૧૦
- માહા અધમનો ઉદ્ધાર કરવારે, ભૂતળ લીલા કરી નાથે;
જ્યમ ધૃત વિષ જવરવાળાનેરે, તે જ અમૃત ઔષધ સાથે. ૧૧
- હોય જીવની અવળી ખુદિરે, માટે એ શિક્ષા બાળી;
સમજી અનુભવતા નિર્મળરે, થાશે શ્રી ભાગવત સાખી. ૧૨
- એ ભાવે હરિરસ ગાતારે, મુણતાં હરિ વહાલા થાશે;
ભાજે દાસ દયાના પ્રીતમરે, મહુ મુખ રહેજે થઈ જાશે. ૧૩

પદ ૭૫મું—ગરબી

ગિરિવરધર ગોપી, રૂપએક ગિરિવરધર ગોપી.

એ જુગલનાં ચરણકમલ ધોપી, રૂપએક૦ ટેક૦
 ન્યમ પ્રતિગિજસંગ એલે જાળક, એમ લીલાઓપી રૂપએક૦ ૧
 કાશીમાં મુક્તિ ને શ્રી ગોકુળ વહાલે, બહાલ વેલ રોપી. રૂપએક૦ ૨
 મજવિનતાને વશ થાય વિહલ, વેદવચન લોપી. રૂપએક૦ ૩
 શુદ્ધ ચિત્તે પ્રેમરસ ના પીધો, શું થયું પહેરે ટોપી રૂપએક૦ ૪
 ત્યામ્રભુક્તીલાએ મુખ મરડયું, તેને કાળસેના કોપી રૂપએક૦ ૫

*
પદ ૭૬ મું—ગરબી

ધન્ય જેણે હરિ જીણ ગાયા,
 સંસારમાં ધન્ય જેણે હરિજીણ ગાયા. ટેક૦
 બધા સંસારમાં તે જન હત્યો,
 બીજા મહું જાણજો બહવાયારે. સંસારમાં ૧
 જમના અંપરાથી નવ ચેત્યા ત્યારે,
 ધૂળ મળ્યું ડહાપણ ડાઘારે. સંસારમાં ૨
 હુંને મહારં એમાં પડિત પણ ભૂલ્યા,
 કા મ કા મ માં લલ ત્યા યારે. સંસારમાં ૩
 હાથી ઘોડા ને મુખ પાળે જશે શું થયું,
 શું થયું મેળવી ઘણી ખાચારે. સંસારમાં ૪
 કંઠ સારી તુને કહાડશે પલકમાં,
 દૂર રહેશે સગાં વિત્ત જાચારે. સંસારમાં ૫
 દયા જપો નિત્ય નામ નંદકુંવરનું,
 સદ્ગુણ થશે તારી કાચારે. સંસારમાં ૬

૫૬ ૭૭ મુ—ગરબી

સરવના શિરોમણિ શ્રીનાથજીરે લોલ,

આપના સ્વરૂપ વિશે સર્વ, મારા બહાલાજી હો,

સર્વે નેવાયું તમોને સેવતારે લોલ

સગે દેા ભૂવણ આયુધ છેરે લોલ,

સેવામા રહું તજી ગર્વ માં બહાં ૧

પ્રણલોક મુગટ મહારાજનોરે લોલ,

સાખ્ય જોગ કુડળ જેહું કરણ, માં બહાં

છત્ર છે વૈકુઠ ચમર ધર્મ છેરે લોલ

વિજન જસડપ ગિરિધરજી માં બહાં ૨

ચક્ર સૂરજ ચક્રમા છે મન વિશેરે લોલ,

ભૂકુટી ચમરાજ કેરૂં એન; માં બહાં

ઉર્ધ્વઅધો અધર લજ્જા લોલ છેરે લોલ,

દંત કાતિ તત્વ કમળનેન માં બહાં ૩

માયા વનમાળા હાસ્યને વિશેરે લોલ,

વૈજયંતી ભક્તિનો નિવાસ, માં બહાં

કેશ મેઘ દિશા શ્રવણને વિશેરે લોલ,

વદન વહ્નિ નાસા વાયુવાસ માં બહાં ૪

પ્રવણ તો જનોઈ પ્રાણનાથરે લોલ,

પીતામ્બર સ્વર છદ સાત. માં બહાં

શ્રીવત્સલાછન મહાલક્ષ્મીરે લોલ,

શુવતત્ત્વ કૌસ્તુભ સાક્ષાત માં બહાં ૫

- વેદ ત્રણ તત્ત્વ છે ગરૂડજીરે લોલ,
શેષ શય્યા રૂપે કરે સેવ. માં ૦ ૭૬૦
- કૌમુદી ગદા મહાકાળ છે રે લોલ,
ભારતીનું સ્વરૂપ મહાદેવ. માં ૦ ૭૬૦ ૬
- છે ખટ ઐશ્વર્ય કળા કમળમારે લોલ,
મુદ્રિકા છે અભય વરદાન. માં ૦ ૭૬૦
- ચક્ર તેજ સાર સલીલ શંખ છે રે લોલ,
કમળ વિન્ધ ધનુષ કાળસ્થાન માં ૦ ૭૬૦ ૭
- પ્રહ્લ જેટ્ટિકાને શૃંગી ઈંદ્ર છે રે લોલ;
તિલક શુદ્ધ સ્નેહનું સ્વરૂપ, માં ૦ ૭૬૦
- નખશીખ આભૂષણ સહુ ભક્ત છે રે લોલ,
વનસ્પતિ દેખાવલી રૂપ. માં ૦ ૭૬૦ ૮
- વીર્ય છે સમુદ્ર નદી નાડિયોરે લોલ,
પરવત છે પતિધર અસ્ત માં ૦ ૭૬૦
- અમણિત પ્રહ્લાંડ દેખરૂપમાં રે લોલ,
ઉદરવિશે જન્મ છે સમસ્ત, માં ૦ ૭૬૦ ૯
- શુદ્ધ ભક્તિરૂપ રાણી રાધિકારે લોલ,
જ્યોત્સના મુક્તિ મૂર્તિમાન, માં ૦ ૭૬૦
- ગોપી ઋચા વેદમંત્ર ગોપ છે રે લોલ,
રામ શેષ શાસ્ત્ર કરે ગાન, માં ૦ ૭૬૦ ૧૦
- નિગમ વસુદેવને બાણીયેરે લોલ,
પ્રહ્લવિલા દેવકીજી માત. માં ૦ ૭૬૦
- કૃત્યાદિક સકળ સહિત શ્રીહરિરે લોલ,
દાસ દયાના પ્રભુ વિદ્યાત. માં ૦ ૭૬૦ ૧૧

દુર્લભ કૃષ્ણ ભક્તિ

પદ ૭૮મું—ગરબી

મહું સાધન કૃણ ભક્તિ શ્રીરાધાનાથની,
પદ્મપુરાણે વ્યાસે કથા વખાણીને,
પારવતી પ્રત્યે શ્રી મહાદેવે કહી,
તેનું વરણન કરી દેખાડું વાણીને. સહું ૧

પથ જન્મ લગી ભજે અન્ય અવતારને,
હયગ્રીવ ભક્તિ પછે ઉદ્ભવ થાયને,
હયગ્રીવ ભક્તિ દશ જન્મ ઠર્યા પછે,
નરમિહ ભક્તિ ઉડે થાય શ્રુતિ ગાયને સહું ૨

સહુ જન્મ શ્રીનરહરિ આરાધન કરે,
પ્રગટ થાય શ્રીમન્નારાયણ ભક્તિને,
કેટી જન્મ લગી શ્રીનારાયણને ભજે,
તવ ઉપજે રઘુપતિ આસક્તિ જો સહું ૩

અનંત જન્મ લગી સેવે શ્રી રામને,
તવ શ્રીકૃષ્ણ ભક્તિ થાય ઉત્પન્ન જો,
તેમની પ્રાણવલ્લભા શ્રી રાણી રાધિકા
તેમના પદપદ્મને લુપ્ત પછે મન જો સહું ૪

રોમાચિત ગદગદ થાયે પદ સેવતા,
પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ કહાવે તેનું નામ જો,
પણ જીવનું હહાપણ એમા નથી કશું ચાલતું,
એ કૃણ કેવળ કરુણાળળ ઘનશ્યામ જો સહું ૫ —

કેટી જન્મ લગી ધ્યાન સમાધિ તપ આચરે,
 કરતા કરનાં ક્ષીણ પાપ નર થાય જો;
 શ્રી કૃષ્ણ વિશે ભક્તિ તે જનની ઉપજે,
 એક પક્ષ પણ છે એ શાસ્ત્ર ગવાય જો. સહુ ૬
 અશ વિભૂતિ કળાવેશ શ્રીકૃષ્ણતણા,
 એ સરવે અવતાર હરિ કહેવાય જો;
 ન્યમ દ્વિતીયાથી ચડતી કળા શશી નામ સહુ
 પણ રાક્ષા શશીમાં તે સર્વ સમાય જો. સહુ ૭
 જુગે જુગે કૃષ્ણાવતાર પણ થાય છે,
 કદપ સારસ્વત પુરાણ કૃષ્ણ તે ન્યારા જો;
 શ્રી વદલભ સેવ્યા શ્રી ભાગવતે ભણ્યા,
 અદ્યમતિ શું જાણે છવ જયારા જો સહુ ૮
 શ્રીજી જે ભક્તિ વશ તે ભક્તિ સદા,
 આપો દયાને નિજલહી શ્રીગુરુદેવ જો;
 ભવોભવ મને એવો સાથો સંત કશે સદા,
 નિરંતર કરૂં શ્રીગોપીપતિ સેવજો સહુ ૯

*

પદ ૭૬મું—ગરબી

રાધા માધવ મનમાં વસ્યાંજી,
 જેહને, રાધા માધવ મનમાં વસ્યાં. ટેક ૦
 આઠે પ્રહર તે આનંદમાં માહાલે,
 તે પ્રાણીને પાતક કશાંજી. જેહને ૧

- સુખ સહુ આવી મળે સેહેને સમીપે,
કવેશ અમંગળ અળગાં વશ્યાળ જોહને૦ ૨
- કારજ સિદ્ધ થયા સહુ તેના,
તીર્થ સહુ તેના પગમાં ધસ્યા છ. જોહને૦ ૩
- પૂર્વજ વશ્યા સહુ તેના વૈકુઠમાં,
માતાપિતા ચોદ લોકમાં લસ્યા છ જોહને૦ ૪
- તે સતને સેવનાશ સેવક પછુ
ભય નહિ કાળ સાપના ડસ્યા છ. જોહને૦ ૫
- તે ભગવતીની નિંદા કરે તેહનાં,
નિશ્ચે કમ લાહારે ધસ્તાં છ. જોહને૦ ૬
- તે ભગવદીનાં દરશણ માનો,
હયા પ્રીતમ શ્રીકૃષ્ણના જસા છ. જોહને૦ ૭

*
ઉર-અભિલાષા

૫૬ ૮૦ સુ—ગરળી

- દરશન ઘોનીરે ઝાસને,
મારા શુભનિધિ ગિરિધરલાલ;
નાથ નિવારેરે ત્રાસને,
આપો આપ ઉપર અતિવાહાલ. દરશન૦ ૧
- શ્રીનટવ નંદનરે નંદના,
ભાવે મુને મદન મનોહર રૂપ;
ચિતના ચોહોટરે માહેરૂ,
અનુભવ વ્યાપક બ્રહ્મ અનૂપ દરશન૦ ૨

જપું નહીં અજપારે જાપને,

ન ગમે મુણ્ણવો અનહદ નાદ,

યજ્ઞ સમાધિરે ના ગમે,

ન ગમે સ્વર્ગ મુક્તિના સ્વાદ. દરશન૦ ૩

અન્ય ઉપાસનરે ના ગમે.

વિના એક પૂરુષ પુરુષોત્તમ;

દીક્ષાં લાગેરે સાધન સહુ,

પડી મુને પ્રેમ ભક્તિમાં ગમ દરશન૦ ૪

(મુને) શ્રીવલ્લભ મુતરે શુર ગમ્યા.

સહુ વિધિ શ્રીકૃષ્ણજી સમાન.

જીવના સાધનરે ના જીવે,

વાહાલો નિજભળે કરે નિજાનંદ દાન. દરશન૦ ૫

સરવ તપાસ્યુરે ફરી ફરી,

કિંચિત કયલું ના દીઠો સાર;

મુખ એક દીહુરે સરવથી,

સેવા સમરણ નંદ કુમાર. દરશન૦ ૬

શ્રી મહાપ્રભુનીરે કાનીથી,

મુજ પર રીઝો રાધાનાથ;

સમૂળ અવિધારે તો ટળે,

હરિજી બાલો જો મુજ હાથ. દરશન૦ ૭

શ્રી - વૃંદાવનનીરે કુંજમાં,

જાંહાં કરો જીગલકિશોર વિલાસ;

દાસ દયાનીરે વિનતી,

(મુને) દાસી કરી રાખો નિજપાસ. દરશન૦ ૮

પ્રભુનો મહેલ !

પદ ૮૧ સુ'

નિશ્ચયના મહેલમાં વસે મારો વાલમો, વસે વસે મજલાડીકોરે,
જે રે જાયે તે જાંખી પામે છરે;

ભૂલા ભમે તે ખીજ સદનમાં શોધેરે, હરિ ના મળે એકે ઠામેરે.

સત્સંગ દેશમાં ભક્તિ નગર છેરે, ત્રમની પોળ પૂછી જાનેરે;

વિરહતાપ પોળીઆને મળી મહોલે પેસજેરે,

સેવા સીડી ચડી લેળા થાજેરે.

દીનતા પાત્રમાં મનમણિ મૂકીને, લેટ ભગવંતજીને કરજેરે;

હુંભાવ પુંભાવ નોછાવર કરીનેરે, શ્રીગિરિધર વર તમો વરજેરે.

એરે મંડાણું મૂળ હરિ ઇચ્છારે કૃપા વિના સિદ્ધિ ન થાયેરે;

શ્રીવલ્લભશરણ થકી સહુ પડે સહેલુરે, દેવી જન પ્રતિ દયો ગાયેરે.

*

પદ ૮૨ સુ'—(રાગ કથ્યાણ)

શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ ગોપાળ ગોકુલેશ,

ગોપીજનવલ્લભ ગોવર્ધનધરન ધીર;

પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પ્રાનનાથ પદનાભ,

પદ્માકાંત પ્રભુ હરત તનકી ધીર. ૧

ભકતવત્સલ દીનજંતુ દુષ્ટનિકંદન.

જગન્નાથ જગદ્ગુરુ બાલકૃષ્ણ બલવીર;

યશોદોત્સંગલાલિત નંદલાલ સધિકેશ,

દયા પ્રભુ બિહરત શ્રીયમુનાવીર. ૨

*

પ્રાતઃ સ્મરણ

પદ ૮૩ સુ

- પ્રથમ પ્રભાતે શ્રીગુરુ વલ્લભનાં દયો નામરે,
પુરુષોત્તમ પૂરણ કામ શ્રીમહાલક્ષ્મીપતિજી ૧
- શ્રીલક્ષ્મણરાજકુમાર શ્રીઈલગ્નમાજી પુત્ર ઉદારજી,
શ્રીવલ્લભ પ્રાણઆધાર ચરણે રાખો રતિજી ૨
- વ્યાપક વિશ્વાધાર સુખદાયક નંદકુમારજી,
એ અક્ષર બ્રહ્મ અપાર તે કયાં થકી સોહલાજી. ૩
- શ્રીગોપીનાથ નિધાન એ પૂર્ણ પુરુષ પ્રમાણ,
એ જોગી જનને ધ્યાને ધરવા દોહલાજી. ૪
- શ્રીગોવર્ધન ઉદરજી શ્રીરાધિકાજી રમણ,
એ મનયુવતિ સુખકરજી સેવી સુખ માણજોજી. ૫
- શ્રીરુક્મણીજીરમણ પદાવતી પ્રાણુલવનજી,
વિકૂલજી તન મન ધન અધિકા બલજોજી. ૬
- એ પુષ્ટિ પદાર્થ સાર શ્રીવૃંદાવન સુંગારજી,
એમના નખ શિખ રૂપ અહર્નિશ ઉરમાં આણજોજી. ૭
- શ્રીકૃષ્ણપ્રિયે શ્રીચમુનાજી નામ શ્રીમહારાણીજી,
એ સર્વે સુખનું ધામ શ્રીકાલિદીજી કહીયેજી. ૮
- શ્રીનવનીતપ્રિયલાલ શ્રીમથુરાનાથ કૃપાલજી,
શ્રીવિકૂલનાથ દયાલ દયાસમુદ્ર લહીએજી. ૯
- શ્રીદ્વારકાનાથજી શ્રીગોકુલપતિ ગુણ ગાયજી,
એ અનાથના છે નાથ શ્રીગોકુલચંદ્રમાજી. ૧૦

- ખિરાજે શ્રીમદનમોહન નટવર મનમથ મદનસૂદનજી,
શ્રીબાલકૃષ્ણજીના વદન તણી શી ઉપમાજી ? ૧૧
- શ્રીગિરિધરજી ગુણવત જેનો કોઈ ન પામે અંતજી,
શ્રીભામિની વહુજીના ચિત્ત વિષે ભલા ભાવિયાજી ૧૨
- જય જય શ્રીગોવિંદ એ તો પૂર્ણ પરમાનંદજી,
શ્રીરાણીવહુજીના આનંદદાયક કહાવીયાજી ૧૩
- શ્રીબાલકૃષ્ણ રસરૂપ એમના સ્વરૂપતાણા જસરૂપજી,
શ્રીકમલાકાંત અનૂપમ ઉપમા શી કહુંજી ? ૧૪
- શ્રીગોકુલેશ શુભ નામ જીત્યા માયિક રાખી દામજી,
એ પાર્વતીપતિ કામના પૂરણ છે સહીજી ૧૫
- શ્રીરઘુપતિ તેજ ભડાર એકના ગુણયશનો નહિ પારજી,
શ્રીજનકીજીવનસાર ભકત ચિંતામણિજી ૧૬
- શ્રીજહુપતિ જગજીવન એમના પ્રકુલિત પ્રસન્ન વર્નજી,
શ્રીમહારાણી વહુજી ધન્ય જે શિર એ ધણીજી ૧૭
- શ્રીધનશ્યામજીને ગાવો એ પુષ્ટિ પદાર્થ પાવોજી,
શ્રીકૃષ્ણાવતી વહુજીના નાથ હૃદેમા ધરીએજી ૧૮
- શ્રીલક્ષ્મી મલ્યભામા શોભા યમુના કમલા દેવકાજી,
એ બેટીજી સહિત પરિકર નિત્ય ચાભારજોજી ૧૯
- શ્રીદામોદરદાસ શ્રીમહાપ્રભુ પદપકજ પાસજી,
સૂરદામ જગત પ્રકાશ પરમાનંદદાસ છેજી ૨૦
- અતિ અનન્ય કુલનદાસ હૃદે કૃષ્ણદાસ રસરાસજી,
એ ચારે મુખ્ય શ્રીવલ્લભ ચરણ નિવાસ છેજી ૨૧

- નંદદાસ ચતુર્ભુજદાસ ગોવિંદસ્વામી છિતસ્વામીલ,
એકિના પ્રભુ શ્રીવિકૃલ અકલિત અંતરબમીલ. ૨૨
- એ સંભારે સુખ થાય ધ્યાન પ્રમન્ન શ્રીવલ્લભરાયલ,
એ અષ્ટ સખા પદરજ પરસે રહે શી ખામીલ. ૨૩
- ચારાશી સંભારો વૈષ્ણવ બસેબાવન ધારોલ,
શ્રીવલ્લભી સદિ વિચારો નિત્યપ્રતિ કાણુ કાણુલ. ૨૪
- શ્રીગોવર્દન ગોકુલ ધન્ય શ્રીમથુરાલ મન આનંદલ,
શ્રીવૃંદાવન વખાણો સહુ જગદેશનેલ. ૨૫
- લીલા શ્રીગિરિવરધારી લો ચારે જથ સંભારીલ,
સર્વે વલ્લભી લેજો વિચારી વસ્તુ અશેષ છેલ. ૨૬
- શ્રીવલ્લભનો પરિવાર એ છે સદિ શિરોમણિ સારલ,
સમરો સહુ વારંવાર ધરી નિત્ય પ્રેમશુંલ. ૨૭
- હું માશું જગરાય સુજને એ રમરણુ નિત્ય થાયલ,
જન દયારામ જશ ગાય નહિ ઘડી પલની તૃપ્તિલ. ૨૮

*

૫૬ ૮૪ સુ—ધોળ

શ્રીમદ્વલ્લભકરુણારસસમુદ્રથી નિર્મળ રત્ન નિકળ્યાં દશ ચાર ॥
ક્રિયાં ક્રિયાં છે વિવેકે વર્ણવું સાંબળજો સહુ દેવી ભવ નરનાર ॥
પહેલું તે રત્ન શ્રીનવનીતપ્રિયે બીજું મથુરેશ નિર્મલ નામરે ॥
ત્રીજું રત્ન શ્રીવિકૃલેશરાયલ ચોથે દારિકેશ પૂરણ કામલ ॥
પાંચમું રત્ન શ્રીગોકુલ નાયલ છઠું શ્રીગોકુલચંદ્રમાલ કહિયે ॥
સાતમું રત્ન શ્રીમદનમોહનલ આઠમે શ્રીબાલકૃષ્ણલ લહિયેલ ॥

નવમું રત્ન તે નટવરલાલજી ॥ દશમે જમુના મહારાણીજી ॥
 એકાદશમું રત્ન શ્રીગિરિધરરાયજી ॥ બારમેં શ્રીગોવર્ધન દયો બાણીજી ॥
 તેરમે શ્રીદામોદર શેષહી સંગે ॥ ચૌદમે શ્રીગોકુલ સેવો મજરે ॥
 ચૌદ રત્નમાલા મધ્ય એક દુગદુગી મધ્યે મોતી ગળકે ગોપીનાથરે ॥
 એ માલા કંઠે ધરી સુંદર શોભિયા ચિંતામણિ શ્રીવિકૃદેશરે ॥
 એ માલા જે ગાય ને સાંભળેરે બલિહારી બચ દયો દાસરે.

*

સ્વરૂપચિંતન

પદ ૮૫મું—(રાગ રામકળી)

જન ચિત્ત ચિન્તન કોઇ પ્રકારે, સદાનંદ શ્રીકૃષ્ણ તણુરે;
 પરમાનંદ ઉદય થાય અંતર, ન રહે પાપ સંતાપ અણુરે. ૧
 સુંદર બાળકરૂપ રસાણું, ચરણ લંગડી વાગેરે.
 ઇચ્છુકણ્ણતો જશોદા પાલવ ગ્રહી, હઠ કરી માળણ માગેરે. ૨
 નાકે મોતી ને લટે લટુરી સુંદર મુખ પર ઝુમેરે;
 હૈયે હેત વધુ નોઈ જશોમતી લઈ લઈ શ્રીમુખ ઝુમેરે. ૩
 સુંદર મુખ પર દધિ લપટાણું, નિરખે લાગે ંહાલુરે;
 નહિ ખાઉં બાબો ધાવીશ માડી, બોલે તોતડું કાલુરે. ૪
 ક્યહું એક શુદ્ધ કરે કામિનીશું, દુષ્ટ દષ્ટિ બચાવેરે;
 કે વાંસલડી વાતો શ્રીવિકૃલ, ગૌચારી ઘેર આવેરે. ૫

શ્રીગોપીજનના ઘરમાંહે મનગમતું મુખ મહાલેરે;
કેઈ સમે ચોરી મહી નહાસે, કદી ગોપિકા આવેરે. ૬
શ્રીધૃન્દાવન રાસમંડળમાં નાચે જુગલકિશોરરે;
ધૃત્યાદિક લીલા ધર ધ્યાને, દયા તું નિશ્ચદિન લોરે. ૭

વિરુદ્ધમૌશ્રિય પ્રભુ

પદ ૮૬ સુ—(રાગ કાલિંગડે)

દેવા કહીને તમને વણુંબું મજપતિ.

કંઈ કહેતાં સંભવતું નથી હે શ્રીનાથજી.

240

વિરુદ્ધધર્માશ્રય રૂપ અકલિત ગતિ.

સહ વાતે શ્રેષ્ઠ છે સર્વથી હું શ્રીનાથજી.

2

હવે અણુમાત્ર અંતર વચ્ચે અતિ અણુ,

આનંદાદિત કેટિ પ્રહ્લાંડથી હે શ્રીનાથજી.

આમ્હાદિત કેટિ માયા થકી અતિ ઘણા,

પ્રકાશક અતિ માર્ત્ત હથી હે શ્રીનાથજી.

2

ભકતરિપુ ભયંકર ઠેઠિ કાળથી અધિક.

ભયંકર ક્રોધે શિવથી અતિ હે શ્રીનાથજી;

કેટિ સર્લક અધિક અણ નિમ્ન ભક્તિહિત,

કેટિ ગણપતિ અધિક મહામતિ હે શ્રીનાથજી.

23

ઇદ્ર કેટિ અધિક ભોગી ભગવંત છે.

ઠાટિ શુક્ર અધિક યોગેન્દ્ર છે હે શ્રીનાથજી,

કેટિ અગ્નિ અધિક દહનતા આપમાં,

શીતલ અધિક કેટલિક ચંદ્ર છે તે થીનાથળ.

3

કમલ કોટિ અધિક મૃદુ હૃદય જનહુઃખે,
 વજ્રાધિક કઠિન દુર્જન સમે હે શ્રીનાથજી;
 કોટિ અવગુણ ગણેા ગુણ અધિક નિજ તમે,
 કોટિ ગુણ દોષ નિજજન દમે હે શ્રીનાથજી ૫

વેદ તપ દાન ધ્યાન પૂજન કરે તેના તે.
 અનન્ય ભક્તિ આધીન છો હે શ્રીનાથજી;
 કાલ માયા કંપે પ્રત્યાઘિક ભય ધરે,
 તે શ્રીગોપીજન આગળ દીન છો હે શ્રીનાથજી. ૬

જગત દુર્લભ ઘણા તે સુલભ ભક્તને,
 પ્રેમવશ ન કરવાનું કરો એ શ્રીનાથજી,
 અકથ અપરાધ અતિ ભાધ માનો નહિ,
 વિનતિ પણ કલેશ કોટિ હરો હે શ્રીનાથજી. ૭

શ્રીવલ્લભ શરણ સંબંધે મુને શ્રીહરિ,
 ભક્ત સાચો કરો સર્વદા હે શ્રીનાથજી;
 દુષ્ટ સંગતિ દુર્ભતિ રતિ પાપમાં,
 કહે દયો આપશે મા કદા હે શ્રીનાથજી. ૮

*

પરાત્પર શ્રીકૃષ્ણ

પદ ૮૭મું

સેવ્ય ને શ્રીકૃષ્ણ રસિક રાધિકા પતિ,
 રાધિકા પતિ ગોવિંદ ગોપિકા પતિ. સેવ્ય ૦ ૧

મહાવાક્ય તત્ત્વમસિ, મર્મી તે તણા મુર્તિદ્ર
 દીન જોહમાં સ્વરૂપ, તેથી પર અતિ સેવ્ય ૦ ૨

પ્રદા વિપ્લુભવ અનંત, અંત ના લહે અર્થિત્ય.
 અર્થ સાધને ન સાધ્ય, યોગી ન તું અતિ સેવ્ય ૩
 આત્મારામ પૂર્ણકામ, ધામધામ વામ ગ્રામ,
 શ્રેયસઙ્ગ નામ શ્યામ, અદ્ભુતાકૃતિ, સેવ્ય ૪
 સ્વયંભૂ સ્વતંત્ર શ્રદ્ધી શકે ન કોઈ મંત્ર તંત્ર,
 પ્રાપ્ત શુદ્ધ પ્રેમ અનન્ય ભક્તિ હીનમતિ. સેવ્ય ૫
 લલિતછળી ત્રિભંગીલાલ, મદનમોહન અતિ કૃપાલ,
 જેહને નિરખી તૃપ્તિ દયાને નથી થતી.

*

પદ ૮૮ મું

શ્રીકૃષ્ણજી વર્ધા મેં શ્રીકૃષ્ણજી વર્ધા.
 રાધિકે એક મેં શ્રીકૃષ્ણજી વર્ધા. ટેક ૦
 ઠંડપ સારસ્વત પ્રકટ પૂર્ણ સ્વયંભેવ;
 શ્રીભાગવત ગાય, સેવે શ્રીવલ્લભદેવ. મેં શ્રીકૃષ્ણ ૧
 ત્રિશુભપર પ્રધાન પુરૂષ, કાલાક્ષર ઇશ;
 સર્વેશ્વર સર્વાત્મા કોન જેને શીશ. મેં શ્રીકૃષ્ણ ૨
 મન કર્મ વચન ભજે, તેમનો આધાર;
 તેમને સંબંધે સર્મે સહુનો મત્કાર. મેં શ્રીકૃષ્ણ ૩
 નિહા નહિ સ્તવન અન્ય આશ નહિ ત્રાસ;
 દેવ દેવી સરવ લહ મુજ પ્રભુના દાસ મેં શ્રીકૃષ્ણ ૪
 પુરૂષ એક દયાપ્રીતમ, અવર મરવ વામ;
 ભજેવામ, વામનું શું સરે કહી કામ મેં શ્રીકૃષ્ણ ૫

*

અનન્યતા

૫૬ ૮૯મું

હરિને ભજે વળી અન્ય આરાધે,
તે અનન્ય ભક્ત ન કહાવેરે;
અંતે તો સહાય શ્રીકૃષ્ણ કરે પણ,
આગળથી અથડાવે રે. ૧

ભજતાં ગોવિંદ કૌઈ નવ રહે બાકીરે,
મૂળનું પાણી સઘળે પહોંચેરે;
શાખા છાંટે તરુ તૃપ્તિ ના પામેરે,
શ્રમ પહોંચે સમજે ત્યારે શોચેરે ૨

ઘેર ગોવિંદ નંદે અંબા આરાધ્યારે,
અજગરે ગર્જાઆ પીડા પામ્યારે;
પરિણામે છૂટ્યા જ્યારે પ્રભુએ છોડાવ્યા,
દેવીથી હુઃખ નવ વામ્યારે ૩

અભયાનો આશ્રય કીધો અંબરીષ ભક્તે,
હુર્વાસાદ્વારા હુ ખ દીકું રે,
રક્ષણ સુદર્શનરૂપે કૃષ્ણે કર્યું,
પણ છુધા કદ વર્ષ એક વેકયુરે. ૪

પાંડવના ઘરમાં પ્રકટ પ્રભુ વસ્યા પણ,
શિવાદિકને સેવ્યાની શ્રદ્ધા મનમાંરે.
કુંતા સંબંધે કેશવ કષ્ટે ધાયા,
વિવિધની પીડા પામ્યા વનમારે ૫

એવા ઇતિહાસ ઘણા સ્વલ્પમાં સમજોરે,
 અન્યાશ્રય દીધે એવું યાચરે;
 બહુ ધરનો પરોણો જેમ ભૂખે મરે,
 પણ ઓળલો કોઈને ના દેવાયરે. ૬
 એક આસક્તિ વિના ચિત્ત ના ચોરાયરે,
 સંશય ત્યાં લગી સિદ્ધિ શાનીરે;
 કૃષ્ણનો અંશ હયો કૃષ્ણને સેવે,
 જેના બાલકને આશા જેનીરે. ૭

*

૧ પદ ૬૦ સું

એક વર્યો ગોપીજન વલ્લભ, નહીં સ્વામી ખીજો;
 નહીં સ્વામી ખીજોરે મ્હારે નહીં સ્વામી ખીજો. ટેક.
 અવર કોઈતું કામ ન મ્હારે, રીઝો કે ખીજો;
 કૃષ્ણ કરે તે પ્રમાણ, કારજ વણસો કે સીજો;
 પ્રાણ જાય પણ અન્ય કૃતિમાં, મન રજો લીજો. એક ૧
 મુખી દુઃખી જેમ ગમે તેમ રાજો, એના શુભ ગાઈ;
 વિના મૂલનો ધરનો શુભામ, વેચે ત્યાં વેચાઈ;
 એ જ ગમ્યો એથી મન માન્યું, ખીજો નવ ચાહું;
 એના અતિ અવતાર હું કોઈનો, દાસ ન કહેવાઈ. એક. ૨
 કૃષ્ણ વિના શિર અવર નમે, તો છેદનનો દંડ;
 નંદકુંવર વણ નામ જપે તો, છઠ્ઠા કર્ફ શતખંડ;
 અવર દેવની આશ કરે અથ લાજે વળી પ્રદાંડ,
 અન્ય અમર દર્શને દોડે પગ, તો પાડું પિડ. એક. ૩

હું ચાતક જળ સ્વાતી શ્રીજી, હું જળ હરિ વારી,
 હું હારીલ કાઠી હરિ દઢવત, ધારી તે ધારી,
 અનન્ય પતિવ્રત જેને નહીં, તે કહીએ વ્યભિચારી,
 શ્રીગુરુદેવ નભવજો કહે દયો, સદા ટેક મારી. એક ૪

*

નામસ્મરણ

પદ ૯૧ સુ-સુકણા છંદ

અર્થા ઉઠતા કૃષ્ણ કહે, બેસતા કૃષ્ણ કહે,

સુતા શ્રીકૃષ્ણ કહે, હરતા ફરતા

ચાલતા કૃષ્ણ કહે, ઢોડતા કૃષ્ણ કહે

વણ કહે કૃષ્ણ રજો, કાર્ધ કરતા

અર્થા ૧

કૃષ્ણ કહી ખાન કર, પાન કર કૃષ્ણ કહી,

કૃષ્ણ ગુણ ગાન કર, હુ ખ સુખમા

ગુપ્ત પણ કૃષ્ણ કહે, પ્રકટ શ્રીકૃષ્ણ કહે,

અહર્નિશ કૃષ્ણને રાખ્ય સુખમા

અર્થા ૨

પ્રીતે શ્રીકૃષ્ણ કહે ભીતે પણ કૃષ્ણ કહે,

સહજ શ્રીકૃષ્ણ કહે કૃષ્ણ કામે,

સર્વકાળે સદા સધળે શ્રીકૃષ્ણ કહે,

સિદ્ધ કારજ સકળ શ્રીકૃષ્ણ નામે.

અર્થા ૩

સહજ બની આવે સાધન સકળ શિરમણિ,

ચેત આપ્યો ધસ્યો કાળ ડસવા

લટકુ અમૂલક આપ્યુ ચેતો દયા,

નહી તો નિશ્ચે પડશે હાથ ધસવા

અર્થા ૪

*

પ્રભુપ્રાકટ્યાનંદ

પદ ૯૨ સુ—(રાગ કેદારો)

નંદનંદન પ્રકટ સ્વામી સમન્વ્યા વિના,
 પ્રથ્થ નિજ માને સુખ શું વિચારો ?
 નિરખી નિજ રૂપ જેમ હરજે કામિની,
 તેને સુખ કેવું હોય મનમાં ધારો. ૧
 સજળ ઘન સમજે આનંદ શો સદિને,
 અન્ન નિપજે નહિ વિના વૃદ્ધિ,
 એમ અંતર્ભાગી ઓળજે શું સચું,
 પ્રકટ અનુભવ વિના સુખ શું દષ્ટિ ? ૨
 નાગ સ્ફુટ નિહિએ રાફડો પૂછએ,
 પ્રસન્ન થઈ ફલ કહો કોણ આપે ?
 રાય રૂઠી રાણી જગમાં પૂજાય પણ,
 કાંત વણ કામ દુઃખ કોણ કાપે ? ૩
 ધૃત વિના માખણે મોઢક ઓળાય નહીં,
 પૂરવા દીપ નવ કામ લાગે;
 પુત્ર પ્રકટ્યા વિના વંશવૃદ્ધિ ક્યહાં,
 ઉદર ગર્ભે ન વંધ્યત્વ લાગે. ૪
 ધ્યાન ભોજન કરે ભૂખ લાગે નહીં,
 કાષ્ટ ચાંપે તુર્ત ન લાહે લાગે;
 સૂયં વ્રતવાળાં દિન દેખી જમતાં નથી,
 અઘ્રેદુ ચકોર ચિત્ત સુખ ન જાગે. ૫

ગોલારાણા નામ ભાટનું રાયજી,
 નાપિક પારેખ ધતુર કનક કહાવે;
 આકડો સૂર્ય જેમ બકરાને અજ કહે,
 બ્રહ્મપણું જીવ તેવું શોભાવે.
 બ્રહ્મથી ઉપજ્યો પણ બ્રહ્મ થાયે ન જીવ,
 મુક્તાદેવ જલ કદાપિ ન થાય;
 વઝ પાછું કપાસ ન ઠોટિ પ્રયત્ને,
 ઉલટી વહી નદી મૂલમાં ન જાય
 સનકાદિક બ્રહ્મમાં ભળી પાછા નીકળ્યા,
 મજવાસી નીકળ્યા પ્રેમ પીવા;
 ઉદ્ધવ શુકદેવ શિવ ભજનાનંદ ભોગિયા;
 બ્રહ્માનંદ ત્યાગ્યો ઉતરેલો શ્રીવા.
 અસુરને મુક્તિ તેમ સ્થાની વિરાગી મુનિ,
 આપી લેતા નથી સેવક સાચા;
 સ્વરૂપાનંદ સુખ ભોક્ષમાં ન મળે
 કહે હયો ભાગે જીવિના જે કાયા.

*

૫૬ હૃડમું—શિક્ષા

ગાળે ગાળે રે ગોવિંદ શુભ નિત્ય ગાળે. (૨)
 હસ્ત વડે કરજે હરિસેવા, ચરણે હરિદર્શન ધાળે. ગાં ૧
 નેત્રે નિરખજે નંદનંદનને, હરિચરણ રસ શ્રવણને પાળે. ગાં ૨
 પ્રાણને પુષ્પ પ્રસાદી તુલમી, પ્રભુનો પ્રસાદ સાધુ ત્રાજે ખાળે. ગાં ૩

નમન કરે શિર હરિજનને, તીર્થ તીર્થમાં તું નિત્ય નહાજો. ગાં ૪
 મન મધુવત પદમલે રાજો, દાસાનુદાસ હરિનો થાજો ગાં ૫
 સત્સંગતિવિના પલક ખોઈશ મા, દુષ્ટસંગ થકી દૂર પગાજો. ગાં ૬
 દેહ ધારી સદુ પરદયા રાજો, હરિ ગુરુ હરિસમા ચહાજો. ગાં ૭
 સાચો સ્નેહ રાજો કૃષ્ણ સાથે, છત્ર કરી વિથિને મા વહાજો. ગાં ૮
 એ શિક્ષા દયો કહેજો સધી આવે, તો વલ્લુશ્રમે વેંકુઠ જાજો. ગાં ૯

*

વૈષ્ણવ દર્શન

પદ ૯૪ સું

તે ભગવદીનાં દર્શન દુર્લભ, જેનું ભાગ્ય હોય તેને તે ભેટ દે;
 અવલોકન માત્રે અઘ નહાસે, તાપ ત્રિવિધિના મેટ દે. તેં ૧
 પ્રેમભક્તિમાં પથેલા પૂરા, નિદા કરે નહીં દેની દે;
 અંતરમાં અવિનાશી વસેલા, નિર્મળ મતિ સદા જેની દે. તેં ૨
 સર્વસ્વ જેનું શ્યામચંદર, તેનું નિશ્ચયિન ધ્યાન ન મૂકે દે;
 શ્યામ ઉચ્છવાસે શ્રીકૃષ્ણને સમદે, નિમિષેક નામ ન ચૂકે દે. તેં ૩
 ક્ષમા દયા સમદષ્ટિ જેમાં, સત્ય પ્રથાએ ચાલે દે;
 સંતોષી સાત્ત્વિક ને વિવેકી, ભજનનાંદમાં મહાલે દે. તેં ૪
 જેનું સર્વ સમર્પણ હરિને, સેવા કરે સ્નેહે સાચી દે;
 દઢ વિશ્વાસ ધરે નિજ ધણીનો, ણુદ્ધિ ન રાજો કાચી દે. તેં ૫
 અન્યપ્રસાદી અન્યાશ્રય વળે, ઘણું ગુરુ વૈષ્ણવ પર હેત દે;
 પ્રાણી માત્ર તણું હિત ઇચ્છે, પરગણુ સ્નેહ સમેત દે. તેં ૬

દિવ્યજિત અભિમાન રહિત શુચિ, મોહમાયાથી રહે અળગા રે;
 જ્ઞાની ત્યાગી સુખ હુ ખ સમ લહે, સત્સંગને રહે વળગ્યા રે. તે૦ ૭
 તે હરિજનના દાસના દાસનો, દાસ પ્રભુ મને કરજો રે;
 દયો લણે તેના ચરણની રજ, મારા શિર પર સદા ઠરજો રે. તે૦ ૮

પ્રેમ

૫૬ ૬૫સુ

જે કોઈ પ્રેમ અંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના ઉરમાં ઠરે ટેક૦
 સિંહણ કેરું રૂઢ હોય તે, સિંહણ સુતને જરે,
 ઠનકપાત્ર પાખે સહુ ધાતુ, ફેાડી નીસરે. પ્રેમરસ૦ ૧
 સકરખોરનું સાકર જીવન, ખરના પ્રાણજ હરે,
 ક્ષાર સિંધુનું માછલડું જેમ, મીઠા જળમાં મરે. પ્રેમરસ૦ ૨
 સોમવેલી રસપાન શુદ્ધ જે, પ્રાણજ હોય તે કરે;
 વગળવંશીને વમન કરાવે, વેદવાણી ઉચ્ચરે. પ્રેમરસ૦ ૩
 ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદપિ અર્થ ના સરે.
 મત્સ્યલોગી બગલો મુક્તા ફળ, દેખી અંચુ ના ભરે. પ્રેમરસ૦ ૪
 એમ કાટિ સાધને પ્રેમવિના; પુરુષોત્તમ પૂઠ ન કરે;
 દયાપ્રીતમ શ્રીગોવર્ધનધર વર, પ્રેમભક્તિએ વરે. પ્રેમરસ૦ ૫

*

પ્રેમ પરીક્ષા

૫૬ ૬૬સુ—ગરબો

ઉદ્ધવજી છે અળગીરે, વાત એક પ્રેમતણી,
 કોઈ અનુભવી જાણેરે, કહેતાં તો ન આવે બની.

પ્રસૂતાની પીઠારે, વંધ્યા તે શું જાણે ?
 જાણ્યું કેમ આવેરે, માણ્યાને પરમાણે.
 મૂંગે સાકર ખાધીરે, શુંગાને સ્વપ્ન થયું;
 સરવે મન જાણેરે, જીવંતને નવ જાય કહ્યું.
 ઘાયલના દુઃખનેરે, કાયર તે તો શું પ્રીછે;
 એમાં જ્ઞાની લહે નહીંરે, રતિની ગતિ શી છે.
 નેમ સઘળા નાસેરે, પ્રેમ જ્યારે વ્યાપે;
 જેને નિદ્રા આવીરે, તે ઉત્તર કયમ આપે.
 આશક માશુકમાંરે, રૂપ શુભ સહુ દેખે;
 જેવું લાસે છે તેહને રે, અવર તેવું નવ પેખે.
 જેનું ચિત્ત જયહાં ચોંટ્યું રે, તેને તેથી સુખ થાયે;
 સ્વાદ શો છે અગ્નિમાંરે, ચક્રાર લાવે ખાયે.
 રીત પ્રીતની એવી રે, તેનું સુખ તે જાણે;
 અનુભવથી અજાણ્યોરે, તેના અવશુભ આણે.
 સ્નેહ સુખથી ન વાધેરે, દેખી દુઃખ નવ ઘટે;
 જેમ વૃક્ષને વળગીરે, વેલી તો ફરી ના લટે.
 શીખે સાંભળે ન આવેરે, ઉદ્ધવ ગતિ પ્રેમતણી;
 કરવી નથી પડતીરે, એની મેળે આવે જાણી.
 પ્રીત જા.એ તો સહેજેરે, છુટે ના પછી છોડી;
 મચ્છને દુઃખ દે છે રે, ગળ્યા પછી અંકોડી.
 સાચી પ્રીત તો પ્રાણ લેરે, સાધારણ થાય પરી;
 દાહર જળવણુ જીવેરે, માછલડાં તો જાય મરી.

મહોટી મનની મોહિનીરે, પ્રીતથી ખીજી ન મળે, જડપણુ જુઓ લોહુરે, ચમકને દેખી ચળે	૧૩
છીપ રહે છે સાગરમારે ઇચ્છા સ્વાતી પુન્દતણી જુઓ દષ્ટિ ચક્રોરનીરે અચળ રહે છે ઇંદુભણી	૧૪
લજ્જા સુધ પુદ્ગ સામર્થ્યરે, પ્રેમીજનમા ના ટકે, મધુકર વાસ કોરેરે, કમળ નવ ભેદી શકે	૧૫
મૃગ મહેજે મરે છે રે, પલાયન અભ્યાસી રાગ અનુરાગ પાશેરે, બાધ્યુ ન શકે નામી	૧૬
દષ્ટિ પ્રીતનો માયેરિ, પતંગ દીપકમા બળે, જાય પ્રાણ પોતાનોરે, તોરે સ્નેહીનેરે મળે	૧૭
રહે ચાતક તરસ્યોરે સદા બાર માસ લગી પીએ સ્વાતીનુ વારિરે અવર સ્પર્શે ન ડગી	૧૮
વિખના બ્યસનીનેઝે સાકર પણ સુખ ન કરે, પય પાણીથી ઉત્તમરે, મીન તેમા નાખે મરે	૧૯
જેનુ મન જેશું માન્યુરે, તેને સુખ તેથી મળે, તે વિના તેથી સાફરે નાવે તેની આખ તળે	૨૦
બે વૈરાગના હોચનરે, ઇંદુ બાતુ ભેદ કશે, કુજ કરમાય ચ દ્રેરે, કુલે રવિ નેહ વસ્યો	૨૧
કઠે વળગી ના છુટેરે એ પ્રેમતણી કાસી કાચો હોય તો તૂટેરે, સૂણી જગની હાસી	૨૨
છે અગમ પથ સ્નેહનોરે, ઉદ્ધવજી તે નથી દીઠા ત્યા લગી જ્ઞાન ગોઠેરે, જોગ પણ લાગે મીઠા	૨૩

- જોગ તો તેને જોઈયેરે, જેનું મન જગમાં બમે;
તે તો ચચળ અમારું રે, ચિત્ત રસિયામાં રમે. ૨૪
- જેનું મન માને રે, જોગ તે સુખે થહો;
અમે તો એહ માંશું રે, પ્રીતમજનું પ્રીત રહો. ૨૫
- તમારા હરિ સઘળે રે, અમારા તો એક સ્થળે;
તમે રીઝો આંદરણેરે, અમે રીઝું ચંદ્ર મળે. ૨૬
- ઈંદુને અપલોકીરે, ચક્રારનું ચિત્ત ઠરે;
તે પ્રકાશને પેળીરે, કહો શું સંતોષ ધરે. ૨૭
- એવાં વચન સુણીને રે, ઉદ્ધવજની જાંતિ ટળી,
જોગ જંજાલ છુટી રે, ગયું મન સ્નેહે મળી. ૨૮
- અભિમાન મૂકીને રે, ઉદ્ધવ ગોપી પાવ પડ્યા;
કહું દયા પ્રીતમજરે, નિશ્ચય એક તમને જડ્યા. ૨૯

*

પદ ૯૭ સું

- શું જાણે વ્યાકરણી વસ્તુને, શું જાણે વ્યાકરણી.
સુખ પર્યંત ભયું ધૂન તહપિ, સ્વાદ ન જાણે ગરણી. ૧
- સુંદર રીતે શાક વધાર્યું, લોગ ન પામે ભરણી;
અંતરમાંહે અગ્નિ વસે પણ, આનંદ પામે ન અરણી. ૨
- નિજ નાભિમાં કસ્તૂરી પણ, હર્ષ ન પામે હરણી;
દયો કહે ધન દાટયું ઘણું, પણ ધનવંત કહાવે ન ધરણી. ૩

*

પ્રભુભાવ વિનાની નીતિ !

પદ ૯૮ મું

જો હુગ્મિભાવ નથી રે ભાવ નથી, તારો સહુ શ્રમ મિથ્યા બાણુ,
હું કહું તેવું પરમાણુ - જો હરિં ટેકો

કામ જીત્યો ત્યારે વધ્યો એક વ્યડળ, ક્રોધ જીતે વધ્યો વૃક્ષ રે,
લોભ જીત્યો ત્યારે વધ્યો એક અજગર, યોગી કહે નહીં દક્ષ ૧

મોહ જીત્યો ત્યારે વધ્યો એક ઘરો, વ્યસની વધ્યો જીત્યો ગર્વરે,
મત્સર જીતે ત્યારે ઉન્માદ વધ્યો, સમજુ ગોલે સર્વ ૨

પવનાહારી તો વધ્યો એક પત્રગ, પય આહારી તો વત્સરે,
મધુરભાષી તો મયૂર વધ્યો એક, તીર્થ સ્નાની તો મત્સ્ય ૩

વેદ ભણ્યો ત્યારે વધ્યો એક રાવણુ, વિવિધશાસ્ત્ર થ ડોળ રે
પૂજ્યો ત્યારે વધ્યો એક મણિધર, વણુ મતિ અઘર ગ રોળ ૪

શન્ય સમાધે વધ્યો એક કેદી વધ્યો મૃગ વાગે સનરે,
અપ આહારી તો શુક વધ્યો એક, અત્પ નિદ્રા તો શ્વાન ૫

દાન આપી એક વધ્યો યશવેલી, વધ્યો અશક્ત થયે શાતરે,
ત્યાગી થયો ત્યારે વધ્યો એક હરિદ્રી, અહિ વધ્યો વસે અકાત ૬

શીતઉષ્ણવર્ષા સહે વધ્યો એક તરુવર, તૃપા તજે વધ્યો ધૂસુરે,
નિશક થયો ત્યારે સાદ વધ્યો એક, રોગી વધ્યો તજે લૂણુ ૭

૧ પવનનો આહાર કરે તો એક સાપ વધ્યો એમ બાણુ

૨ મુદ્ર ગાન કરતુ એક અડોળ નામનું પક્ષી થાય છે

અવળાનું સવળું કરી નાખે,
લાગે અઘ દુઃખ જે અલાંગ છે;
સાત દિવસ સત્સંગમાં ગમે દયા,
તે બેઠા શ્રીહરિને ઉછંગ છે.

★

પદ ૧૦૦ સુ*

દ્વિદલાત્મક સ્વરૂપની મરચી

(“ઓરો આનની સનુલ્લા પ્રભુ સામળા ને” એ રાગ.)

શ્રીમદ્દશાધિકા શ્રીકૃષ્ણ વસ્તુ એક છે ને,	
દેવા ભક્તને સુખ યુગલ વપુ વિવેક છે ને.	શ્રીમદ્ ૧
આઘે એકરૂપ પ્રધ્વા શ્રુતિ ગાય છે ને,	
તે એ બે મળીને એક કહેવાય છે ને.	શ્રીમદ્ ૨
એમાં અનુભવીને તો સુધી સમજણ પડે ને,	
તો પણ અભાવ્યાને મન આશ્ચર્ય અડે ને	શ્રીમદ્ ૩
તે માટે કહું દયાત યુક્તિ ભેડીને ને,	
સાભળતામાં સઘ સશય નાખે તોડીને ને.	શ્રીમદ્ ૪

૧. જ્યેષ્ઠાદિતીય પ્રદા. શ્રુતિ એમ કહે છે કે બ્રહ્મ એક અને અદિતીય છે. એક અને અદિતીય એમ બન્ને વિશેષણની
 કે, તે છે તો બે સ્વરૂપ પરંતુ તે બન્નેમાં બે
 એક છે

વધ્યો પતંગ હોમે તન અગ્નિ, છુડે જળ વધ્યો એક દુખીયોરે;
 વડો ઠર્યો ત્યારે દીપ જોલાયો, મહાજન કહે નહીં મુખીયો. ૮
 સહિત ભાવ હરિ સર્વ સફળ છે, અંક સહિત જેમ મન્ય રે;
 દયો કહે હરિ ભણુ દ્યો ભાવે, કદી રહે નહીં ન્યૂન. ૯

★

સત્સંગમહિમા

૫૬ ૬૬ મું—ગરબી

સર્વનો સિદ્ધાંત સત્સંગ છે,
 માનોની તમે સર્વનો સિદ્ધાંત સત્સંગ છે;
 ધન્ય ભાગ્ય છે તેનું ત્રિભુવનમાં,
 જેને હરિના સંગીનો સંગ છે.
 નિજ સરખો તે કરે મળતા જેમ,
 નીચ જળ ગંગ મળતાં ગંગ છે;
 એમાં સર્વ જપ વ્રત તીર્થ ધર્મ,
 યમ નિયમ યોગ અષ્ટાંગ છે.
 અધમ પતિત ધાય મહાસર્વોત્તમ,
 એવો જેનો સળળ સંગ છે;
 ગોખરકીટને સુંઘાડે પરિમળ,
 પુષ્પનો એટલો પ્રતાપ તુલ્યભુંગ છે.
 વણુરથુ' કામ કલ્પનું તે પલકમાં સુધારે,
 એવી જેની બુદ્ધિઓ ઉત્તંગ છે.

અવળાનું સવળું કરી નાંખે,
લાગે અઘ દુઃખ જે અલંગ છે;
સત દિવસ સતસંગમા ગમે દયા,
તે ઝઠા શ્રીહરિને ઉછંગ છે.

*

૫૬ ૧૦૦ સું

દ્વિદલાત્મક સ્વરૂપની ગરબી

(“ઐરો આવી સતુણા પ્રણુ શામળા ને” એ રાગ.)

શ્રીમદ્દરાધિકા શ્રીકૃષ્ણ વસ્તુ એક છે ને, દેવા ભક્તને સુખ સુગલ વપુ વિવેક છે ને.	શ્રીમદ્ ૧
આદ્યે એકરૂપ પ્રજ્ઞા શ્રુતિ ગાય છે ને, તે એ બે મળીને એક કહેવાય છે ને.	શ્રીમદ્ ૨
એમાં અનુભવીને તો સુધી સમજણ પડે ને; તો પણ અજાણ્યાને મન આશ્ચર્ય અડે ને	શ્રીમદ્ ૩
તે માટે કહું દયાત મુક્તિ ભેડીને ને, સાંભળતામાં સઘ સથય નાખે તોડીને ને.	શ્રીમદ્ ૪

૧. એકમેવાદિતીય વ્રજા । શ્રુતિ એમ કહે છે કે બ્રહ્મ એક અને અદિતીય છે. એક અને અદિતીય એમ બન્ને વિશેષણની મનલગ એ છે કે, તે છે તો બે સ્વરૂપ પરતુ તે બન્નેમા ભેદ નથી, બે મળીને એક છે

૧૮૧૫૫૬ ચણેા જેમ એક રલાપ્યમાન છે ને,	
અંતરમાં સમાન દ્વિદલ* વિદ્યમાન છે ને.	શ્રીમદ્ ૫
હયે કહું પૃથક પ્રકટ થવા તણી વિધિ ને,	
ધનરયામ થકી રયામા આનંદના વિધિ ને.	શ્રીમદ્ ૬
શ્રીછ સાગર ને લહરી રલાનુનંદિની ને,	
૫૬૬ અલળેસો અલળેસી ચાર ચંદ્રિની ને.	શ્રીમદ્ ૭
વિહુલ વદિને કીર્તિકન્યા નવાલિકા ને,	
સૂરજ શ્રીમજેશ કાન્તિ રાધા બાલિકા ને.	શ્રીમદ્ ૮
રૂપ રસિકવર છળીસી છાયા તે તણી ને,	
પુરુષ પુરુષોત્તમ રામા રાધિકા બની ને.	શ્રીમદ્ ૯
કૃષ્ણ આત્મા રાધા, રાધા કૃષ્ણનો સહી ને;	
એમાં અધિક ન્યૂન કોઈ કહેવાએ નહી ને.	શ્રીમદ્ ૧૦
પરસ્પર શોભા એક એકની બાણું ને;	
એકલાં ન શોભે કહું દષ્ટાંત તે તણું ને.	શ્રીમદ્ ૧૧
૧૬૬૨ી અરણ્ય જેમ ચંદ્ર બામિની ને,	
શીપ કેશ દેહી, દેહ, મેઘ દામિની ને.	શ્રીમદ્ ૧૨
પરસ્પર ઉભય એકેકમાં વ્યાપી રહ્યાં ને,	
પ્રીતમ પ્રિયા પ્રિયા પ્રીતમ સંભવે કહ્યાં ને.	શ્રીમદ્ ૧૩

૧. ફેાતરાં સાથે. ૨. કહેવાય છે. અનુભવાય છે. ૩. બે ભાગ-એક સરખા. ૪. વૃપમાનનાં પુત્રી શ્રીરાધિકાચ. ૫. ચંદ્ર સરખાવે-યથા ચં ચન્દ્રિકા ચન્દ્રે પ્રમા માની હુતાસને. ૬. ગરબઃ પૃથિવ્યામનાવ રાવિજેય તથા દરી. ૭. દલ્યાદિ વાક્ય સાથે. ૮. સિંહ વનથી. ચંદ્ર રાત્રિથી શોભે છે. ૯. મરતક કેસથી, આત્મા દેહથી, મેઘ વૃષ્ટિથી.

અનલ 'દહનતા જેમ ઘંટા વિપે નાદ છે ને,
 સલિલ શીતલતા સુધા વિપે જેમ સ્વાદ છે ને. શ્રીમદ્ ૧૪
 એ વિષે સ્વરૂપ લાલ લાડિલી તણું ને,
 એ બે થકી લીલા સર્વ અપર નહિ અણુ ને. શ્રીમદ્ ૧૫
 સદા રસમય સંલોગી રમ રાસના ને,
 યુગલરૂપ એ સર્વસ્વ દયા દાસનાં ને. શ્રીમદ્ ૧૬

*

પ્રકટસુખ

પદ ૧૦૧સુ'

પ્રકટ મળે સુખ થાય, શ્રીગિરિધર પ્રકટ મળે સુખ થાય;
 અંતર્યામી અખિલમાં છે તેથી, કહો કોનું દુઃખ જાય. શ્રીગિરિ
 તૈલ વિના સ્ફુટ તિલ પૂરેથી, દીપક કેમ પ્રગટાય;
 પ્રકટ પાવક વિના કાષ્ઠને ભેટે, શીપેરે શીત શમાય શ્રીગિરિ
 પૃથ્વી થાટે તૃપા ટળે નહિ, અંતર જળ શ્રુતિ ગાય;
 દીવાસળી પાપાણુ સ્પર્શથી, કો કહે જ્વાળા જણાય. શ્રીગિરિ
 સુરભિ પેટમાં પય તેમાં ધૃત, તેથી પુષ્ટિ ન પામે ગાય;
 દોહી મથી માખણુ તાબે, સર્પે ભક્ષણુ સુખ દાય. શ્રીગિરિ
 વ્યાપકથી વાતો નવ થાએ, તે વિના છવ અકળાય,
 રસિયાજન મનરંજન નટવર, દયા પ્રીતમ પ્રજરાય શ્રીગિરિ

ચિતાત્યાગ

પદ ૧૦૨મું

- મુણે! સહુ હરિજન, અન્ન વસન ચિતા રખે હૃદયે રાખો;
નિશ્ચિન નિશ્ચિત થઈ સેવા, શ્રીકૃષ્ણ નામ નિત્ય સાખો. ૧
- વિશ્વંભર શ્રીપતિ ખિરદ સદા, જગ પોપણ જેને જેમ જદાતદા,
તે નિજજન નહિ ભૂલે જ કદા. મુણે! સહુ. ૨
- વણ ઉદમ અજગર આહાર મળે, નિત્ય સાકર સક્કરખોર ગળે;
તદપિ મન સંદેહ શે' ન ટળે. મુણે! સહુ. ૩
- ગિરિશિખર વૃક્ષ જો સદા હયાં, હરિવિણુ ત્યાં સિંચન કોણે કર્યા,
સૂકે વાડી વિટપ જન પોખ્યાં હયાં. મુણે! સહુ. ૪
- જે સમય ન ઉતરતું અન્ન ગ્રીવા, ત્યારે ઉદય કર્યું સ્તન પય પીવા;
આજ મુગ્ધ પણે બેઠો ખીલીવા. મુણે! સહુ. ૫
- પ્રારબ્ધ આમંત્રણ લીધું, છવિત લગી નિજ નિજનું લીધું;
એમ સમજી ભજન ભેળએ કીધું. મુણે! સહુ. ૬
- પહેલી ચુગણી રચી પછી ચંચુ કરી, ધર્યું નામ સત્ય ભવભરણ હરિ;
બળવણ પણ બેસે શીઠ ધરી મુણે! સહુ. ૭
- મુખ મેરી અજબ ગુલ રટણ કરે, પુચ્છ પાણી પીએ ને પગે ચારો ચરે;
જુકિત કરી હરિજન દુઃખ હરે. મુણે! સહુ. ૮
- પીયે સ્વાતિ જળ ચાતક વિશ્વાસે, ભગવંત ભરોંસાથી પાસે;
વણ પ્રતીતિ લયું રહે ઉર ત્રાસે. મુણે! સહુ. ૯
- પડી મુદ્દ પ્રતીતિ દયા પ્રીતમ તણી, જાણે સર્વ સાધન આબ્યાં તેથી
બણી; તેને જાણે સંત સહુ મુકુટ મણિ. મુણે! સહુ. ૧૦

પદ ૧૦૩મું

હરિસેવા હરિસેવા, માશુ હરિસેવા હરિસેવા,
 મુને દો દેવાધિદેવા મા ટેક
 ઈહ લોક તથા પરલોકે, રહે એના એ હેવા,
 ધર્મ અર્થ ને કામ મોક્ષ, તેથી નહિ દેવાદેવા મા ૧
 રુચે ન તમને જેહ પદાર્થ, મુને હજો વિષ જેવા,
 તમને પ્રિય જે તે સહેજે, હુથી બનજો તતખેવા મા ૨
 અવર માશુ નિજ સગી સંગત, જ્યહા ભક્તિરસ મેવા,
 દયા દયાને એજ કરો, મન નિશ્ચય તમ પદ રહેવા મા ૩

*

પદ ૧૦૪ મું

અધરો દિવસ એક આવશે, અલભેલા શ્રીજી,
 ત્યહા સુધ લેજો મહારી અલભેલા શ્રીજી. ટેક
 તે વેળા સગાં વહાલાં સહુ ગહેશે અળગા,
 જ્યારે જમના કિંકર અપટાવશે, અલભેલાશ્રીજી ત્યહાં ૧
 અવસરે આવી કર સાહસો નહિ કૃષ્ણજી તો,
 દુશ્મનનો દાવો ક્ષાવશે, અલભેલા શ્રીજી ત્યહાં ૨
 દોષ દેખી જો દીનાનાથ એસરશે તો,
 તે સમે કોણ છોડાવશે, અલભેલા શ્રીજી ત્યહાં ૩
 કુપુત્ર કેરા અવશુષ્ઠ ઢાકે શોભા પિતાજી,
 પ્રજાશે પોતાને લજાવશે, અલભેલા શ્રીજી ત્યહાં ૪
 જેવો તેવો પણ દયો કહાળ્યો તમારો પ્રભુ;
 તમવિના કોણ નિભાવશે, અલભેલા શ્રીજી ત્યહાં ૫

શ્રીપતિ સર્વાત્મા સર્વોત્તમ મુજને મૂકશે મા;
 મહારા પ્રાણુજીવન પુરુષોત્તમ, અવસર ચૂકશે મા. માં ૫
 સમર્થ કરુણાસિધુ શ્રીજી, દયાને મૂકશે મા;
 મહારે ઓથ નથી કોઈ બીજી, અવસર ચૂકશે મા. માં ૬

*

હરિનામમાળા

પદ ૧૦૮ સુ (છંદ સવૈયા એકત્રીશા.)

શુરુ ગોવિંદ કૃપાનિધિ કેશવ, કમળાનાથ કૃપાળ,
 કમળાનયન કરુણાસાગર, શ્રીકૃષ્ણ હરે ગોપાળ;
 ગોપીજનવલ્લભ ગિરિધારી, ગોપીનાથ ગોવિંદ,
 ગોકુલેશ ગરુડધ્વજ, ગોવરધનધારી વ્રજચંદ. ૧

ગોકુળચંદ ગદાધર, ગિરિધર ગોમતીપ્રિય રમેશ,
 નારાયણ નરસિંહ, નિરંજન નિરાકાર નરેશ;
 નરકાંતક નરવીર નરોત્તમ, નંદલાલ નરરૂપ,
 જગન્નાથ જળશાયી જનાર્દન, જ્યોતિરૂપ જગભૂષ ૨

જગદાધાર જયોદ્ધાનંદન, જગજીવન જગનેશ,
 જમનાવલ્લભ જગવંદન, જગદીશ્વર જમુનેશ;
 ચક્રપાણિ ચતુર્ભુજ અચ્યુત, ચિદાનંદ શુભકંદ,
 ચતુર્બાહુ ચાણૂરતનમર્દન, શ્રીધર પરમાનંદ. ૩

દયાસિધુ દામોદર દીનપતિ, દીનાનાથ દયાળ,
 દીનળંધુ પ્રભુ દેવકીનંદન, નરપતિ સુરપ્રતિપાળ;
 શ્રીપતિ પદ્માપતિ રાધાપતિ, કમળાપતિ ભવેશ;
 દધિન્નપતિ રુકમણિપતિ સાગરસુતાપતિ હૃષીકેશ. ૪

પદ્મનાભ પુરુષોત્તમ પરિબ્રહ્મ, પરમપુરુષ પરમેશ,
 પુષ્કરાક્ષ પરમાક્ષ પરમપ્રભુ, મધુસૂદન મથુરેશ;
 ધરણીધર અવનીધર ભૂધર, વસુમતીધર મહિધારી;
 કૌસ્તુભધર પીતાંબરધર બંસીધર કુંજવિહારિ. ૫

માધવ મુરમર્દન મધુમર્દન, ત્રિવિક્રમ સુખધામ;
 મુકુટ મેઘવર્ણ મહાળાહુ, જડપતિ સુંદર શ્યામ;
 રામચંદ્ર પ્રભુ દશરથનંદન, દયાસિંધુ ભગવત
 મા પાહિ માં પાહિ પાહિ મા પૂર્ણાનંદ અનંત ૬
 અષ્ટોત્તરશત નામ કૃષ્ણના, ગણિ ગણિ જે જન ગાય;
 રાગ દોષ દુઃખ કલેશ જશે, વળી પળમાં પાપ પળાય;
 મનવાહિત કૃણ તેને મળશે, દયેા કહે મુવ વાણી,
 કૌટિક કાજ તજિને બાજિયે, દેહ કરી સારંગપાણી. ૭

*

✓ પદ ૧૦૬ સું

તારો અમુલ્ય અવસર ભયરે, ગોવિંદ ગારે;
 ગોવિંદ ગા ગોપાળ ગા, ગોપીજનવલ્લભ ગારે;
 જોને કષ્ટે કષ્ટે હાનિ થાય ગિરિવરધારી ગારે. ટેક૦
 મૂરખ તું સમજે નહીં, આયુષ આશું થાય;
 જ્યમ સરોવરની માછલી, સમજે નહીં સલિલ સુઠાયરે. ગો૦ ૧
 તેતું તે ભાસે તુંને, લોર બપોર શરીર;
 વહી જાતું જાણે નહીં, જ્યમ નદીઓ કેરું નીરરે. ગો૦ ૨
 અમુલ્ય લટકું લાભનું. ચેત્યા તે પામ્યા પાર;
 ચાર દિવસની આંઠની, જાતાં નહિ લાગે વારરે. ગો૦ ૩

માયાની મધલાળથી, દોણુ ધરાયું તું ધરાય;
 દુઘામાં જન્ને જશે, પાછળથી પસ્તાયરે, ગોા ૪
 કાલાં થોથાં કુટતાં, ખુટયું દીપક તેલ;
 મનના મનોરથ રહી જશે, યોચિતે તૂટી જશે ખેલરે, ગોા ૫
 માયા મેવો મીઠડો, જ્યમ જ્વર માંહે ધી જ;
 હરિ રસાયણુ ગુણ ઘણો, ઔષધ જાણીને પીજરે, ગોા ૬
 વૈભવ તુજને મૂકશે, કે તું મૂકી જાય;
 એ જૂઠા કેરા સંગથી, તું સાચાં ગોથાં ખાશરે. ગોા ૭
 પ્રભુ પામે હે પ્રાણિયા, ક્યહુમાં પ્રીત કરીય;
 તારૂં ઢાંકયું અંતર ધીકશે, ટટળીને તલખી મસાશરે. ગોા ૮
 અંતે આવી પળ નહિ મળે, જો કરે કોટિ ઉપાય;
 વિચાર વિઠલ વણુ ભળે, વૃથા વહું સહુ જાયરે. ગોા ૯
 તને લક્ષ વાતની એક કહું, સમ ખાઈ માળાપ;
 દયા નામ શ્રીકૃષ્ણ થકી, સમશે સહુ પરિતાપરે. ગોા ૧૦

*

૪૫૬ ૧૧૦મું

હરિ હું શું કરું રે, મારો માયા ન મૂકે કેડો. ટેક.
 કોટિ કંઈ લગી એણે ભમાવ્યો, ભમું હજુ નહિ છેડો;
 મુજથી ન છૂટે ન આપ છોડાવો, મારો કીયે કાળ નિવેડો હરિ ૧
 સેવા સમરણુ કયમ કરું, મારો ક્ષણુ એ ન છાંડે છેડો;
 શુ ગળું મારું જે હું છૂટી અવિધા, કરું ચરણકમળમાં નેડો, હરિ. ૨

આપ વિના એના સહુ ચેલા, તે કોને કહુ દુઃખ ફેડો,
 દાસી તમારી બાંધ એરે ત્યા, પાછી ફરે બ્યારે તેડો. હરિ ૩
 કરગરી કહુ છું કૃષ્ણ કૃપાનિધિ, ચરણ પડ્યો ન ખસેડો;
 માયાકાળ અગ્નિથી બળે દયો, કૃષ્ણ કૃપાબળ રેડો. હરિ. ૪

*
 પદ ૧૧૧મું

હરિ જોવો તેવો હુ દાસ તમારો કરુણાસિંધુ ગ્રહો કર મારો
 સાકડાના સાથી શામળિયા, છો બગડ્યાના બેઢી;
 શરણ પડ્યો બળ અમિત કુકરમી, તદ્દપિ ન મૂકે ઠેઢી હરિં ૧
 નિજગન જૂઠાની બાતી લજ્જા, રાખો છો શ્રીરણછોડ;
 શન્ય ભાગ્યને સફળ કરો છો, પૂરે બિરહ બળ કોડ. હરિં ૨
 અવળાનુ સવળુ કરો સુદરવર, બ્યારે જન બાંધ હારી,
 અયોગ્ય યોગ્ય પતિત કરો પાવન, પ્રભુ દુઃખ દુષ્ટતહારી. હરિં ૩
 વિનતિ વિના રક્ષક નિજ જનના, દોષ તણા શુભ માનો;
 સ્મરણ કરતાં સંકટ ટાળો, ગણો ન મોટો નાનો. હરિં ૪
 વિકળ પરાધીન પીડા પ્રબળો, અતરનું દુઃખ બાણો,
 આર્ત બંધુ સહિષ્ણુ અભયંકર, અવશ્ય ઉર નવ આણો. હરિં ૫
 સર્વેશ્વર સર્વાત્મા સ્વતત્ર, દયા પ્રીતમ ગિરિધારી,
 શરણાગતવત્સલ શ્રીજી બહાલા મારે, મોટી છે એથ તમારી, ૬

*
 પદ ૧૧૨મું

હૃદે આ રૂપ રંગીલું રાખો,
 શ્રીકૃષ્ણનામ સતત મુખ બાખો ટેક.
 મોર મુકુટ ઢલકતો શિર શોભે,
 મકરકૃત કુહલ મન લોભે,

તિલક સુકેસર, નાસિકા સુવેસર, કોટિચંદ્ર મરદનમદ મદન
વદન સદન સુધારૂપ રસિક ચાખો. હૃદે ૧

પીતાંબર રસના કટિ બ્રાજે, કૌસ્તુભ ઉરપર વૈભવ્યંતી ધિરાજે;
ભુજ અંગદ કર કંકણ સુદ્રિકા, નૂપુર પદતળ સુલક્ષમ
ખટકશ શિવ શ્રીમ સદા હૃદય દષ્ટિ ઝાંખો. હૃદે ૨
નટવર નાગર લલિત ત્રિભંગી, મદન મનોહર રસિક રાસરંગી;
શુભશુભ પીછકૃત વતંસ છેલ,

અલગેલો મંદસ્મિત કુટિલેક્ષણ;
કમળનયન મધુરી મોરડી ગાન વિશ્વ શાખો. હૃદે ૩
સર્વેશ્વર સર્વાત્મક સ્વામી આત્મારામ, સ્વયંભૂ અંતરજામી;
કોટિ પ્રભાંડ અવતારી, તે કયા તુજ પ્રીતમ પ્રાણ.
ધન્ય ભાગ્ય તન મન ધન વારી વારી નાખો. હૃદે ૪

પદ ૧૧૩મું

વૈષ્ણવ નથી થયો તું રે, હરિજન નથી થયો તું રે,
શીઠ શુભાનમાં ધૂમે; વૈ. ટક.

હરિજનને જોઈ હઈકું ન હરજો,
દ્રવે ન હરિ ગુણ ગાતાં;
કામ દામ ચટકી નથી છટકી, કોષે લોચન રાતાં. વૈ ૧
તુજસંગે કોઈ વૈષ્ણવ થાયે, તો તું વૈષ્ણવ સાચો;
તારા સંગનો રંગ ન લાગે, તાહાં લગી તું કાચો. વૈ ૨
પરદુઃખ દેખી હૃદે ન દાઝે, પરનિદા નથી ડરતો;
વહાલ નથી વિઠૂલશું સાચું, હઠે ન હું કરતો. વૈ ૩
પદોપકારે પ્રીત ન તુજને, સ્વારથ છૂટયો છે નહીં;
કહેણી તેવી રહેણી ન મળે, કાંહાં લખ્યું એમ કહેની. વૈ ૪

ભજનારૂઠ નથી મન નિશ્ચે નથી હરિનો વિશ્વાસ;
જગતનાણી આશા જે જ્યહાલગી જગત ગુરુ તું દાસ, વૈં ૫
મનતણે। ગુરુ મન કરેશ તો, સાચી વસ્તુ જડશે;
દયા દુઃખ કે સુખ માન પણ, સાચું કહેવું પડશે. વૈં ૬

★

પદ ૧૧૪મું—રાગ કાફી

સાચું તે સગપણરે, સમજ મન સ્થામતણું;
બાકી સહુ જાહું રે, કશું નથી કામતણું; ટેક.
માત તાત સુત બ્રાત ને બાગની, સગા સહોદર સોય;
કુળ કુટુંબ સખા ગોત્ર ને શાંતિ
એહેમાં તારું તે છે નહીં કોઈ;
સચું એ તો સરવે રે, કામ ને દામ તણું. સાચું તેં ૧
જનની જનક એમ કયોં કેટલા, તે જેટલી ધરી દેહ;
દેહ્યાદેહીનો સંબંધ છૂટ્યો, ત્યારે મૂકી ગયા સહુ તેહ;
કોઈએ ના બતાવ્યું રે, કેકાણું વિશ્વામતણું સાચું તેં ૨
જોની આ હરિવણ હેત ધરીને, કેણુ આપે મનુષ અવતાર;
પશુ પક્ષી ફેડીને આંખ્યો; તને બજનતણે। અધિકાર;
બજે તેને આપેરે, પદ નિજ ધામતણું. સાચું તેં ૩
આણુ આસક્તિ કયહું મા રાખીશ; માયા મનથી છોડ;
નિશ્ચિત ધર્મ સહુ શોક તણને, પ્રીત પ્રભુજીયું જોડ;
દયા દિનરજનીરે, રટણ કર રામતણું. સાચું તેં ૪

પદ ૧૧૫મું

- સાંભળોને સઠ કોઈ એક શિખામણ સારી,
જેને પ્રસન્ન કરવા હોય ગિરિવરધારી. ૧
- દેવને દુર્લભ મોંઘો મનુષ્યાદેહ આળ્યો,
હરિ ભક્ત્યા નહિ તેને એળે ગુમાળ્યો. ૨
- સુલભ જો થાય માયા છોડી આસક્તિ,
રાત્ર દિવસ કરે કૃષ્ણની ભક્તિ. ૩
- એ ભક્તિ આવ્યાનું લક્ષણ આવું,
સાંભળો સહુ કોઈ તમને રીત બતાવું. ૪
- નવધા ભક્તિ સર્વેનું સાધન મણિ કહીયે,
પ્રેમલક્ષણ તે તો સર્વોપરિ લહીએ. ૫
- જો હરિ શુરુ વૈષ્ણવ પ્રસન્ન થાય,
એકની કૃપાએ પ્રેમ ભક્તિ પમાય. ૬
- હસ્ત વડે કરે શ્રીકૃષ્ણની સેવા,
ચરણ દોહાવે પ્રભુનાં દર્શન કરવા. ૭
- નેત્રથી નિરજે નંદકુંવરનું રૂપ,
કથા અમૃત રસથી પૂરે ઠણુંનાં કૂપ. ૮
- નાસા પ્રસાદી મુંઘે તુલસીનાં ઠામ,
રસના રસિક નંદકુંવરનું નામ. ૯
- ચિત્તથી ચિંતન કરે સુંદરશ્યામ,
કરે દેહથી હરિને દંડવત પ્રણામ. ૧૦
- આત્મનિવેદન એજ તત્ત્વ જો રાજે,
તન મન ધન જીવન વહાલા પરવારી નાજે. ૧૧

વૈષ્ણવ જનને બધું સંખારે જાણે,
 મયે કોઈ પ્રાણી ઉપર કરુણા બહુ આણે. ૧૨
 પર ઉપકાર મનમાં ગાજેરા લાવે,
 કદાપિ કોઈનું હૃદય જરા ન દુઝાવે. ૧૩
 પ્રભુની પ્રસાદી ખાન પાનમાં લાવે,
 માયા વિષે તે ઇંદ્રિયો ન ચલાવે ૧૪
 અતઃકરણ નિર્મળ વાણી સત્ય બોલે,
 પુરુષોત્તમ પક્ષે બીજે મન ના ડોલે. ૧૫
 દઠ વિશ્વામ વિશ્વભરનો ઉર આણે,
 જે જે નીપજે તે ભગવદ્ ઇચ્છા એમ જાણે ૧૬
 દીનતા રાખે ન કરે નિજના વખાણ
 પ્રેમ ભક્તિ આઠ્યાનુ એજ એધાણ ૧૭
 માન અપમાન હાનિ વૃદ્ધિસમ જાણે,
 સુખ દુઃખ દેખી મનમાં શોક ના આણે ૧૮
 એ રીતે શ્રીકૃષ્ણની ભક્તિ જે કરીયે,
 તે ભવસાગર એક પત્થકમાં તરીયે. ૧૯
 આ શિક્ષા સાર ઘોળ લાવે જે ગાયે,
 તેને દયાનો પ્રભુ પ્રસન્ન થાશે ૨૦

*

પદ ૧૧૬સું

તાદશી જન તેને જાણીએ, જેમાં એવા શુભ હોયરે,
 નેદાસ્તુતિ ના કરે કોઈની,
 સઘળે સમદષ્ટિ ભેયરે. તાદશીજન.
 ધર્મ કરતા માત્રમારે, ભૂલાવે પ્રપંચનું લાનરે.
 સ્મરણ કરાવે શ્રીકૃષ્ણનું, નસાડે અધ અજ્ઞાનરે
 તાદશી જન ૧

સકળ ચરાચરને વિષે રે, વસ્યા દેખે ભગવાનરે,
શુભ ઇચ્છે સર્વજગતનું, લેશ નહીં અભિમાનરે.

તાદશી જન૦ ૨

શુભ ગાતાં ગોવિંદનારે, પુલકિત તનુ થાય રે,
નેત્રે પ્રવાહ વહે પ્રેમના, હરખે હૃદય રૂંધાય રે.

તાદશી જન૦ ૩

પરદુઃખે ઠાઠે ઘણુંરે, કરે કોઈનો ના દ્રીહરે,
દીપ્તિચિત્ત સાચા સદા, ના પામે માયામાં મોહરે.

તાદશી જન૦ ૪

અકળાલીલા નંદલાલનીરે, તેમાં લગ્ન જેનું મનરે,
પ્રીત બહુ પર ઉપકારમાં, સદા પ્રસન્ન વદનરે.

તાદશી જન૦ ૫

નટવર ઝળકે નેત્રમાંરે, કાન્તિ કરૂણા મધ્યે હોયરે,
શાંત સ્વભાવ સંતોષ બહુ, દોષ કોઈના ન જોયરે.

તાદશી જન૦ ૬

વહાલા લાગે સહેજે સર્વનેરે, અતિ ઉદાર જેનું ચિત્તરે,
અનન્ય ભાવે ભજે કૃષ્ણને, જેને વહાણું નહિ વિત્તરે

તાદશી જન૦ ૭

હરિ શુર વૈષ્ણવને વિષેરે, જેને સદા અતિ વહાલરે,
દૃઢ વિશ્વાસ અતિ દીનતા, બોલે વચન રસાલ.

તાદશી જન૦ ૮

સેવા સ્મરણ સતસંગમાંરે, જેની આસક્તિ અતિરે,
કપટનો લેશ નહિ હૃદે, હરિ ચરણે સદા મતિરે.

તાદશી જન૦ ૯

વ્યવસનાસ્થા વિઠ્ઠલેશ શું રે, સદા મુખે કૃષ્ણ નામરે,
તે ભગવદ્દીય તણા દાસનો, સદા દાસ હયારામરે.

તાદશી જન ૧૦

*

૫૬ ૧૧૭મું

શ્રીગોવર્ધનધરણ્ય શ્રીવલ્લભ લાડીજાણ,
શરણ્ય બલે છું સહુ વાતે નિશ્ચિત જો,
બળીઆ બિરદ ભરોસે ભય સહુ ભાગિયા જો,
નિઃસાધન ચક્રપિ નથી લક્ષ્ય સંતજો.

શ્રી ૧

જાને વા અજાને આત્મ નિવેદીયો જો,
મજવલ્લભ તમને શ્રીવલ્લભદ્વારા જો,
મહાપ્રભુ વાક્ય તેને નહિ કશી વેદના જો,
ચાડાલી તદ્દપિ નિર્ભય નૃપદારા જો.

શ્રી ૨

કેટલો જીવ ઉચિત કૃતિ તેની કેટલી જો,
તે શું રીઝવશે ? નિજ નંદ કિશોર જો,
બલિષ્ઠ દોષ ઘણા પણ્ય જોતા જીવના જો,
આપ ક્ષમા આગળ તેનું શું જોર જો ?

શ્રી ૩

નિજ ઉદ્ધમ બલ તમને કોઈ ન પામ્યું જો
પામ્યા શરણ્ય સંબંધ સંગ પ્રતાપ જો,
તે શ્રીવલ્લભસુત શુર પ્રબલ સંબંધ છે જો,
જીવ મંદમતિ માટે મિથ્યા તાપ જો.

શ્રી ૪

નિષ્કલંક જે આત્મસાત્ આપે કર્યો જો,
કૃપા પૂર્ણ કરી નહિ નિયામક કોય જો,
સત્સંકલ્પ સત્સગિરા શ્રીનાથજી જો,
નિજનો ઠહી કર ગ્રહ્યો હયો શિદ રાય જો.

શ્રી ૫

નૃર સારંગ

૧૫૬ ૧૧૮ અં

મજ વહાણું રે વૈકુંઠ નહિ આવું, મને ન ગમે ચતુર્ભુજ ધારું
 ત્યાહા શ્રી નંદકુવર ક્યાંહાંથી લાવું. મજ વહાણું રે ૦
 જોઈએ લલિત ત્રિભંગી મહારે ગિરિધારી,
 સંગે જોઈએ શ્રી રામે ખ્યારી,
 તે વિના નવ આખ્ય ઠરે માહારી. મજ વહાણું રે ૦ ૨
 ત્યા શ્રી જમુના ગિરિવર છે નહિ.
 મને આસક્તિ છે ઘણી એ બેની,
 તે વિના મહારે પ્રાણ પ્રસન્ન રહે નહિ. મજ વહાણું રે ૦ ૩
 ત્યાંહાં શ્રીવૃંદાવન રાસ નથી,
 મજવનિતા સંગ વિલાસ નથી,
 વિષ્ણુ વેણુ વાયાનો અભ્યાસ નથી. મજ વહાણું રે ૦ ૪
 જ્યાંહાં વૃક્ષેવૃક્ષે વેણુના ધારી,
 પત્રે પત્રે છે હરિ ભુજ ચારિ, મજ વહાણું રે ૦ ૫
 એક મજરજ ચો મુક્તિ વારી,
 જ્યાંહાં વસવાને શિવ સખી રૂપ થયા,
 હંજુ અજ મજ રજ ને તરસના રહ્યા, મજ વહાણું રે ૦ ૬
 ઉદવ સરખા તે શુભલતા થયા.
 મુખ સ્વર્ગનું કૃષ્ણ વિના કડવું, મને ન ગમે પ્રદ્ધસત્તન અડવું,
 ધિક મુખ જેને પામી પાછું પડવું મજ વહાણું રે ૦ ૭
 શું કડું કીછ હું સાયુજ્ય પામી,
 એકતામા તમે ના રહો સ્વામી,
 મહારે દાસપણામા રહે શી ખામી. મજ વહાણું રે ૦ ૮

મજબૂત વૈકુંઠ સુખ ભોઈ વળ્યાં,
 ના ગમ્યુ ત્યારે પ્રણાનદમાં લળ્યાં,
 ઘેર સ્વરૂપાનંદ સુખ અતિશે ગળ્યા. મજ વહાલું રે ૯
 સુરખળે ગોકુળવાસી થાશું,
 શ્રીવલ્લભ શરણે નિત્ય જાશું,
 દયા પ્રીતમ સેવી રસ જસ ગાશું. મજ વહાલું રે ૧૦

★
 .૫૬ ૧૧૬ સુ—ગરબો

હારે વૃંદાવનમાં થઈ યનકકાર યે યે
 રાધા કૃષ્ણ રમે રાસ ગોપી લહિ લહિ લહીરે
 બીજી નહિ નહિ નહી રે. વૃંદાવનમાં ૦
 હારે નૂપુર ચરણ કનકવર્ન આગર ભેડો,
 હારે ઘુઘરીઆળો ઓપે અકેકો તોડો,
 હારે મોર મુકુટ મણિ વાંકડો અંગોડો,
 હારે કુંડળ કાન કુંડલ કાન જુકુટિ બાન તિલક તાન,
 નેન બાન કંપમાન, ફફ ફેફ ફેફ ફેફ ફેફ રે. ૫૦
 હારે વાગે તાલ તે કરતાલ મૃદંગ તાલી.
 હારે કોઈ તાંબુરો ને કોઈ મૃદંગવાલી,
 હારે સોળ સહસ્ર ગોપિકા છે એક બાલી;
 હારે સૂર સળકે સૂર સળકે, ઘુઘરી ધમકે નાચે ધનક,
 યનક બલ બલ બલ ગોપી લઈ લઈ લઈ લઈ રે. ૫૦
 કે કર કટિએ દીધો છે વંકવાળી,
 મદન ગાન મુખ્ય ગાય છે વનમાળી,
 કે બોલે બેન બોલેબેન, અમૃત ચેન; સુધાસેન, મોહનનેન
 પ્રકટ ચેન, થકે નહિ હૃદય દઈ દઈ દઈ રે. ૫૦

હારે મુકુટ માહે રૂપ દીકું છે રાધાએ,
 હારે મનમાં માનની વિભાસણ થાયે;
 હારે હુંથી છાની રાખી છે મુકુટ માંહે,
 હારે તે બહુ વહાલી હઠ ઝાલી, બેડી બાલી ઉઠી ચાલી,
 ધુધરવાળી ભટ ભાળી; દયા પ્રભુ જે જે જે જે રે. ૫૦

*

પદ ૧૨૦મું-(ધોળ)

અલબેલાણ પ્રાણ આધાર રે તમ પર વારીરે,
 તમારે નયને શ્રીનંદકુમારે મોહી મજનારી રે. ૧
 તમ સંગે રંગીલા લાલરે, લાગ્યો છે નેડારે;
 નહીં મેલુ શ્રીનટવર નંદરે, કાન તારો છેડારે. ૨
 છોગાવાળા મનોહર છેડરે, નંદજીના લાલારે;
 શુભવંતા આવોને મારા ઘેરે મજપતિ વહાલારે. ૩
 છળી જોઈને અલૌકિક સ્થામરે, મોહું મન માંડરે;
 દયાપ્રીતમના તન મન ધનાર તમ પર વાંડરે. ૪

*

પદ ૧૨૧મું-ધોળ

આ જ ગઈતી કાલિદીને તીરે, ભરવાને પાણીરે;
 તીરે ઉભા શ્રીહજીવરવીર રે, સારગપાણીરે ૧
 શોભે ફૂલડાનો તોરો શીષરે કસુંબલ ફેંટારે,
 ઉભો ડાલરીયો દીલદાર રે રંગીલો આઢયો રેંટારે ૨
 કયાં તિલક કેસરનાં લાલરે ફૂલડાની માલારે;
 વાલો આવે છે હંસગતિ ચાલરે, લાગે છે રૂપાલારે. ૩
 શોભે સવેં ગોવાલીયાની સાથરે-ઉભા અલબેલારે;
 જેણે જોયો દયાનો નાથરે રસરૂપ રેલોરે. ૪

ભક્તિ દઢાવનો ગરબો

૫૬ ૧૨૨મું—ગરબો

માંભળો સજ્જન કહું એક વાતડીરે, પૂજણ ધરીને પ્રીતે પ્રીત,
 ભક્તિ કલ્પવૃક્ષ વાવ્યાની વિધિ કહુંરે, પ્રેમરમ પીધાની રીત. ૧
 પરમ પદારથ ભક્તિ હરિ તણીરે, જાણીને નીજ મન;
 ચિતા ચિત્તમાં નિશ દિન રાખીએરે, ક્યારે ભણશું મોહન. ૨
 અતર આતુરતારૂપી અગ્નિએરે, કરિયે તપાવી શુદ્ધ;
 શ્રીહરિવલ્લભને ગુરૂ કીજીએરે, તારણ તરણ વિબુદ્ધ. ૩
 તન મન શુચિ થઈ ઉપદેશ લીજીએરે, બીજ ભક્તિનનું તેહ;
 હરિને સર્વ સમર્પણ કીજીએરે, ચિત્ત વિત્ત આત્મા દેહ. ૪
 બીજ સજ્જન તે જોગે ખરૂરે પછી કરવું બીજ જતન;
 ઘાડી વાડ વિવેકની કીજીએરે, રાખીએ ન્યમ કાંઈ રતન. ૫
 સત્સંગ રૂપી લહેરે મિચીએરે, ત્યમ ત્યમ વૃદ્ધિરે થાય;
 શ્રદ્ધારૂપી જોડી ક્યારી ખોદીએરે, ન્યમ જલ વહી નવ જાય. ૬
 ભક્તિ કલ્પવૃક્ષ કેરા છોડનેરે; ધરીએ નહિ શણુ એક;
 જોખમ આવે સૂનો મૂક્યા થકીરે; લઘુ વયે શત્રુ અનેક. ૭
 વાયુ વિષયની ઝપટ થકીરે અતિ મૃદુ તે મરડાય,
 દંડતા ધીરજ રૂપી ધરો ટેકીએરે, જેથી દંડપણું થાય ૮
 કપટ કલેશાદિક કથરો ના રાખીએરે, થાણુ રાખીએ ઠીક;
 અનન્યાશય વણુ છોડ કરો વેગજોરે, કરમાયોની રહે બીક ૯
 કઠોરતા રૂપી કાકરા કાઢવારે, જેથી ગુરૂકૃપા ખાજે મૂળ;
 કોઈ શીખનો તાપ બચાવીએરે, આવે નહિ અનુકૂળ ૧૦
 મોહ મૂયક મૂળમાથી કાતરેરે, ભુલ્યું તેહનું બીજ;
 કરીને ઉપાય ઉપદેશ ટાળીએરે, ધાતાં ના કરીએ લીલ. ૧૧
 ઇર્ષ્યા ઉઘેઘને અજગી કીજીએરે, શ્રીએ તેનો ઉપાય;
 મીઠું મહાપ્રસાદ પૂરો મૂળમારે તેથી સમૂત્તી જાય ૧૨

સંતોષ રૂપી રખવાળ રાખીએરે, આશા અન્ન કરે દૂર;
 પરદ્રોહ રૂપી નકુલ નિવારીએરે, તેનો લય ભરપૂર. ૧૩
 નિદા નાગેણુને ચાટે સુકશેરે, તેને તો તરત જ ટાળ,
 આળસ સુકર અધર્મ જ્યાંબુકનેરે, સમજેણુ લકુટીએ વાળ ૧૪
 દુષ્ટસંગ ખરને ના દઈએ ફરકવારે, દઈએ વૈરાગ્ય લઠમાર,
 મલીનતા રૂપી ઝડ ઝાડી નાખીએરે, રક્ષણ રૂપ આચાર. ૧૫
 ઇદ્રિલોહુપતા મહિપી મહાબલીરે,
 અહંકારે ઊંટ અતિ મસ્ત,
 દાવ તેનો નવ લાગવા દીછએરે, ઉછયનિ કરે અસ્ત ૧૬
 ઊંટનુ મુખ પણ પહોંચે નહીરે, એટલો ઊંચો જ્યારે થાય;
 વિશ્વાસ દંઢ પામ્યુ જ્યારે પુષ્ટતારે,
 ત્યારે કોઈએ ના ખવાય. ૧૭
 ફૂલી ફાલી તરુવર નિર્ભય થયારે, ત્યારે આગ્યુ થણુ રૂપ,
 નવધા રૂપી નવ શાખા થઈરે, નામ પૃથક છે અનૂપ ૧૮
 શ્રવણુ ને કીર્તન મૈષ્ટ્ર શ્રીહરિરે, સેવા અર્ચન પ્રણામ;
 હાસ્ય સર્જયતા આત્મનિવેદનરે એ નવ શાખા નામ ૧૯
 ગુરૂ વેળણુવ સેવા લઘુ ડાળીએરે, દયા ક્ષમા સત્ય પત્ર,
 ત્રિવિધ તાપ ના વ્યાપે છાયા તળેરે, શરણાગત શિશ્ય ૨૦
 ભક્તિ વિરોધી વાદી ગજ બાધીએરે, સ્થુલ વડે પછી લક્ષ;
 જોર તેનુ સઘણુ જૂઠું પડેરે, ડોલે નહિ પણ વૃક્ષ. ૨૧
 ચિંતા ચાપ પશુ ભીંતિ ટળીરે, રહ્યો એક લોભ લગૂર,
 જ્ઞાનરૂપી ગોળાના મારથી, કરીએ દુષ્ટિ દૂર ૨૨
 ભાવ રૂપ સલાળ સજા કરેરે, થાય હરિકૃપા ફળ સત્ય,
 દીનતા રૂપી ફૂલે ડાળે ડલમારે, મોર મનોહર અત્ય ૨૩
 પુષ્પ ભૂમે પ્રેમ રૂપી ફલ આવીચારે, શનૈ શનૈ મોટાં થાય;
 રોમાંચ જલદગ ગદગદતા રૂપીણીરે,
 શોભા કહી નવ જાય ૨૪

થોડા દિવસમા ફલ પામ્યા પ્રોઠતારે, થયા અતિ પુષ્ટ રસાલ,
અઝણતા આવી આસક્તિ રૂપીણીરે,

મિષ્ટતા વ્યસન વિશાલ ૧૫
તે તરવર રતિફલનો લોગીયોરે, પરમાનંદ શુક રૂપ,
ભક્તિ કટપતરૂ અતિ જેને રે રુનેહફલ તેમા અનૂપ ૨૬
પુરૂષોત્તમ પોપટ તેને ત્યજી, કાણુ અળગા નવ જાય,
લીલા સકલ સખી મજા ફોડીલારે, તે પણુ અળગા ના થાય ૨૭
પરમ મનોહર પક્ષી સૌ મળીરે, વિધવિધ કરે વિલાસ,
સુદર શબ્દ ગાનરૂપી કરેરે, સુણીએ સદા રહી પાસ ૨૮
એવો પ્રેમ ફલ-રસ સદા પીછએરે, લોભાય તેમા મન,
નિશ દિન અનુભવ કળતા તે તણેરે, તેણુ ઘર્ષ જાય તન ૨૯
સુર તરુને દણાતે વર્ણવીએરે, રાખી હૃદયા પ્રીત,
પ્રાકટ્ય પ્રેમભક્તિ ઠેરે કહ્યુરે, કહી રક્ષણની રીત ૩૦
ભક્તિ મહારાણી નિજ કામની, માટે વશ મજાભૂપ,
સર્વ થકી પ્રિયે પુરૂષોત્તમનેરે, શુ કહું તેણુ અવરૂપ ૩૧
નખ ગિળ સુદર શોભાવ્યા છેરે, શ્રીમહારાણી ભક્તિ,
તેના આભૂષણ એ ત્રણ છે, પ્રેમ વ્યસન આસક્તિ ૩૨
એક નથ એક શિરોફૂલ એક ઝૂલ છેરે,
કળ્યા ત્રિવિધ એ ૩૫,
સર્વ ભૂષણ શોભા આપે ખરારે, એ ત્રણ અધિ સ્વરૂપ,
મહા દુર્લભ એ ભક્તિ જાણીએરે આપે ના નંદકુમાર,
ઘણા તુઠે રે પ્રહ્લાપદ લાળવેરે, મુક્તિ પણુ આપે ચાર ૩૪
તેને વિષે ચિત્ત ચળ્યુ નહિએ તેને ભક્તિનુ દાન,
તેને આધિન મહા શ્રીહરિરે, તેને માને આપ અમાન ૩૫
ગાયો ગરબો દહાવનોરે, પદ પૂરણ છત્રીમ,
તે પ્રેમભક્તિ મુને આપીએરે, માગે દયો જુગારીશ, ૩૬

પદ ૧૨૩મું-ધોળ

મારા જન્મ સગાથી જદુરાયરે ગિગ્વિરધારીરે;
 હારી મૂર્તિ વખી છે ઉરમાયરે, ન મેલુ ઘડી ન્યારીરે ૧
 તમ સગે રગીલા લાલરે, બાધી છે વેલીરે;
 હવે હેતે જાત્યો છે મારા હાથરે-મા દેશો મેલીરે
 મારા પ્રીતમ જીવન પ્રાણુરે, જીવું છું જોઇને રે;
 તમ સગે કરી છે ઓળખાણુરે, લોકલાજ જોઇનેરે. ૩
 રસીયાજી મારે ઘેર રાતરે, આવીને રહેજોરે;
 દયાપ્રીતમના દીલડાની વાતરે, એકાંતે આવી ઠહેજોરે ૪

*

પદ ૧૨૪મું-ધોળ

હારી નવલ છળી નદલાલરે, પ્રીતમ પ્યારારે,
 હું તો નિરખીને થઈ છું નિહાલરે, જીવન માગરે. ૧
 વહાલા લાગી છે તમશુ લગનરે, ને તો ક્યહા કહીયેરે;
 હું નિષ્ટ નિર્લજ અમણુરે, અળલા ઠેવેયેરે ૨
 વાજા શોભે સોનેરી પાગરે, કાનમા છે મોતીરે.
 ગદીયાળા રસીયા નાથરે, હું તો નિત્ય નિત્ય જોતીરે ૩
 મારા હૈયાના નાથ હું મેશરે, ફર્યાન દેજોરે,
 દયાપ્રીમતના સ્નેહની ગતેરે, મુખડા દેજોરે ૪

*

પદ ૧૨૫મું-ધોળ

આદવીયારે આલીશ મા અતિ ઉનાવજો,
 વહાણું વાયાની કરજે ઘડી જો ચાર જો;
 ઘણે ફડાડે ગિગ્ધાગી ઘેર આવીઆ,
 રથ ચલાવતા કરજે આઝી વાર જો ૧

ગાઝારે દિવસની દાઝો લાગશે,
 ઘણે દિવસે મુને મળ્યા જસોદાના કાન જો;
 આજરે આનંદ મારે અતિ ઘણો,
 ઘણું કહી મેં રાખ્યા દર્ધને માન જો ૨
 પ્રજ્ઞાદિકને શોધ્યા તે તો નવ મળે,
 તે પ્રભુ મારે મંદિર લીલા લહેર જો;
 એચિતા ક્યાંથી રે આજે આવીઆ ?
 પધાર્યા છે પ્રભુજી મારે ઘેર જો. ૩
 ઘણાં રે દિવસથી વાયદા વાય છે,
 ઘરમાં મારે સાસુડીનાં સાલ જો;
 હીયર જેઠ કેરી રે લજ્જા આણતી,
 પરણ્યો મારા વિખડાં કેડેં ઝાડજો. ૪
 ન્હાની રે નણ્ડીરે મહેણાં મારતી.
 જેઠાણી પણ ખોટાં ચડાવે આજ જો;
 સાસુડી પણ નિત્યે મુજને સંહારતી,
 પરણ્યો આવે ઘરમાં દેતા ગાજ જો. ૫
 એવાં રે દુઃખડાં મારે અતિ ઘણાં,
 પણ માન્યુ મારે મોહન સાથે મન જો;
 આજે રે એકાંતે મુજને પ્રભુ મળ્યા,
 હરિને દેખીને શીતલ થયુ મારું તન જો. ૬
 આજની રજની રે મારે આંગણે,
 પહોંચાડી મારાં મનડાં કેરી હામ જો;
 માટે ચાંદલીઆ રજે તું તો જતો,
 હેત કરીને ગાય છે દયારામ જો. ૭

પદ ૧૨૬ સું (રાગ લલિત)

હરિભજનથકી, હરિ મળે તે સાચું સદુ શ્રુતિ ગાયેરે;
 પણ સ્વતંત્ર છે, દિવસ પ્રયાસ પ્રમાણ ન કોઈકી થાયે ટેક
 જ્યમ પાક્યો દાવ પાસે ન પડે, પડે સહજ શ્રમે કદી અતિશે અડે,
 નાળી દીધે કાયર થઈ કયમે ન જડે. હરિ ભજન ૧
 દૂપ ખોદતાં નિકળે પાણી, કેલું કેટલે કર કેા શકે જાણી,
 જ્યમ જ્યમ જગદીશ ગતિ જો ન્યાણી. હરિ ભજન ૨
 વિધિ પ્રશ્નિ સુતપા શ્રમ ભાજો જોઈ ધ્રુવજી નરમંઈ મહેતો ન્યાજો,
 જોઈ તારતમ્ય સશે ટાજો. હરિ ભજન ૩
 ખટવાંગ અજમેલ શુભકા જુઓ, પારધિ પૂતના જોઈ સદેહ જુઓ,
 ભય પ્રાચીનબર્હિય નૃગ પામ્યો કુઓ. હરિ ભજન ૪
 સુચુકુંદ ભરતને વિલંબ કરી, ગજગીધાદિક તાર્યા તુર્ત હરિ,
 જમી ગોવિંદને તે વાત ખરી. હરિ ભજન ૫
 પાડવ કુળજ મધુપુરી માળી, તેને સહેજમાં રીઝયા વનમાળી,
 ખીજાં સાધનનિધિ રહ્યાં ભાળી. હરિ ભજન ૬
 સેહેજે દુર્લભજ્ઞાન કદરજને ગળ્યુ, ગોપી સહજ પ્રેમ મન હરિમાં ગળ્યુ
 અવરને એવું કળ શ્રમે ન કળ્યુ. હરિ ભજન ૭
 કેઈ સાધન બલે ન કૂટ્યા કરશે, નિઃસાધન હરમડી માં ગશે,
 દયા દીનતાએ હરિમન હરશે. હરિ ભજન ૮

*

૧ પદ ૧૨૭ સું (રાગ રામથી)

કૃષ્ણ કહેતાં શું જોસે નાણુ, મૂરખ તને કૃષ્ણ કહેતાં જોસે નાણું ટેક
 મિથ્યા લવરી કરે મનગમતી, નહિ તેનું કામ ને ઠકાણું. ૧
 દામનું કામ નહીં નહીં પરિશ્રમ, ગાતા ગોવિંદશુભ ગાણું ૨

કિંચિત્ શ્રમ ને લાભ ઘણેરો, નહિ કોઈ એક સમાણ ૩
 ખાતો ન હોય તો નળજો કહુ તને, જોઈએ જશેરતું ભાણ ૪
 હરિ ભજતા તુંને આજસ આવે ભવ ભટકણ નિશ વાહાણ ૫
 તુંને પશુમા ત્યારે અતર ચાનો, તુ પણ પશુ પુરૂ વાણ ૬
 કે દહાડો તુંને કોડ ન થયો જે હુ કૃષ્ણ કીર્તન મુખ આણું ૭
 પ્રભુ મમરણ વિના ભવ ન તરાયે, તે હુ નિશ્ચે કરીનેરે જાણું ૮
 દયો કહે હરિ ભજ મન મહારા, ફરી નહિ મળે આ ગાણું ૯

*

પદ ૧૨૮મું—રાગ રામગ્રી

કૃષ્ણ કરુણા કરી રૂપ નટવર ધરી, કોટિ કંપધી અત્ય માર
 આપે દર્શન તો થાજી પરસન હું, ટમટમે નિરખવા મનમહાર
 ભજન સમરણતાણું વીચું મહારે નહીં, જેથી હુ તાહરી કાતિદેખુ,
 ઇદ્રાદિક દેવને સ્વપ્ને આવો નહીં તે આગળ મહાર કોણ લેખુ
 ભક્તિથી હીન હુ હીન દામોદરા, અન્ય એકે નથી મહારે દાયો,
 મનતણા કોડ તે મન વિપે રહી જશે,

નહિ મુણો નાયજી મહારી રાવો

કર્મ જોશો મહારા તો કશું નહિ જાને હીન લહેયો તો કાઈ એક હજશે,
 ભેટોની ભૂધરા રક બાણી મારુ, કાર્ય સરશે તહારુ ગર્વ પજશે
 ડોળિક ભક્ત ભક્તિથી આવી મળ્યા, શરણુ શ્રીકૃષ્ણ શુણુ ગાતેગાતે
 તેમા એક અધિક મુને પતિત લઈ પાળજો,

એમ બાણો દયો ધર્મ ખાતે

*

પદ ૨૯૭—રાગ સોરઠ

ગારે ગારે ગિરિરાજધરન ગારે,
ગોપિકેશ રાધિકેશ, પ્રાનખ્યારે ખ્યારે; ગારે. ટેક.

ત્રિશુન અજ્ઞ કાલ અક્ષર પરસ્વામીરે;
ઇશાઇશ આત્મારામ અંતરજામીરે;
જગત ઉદ્ધલવ સ્થિતિ લયકર બહુનામીરે;
વિભુ, પ્રધાન પુરુષેશ્વર, અદ્યુત, સચ્ચિદાનંદ, સકલરૂપ,
અકલ સકલ ન્યારે ન્યારે. ગારે ૧

વાણી મન અગમ્ય અનિર્દેશરૂપારે;
અકલગતિ સ્વયં પ્રકાશ શ્રી અનૂપારે;
છબી લલિત ત્રિભંગી નટવર મજભૂપારે;
નંદાત્મજ, યશોદોત્સંગલાલિત, મજભૂપણ્ય મજવલ્લભ,
મજસ્તના દગતારે તારે. ગારે. ૨

પૂર્ણ પરમાનંદરૂપ રાશિરે;
આદિ વૃંદાવન રાસરસવિલાસીરે;
દયાપ્રીતમ ખ્યારે નિકુંજવાસીરે;
પૂર્ણાનંદ, પુરુષોત્તમ, અદ્ભુત આનંદકંઠ;
મન્મથ મનહરન બંસીવારે વારે. ગારે. ૩

*

પદ ૩૯૭

હરિદાસા હરિદાસા, બનજા હરિદાસા હરિદાસા. ટેક.
મુધાસિધુકે સમીપ બસકે મૂઢ રહત કયોં ખ્યાસા.
દીન હોત દયોં દુઃખ પાવતહે, બસત પરસકે પાસા. બન૦ ૧

કામધેનુ સુરદ્રુમ ચિતામનિ, ઈશ્વર અખિલ નિવાસા,
 વિનકું છોડ ઓરકુ ધ્યાવે, સો તો વૃથા પ્રયામા બન૦ ૨
 મનસાદેહ દુર્લભ છિનભ ગુર, જ્યો જળણીય બતાસા,
 અચલ સત્ય એક સેવા હરિકી, સળકુછ તુરત તમાસા બન૦ ૩
 સગ્નાગત વતસલ શ્રી બિહુલ, કયું મન રહન ઉઠાસા,
 દયારામ સતગુરુ બતાયા, હે મનમુખા ખામા. બન૦ ૪

*

પદ ૪થું—ગત લાવણીની ચાલતી

સળ મીનદારા, શ્રીકૃષ્ણ હમારા ખ્યારા, ગોપાલ હમારા ખ્યારા
 અગનિત અડકે કરનેવારા, પાલન પોખન ફિર નિગ્તારા;
 સળમે ઓર સળનતે ન્યારા, કોઈ ન પાવત જીનકો પાગ
 મોર મુગત પીતાળઝ ધારા મદન મનોહર મોરલી બાગ,
 નળગિળ નટવર રુપ અપારા, ત્રિલોક મુદર ભવ મિતગારા;
 પ્રપન્ન પારિજાત દુખહાગ, અધમ ઉદ્ધારન દીન ઉદ્ધારા,
 અન્યજકતકે તારનખારા, સળ મુખદાયક અતિ ઉદાગ
 લલિત ત્રિભંગી નદકુમારા, ગધાજી હે જીનકી દારા.
 નિત પ્રિયાળન કુળ બિહારા બીન દયારામ ઉરહારા

*

પદ ૫મું—રાગ કાનડો

યહ માગો શ્રીવલ્લભલાલ, અપને ચગ્લકમલ મન મેરો;
 લુભ રહે જ્યો મધુવ્રત બાવ ચહ૦ ટેક
 નદનદન વૃષભાનન દિની, સેવું સતત સળ સુખજલ,
 સતસ ગત ગુન ગાન અહર્નિગ, રુચે નહિ કલુ અનુચિત ખ્યાલ ૧

પદ ૨૯૭—રાગ સૌરઃ

ગારે ગારે ગિરિરાજધરન ગારે,
ગોપિકેશ રાધિકેશ, પ્રાનખ્યારે ખ્યારે; ગારે. ટેક.

ત્રિગુન અજ્ઞ કાલ અક્ષર પરસ્વામીરે;
ઇશાઇશ આત્મારામ અંતરજામીરે;
જગત ઉદભવ સ્થિતિ લયકર ગર્હનામીરે;
વિભુ, પ્રધાન પુરુષેશ્વર, અચ્યુત, સચ્ચિદાનંદ, સકલરૂપ,
અકલ સકલ ન્યારે ન્યારે. ગારે ૧

વાણી મન અગમ્ય અનિર્દેશરૂપારે;
અકલગતિ સ્વયં પ્રકાશ શ્રી અનૂપારે;
છબી લલિત ત્રિભંગી નટવર મજલૂપારે;
નંદાત્મજ, યશોદોત્સંગલાલિત, મજલૂપલુ મજલૂમ,
મજલૂના દગતારે તારે. ગારે. ૨

પૂર્ણ પરમાનંદરૂપ રાશિરે;
આદિ વૃંદાવન રાસરસવિલાસીરે;
દયાપ્રીતમ ખ્યારે નિકુંજવાસીરે;
પૂર્ણાનંદ, પુરુષોત્તમ, અફલુત આનંદકંદ;
મન્મથ મનહરન બંસીવારે વારે. ગારે. ૩

*

પદ ૩૦૭

હરિદાસા હરિદાસા, બનજા હરિદાસા હરિદાસા. ટેક.
મુધાસિંધુકે સમીપ બસકે મૂઠ રહત કયોં ખ્યાસા.
દીન હોત કયોં દુઃખ પાવતહે, બસત પરસકે પાસા. બન૦ ૧

કામધેનુ સુરદ્રુમ ચિતામનિ, ઈશ્વર અખિલ નિવાસા;
 વિનકું છોડ ઓરકુ ધ્યાવે, સો તો વૃથા પ્રયામા બન૦ ૨
 મનસાદેહ હુલ્લેષ છિનલ ગુર, જ્યો જળજીવ્ય જતાસા;
 અચલ સત્ય એક સેવા હરિકી, સળકુછ તુરત તમાસા બન૦ ૩
 સરનાગત વસલ શ્રી જિહ્વલ, કયું મન રહન ઉઠાસા;
 દયારામ સતગુરુ જતાયા, હે મનસુખા ખામા. બન૦ ૪

*

પદ ૪થું—ગત લાવણીની ચાલતી

સળ મીરહારા, શ્રીકૃષ્ણ હમારા ખ્યારા, ગોપાલ હમારા ખ્યારા.
 અગનિત અંડકે કરનેવારા, પાલન પોખન ફિર નિન્તાગ;
 સખમે ઓર સખનતેં ન્યારા, કોઈ ન પાવત છનકો પારા
 મોર મુગન પીતાબર ધારા, મદન મનોહર મોરલી ખારા;
 નખગિળ નટવર રુપ અપારા, ત્રિલોક મુદ્દ ભવ મિનગાગ;
 પ્રપન્ન પારિજાત દુઃખહારા, અધમ ઉદ્ધારન દીન ઉદ્ધારા,
 અન્યભક્તકે તારનખારા. સળ સુખદાયક અતિ ઉદારા.
 લલિત ત્રિભંગી નદકુમારા, રાધાજી હે છનકી દારા.
 નિત પ્રિદાખન કરન ખિહારા જાન દયારામ ઉરહારા

*

પદ ૫મું—રાગ કાનડો

યહ માગો શ્રીવલ્લભલાલ, અપને અગ્ન્યુકમલ મન મેરો,
 હુમ રહે જ્યો મધુવત જાલ. યહ૦ ટેક
 નદનકન વૃષભાનનંદિની, સેવું સતત સળ સુખજાલ;
 મતસ ગત મુન માન અહર્નિશ, રુચે નહિ કહુ અનુચિત ખ્યાલ ૧

શ્રીવલ્લભ સળ વલ્લભ ચક્ર મોહે, અતિવલ્લભ રહો જ્યોં મનિ ખ્યાલ;
 શ્રીમુગોધિની શ્રવણ વાસ મજ, નિત્ય જમુનાજલપાન રસાલ. ૨
 દદ આશ્રય શ્રીમહાપ્રભુપદકો, બિના મોલ ચેરો સળ કાલ;
 દાસી દોસ્તી કુંજગેહેલમેં, દંપતી પ્રસન્ન દેખી હોઉ નિકાલ. ૩
 યુગલ ઉચ્છિદ્ર આહાર નિત્ય પાઉ, ચલું અનુવ્રતિ પ્રિયા ગોપાલ;
 દાસ દયાકોં યહ દુઃખ દીજે, સહજ દૃષ્ટા મેંટી સળ સાલ. ૪

*

૧૫૬ દુઃ-રાગ ભરવી

હમ સાકાર ઉપાસી વે, સળ ગોકુલકે બાસી વે. ટેક.
 ઉઘો તુમ અદૈત પ્રહ્લ કહો, નિરાકાર ગુન હીને;
 પ્રેમી જનકો પથ નહી, હમ શુષ્ક જાની તુમ ચિન્હે. હમ ૧
 ઝીલવો અરસપરસ ભલ કહીએ હિલમિલ જાની બિચારા;
 મુદે ને'ન મૃતક જરાજર, બિદાસ ધ્યાન તુમારા. હમ ૨
 લલિત ત્રિભંગી છેલ ફાંકડે, નટવર નાથ હમારે;
 નિશુ'ન પ્રહ્લ સો ધામરે ઉનકા, મમુઝન સમગ્રન વારે. હમ ૩
 પ્રહ્લરૂપકોં છવ કહત જ્યોં, છવ પ્રહ્લ હહરાવેં;
 ઝૈસો જાન જસત બઠે હીય, કળુ કહ્યાણુ નહિ પાવે હમ ૪
 જગકર્તા કે રૂપ નહિ તો, જગહુ કાહાંતે આયા;
 કારન લૈમા કારજ હોવે, ન્યાયશાસ્ત્રમેં ગાયા. હમ ૫
 નિરાકર કેહે દૂર નિવાગી, નિકટી અવયવ દેખે;
 તેજોગય રવિ જકત કહત પરિ, અરૂન રૂપ કયોં પેખે. હમ ૬

રૂપ ણિના કર્તૃત્વ ણને નહિ, દિવ્ય રૂપ શ્રુતિ ગાયા;
 કર મુખ ણિન કયોં જાંચી જન્મક, પાઉં ન કયો વન ધાયા હમ ૭
 તુમજો જુદે નહી પ્રહારો, કેા પ્રહાનંદ ભોગી;
 ભોગ્ય ભોગતા નહિ તુમરે મન, તણ ભોગી કયા રોગી. હમ ૮
 ઐશ્વર્યાદિ ખટ શુન સંયુત, નિર્ગુન કેસે કહીએ;
 આત્મ ત્રિગુન પર શુદ્ધ સત્વ હરિ,

નિરખત સખ મુખ લહીયે' હમ ૯

ભક્તનેત્રભૂષણમાણિ, રાધાવર શ્રીકૃજળિહારી;
 દાસ દયાકે માન છવન ધન, શ્રી ગોવર્ધનધારી હમ ૧૦

*
 પદ ૭મું—રાગ ભેરવી

તેરો કીયો કછુ જનત નહી, તે વૃથા કરત ચિન કાહેકુ ચિતા;
 તે તો હુ લયો દરત નહીં, ણિન રૂચિ ભગવંતા તેરો ૧
 નિજબલ પાર ન પાય જહાં જળ ત્યો,

હરિ કે બલ બિન સખ જંતા;

ચિંતા અખિલ દોષકી માતા,

તાતે હિય ન જમન દે સંતા. તેરો ૨

જિયકું કરેનો પરત નહી કછુ,

પ્રથમ હીતિ રચી રાખ્યો જાનં તંરો ૩

ગજ ભટ્ટર ભાંચી મુઠિ ઓવા લાંબ કરીહ અતા,

કેવલ હો કરતા માનત હેં, તિનકી અજાણતા
 દયા પ્રિતમ જિય પ્રેરિ કાવ્ય સમશુત મતિવતા તેરો ૪

પદ ૮મું- રાગ ભેરવી

હરન્મ કૃપણ કહે શ્રીકૃપણ કહે તે જળાં મેરી,
 ચેલી મતલબ કે ખાતર કરતા હું ખુશામત તેરી.
 દહીં ઔર દૂધ ચક્કર દેના હું હરવખત તુમે,
 તોળી હરદોજ હરિનામ ન મુનાતી મુમે
 કરે શુનગાન ગોવિદકા તો મુખ પરી વે બક્ષા,
 નહીં તો મેં એય નીકાલંગા, ક્યા મુખ ચામ બક્ષા.
 ખોઈ જીંદગાની આરી, સોઈ શુનાહ માફ તેરા,
 દયાપ્રીતમ નામ મત બૂલે આખર વખત મેરા.

*

આશ્રયનું પદ

પદ ૯ મું- જોગી આશાવરી

અળ હોં મરન પયોં મેરો કર ધારો હો શ્રીજી;
 તળ મેં જાય તયોં નિજ બલસોં તારો હો શ્રીજી. - ટેકો
 સાધન ધર્મ મકલ મેં દેખ્યો બહુત કડિન ફલ ફીકોજી;
 શ્રમ છોટો ફલ મોટો જિનમેં મરન તિહારો નીકોજી. તળ. ૧
 અળલ જીવ એક અનેક રિપુ કયો શુદ્ધ માધન બની આજોજી
 ચિત કલેશ બની જન્વા તઠવા સો કા તુમકુ રીઝાવેજી તળ. ૨
 કળુ કોહ બહુત કિયો શ્રમ સાધન સુદગ કળુ કોહ હોઈજી;
 લોલ જિભાંગી મોહન મિલાવે સો સાધન નહિ કોઈજી. તળ ૩
 એક ખેર જન્મ કહે તિહારો, તાહેં અભય કર ડારોજી;
 દયો કહે લખ કાં નેર કહું. હું શ્રીકૃપણ તિહારોજી. તળ ૪

—: આગળ :—